

ПРОТОКОЛИ
РЕДОВНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ДРЖАНЕ

О МИОЛЮДНЕ 1867. ГОДИНЕ.

У КРАГУЕВЦУ.

33283

У БЕОГРАДУ
У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИИ 1868.

ПРОТОКОЛИ

РЕДОВНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ.

САСТАНАКЪ I.

29. Септембра 1867. године у Крагуевцу.

№ 1.

Данасъ изъ ютра састадоше се народни посланици на месту за држанѣ скупштине одређеномъ и сходно пропису §. 32. закона о народној скупштини одъ 17 Августа 1861. године В. № 1643. С. № 1543. изабраше изъ свое средине 18. посланика у комисію да прегледаю пуномоћства народны посланика и о томе скупштини извештай поднесу.

Комисія ова прегледавши одма сва пуномоћства подъ председательствомъ г. министра правде, поднесе скупштини на писмено извештай, у коме се каже, да су за посланике народне изабрани и то:

1. у окружјю алексиначкомъ:

За варошъ Алексинацъ, Васа Стошићъ, председатель примирителногъ суда; за срезъ алексиначко-ражанскій: Радойко Радивоевићъ, изъ Бобовишта и Милутинъ Стојановићъ, изъ Скорица; за срезъ бугар-моравскій: Михаилъ Милићевићъ изъ села Буимира; за срезъ банскій: Петаръ Буричковићъ, парохъ читлучкій.

2. у окружјю београдскомъ:

За варошъ Београдъ Живко Карабиберовићъ и Арса Лукићъ трговци; за срезъ грочанскій: Петаръ Апосто-

виѣтъ, изъ Гроцке; за срезъ врачарскій Стеванъ Ружиѣтъ, изъ Рушня; за срезъ космайскій Еремія Обрадовиѣтъ, изъ Неменикуѣа и Димитріе Марковиѣтъ изъ Пружатовца; за срезъ посавскій Михаилъ Ранковиѣтъ изъ Дражевца; за срезъ колубарскій: Стеванъ Лукиѣтъ изъ Жупаньца.

3. у окружію валѣвскомъ:

За варошь Валѣво Живко Тадиѣтъ, изъ Валѣва; за срезъ посавскій Иванъ Поповиѣтъ свештеникъ изъ села Любиниѣа; за срезъ тамнавскій Ненадъ Михайловиѣтъ, изъ Борка и Дамнянъ Радовановиѣтъ изъ Дупляя; за срезъ колубарскій Живко Еремиѣтъ, изъ Мужиѣа и Тодоръ Янковиѣтъ, изъ Вироваца; за срезъ подгорскій Ивко Остоиѣтъ, изъ Г. Буковице и Живко Ђосиѣтъ изъ Злопатня.

4. у окружію княжевачкомъ:

За варошь Княжевацъ Гавро Аничиѣтъ изъ Княжевца; за срезъ тимочко-заглавскій Павле Раденковиѣтъ изъ Дреновца, Тома Райковиѣтъ, изъ Вратарнице и Симеонъ Ристиѣтъ изъ Деоновца; за срезъ сврљичкій Милета Борѣвиѣтъ изъ Топле и Милия Јовановиѣтъ, изъ Извора.

5. у окружію крагуевачкомъ:

За варошь Крагуевацъ Коста Грудиѣтъ, изъ Крагуевца; за срезъ лепеничкій Ранко Јовановиѣтъ, изъ Лапова, Милое Божиѣтъ изъ Чумиѣа и Антоніе Панѣтъ изъ Сипиѣа; за срезъ јасеничкій Митаръ Катаниѣтъ изъ Банѣ и Драгутинъ Ризниѣтъ, изъ Аранѣловца; за срезъ крагуевачкій Станисавъ Пејовиѣтъ, изъ Драче и Аксентије Симиѣтъ, изъ Јовановца; за срезъ грузанскій Тодоръ Мирковиѣтъ, изъ Губеревца и Радое Недиѣтъ, изъ Кутлова.

6. у окружію краинскомъ:

За варошь Неготинъ Михаилъ Лазаревиѣтъ, изъ Неготина; за срезъ ключкій Николча Петровиѣтъ, изъ Кла-

дова; за срезъ поречко-речкій Михаило Динуловиѣтъ, изъ Д. Милановца; за срезъ брзо-паланачкій Стеванъ Цениѣтъ, изъ Брзе-Паланке, и Никола Кожица, изъ Јбуковца; за срезъ краинскій Живко Груиѣтъ изъ Копривнице, Илія Аврамовиѣтъ, изъ Сиковица и Маринъ Поповиѣтъ изъ Радувца.

7. у окружію крушевачкомъ:

За варошь Крушевацъ Михаило Живановиѣтъ, изъ Крушевца; за срезъ крушевачкій Миленко Гавриловиѣтъ, изъ Тршчара и Никола Лапчевиѣтъ, изъ Врбнице; за срезъ трстеничкій Стеванъ Борѣвиѣтъ, изъ Трстеника; за срезъ козничкій Сима Миленковиѣтъ, изъ Радая и Милиѣтъ Савковиѣтъ, изъ Виткова; за срезъ јоханичкій Стеванъ Обреновиѣтъ, изъ Роксанице.

8. у окружію пожаревачкомъ:

За варошь Пожаревацъ Александеръ Николаевиѣтъ, изъ Пожаревца; за срезъ рамскій Живко Јовановиѣтъ изъ Средиња и Марко Тодоровиѣтъ, изъ Кличевца; за срезъ омовскій Станое Борѣвиѣтъ изъ Жагубице; за срезъ млавскій Димитріе Кринуловиѣтъ изъ Раповца, Стеванъ Јанковиѣтъ, изъ Кобиля и Јованъ Здравковиѣтъ, изъ Црлѣнца; за срезъ моравскиц Сава Милойковиѣтъ, изъ Равкинца и Мирко Илиѣтъ, изъ Прова; за срезъ звиждскій Паунъ Будимировиѣтъ, изъ Дубоке; за срезъ голубачкій Радое Живковиѣтъ, изъ Пожежене; за срезъ пожаревачкій Стеванъ Милиѣвиѣтъ, изъ Поляне, Станко Стевановиѣтъ, изъ Божевца и Станко Стевановиѣтъ изъ Кравлѣгъ Дола.

9. у окружію подринскомъ:

За варошь Лозницу Риста Паниѣтъ, изъ Лознице; за срезъ азбуковачкій Видакъ Тришиѣтъ, изъ Ораовице; за срезъ раѣевскій Миѣанъ Ристиѣтъ, изъ Крупня; за срезъ

ядранскій г. Петаръ, игуманъ монастыра Троноше и Пантелія Миленковићъ, изъ Рибарице.

10. у окружію рудничкомъ:

За варошь Г. Милановацъ Јованъ Јовановићъ, изъ Г. Милановца; за срезъ црногорскій Јованъ Радовановићъ изъ Кнежевца; за срезъ моравскій Јковъ Раковићъ изъ Бадуге и Трифунъ Маслаћъ, изъ Рожаца; за срезъ качерскій Милошъ Радосавлѣвићъ, изъ Заграђа.

11. у окружію смедеревскомъ:

За варошь Смедерево Петаръ Нешићъ, изъ Смедерева; за срезъ јасеничкій Милія Радовановићъ, изъ Селевца, Воинъ Радосавлѣвићъ, изъ Кривѣа и Михаилъ Матићъ изъ Паланке; за срезъ подунавскій Милошъ Милићъ, изъ Другавца и Игњатъ Лукићъ, изъ Милошевца.

12. у окружію ужичкомъ:

За варошь Ужице Миланъ Ускоковићъ, изъ Ужица; за срезъ црногорскій Мата Поповићъ изъ Скакаваца; за срезъ пожешкій Миланъ Стоићъ, изъ Пожеге; за срезъ моравичкій Петаръ Стефановићъ, изъ Шума; за срезъ арпильскій Риста Поповићъ, изъ Б. Реке; за срезъ рачанскій, Деспотъ Вучићевићъ, изъ Стрмова; за срезъ златиборскій, Зарія Захарићъ, изъ Кремана, и Сава Зотовићъ, изъ Чаistine.

13. у окружію шабачкомъ:

За варошь Шабацъ, Димитріе Главинићъ, изъ Шабца; за срезъ поцерскій, Иванъ Недићъ, изъ Десића, и Илія Берићъ, изъ Маова; за срезъ мачванскій, Миланъ Ђирићъ, изъ Белотића, Иванъ Майсторовићъ изъ Дубля, и Јованъ Ђуришићъ, изъ Црне Баре; за срезъ посаво-таманавскій, Бранко Баичићъ, изъ Јловица, и Илія Шуманацъ изъ Звезда.

14. у окружію чачанскомъ:

За варошь Чачакъ, Василие Ивановићъ, изъ Чачка; за срезъ студеничкій, архимандритъ монастыра Студенице, г. Севастіянъ; за срезъ драгачевскій, Риста Јоићъ, изъ Миросалѣца, и Паунъ Милинковићъ изъ Глина; за срезъ карановачкій, г. Јованъ Павловићъ, свештеникъ изъ Врбе, и Јованъ Павловићъ — Сараевчићъ — изъ Карановца; за срезъ трнавскій, Мића Белопавловићъ, изъ Лазца.

15. у окружію црноречкомъ:

За варошь Заичаръ, Никола Цоловићъ, изъ Заечара; за срезъ заичарскій, Андрея Генчићъ, изъ Извора, Милошъ Поповићъ, изъ Рготине, и Јованъ Младеновићъ, изъ Звездана; за срезъ болѣвачкій, Милосавъ Папићъ, изъ Кр. Вира, Милосавъ Вельковићъ, изъ Злата, и Милошъ Симићъ, изъ Болѣвца.

16. у окружію ћупрійскомъ:

За варошь Ђупрју, Јованъ Стојановићъ, изъ Ђупрје; за срезъ параћинскій, Лазаръ Симићъ, изъ Параћина, и Михаило Лазаревићъ, изъ Буљана; за срезъ ресавскій, Вуле Поповићъ, изъ Войника, Ђорђе Поповићъ, изъ Дубнице и Милојко Стојковићъ, изъ Глоговца.

17. у окружію ягодинскомъ:

За варошь Ягодину, г. Јованъ Јовановићъ, протоерей окружнїи; за срезъ левачкій, Тодоръ Стојановићъ, изъ Медвеђе, и Јованъ Милашиновићъ, изъ Пчелица; за срезъ беличкій, Вуица Миловановићъ, изъ Рибара, и Сима Јанићевићъ, изъ Мишевића; за срезъ Темнићскій, Миленко Бунтићъ, изъ Любаве, Арсение Живковићъ, изъ Бачине, и Тодоръ Обрадовићъ, изъ Орашя.

За сва ова пуномоћства, комисија е наша да су уредна, само да пуномоћство поцерскогъ посланика ніе према

подписано деловодителѣмъ. А пуномоћства пожешкогъ и трнавскогъ среза подписала су сама избрана лица као председатели изборне скупштине.

Осимъ тога избрана су за народне посланике два лица монашкогъ чина, на име г. Петаръ игуманъ манастира Троне за посланика среза ядранскогъ и г. Севастіянъ архимандритъ студеничкій за посланика среза студеничкогъ. Али како у § 18. закона о народной скупштини стои, да само онај може бити посланикъ, кои какавъ данакъ плаћа, а за лица монашкогъ чина зна се да такви неплаћаю, поменута комисија явля у горнѣмъ извештаю, како многи одъ членова комисије држе да бы потребно было доставити овај случай скупштини на нѣно решенѣ, да ли се овака лица могу примити за народне посланике.

№ 2.

За овимъ, пошто е у дворани скупштине освештена водица, сви народни посланици положише заклетву предъ г. министромъ унутрашњи дела, као што прописуе § 33. закона о народной скупштини.

№ 3.

Како се ово сврши прочита се писмо г. министра унутрашњи дела одъ данашнѣгъ № 8148., коимъ се явля скупштини, да е Нѣгова Княжеска Светлост на предлогъ истогъ госп. министра а по саслушаню министерскогъ совета, благоволила превисокимъ указомъ своимъ одъ 29. овогъ месеца поставити за председателя ово-годишнѣ народнѣ скупштине Живка Карабибериѣ посланика вароши Београда, за подпредседателя Ранка Јовановиѣ посланика среза лепеничкогъ окр. крагуевачкогъ а за секретаре: Милана Ђ. Милићевиѣ секретара I-ве класе министерства просвете и црквены дела и Борѣа Р. Пантелиѣ секретара I. кл. министерства правде.

№ 4.

Пошто е овако образована скупштина, одреди се една депутација одъ народны посланика да предусретну Светлогъ Господара, кои ће после службе божіе доћи у скупштину да ову лично отвори.

Око 11 часова пре подне Нѣгова Светлостъ праћена г.г. министрима а дочекана у скупштини г. предсѣдателѣмъ и членовима државногъ совета, дошавши у скупштину, поздрави народне посланике и прогласи скупштину за отворену своіомъ престолномъ беседомъ, која е на много места прекидана громкимъ узвицима одобраваня одъ стране народни посланика.

Беседа Нѣгове Светлости овако гласи:

Любезни народни представници.

Съ радошћу се видимъ на ново окруженъ народнимъ повереницима, и съ радошћу вамъ кажемъ „добро сте ми дошли.“

Одъ времена последнѣ народне скупштине, као што вамъ е познато, такве смо важне догађае проживили, да овај путъ съ веселимъ срцемъ можемо къ нашемъ раду приступити. Една велика брига моя смирена е, една велика моя и народна желя испуниѣна е: гарнизони турски изселѣни су изъ Србіе, градови на обалама Саве и Дунава у нашимъ су рукама, и слобода и унутрашња независность Србіе постале су права истина.

У нашимъ праведнимъ желяма, у нашимъ трудовима и настояваню за изселѣнѣ турски гарнизона, имали смо срећу наћи кодъ блистателне Порте благоволителны и помирљивы расположеня. Пошто су наши кораца срећногъ успеха нашли, я самъ поитао отићи у Цариградъ, да лично поднесемъ Нѣговомъ Величеству Султану изяве мое благодарности и признателности.

Я вамъ се само могу хвалити приѣмомъ, кои ми е указанъ у Цариграду. Приѣмъ тай быо е пунъ любезности, пунъ уваженя спрама Мене и народа сръбскогъ.

Пытанъ о маломъ Зворнику и Сакару такође е решено у начеду на задоволѣнѣ права наши, и нуждне наредбе за извршенѣ изчекую се изъ Цариграда.

Благоволѣнѣ и пажня, съ коима су досадашня наша праведна представлѣня у Цариграду предусретана, даю ми надежду, да ће се исправити неправилности и одклонити теготе, кое нарочито одъ некогъ времена спречаваю трговину и друге пословне одношае између Сръбіе и околны предела царства отоманскогъ.

Не само приликомъ решавања пытаня о градовима, но и иначе срећанъ самъ быо добіяти доказе пріятељства и благонаклони расположеня гарантны сила, и Моя ће брига быти, да овако драгоцену подпору и за унапредакъ сачувамо.

Изъ извештая, кое ће вамъ Мои министри поднети, уверићете се, да расправљанѣ пытаня међународны ніе ме ни мало зауставило обратити Мою пажню на све, што бы унапређенѣ Сръбіе подпомоћи, и нѣно благостанѣ узвисити могло.

Ново устройство община, новъ законъ порезкій, нова тарифа ђумручка, законъ о подизаню окружны болница и други по напредакъ отечества важны закони, ступили су у животъ и почели су производити очекиване добре последице; служба поштанска и служба телеграфска добиле су новъ развитакъ, увеличале су кругъ свое раднѣ и преустроене су у духу напредка. Народной просвети датъ е знатанъ покретъ умложенѣмъ основны и завођенѣмъ реалны школа. Ближа обавештѣня о томъ, као и у общте о важнимъ резултатима државне раднѣ за истекле три године, наћи ћете у извештаима, кое ће вамъ дотичны министри поднети.

Я самъ нарочиту пажню последнѣ скупштине обратио на рђаво станѣ наши шума. Мишленѣ скупштине о той важной ствари служило е за основъ дальимъ истраживаньима и саветованьима Мога правительства, и резултатъ ове раднѣ на ново ће се поднети вашемъ претресу и вашемъ договараню. Я обраћамъ вашу пажню и на новъ проектъ закона о радняма, еръ досада еснафска уредба не одговара више станю и потребама землѣ.

Као што самъ и пре три године казао пытанѣ о гвозденимъ путовима едно е одъ најважнѣи. Мое правительство непрекидно му е покланяло свою озбыльну пажню. Нарочите штудіе у томъ обзиру учинѣне су одъ надлежны способны лица, и мы смо садъ у станю съ познаванѣмъ ствари ући у преговоре съ дотичнимъ предузимачкимъ друштвима, одъ кои се понуде предъ нама већъ налазе.

И пловидбеность реке Мораве, коя е за унутрашньи окретъ и за извозе наше одъ тако велике важности, занимала е Мое правительство. Учинѣни покушан даю изгледа, да се Моравомъ може правилно пловити; ово искуство већъ е еданъ добитакъ за нашу домаћу радиность, а одъ околности зависиће, да пловидбеность Мораве брже или споріе у практичанъ животъ пређе. Међутимъ построенѣ више новы друмова и путова, кои су за последнѣ три године извршени, одъ знатне су користи за нашъ саобраштай.

Сваке године све се више, и на мою велику радость, уверавамъ, да радиность у нашей земљи напредуе, да се сума производне снаге а тимъ и количина производа приметно увеличаваю, неке струке раднѣ, кое су пре быле текъ у постанку, садъ у велико иду напредъ; друге пре тога непознате садъ се по земљи распростиру; изъ свега тога слѣдуе, да земля быва богатія и яча, и да се вашъ владалацъ може съ поузданѣмъ надати, да ће те, као

што сте некадъ на полю юнаштва међу првимъ и наибольшимъ были, тако и у задатцима мирногъ развияня и напредованя умети и хтеги стазомъ највреднии народа корачати.

Гди саобраштай и радиность напредую, обично е, кодъ слабости людске природе, да се и прилике спорова умложаваю. Мое е старанѣ было, да се струка правосудна тако устрои, како ће сваки брже и лакше до свогъ права доћи. У той цели издати су године 1865. закони о новомъ устройству окружны и виши судова, заведенъ е касационный судъ, променѣнъ е законъ о поступку у кривичнимъ предметима. Остае јоштъ, да се према добивеномъ искуству учини болѣ поделенѣ послова између судски и административны властѣн, о чему самъ дотичнимъ министрима нарочите налоге издао.

Говорећи вамъ о нашимъ државнимъ установама, я съ поносомъ и искренимъ удовольствомъ напомињемъ одну одъ установа, коя е по времену свога траянја одъ најмлађи, но по добивонимъ резултатима одъ најнапреднии, и коя е већъ дубоко свой коренъ у животу и навичаима нашимъ утврдила; вы сви осећате, да Я ођу да говоримъ о нашей народной войсци. Усрдѣемъ и добромъ вольомъ у обучавану, оданошћу и послушношћу своіомъ према Моимъ наредбама, народна войска подпуно е одговорила Момъ владалачкомъ очекивану, и Я јој предъ лицемъ народне скупштине изьявлюемъ Мое задовольство и Мою захвалность. Нека и одъ сада влада у честитомъ србскомъ народу досадашњии духъ оданости спрема свега, што се клони благу отечества, духъ самопрегореня, кадъ се ради о служби и интересима земаѣ, духъ повереня и поузданя у Моя родительска о нѣму стараня, па ће премилостивый Богъ благословити труде и желѣ наше за усрећенѣ србскогъ народа, и сви мы колико годъ насъ е, быћемо до-

стойно испунили нашъ задатакъ и допринели обштемъ благу оно, што е у чојой снази было.

Нека Богъ благослови Србію, и нека вамъ е срећанъ радъ. Народна е скупштина оти орена.

Беседу ову Нѣгова Светлость остави скупштине у оригиналу.

№ 5.

Прогласивши скупштину за отворену, Нѣгова Светлость поздрави се при полазку опетъ са народнимъ посланицима, кои испратиле свога Господара непрекиднымъ узвицима: „живіо.“

Одма затимъ скупштина одреди изъ свакогъ окружја по два народна посланика и едногъ посланика вароши Београда да са званичницима скупштинскимъ саставе адресу као одговоръ скупштине на престолну беседу, па ту адресу да поднесу скупштине на увиђенѣ, а дотле да скупштина не држи своя заседаня.

Председникъ нар. скупштине
Живко Карабиберовићъ, с. р.
Подпредседникъ
Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретаръ
Ђорђе Р. Пантелићъ, с. р.

Опуномоћени подписници у име своіу посланика:
За окр. алексиначко Васа К. Стошићъ; за варошъ Београдъ А. Лукићъ; за окр. београдско Петаръ Апостоловићъ; за окр. валѣвско Иванъ Поповићъ; за окр. княжевачко Павле Раденковићъ; за окр. крагуевачко Коста Грудићъ; за окр. краинско Никола Петровићъ; за окр. крушевачко Міяило Живановићъ; за окр. пожаревачко Алек. Николаевићъ; за окр. подринско Мићанъ Ристићъ; за окр. рудничко Јованъ Ш. Јовановићъ; за окр. смедеревско Воинъ И. Радисавлѣвићъ; за окр. ужичко Захаріе

Зарићъ; за окр. шабачко Димитрије Ђ. Главинићъ; за окр. чачанско Василіе Ивановићъ; за окр. црноречко Никола Цоловићъ; за окр. њуприско Лазаръ Симићъ; за окр. ягодинско Јованъ Јовановићъ.

САСТАНАКЪ II.

1. Октобра 1867. године у Крагуевцу.

№ 6.

На речь председника да се седница скупштине отвара, прочита се протоколъ првогъ састанка.

За тимъ се по пропису § 39. закона о народной скупштине, изабра изъ свакогъ окружія по еданъ посланикъ, кои ће, у име своју народны посланика, подписивати за-ключена скупштинска.

Имена тій изабраны подписника ово су: за окружіе алексиначко Васа Стошићъ; за варошь Београдъ Арса Лукићъ; за окр. београдско Петаръ Апостоловићъ; за окр. валѣвско Иванъ Поповићъ; за окр. княжевачко Гавра Аничићъ; за окр. крагуевачко Коста Грудићъ; за окр. краинско Никола Петровићъ; за окр. крушевачко Мияило Живановићъ; за окр. пожаревачко Александеръ Николаевићъ; за окр. подринско Мићанъ Ристићъ; за окр. рудничко Јованъ Ш. Јовановићъ; за окр. смедеревско Воинъ Радосавлѣвићъ; за окр. ужичко Захаріе Зарићъ; за окр. шабачко Димитрије Главинићъ; за окр. чачанско Мића Белопавлићъ; за окр. црноречко Никола Цоловићъ; за окр. њуприско Лазаръ Симићъ; за окр. ягодинско прота Јованъ Јовановићъ.

№ 7.

Прочита се проєктъ адресе, кою е одређеный одборъ саставіо. У извештаю своје, коимъ проєктъ адресе скуп-

штине подноси, одборъ каже, да сви остали одборници сагласно подносе овај проєктъ адресе скупштине, само ніе пристао на то посланикъ ягодинскій, г. прота Јованъ Јовановићъ, и то изъ тога узрока што е и онъ написао и у одбору прочитао еданъ свой саставъ, кои е желео да се за адресу прими, но одборъ му е то едногласно одбаціо, почемъ сви одборници на брою 35, кадъ имъ е онъ тай саставъ прочитао, нађоше, да онъ по садржини своіой незаслужуе да дође у адресу, а г. посланикъ ягодинскій може неке и неке точке, ако оће, представљати скупштине у дальимъ саветованьима нѣнимъ. А кадъ бы прочитанъ проєктъ одборомъ саставлѣни, и скупштина га едногласно усвои.

На то истый г. посланикъ ягодинскій затражи да му се дозволи да и скупштине онај свой саставъ прочита. Почемъ е одборомъ предложеный проєктъ адресе већъ усвоенъ быо, подиже се у скупштине надмоћна већина, коя неодобраваше да се саставъ тай чита. А кадъ на то председникъ скупштине, да бы се брой мишлѣња болѣ сазнао, предложи опетъ питанѣ: хоћели, и колико има ны, кои су зато, да се и саставъ г. посланика ягодинскогъ чита, — явише се само неколицина народны посланика за то; а остали беху сви противногъ мишлѣња.

№ 8.

Пошто овако остаде да се Нѣговой Светлости поднесе адреса, кою е одређеный одборъ скупштине предложіо, — скупштина изабра по два посланика изъ свакогъ окружія и вароши Београда и то она иста лица, коя су у одбору за сачиняванѣ адресе была у депутацію, коя ће у име скупштине саставлѣну адресу поднети Нѣговой Светлости, као одговоръ на престолну беседу.

Адреса та овако гласи:

ВАША СВЕТОСТИ

Премилостивый Господару!

Михольска народна скупштина, желећи дати изразъ общему осећаню србскога народа, кои има срећу представляти, жури се одазвати се престолной беседи, съ коюмъ, Господару, благоизволите отворити седнице нѣзине.

Потомци таковских скупштинара, народни представници на овой скупштини, изъ дубльине свое душе благодараре преблагоме Богу што дочекаше да прво изъ уста Милошева сина чую речи: „Градови на обалама Саве и Дунава у нашимъ су рукама, и слобода и унутрашня независность Србіе постале су права истина.“ Синъ е дакле достойно довршио оно дело, кое е отаць славно одпочео.

Вечна слава нека е великомъ имену онога кои започе, а свеобшта народна благодарность одѣкъ е ономе кои га доврши.

Но даюћи найсвечании изявъ своему захвалноме осећаню, што е една одъ народныхъ желя, мудрошћу Ваше Светлости имено на тай начинъ постигнута, и отачбина наша тако се ослободила одъ пређашнѣга неправилнога станя, народна скупштина хити изявити наданѣ: да ће, где треба, бити увиђено, као и у питаню о градовима, да е крайнѣ време испунити и остала, толико праведна, очекиваня србскога народа, међу коя долази и Вашомъ Светлошћу поменуто извршенѣ решеня о Маломъ Зворнику, и о Сакару.

Народна е скупштина съ радошћу саслужала како сте, Господару, одлично предусретнути были у Цариграду. Захваляюћи вамъ за држанѣ и понашанѣ, кога е последица тай приѣмъ, скупштина се нада, да ће расположенѣ, показано томъ приликомъ, спроћу наше отачбине и нашега Светлога Владоаца, бити одъ користи и за савъ србскіи народъ. Сръ скупштину, Господару, мораю тугомъ да

испуне появи, кои се нарочито одъ некога доба догађаю у пределима граничећима са Србіомъ одъ ушћа Тимока до утока Дрине. Окромъ у обште несигурнога тамошнѣга станя, іошъ многи власници тамошнѣи, не само да не пазе на наша осећаня спрамъ крвне браће наше, него чине да се безобзирце газе гарантіе србскимъ путницима и трговцима међународнимъ правомъ подеменче: путници се наши излажу свакоякимъ незгодама, личность и имаоина нѣихова тако е мало осигурана, да су, на жалость нашу, скорашня, целой Европи позната, недела показала како и найневиніи путници могу да плате главомъ само ако се приближе къ той земљи. Ако се не бы пресушио изворъ тимъ появима, саобраштай би се морао готово прекинути и трговина бы была веома оназађена, а народъ бы се осетио пониженъ у своме достоянству, кое онъ и животу предпоставля. Очекуюћи одъ мудрости Ваше Светлости да промисли о начину: како бы се могле све те теготе одклонити, скупштина Васъ моли, Господару, да изволите рачунати на готовость своихъ верныхъ Срба, коима никакве жертве неће быти скупе, кадъ ихъ гласъ нѣихового Владоаца позове на одбрану чести и интереса србскихъ.

Не манѣ скупштина е захвална чувши за пріятельство и благовоителна расположеня гарантнихъ сила спроћу Србіе и нѣногъ Владоаца. Съ едне стране хришћанска просвѣеность високихъ гараната, а съ друге осведочено достоянственѣ правецъ Ваше Светлости у заступаню србскихъ интереса уливаю у скупштину надежду: да се то пріятельство и благовоителна расположеня не само неће у напредакъ умалити, него да ће се іошъ, съ дана на данъ све више увећавати.

Све законе и уређеня, коя Ваша Светлость благоизволи напоменути, да су за последнѣ три године у жи-

вотъ ступила, скупштина сматра као доказъ брига Ваше Светлости о срећи Србіе. И изьявлююћи свою захвалность на томе, она ће се пожурити, у дальимъ саветованьима, са органима Ваше Светлости, исказати, како у односу на те имено законе, тако и иначе све што бы држала да бы было одъ користи за напредакъ землѣ наше. По себи се разуме да ћемо съ тимъ већомъ готовошћу похитити на договоръ о закону за шуме, као одвећъ важномъ за нашу отачбину. А тако исто нећемо пропустити претрести и проеътъ закона о радњама са свомъ озбиљношћу, кою таква стваръ заслужуе.

Чувши изъ уста Ваше Светлости да се приближуе време када ће и крозь нашу милу Србію гвозденый путь пролазити, скупштина хити изьявити найтоплию желю: да се то, у свакомъ погледу важно предузеће, што скоріе и оствари.

Могућность пловидбе по Морави и грађенѣ новыхъ путова по Србіи предмети су, кои такође само могу изазвати радосно одобраванѣ. Но скупштина узима и ову прилику да изяви како живо жели: да бы се и сви они путови, кои су у закону о путовима проеътисани, што е могуће пре просекли и за већій и лакшій саобраштай припремили.

Господару, Ты съ родительскимъ окомъ гледашъ на све наше успехе на полю произвођеня земальскога богатства, кадъ изьявлюшъ, да ћемо се мы и у мирноме развіяню и напредованю попаштити да поћемо стазомъ найвреднїи народа. Узимаюћи овај одзивъ за новъ покретачъ къ већимъ своимъ усиляваньима за умножаванѣ матеріалнога благостаня, мы се надамо, да ће насъ влада Ваше Светлости, на томъ путу, подпомагати сходнимъ заводима и свимъ онимъ што производность увећати и изобилнїомъ учинити може.

Као што и раніе рекосмо и све законе у правосудной струци сматрамо као умножаванѣ емства за слободу и напредакъ свакога, и найслабіега државлянина србскога. Съ толико већомъ радошћу саслушасмо гласъ, да сте, Господару, благоизволили, дотичнимъ органима своима издати налогъ: за болѣ поделѣнѣ послова између судскихъ и административныхъ власти. Срећно извршенѣ те мисли быће наиболій накитъ како србскоме правосудству тако и земальској управи.

Господару! насъ е дубоко потресао онако благоволителанѣ одзивъ Ваше Светлости о нашој народной войсци. Народна е скупштина уверена да ће народни войници, после тако свечане изяве Владалачкога задовольства и захвалности, у напредакъ іошъ радіе старати се да дужности свое врше. Али, народни представници несмею да затае одъ Ваше Светлости, како они, а съ нѣма и цео народъ, држе: да ће народна войска текъ онда подпунце быти достойна такога задовольства и такве захвалности, кадъ буде деломъ допринела къ испунѣню задатка, за кои е установлѣна, те да онда, као и сви мы сада, изъ дубльине србскихъ срца може подвигнути: Живїо установитель и врховный поведитель србске народне войске, князь МИХАИЛЪ М. ОБРЕНОВИЧЪ Ш.

ВАШЕ СВЕТОСТИ
СВОГА ПРЕМИЛОСТИВОГА ГОСПОДАРА
верни и понизни поданици:
Председатель нар. скупштине
Живко Карабиберовићъ, с. р.
Подпредседатель
Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретари:
Миланъ Ђ. Милићевићъ, с. р.
Ђорђе Р. Пантелићъ, с. р.

Посланици округа алексиначкогъ: Васа К. Стошићъ с. р., Петаръ Бурковићъ свештеникъ с. р., † Видойко Радивоѣвићъ, † Міяило Милићевићъ, Милутинъ Стояновићъ с. р.

Посланикъ за варошъ Београдъ: А. Лукићъ с. р.

Посланици округа београдскогъ: Петаръ Апостоловићъ с. р., Степанъ Ружићъ с. р., Ђремија Обрадовићъ с. р., Міяило Райковићъ с. р., Стеванъ Лукићъ с. р., Димитрије Марковићъ с. р.

Посланици округа валѣвскогъ: Живко Тадићъ с. р., Иванъ Поповићъ свештеникъ с. р., Живко Ђремићъ с. р., † Тодоръ Янковићъ, Дамњанъ Радовановићъ с. р., Ивко Остоићъ с. р., † Живко Ђосићъ, Ненадъ Міяиловићъ с. р.

Посланици округа княжевачкогъ: Павле Раденковићъ с. р., † Милија Јовановићъ, † Симеонъ Ристићъ, † Милета Борђевићъ, † Тома Райковићъ.

Посланици округа крагуѣвачкогъ: Коста Грудићъ с. р., † Тодоръ Мирковићъ, † Станисавъ Пејовићъ, † Аксентије Симићъ, † Митаръ Катанићъ, Антоније Пантићъ с. р., Драгутинъ М. Ризнићъ с. р., Милое М. Божићъ с. р., Радое Недићъ с. р.

Посланици округа краинскогъ: Николче Петровићъ с. р., М. Лазаревићъ с. р., Маринъ Поповићъ с. р., Міяило Динуловићъ с. р., Стеванъ Ценићъ с. р., Илія Аврамовићъ с. р., † Никола Кожица, † Живко Груићъ.

Посланици округа крушевачкогъ: Міяило Живановићъ с. р., Никола Лапчевићъ с. р., Миленко Раићъ с. р., † Стеванъ Обреновићъ, † Сима Миленковићъ, † Милићъ Савковићъ.

Посланици округа пожаревачкогъ: Алекс. Николаѣвићъ с. р., † Сава Милойковићъ, † Стојко Стефановићъ, † Јованъ Здравковићъ, † Димитрије Бринуловићъ, † Радое Живковићъ, † Стеванъ Янковићъ, † Станко Стефановићъ,

† Марко Тодороваћъ, † Павле Будимировићъ, Живко Јовановићъ с. р., Станое Борђевићъ с. р., Марко Илићъ с. р., Стеванъ Милићевићъ с. р.

Посланици округа подринскогъ: Игуманъ монастира Тронеше Петаръ с. р., Риста Панићъ, † Видакъ Тришићъ, Пантелија Милинковићъ с. р., Мићанъ Ристићъ с. р.

Посланици округа рудничкогъ: Јованъ Ш. Јовановићъ с. р., † Милошъ Радисавлѣвићъ, † Яковъ Раковићъ, † Трифунъ Маслаћъ, † Јованъ Радовановићъ.

Посланици округа смедеревскогъ: Петаръ Нешићъ с. р., М. Матићъ с. р., Милошъ Илићъ с. р., Игњатъ Б. Лукићъ с. р., Милија Радовановићъ с. р., Васа И. Радосавлѣвићъ с. р.

Посланици округа ужичкогъ: Деспотъ Вучићевићъ с. р., Миланъ П. Стоићъ с. р., Миланъ Ускоковићъ с. р., Сава Зотовићъ с. р., Петаръ Стевановићъ с. р., Захарія Захарићъ с. р., Ристо Поповићъ с. р., Матија Поповићъ с. р.

Посланици округа шабачкогъ: Димитрије Ђ. Главинићъ с. р., † Илія Берићъ, † Бранко Байчићъ, † Иванъ Майсторовићъ, Миланъ Ђирићъ с. р., Јованъ Јуришевићъ с. р., Иванъ С. Недићъ с. р., Илія Шуманацъ с. р.

Посланици округа чачанскогъ: Архимандритъ Студеничкиј Себастијанъ с. р., Василије Ивановићъ с. р., † Паунъ Милинковићъ, † Риста Јоѣићъ, Јованъ Павловићъ с. р. свештеникъ врбскій, Јованъ Павловићъ с. р., Мића Бѣлопавлићъ с. р.

Посланици округа црнорѣчкогъ: Никола Цоловићъ с. р., † Милосавъ Топићъ, Андрея Генчићъ с. р., Милошъ Поповићъ с. р., Милошъ Симићъ с. р., Јова Младеновићъ с. р., Милосавъ Вельковићъ с. р.

Посланици округа љупрїйскогъ: Вуде Поповићъ с. р., Јованъ Стояновићъ с. р., Лазаръ Симићъ с. р., † Міяило Лазићъ, † Милойко Стојковићъ, Борђе Поповићъ с. р.

Посланици округа ягодиноскогъ: Тодоръ Стоядиновић с. р., † Миленко Бунтић, † Вуица Миловановић † Сима Јанићевић, † Јованъ Милашиновић, † Тодоръ Обрадовић, Арсеније Живковић с. р., Јованъ Јовановић с. р.

№ 9.

Председникъ яви скупштини, да е она пуномоћства, коя су одређенимъ одборомъ нађена да нису потврђена како треба, послао краткимъ путемъ надлежномъ месту, да се погрешке исправе и пуномоћства уредна скупштини врате.

Скупштина одобри овај поступакъ председника.

№ 10.

За она два посланика монашкогъ чина, кои су одъ народа среза ядранскогъ и студеничкогъ за посланике овогодишнѣ скупштине изабрани, (као што су лица тога реда и до сада за народне посланике бирана била) скупштина, после дужегъ саветованя, вишиномъ гласова реши: да се о овой ствари поиште одъ законодавне власти обяшнѣнѣ закона скупштинскогъ на име §. 18. и 19. А докъ се то несврши, да поменута два посланика монашкогъ чина долазе у саветованя народне скупштине.

Прочитано и подписано на V. састанку миольске народне скупштине 3. Октобра 1867. год. у Крагуевцу.

Председникъ нар. скупштине

Живко Карабиберовић, с. р.

Подпредседникъ

Ранко Јовановић, с. р.

Секретаръ

Миланъ Ђ. Милићевић, с. р.

Опуномоћени подписници у име свию посланика:

За окр. алексиначко Васа К. Стошић; за варошь Београдъ А. Лукић; за окр. београдско Петаръ Апостоловић; за окр. валѣвско Иванъ Поповић; за окр. княжевачко Павле Раденковић; за окр. крагуевачко Коста Грудић; за окр. краинско Никола Петровић; за окр. крушевачко Мияило Живановић; за окр. пожаревачко Алекс. Николаевић; за окр. подринско Мићанъ Ристић; за окр. рудничко Јованъ Ш. Јовановић; за окр. смедеревско Воинъ И. Радисавлѣвић; за окр. ужичко Захаріе Зарић; за окр. шабачко Димитрије Ђ. Главинић; за окр. чачанско Василіе Ивановић; за окр. црноморечко Никола Цоловић; за окр. љуприско Лазаръ Симић; за окр. ягодиноско Јованъ Јовановић.

САСТАНАКЪ III.

2. Октобра 1867. године у Крагуевцу.

№ 11.

Пошто председникъ рече, да е седница отворена, изяви му посланикъ вароши Пожаревца, г. Александеръ Николаевић, да юче, при решаваню: хоће ли се и у скупштини читати саставъ ягодиноскогъ посланика, г. проте Јована Јовановића, нису посланици упитани по окрузима, а да е то учинѣно, онъ мисли, да бы резултатъ вотираня быо другоячи. Председникъ, уследъ тога, предложи питанѣ: ко е юче быо мнѣня, да се прочита и саставъ ягодиноскогъ посланика, г. Јована Јовановића, а ко ніе?

На то питанѣ покупише се гласови, подъ контроломъ посланика предлагача и београдскога, г. Арсе Лувића, и резултатъ гласаня показа, да су деветдесетъ гласова были за то, да се не чита, а тридесетъ и три да

се чита. Сви пакъ су за адресу, коју е одборъ саставіо и скупштине поднео. Три посланика нису присуствовала збогъ слабости здравља.

Скупштина огласи да е тимъ стваръ свршена.

№ 12.

За тимъ бы прочитанъ и са оригиналомъ сравниъ преписъ адресе, юче усвоене, и подписанъ одъ своју народны посланика, осимъ троице болесны, и оба секретара, па одабрана депутација, предвођена председникомъ, однесе ту адресу Нѣговой Светлости у дворъ.

№ 13.

Доцнѣ се врати иста депутација и яви: да е Нѣгова Светлостъ окружена свимъ своимъ министрима и државнимъ советомъ, благоволила пажљиво саслушати председникомъ народне скупштине прочитану адресу, и одавати іој се овимъ речма:

„При свемъ томъ, што самъ навикнутъ, да ми се народна скупштина у своимъ адресама, а преко нѣ и цео народъ одзива са любовію, поверенѣмъ и оданошћу, ничимъ маѣ, Я самъ данасъ тронуть више него игда вашимъ изразима, съ коимъ оценюете мною положени трудъ, да савестно извршимъ дужности сръбскогъ владоаца, да одговоримъ позиву Обреновића.

„Фала вамъ на оцени мойй трудова, фала вамъ на изявлѣнимъ осећајима признателности, са којима подстрекавате у мени нестрпленѣ, да што пре похитимъ къ испуњню патриотички желя народа сръбскогъ, кое су, и по себи се разуме, неразлучне одъ мойй желя.“

Ове речи быше многобройнимъ узвицима радости примлѣне у скупштине.

Затимъ е председникъ огласіо да е седница завршена.

Прочитано и подписано на V. састанку міольске народне скупштине 3. Октобра 1867. год. у Крагуевцу.

Председникъ нар. скупштине
Живко Карабиберовићъ, с. р.

Подпредседникъ
Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретаръ

Миланъ Ђ. Милићевићъ, с. р.

Оцуномоћени подписници у име своју посланика:

За окр. алексиначко Васа К. Стошићъ; за варошъ Београдъ А. Лукићъ; за окр. београдско Петаръ Апостоловићъ; за окр. валѣвско Иванъ Поповићъ; за окр. княжевачко Павле Раденковићъ; за окр. крагуевачко Коста Грудичъ; за окр. краинско Никола Петровићъ; за окр. крушевачко Міяило Живановићъ; за окр. пожаревачко Алекс. Николавићъ; за окр. подринско Мићанъ Ристићъ; за окр. рудничко Јованъ Ш. Јовановићъ; за окр. смедеревско Воинъ И. Радисавлѣвићъ; за окр. ужичко Захаріе Зарићъ; за окр. шабачко Димитрије Ђ. Главинићъ; за окр. чачанско Василије Јовановићъ; за окр. црноморечко Никола Цоловићъ; за окр. љуприско Лазаръ Симићъ; за окр. ягодинско Јованъ Јовановићъ.

САСТАНАКЪ IV.

Дана 3. месеца Октобра 1867. год. после подне, у Крагуевцу.

№ 14.

Председникъ огласи да е седница отворена, а у скупштину у то време дођоше и своя места заузеше г. председникъ министерскога савета, министеръ иностраны дела, Илія Гарашанинъ, г. министеръ унутрашњи дела, Никола Христићъ, г. министеръ финансѣ и заступникъ министра

просвете и црквени дела, Коста Цукић, г. министеръ правде Райко Лешянинъ, и министеръ войный и грађевина г. Милое Блазнавацъ. Затимъ се прочита извештай министра унутрашњи дела о свимъ гранама управе поверене томе министру.

Извештай тай гласи овако:

Народной скупштини.

Испуняваюћи заповестъ, кою ми е изволела дати Нѣгова Светлость, нашъ милостивый Господаръ и Князь, имамъ честь поднети народной скупштини известіе о пословима, кои долазе у кругъ раднѣ министерства унутрашњи дела, коимъ самъ по воли Нѣгове Светлости управляю.

У кругъ раднѣ поменутогъ министерства долазе како дела санитета, пошта и телеграфа, тако и дела унутрашнѣ земальске управе у различнимъ погледима. За то показају све, што е по напоменутимъ предметима учинѣно у нашої земли за време одъ последнѣ велико-госпођинске скупштинѣ.

Безбедность унутрашња и спољашња има найвећу важность за сваку државу, за свакій народъ. Съ тога е влада Нѣгове Светлости обрађала свое найживлѣ старанѣ, да се ова безбедность земли одржи.

Станованѣ Турака у земли сметало е явной и обштой безбедности, нарочито у местима и околина, где су становали. Настояванѣмъ правительства Нѣгове Светлости, кое е у догађаима одъ 1862. године добило велику podporу, испунише се праведне и на уговорима основане народне желѣ, и Турци се иселише изъ свію места, где су были градови. Скупштини велико-госпођинской явлѣнѣ е великій овай добитакъ за землю.

Но унутрашња безбедность не беше іошъ подпуна. Гарнизони турски по градовима у Србиі; кодъ престолнице и три главне трговачке вароши задавали су намъ велике брига; прва прилика при сукобу, кои се могао догодити узаймнимъ тренѣмъ два тако супротна елемента, као што су турски войници и србски грађани, могла е землю довести у найвеће колебанѣ, у найвећу опасность.

Нѣгова Светлость, нашъ Господаръ и Князь, стараюћи се не само да одржи но и разшири народна права и да добіе тврде темелѣ, на којима ће се моћи подизати зграда лепше србске будућности, настао е са свомъ снагомъ, да уклони сваку прилику, коя е доводила у опасность миръ и безбедность у Србиі. Нѣгове тежнѣ быше крунисане успехомъ. Народна скупштина зна, ерѣ е народу Нѣгова Светлость Своіомъ прокламаціомъ объявила, да су данасъ градови у рукама србске войске.

Но ма да е предаіомъ градова дата Србиі гаранція, да се отудъ не мисли нападати на нѣну безбедность, не може се рећи, да е наша држава дошла до положая, да іой односно на нѣну безбедность неостае ништа више желити. Самовольни Турци суседны намъ предела често насртали су злонамерно на нашу границу и узнемиривали су пограничне наше жителѣ. То зло ни данасъ іошъ ніе престало. Често се збивало, и особито у последнѣ време, да су мртви — турскимъ злочинцима убіени — нађени наши стражари, кои верно и савестно вршећи свою дужность, нису зликовцима допуштали, да прелазе у нашу државу, и ту неказнѣни да чине недела. Правительство ће и одсада, као и досадъ, найживлѣ настоявати, да и ова зла престану.

Напомињући ова недела, коя Турци чине на нашої граници, не могу да пропустимъ, а да не напоменемъ до-

гаѣае, кои, ма да се непосредно тичу само поедини лица, опетъ у себи садрже увреду за целу земљу, па тиме башъ штетно действую на спокойство народно.

Овакавъ е догађай грозно убиство кодъ Рупчука, извршено одъ турски војника по заповести тамошнѣ турске власти надъ Цветкомъ Павловићемъ, београђавиномъ. Правительство Нѣгове Светлости ниє пропустило најживлѣ тражити, да се србској држави даде удовлетворенѣ за ово убійство.

Међу догаѣае, кои се ванъ Србіє збываю, и кои ипакъ штетно действую на спокойство наши држављана, долази и то, што турске власти непоштују путне исправе наши трговаца и путника, приморавајући исте, да узимаю турске тескере и да плате за ове велике таксе. На тај начинъ наши трговци подносе незгоде и штете неуместнимъ и противправнимъ поступанѣмъ турски властѣй. Многе у овоме тужбе подигли су наши сажители и правительство е настоявало и настаѣе, да се одржи србскимъ путнимъ исправама важность, коју су имъ турске власти дужне придавати по смислу свечаны права наши.

Међу пословима земальске управе знатно место узима законъ о обштинама, издатъ у прошлой години 24. Марта, а ступившій у животъ 1. Августа прошле године.

У известію своме, кое самъ имао честь поднети прошлой, велико-госпођинској скупштини, рекао самъ, да самъ се старао прикупити податке, кои су потребни были, да се изда новъ законъ за болѣ уреѣенѣ обштина и обштински властѣй. Предлогъ таквогъ закона быо е поднетъ тада скупштини, коя е одъ свое стране учинила приметбе, кое су узете у призренѣ.

Познато е, да е старо устройство обштина было неподпуно, па башъ съ тога и недовольно за данашнѣ наше државне, — народне, и обштинске потребе. Ниє у нѣму

было прописано довольны о кругу раднѣ поедини обштински властѣй, нити су ове една одъ друге довольны одељне быле.

За то при издаваню закона о обштинама и обштинскимъ властима ишло се на то, да се даде обштинама точнии кругъ раднѣ, и у радни веѣа самосталность, но што е преѣе имаше; а притомъ да се обштинске власти поставе у станѣ, да врше у обштини гдескоє државне послове, кое иде у користъ самимъ обштинама, ерѣ користи државе и обштинѣ тесно су скопчанѣ међу собомъ. Тако обштинска властѣ има старати се, да се у обштинама одржава явныи миръ и поредакъ, да постои обшта безбедность, да е свакии сажитель заштићенѣ у личности и иманю, и да се врше точно и уредно сви закони и прописи; а ради тога мора обштина имати добре и отличне кметове и друге званичнике, и прибављати средства и чинити мере, потребне за вршенѣ ти свои задатака.

За све ово треба подносити новчанѣ жертве, нарочито валя добро наградити свое кметове и званичнике, да бы дошли у положенѣ, да могу обштинске послове радити, а да нетрпе велику штету у своме дому и добру; поглавито треба добро наградити кмета, председателя обштинскогъ суда, кои е глава у обштини и кои о свему води вр'овно старанѣ у обштини.

Овоме е законъ одъ 24. Марта 1866. године помоћи хтео, ерѣ остављено е за села, да се выше малы обштина у едно спое и яке обштинѣ образу. Тиме се добія снага, ерѣ има выше людиѣ и выше прихода, па се може дати добра награда свима званичницима, и лакше се подмирюю све другѣ потребе.

Многе слабѣе обштинѣ увидише користи, сагласише се и споише, посташе яке и дођоше у станѣ, те подмирюю свое потребе и лако и съ ползомъ. Но има иѣ доста,

кое се нерадо споявао; желе да остану, како су се за-текле, а тако су слабе и сиротне; зато кодъ нѣи тежко могу кметови да врше своѣ дужности сходно своѣмъ по-зиву, ерѣ слабо награђени, мораю главно бригу водити о себи, својој фамилији и кући.

Остае намъ дакле желити, да и остале слабе об-штине спое се са другима и постану јаке и снажне; ерѣ ће овако дачѣ основа болѣмъ развитку; добро уређене обштине најтврђиј су темель државномъ обстанку, а на-предакъ у обштинама самъ по себи, уедно е напредакъ и за целу државу.

Осимъ закона о обштинама издатъ е по струци уну-трашнѣ државне управе законъ о мангупъ-стоци. Познато е, колико е пређе незгода было съ мангупима. Люди, коима е стока заблудела, и постала мангупъ, тешкомъ су мукомъ и често великимъ трошковима дознавали, где имъ е стока; обштинскимъ властима мангупъ-стока была е често на великомъ терету; а было е случаева и честимъ распрама о мангупима. Но тимъ закономъ, кои е изданъ 5. Априла прошле 1866. године издата су наређеня, која ће учинити, да престану неударности, кое се опајале пређе по овоме предмету. Главно е у овоме новомъ за-кону прво, да люди, коима е стока загубљѣна, што пре и што лакше дознаду, где имъ се стока налази, а друго, да мангуци небуду на терету ни обштинама ни поеди-нимъ людма.

Важно наређенѣ издано е подъ 19. Декабра 1864. године П. № 9140., коимъ е укинуто визиранѣ путны исправа у путовању по Србији. На тај начинъ уклонѣна е велика сметња, која е спречавала путованѣ и саобра-штај по земљи. Остае ми да испунимъ јошѣ даљу за-повѣсть Нѣгове Светлости, да се и у смотреню самы путны

исправа учине наређеня, која ће нашимъ людма у путо-ваню по Србији већу олакшицу прибавити.

Изложивши оно, што е наређено по струци унутрашнѣ државне управе, дужность ми е, да кажемъ и о гдекомъ стварима, кое се тичу саме управе.

Мени, и свима државнимъ, мени подручнимъ вла-стима быо е еданъ одъ највећи задатака, да се у свој земљи одржава подпуно правно станѣ, и подпуна без-бедность личности и иманя. И наша се држава налази у овомъ погледу у повольномѣ станю. Јвннѣ поредакъ за сво ово време одъ велико-госпођинске скупштине нѣе нигде быо потрешенѣ. У онимъ краевима, где е пређе збогъ учестанѣ разбойничества и айдукованя было про-глашено ванредно станѣ и прекій судѣ, јвна е безбед-ность толико напредовала, да се место ванредногъ станя могло завести станѣ редовно. То е учинѣно највишимъ княжескимъ решенѣ одъ 27. Мая 1866. у срезовима: карановачкомъ, трнавскомъ и студеничкомъ, окружія ча-чанскогъ, и у срезовима: пожешкомъ, рачанскомъ, и др-ногорскомъ, окружія ужичкогъ. За айдукованѣ, разбой-ништва и хотичне палѣвине остало е ванредно станѣ за срезъ драгачевскій, окружія чачанскогъ и за срезове: арильскій, златиборскій и моравичкій окружія ужичкогъ. Власти и овде действую најживлѣ, да се истребе напо-менуца злочинства, збогъ кои постои тамо ванредно станѣ, и народъ помаже у томе државне власти. Али положай оны места отешчава подпуннѣ успехъ, а поглавито, што злочинци бегствомъ у суседне турске области налазе онамо и стана и закриля. Те околности су поглавитѣ узрокъ, што у поменутимъ пределима јвна безбедность јошѣ нѣе толико утврђена, да бы се у ѣима могло уки-нути ванредно и завести редовно станѣ.

Као што е свагда озбиљна брига владе Нѣгове Княжеске Светлости, да се у земљи одржава у свакомъ погледу правно станѣ, тако самъ се старао, да и подручни ми чиновници сходно закону врше свое дужности. Жалбе противъ поступака поедини чиновника, я самъ озбиљски извиѣао, и ни самъ пропуштао исправляти неумесне поступке чиновника и ове на одговоръ узимати у случаевима, где е по закону требало. Тврда ми е тежня, да подручни ми чиновници буду удесни органи за вршенѣ свега онога, што закони и државне власти наређую, и да свагда предъ очима имаю високу волю Нѣгове Светлости нашегъ милостивогъ Господара и Княза, кои жели, да се закони уредно наблюдаваю. Испуњиванѣмъ закона само може се одржати у држави правный поредакъ; а државнимъ е чиновницима една одъ најпречи дужностей, да своимъ поступцима покажу поштованѣ према законами, кое одржавати позвани су по своме званію.

Да бы народни посланици болѣ могли познати станѣ нашегъ отачества по струци унутрашнѣ државне управе, имамъ да покажемъ неке податке, по којима се у различнимъ погледима најболѣ дае оценити станѣ, у комъ се налазимо.

Међу осталимъ предметима за државу е сваку одъ велике важности, да сазнае покретъ людства свогъ. Србія нема узрока тужити се у овомъ погледу. Брой жительство расти съ године у годину и то како приплођаванѣмъ природнимъ, тако и настанѣиванѣмъ людѣи са стране. При концу 1863 године брой жительство ніе износио іоштъ ни еданъ миліонъ и сто иляда душа, а данасъ Србія има више одъ миліонъ и две стотине иляда жителя. Брой жительство нашегъ увећаше 5077 лица, што се са стране кодъ насъ настанише за последнѣ три године одъ 1864. — до края 1866.

Живость саобраштая наше землѣ са суседнимъ намъ као и другимъ државама увиѣа се изъ броя путника, кои су са стране у Србію долазили или изъ Србіе у стране землѣ одлазили. Тако што се тиче саобраштая са турскимъ областима показало се, да е изъ Турске у Србію прешло 1864 године 30.100; 1865 године 31.470; а 1866 године 26.023; лица, свега дакле изъ Турске у Србію ушло 87.503 лица, а изъ Србіе прешло е у Турску 1864 године 27.219; 1865 године 29.142 и 1866 године 25.004; свега дакле изъ Србіе у Турску прешло 81.365 лица. — Изъ други пакъ страны држава прешло е у Србію 1864 године 36.050., 1865. године 34.863; и 1866 године 65.066, свега дакле 135.979, а изъ Србіе прелазило се у стране државе 1864 године 30.635, 1865 године 33.684, 1866 године 67.051; свега дакле изъ Србіе ишло е у стране државе 131.369 лица.

Говорећи о покрету людства у нашемъ отачеству морамъ да споменемъ врло немилый появѣ, кои заслужуе, да на нѣгъ мимо државне власти свакій саотачественикъ и свакій, кои на народъ може имати ма съ кое стране уплива, обрати свою пажню. Задружный животъ у нашемъ народу како коя година све већма слаби, и задруге кодъ насъ све се више деле тако, да се садъ већъ сваке године по више стотина задружны кућа поделе. Одъ 1861—1863 године было е свега 4469 случаевъ, да су се задруге делиле, а за прошле три године нарастио е брой поделѣны задруга на 5024. По овоме рачуну на сваку годину долази по 1700 поделѣны задруга, а за ове последнѣ три године поделило се скоро 600 задруга више по предпоследнѣгъ трогодія. Ако се у народу настави деоба задруга у овој сразмери, предвидити е, да ће скоримъ те исте, и за народъ нашъ и нашу државу користне народне установе нестати у народу, и остаће

само као приповедка, те ће се споминјати име породицама, које су садъ јоштъ снажне и имућне, ерѣ су задружне. Сви треба да обавештавамо наше селско жительство, да нѣгова највећа снага и моћ за нѣгово благостанѣ лежи у задрузи, и да за љубавъ свога собственогъ блага треба да остане у задрузи.

Исто е тако врло немио появъ у нашемъ народу, што се догађаю доста многа убиства. У времену за прошле три године было е 378. случајева, које неотичны, а које отичны убиства, и то неотичны было е 62, а отичны 316., а у овај брой улазе и она убиства, која се догађаю на граници нашој према турскимъ областима, и највише убиства было е у прошлой 1866. години, када се е догодило 134 убиства. Осимъ гдекоји случајева, кадъ покварени и у злочинствама огрезли люди нападајући на туђе иманѣ изврше убиство, у највише случајева убиства се догађаю у свађи, и често су местне околности наши држављана узрокъ, да повреде, које бы се могле безъ муке излечити, буду поводъ смрти зато, што се повређено лице ние видало.

Брой самоубиства за ове последнѣ три године нешто е умалѣнъ. Одъ 1861—1863. было е свега 204 случая одъ хотичногъ самоубиства, а тај е брой за последнѣ три године сведенъ на цифру 159; одъ когъ броя на 1864. долази 62; на 1865. 48; а 1866. годину 49 случајева. Школа, црква и местне власти поглавито имаю позивъ, да обавешћую люде, да неodusимлю себи животъ, и надати се е, да ће уређенѣмъ обштинскогъ и съ овимъ у многومه скопчаногъ породичногъ живота брой самоубица знатно сманѣти се.

Случајеви пожара умножише се за прошле три године; 1861—1863 было е 1752, а 1864—1866. было е 2438 случајева пожара, али штета пожаромъ причинѣна,

далеко е мања была за ове последнѣ но за предпрошле три године. Одъ 1864—1866. было е свега 2438 случајева пожара а сва штета изнела е 1,891.387 гроша чаршиски а у предпрошле три године штета пожаромъ причинѣна изнела е преко 6 милиона гроша.

И крађа се више догодило за прошле три године а и штета, на тај начинъ причинѣна, была е знатнија но за предпрошле три године. Ерѣ одъ 1861—1863 догодило се 3603 случая крађе са штетомъ одъ нешто више но два милиона гроша, а у времену одъ 1864—1866. збыло се 5359 крађа са штетомъ одъ преко 3 милиона гроша. Крађа се највише догодило у 1866. години, кадъ е было свега 1940 крађа, а штета, што е средствомъ крађа начинѣна, была е највећа у 1865. године, кадъ е иста износила више одъ 1,150.000, која е штета причинѣна у 1753. различна случая крађе.

Осимъ убійства, пожара и крађа было е и други злы дела, на су полицајне власти за различне кривице спровеле суду прошле три године свега 8742 кривца, одъ кои највише долази на 1866. годину, кадъ е свега 3638 криваца различногъ рода судовима земальскимъ было спроведено.

И полицајне власти а и обштински судови као што е познато, упражњаваю у кругу кои имъ законъ одређуе, казнену властъ. У времену одъ 1864—1866. было е 53.347 предмета изступа, које су државне полицајне власти извидиле, изравнале и расправиле, дакле са 18.531 више, но у предпрошле три године, одъ 1861—1863., када е овакови предмета было само 34.816. И обштински судови у времену одъ 1864. до 1865. извидели су, изравнали и расправили свега 94.718 мањи иступны предмета. —

У реду важниј догађај, кои се у нашој земљи збыше за време одъ велико-госпођинске скупштине, има да се

спомене и педесетогодишња светковина у славу догађаја, кога се споменъ слави сваке године о Цветима. Као што је познато на данъ 23. Мая 1865. године, о Светимъ Троицама по височайшемъ наређењу Нѣгове Светлости нашегъ Премилостивогъ Господара Кнѣза одъ 24. Марта исте године прослављенъ је у Топчидеру истый догађај у присуству многи живи бораца изъ целе земљѣ, кои участвоваше у ратовима блаженопочившегъ Господара Кнѣза Милоша око ослобођења Србіје.

Србіја уживаюћи данасъ благодети тога устанка нај-
 лепше је испунила своју благодарностъ према свима онима, кои беше борци за ослобођење, тиме што је свенародно прославила споменъ тогъ знаменитогъ догађаја у србскомъ народномъ животу, и тимъ уједно одала достојно уваженъ заслуга исты юнака.

Нѣгова Светлостъ указомъ Своимъ одъ 22. Мая 1865 године установила је крстъ таковскій и сребрне медалѣ, и да би се указала признателностъ и уваженъ заслуга борцима у ослобођењу отачества, Нѣгова Светлостъ, благоводела је подарити свима онима ратницима, кое је Провиђенъ јоште у животу међу нама одржало, за знакъ награде и одличја крстъ, а фамилијама опетъ оны людій, кои су први съ Кнѣземъ Милошемъ договоръ учинили, започели и воевали, а нису више у животу, сребрне медалѣ.

Потомство кое уме ценити и достојно уважавати заслуге свои предака, показује тиме уједно, да је и оно кадро у датимъ приликама произвести дела исто тако спасоносна и срећна за земљу, и иза кои ничу благослови и благодарностъ доцниј нараштаја.

У смотреню санитета могу известити скупштину, да осимъ прошле године, кадъ је у престолници и јоштъ у некимъ другимъ местима беснила опака болештина, колера, за сво време одъ 1864—1866. станъ здравља лю-

дѣй у нашемъ отечеству било је повољно и задовољавајуће.

Колера је, као што је познато, болестъ, која се сама по себи не појављује кодъ насъ, него се доноси са стране. Та је болестъ у прошлой години донета турскимъ војницима изъ Рушчука у београдскій градъ, а одтудъ се мало по мало раширила по свој вароши. Она је беснила јо и бацила у стра жительство престолнице; зато нуждне су биле строге мере, да јој се стане на путъ и да се болестници лече. Лекарѣ су били одређени, кои су свакомъ бесплатно одлазили и давали лекарска савета; болестници поље сиромашни имаше бесплатне лекове; и болници бѣше отворене свакоме, кои неимађаше средства, да се кодъ своје куће лечи. Власти су наредиле, да се по свој вароши одржава чистоћа, и жительство је заједно съ властима садејствовало, да се то учини. При свемъ томъ, што је колера била у време, кадъ су велике врућине, кадъ је дакле време за њу сасвимъ поспешно, ипакъ није био великій брой жертвѣй, кое колера узме, ерѣ је за време заразе умрло у престолници свега 265 лица, а то није великій брой, кадъ се узме, да је колера на другимъ местима изванъ Србіје много више людій поморила, и кадъ се узме, да је у престолници нашој за време одъ 52 дана свирепствовала.

Осимъ Београда било је колере у некимъ селима окружја београдскогъ, рудничкогъ, крагуевачкогъ, ваљевскогъ и шабачкогъ, но само у мањимъ степену; јаке се појавила у Лозници, Параћину и Ђуприју, и особито у Шабцу и Смедереву. Власти су живо дејствовале по упутствама, која су имъ дата, да се зараза ова угуши, и заиста колера у овимъ местима није ни трајала дуго, а није ни свирепствовала у јачој мери. Брой одъ колере умрлы у свима овде поменутиимъ местима износи 408 лица

Ове се године почела ова болестъ появљивати у гдеоимъ пределима суседны намъ држава. Имајући на уму могућностъ, да се та зараза пренесе и къ нама, наређено є, те су раздата по народу печатана упутства о томе, шта треба свакиј поединиј да ради, да се сачува одъ еве болести. При томъ издате су быле наредбе властима, шта да чине у случаю, ако се колера появи.

Осимъ поменуте, необичне и опасне заразе владале су уобичаєне кодъ насъ болести: срдоболя, преступне грознице, велике богинѣ и друге неке болести. Али ни една болестъ ниє узимала на себе карактеръ обште заразне реднѣ, но су се све показале на поединимъ лицама; и у дотичне болести падали су они поглавито, кои се нису чували, него су тако рећи навалично єдну или другу болестъ на себе навлачили. Особито грозница и срдоболя появљивала се кодъ людій, кои се нису чували одъ ела, назеба, и кои су пили ладну воду онда, кадъ су были врло угрејани; а велике богинѣ наилазаше на оне, кои нису каламаѣни. Обе ове болести, и особито велике богинѣ показую потребу, да селске старешине пазе на то, да се врше наређеня, коя се издаю у санитарскомъ погледу, и особито да настојаваю, да се деца редовно каламе, кадъ є томе време.

Но и осимъ времена, кадъ є была зараза, влада Нѣгове Светлости ниє пропустила старати се, да се донесу удесни закони, по којима ће се моћи у помоћъ припитцати болнима не само у време вавредно, кадъ нека зараза влада, него и у обично време, кадъ годъ се появи случай, да се неко разболе, и да ниє у станю себе лечити зато, што є сиротногъ станя. У данашнѣ време иште се одъ сваке добро уређене државе, да се стара не само о предупређиваню насилны повреда безбедности личности и иманя, него и о томе, да болни и немоћи нају по-

моћи было кодъ свои сажителя, было кодъ обштински или државны властій. Човечностъ, любавъ према ближнѣму, дужностъ и хришћанска и држављанска иште, да се старамо о болнима, кои сиротногъ станя будући само се тако могу лечити, ако имъ се притече у помоћъ.

Влада Нѣгове Светлости свестна својј дужностій, а уверена о готовости народа допринети жертве за обштыи напредакъ издействовала є јоштъ подъ 27. Марта 1865 г. законъ о подизаню и устройству болница. По овоме закону треба да се у свакомъ окружію заведу окружне болнице. Ради тога купи се одъ народа прирезъ по два цванцика одъ порезске главе, и на многимъ местима већъ има прикупљѣна доста знатна сума на ову цель. Но као што ће моћи проћи дуже време, докъ се скупи толико новаца, да се саграде сталне зграде за болнице, нужно є было постарати се, да се и донде учини шта треба, да люди сиротногъ станя неостану безъ нуждне лекарске помоћи. Съ тога су на више места, као у Чачку, Крушевцу, Валѣву, Смедереву, Ягодини, Пожаревцу и Гор. Милановцу подигнуте привремене болнице, удешене према садашњимъ потребама тій окружія; а у Београду, Крагуевцу, Шабцу и Княжевцу, за тамошнѣ вароши и окружія подигнуте су сталне болнице, у коє се већъ по издатимъ прописима примаю сиротни болници. По овимъ прописима сиромаси у болнице примаю се бесплатно и ту добияю лекове, лекарску помоћъ и сваку потребну негу бесплатно, а изъ прихода болничкогъ фонда. На овај начинъ сачуванъ ће быти животъ многоме сиромасу, кои бы безъ болнице и безъ лекарске помоћи пропао.

У осталимъ у горе не напоменутимъ окружіяма нису могле быти подигнуте болнице збогъ оскудице нужны за болнице зграда и збогъ оскудице у лекарима. Чимъ се

куће удобне за болницу спреме и лекари за ту цель добаве, одма ће се и у тимъ местима болнице отворити.

Осимъ закона о болницама издаты є и законъ о аптекама, и прописана є фармакопея. У држави є одъ велике важности, да аптеке буду у добромъ реду и да буду снабдеване добримъ и употребљивимъ лековима; еръ где нема добры лекова, ту ни леченѣ неможе, као што треба, успевати. Съ тога како аптеке, тако и друге продавнице треба да стое подъ надзоромъ државны властѣи, и треба да има правила, по којима аптеке уређене треба да буду, и правила, којѣ треба аптекари да при издаваню лекова да се придржаваю. Влада є имала на уму, да се поставе ограничєня, како небы аптекари наплаћивали превелике таксе за лекове, што иѣ продаю, а међутимъ є остављѣно, да аптекари имаю доволно прихода, да могу према своме станю живити, и да небуду приморани притицати неуместнимъ и недозволѣнимъ средствама, да набаве себи доволно прихода за своє издржанѣ.

За сазнанѣ станя нашегъ народа у погледу санитарскомъ вредно є напоменути, да народъ како коя година све више и више покланя своє поверенѣ лекарима и долази къ њима тражити савета и помоћи у различнимъ болестима. На таѣ начинѣ осећа се све већма потреба за лекаре. Влада се безъ прекида стара, да се и ова потреба подмири, и садъ скоро у свакоме окружю има по еданъ и више лекара, коє правителствены, коє обштински чиновника. Но при свемъ настаяваню, да се умножи у нашемъ отачеству брой лекара, опетъ зато неможе се рећи, да су намъ потребе у овомъ погледу подмирене, и све единако остає желити, да се брой срески и обштински лекара умножи.

Међу осталимъ стварима, што се тичу санитета, има се напоменути нешто и о лековитимъ водама, што се у

земљи налазе. Зна се, да у Србѣи има више и различны минералны вода, одъ кои се неке редко употреблюю, а на друге више людѣи одлазе, и иоптѣ бы према лековитости њѣовой и више одлазило, кадъ бы было на дотичнимъ местима доволно удобности за госте, кои бы се хтели тимъ водама послужити. Влада Нѣгове Светлѣсти и на ово обраћа свою пажню, и наређено є, да се на киселоѣ води буковичкоѣ у окружю крагуєвачкомъ подигну купатила и зграде за госте и болнике. Временомъ ће се морати чинити и више, но што є за лековите воде кодъ насъ до сада чинѣно, и кадъ то буде, многи наши саотечественици неће одлазити у стране землѣ, да траже у минералнимъ водама лека за своє болести, него ће се служити купатилама отачественимъ, као што бы тадъ и сами странци радо наша купатила посећавали.

Осимъ свега наведеногъ влада се и иначе старала, да се свудъ по земљи чини све, што є было нужно не само, да се у земљи одржи поволно станѣ у погледу санитарскомъ, него и да се предупере могуће несреће. Међу овакве мере, што спречаваю могуће болести, долази каламленѣ богиня, коє се редовно врши сваке године, и за прошле три године одъ 1864—1866 накаламлѣно є до 94.000 лица. У прошлой години брой каламлѣны лица изнео є 29.000, а у 1865 и 1864 године близу 33.000.

Найпосле и станѣ здравля домаће стоке было є за прошле три године таково, да њѣиме подпуно можемо бити задоволни, еръ намъ стока нѣє страдала ни одъ какве реднѣ и заразе и што є было случаєва одъ болестне стоке, ти су редки и незнатни. Ово тимъ више треба да се спомене, што є говеђа куга беснила не само у областима турскимъ, но и у самой Аустриѣ и Румунскоѣ. Само є Србѣи у средъ велики опасностѣи, коє су иѣ претиле дуго

времена, била у срећномъ изузетку и сачувала се одъ те заразе. Наредбе у томе постојале су строго и добро су извршиване. Колико је велика опасностъ грозила нашемъ отачеству одъ ове заразе за стоку, види се отудъ, што је зараза ова у нашемъ суседству почела свирепствовати јошъ 1863 год., па је съ мањимъ већимъ прекидањима владала готово све до прошле године. Иљадама је стоке угинуло одъ ове болести и морало бити потучено у Аустрији; а у турскимъ областима читави су предели опустели у стоци збогъ говеђе куге. Кодъ насъ је само у Текію пренета била говеђа куга у Јануару 1864 год., али је и у овомъ месту на брзо и безъ веће штете савладана. Говеђа куга постои јошъ само у Влашкој, и съ тога само према овој држави морају се продужити мере потребне, да се говеђа куга непренесе у нашу страну.

Осимъ говеђе куге било је и други неки болештина на нашој стоци, али нису узимале на себе видъ опаке редиѣ. Кодъ насъ на говеда наилази шумска болестъ и прострелъ, обично у пролеће и у есенъ, и то съ тога, што люди неимајући пиће за стоку, ране је у пролеће пупольцима по шумама, или јој лети при влажној години дају за рану влажну ритску траву, а при сушнимъ годинама поје је смрдљивомъ водомъ изъ баруштина.

У прошле три године показивао се по некадъ метилъ на овцама, чему је узрокъ, што су се овце раниле по барама или травомъ, која на барама расте. Али и ова болестъ није била одъ већи штетни последица, нити се може узети за заразу. Напротивъ овчије богиње појављују се кодъ насъ сваке године, и то је врло прилепчива болестъ. Али брижљивомъ настојању власти и народа излазило је за рукомъ, да се ни ова болестъ није никадъ разширила, нити је причинила велике штете.

Најпосле говорећи о стану здравља наше стоке треба да напоменемо, да се за прошле три године голубачка отровна мушица врло мало роила. По наређењу власти чишћени су брижљиво неки потоци и извори у окружију пожаревачкомъ и краинскомъ, где се, као што се држи, ова мушица рађа. На тај начинъ тамане се приметили мушицама, а башъ тиме се и спречава највише роенје голубачке мушице.

Осимъ изложени предмета моме старану подчинјене су биле јоште и струка поштанска и телеграфска, те ми је дужностъ, да скупштини и о овимъ струкама поднесемъ известіе.

Што се тиче телеграфске струке, ова одъ године у годину у нашој земљи напредује; све се већма шири и развија; нове се телеграфске штације подижу и тиме олакшава телеграфској саобраштај не само у земљи, но и са страннимъ државама. Тако је у 1865. години подигнута телеграфска линија:

одъ Пожаревца преко Градишта, Майданъ-пека и Д. Милановца до Неготина;

а у овој 1867. години, подигнута је телеграфска линија: одъ Чачка преко Карановца и Трстеника до Крушевца, и наређено је већ да се подиже линија телеграфска одъ Ужице до Мокре-Горе.

Подизанје ови нове линије учинјено је у користъ општемъ саобраштају. Ђрѣ докъ нису биле ове линије подигнуте, често се догађало, да се телеграфска жица на некомъ месту прекинула, и тадъ је то место стаяло ванъ саобраштаја телеграфскогъ са осталимъ штацијама. Напротивъ садъ, како су отворене нове телеграфске линије, саобраштај телеграфској непревида се тимъ, ако се една жица прекине, почемъ се тадъ може у све штације телеграфирати по другој жици. Важностъ овога биће уви-

ђавна свакоме, кои зна одь какве е користи то, кадъ е олакшанъ саобраштай.

Осимъ наведеногъ одь подизаня поменути новы телеграфски линія има се и та користь, што е олакшано подизанъ телеграфски штація у онимъ местима, крозь коя су телеграфске линіе провучене. Тако чимъ се покаже потреба, за најкраће време могу се отворити телеграфске штаціе у Градишту, Майдагъ-пеку, Д. Милановцу, Карановцу и Трстенику, еръ крозь ова места пролази телеграфска жица, а за подизанъ телеграфске штаціе, не треба ништа друго, но само да се наместе у тимъ местима справе, потребне за телеграфиранъ и да се намести дотичный телеграфскій чиновникъ.

У телеграфској струци учинѣне су важне измене одь године 1865. Те године већа часть европски држава заключиле су у Паризу телеграфску конвенцію, по којој су знатно обалѣне таксе за депеше, кое иду у стране државе и којомъ е усвоено, да се може телеграфирати различнимъ езицима. По овоме уговору, коме е и влада Нѣгове Светлости приступила, може свакій србски телеграфирати одовудъ у Бечъ, Паризъ или ма кою другу варошь стране државе и обратно. Таксе су по овомъ уговору сведене на 5 гроша чарш. за Србию за просту депешу, коя у Србию са стране долази, или изъ Србіе излази, или крозь Србию пролази. Узъ то између Србіе и суседны намъ држава: Аустріе, Турске и Румуніе утврђено е, да се за просте депеше, кое изъ Србіе у поменуте државе и обратно долазе, ненаплаћуе више одь 5 гроша, ако депеше иду у место, кое ніе далъ одь 10 географски миля удалѣно, изъ кога се депеша шилѣ. Напредакъ и развитакъ струке телеграфске показуе и то, што е 1866. године одь Београда до Алексинца узъ две постојавше жице повучена и трећа зато, што оне две жице

нису были довольне, да одговоре свима потребама, кое се показаше после обалѣне таксе за депеше. Ова трећа жица наменѣна е поглавито за кореспонденцію Индіску, коя се између европски држава и Индіе преко Србіе обдржава.

Къ напредку и развитку струке телеграфске у нашемъ отачеству припада и уговоръ утврђенъ између Аустріе, Турске и Србіе, по комъ уговору има се подићи една особита жица одь Беча преко Србіе па до Цариграда, којомъ ће се жицомъ обдржавати непосредный саобраштай између Беча и Цариграда. Уговоръ овај постао е по потреби, коя се све већма осећала, почемъ жице, што су постојале, нису были довольне, да се одржи стална свеза између Цариграда и Беча, него су често депеше у Бечу и Цариграду морале чекати дуже време, докъ су были експедиране. По овој жици ради ће се новымъ апаратомъ — зове се Хуговъ апаратъ — којимъ се три и више пута брже могу експедирати депеше но другимъ уобичајнимъ апаратомъ.

Ове године подъ 16. Фебруара издатъ е законъ о телеграфу, којимъ е струка телеграфска уобште регулирана, и по коме е такса и на депеше унутрашнѣ радиѣ спуштена на 5 гроша чаршиски одь просте депеше.

Развіянъ телеграфске кореспонденціе унутра у земљи, и уговори, заключени са странамъ државама, даю поволянъ доказъ за то, да намъ телеграфска струка напредуе, и да се лепо развіа. Телеграфски чиновници точно врше своје дужности, а у тој точности е башъ емство, да ће телеграфи одговарати најболѣ својој цели. Точность у одправляню депеша призната е нашимъ телеграфскимъ штаціама и одь страны држава, па у томе е поглавить узрокъ, што се и саме државе, а и многи при-

ватни најрадје служе србскимъ телеграфима у својој кореспонденцији съ Цариградомъ.

А да се и приходъ телеграфскій изъ године у годину све већма увећава, види се изъ тога, што е године 1864. было прихода 230.000 гроша порезки, 1865. године было е 283.000., а 1866. око 300.000 гроша порезки телеграфскогъ прихода.

Најпосле за телеграфску струку вредно е напоменути, да е повольно за насъ решенъ споръ телеграфскій, кои постојаше између Турске и Србије. Рачуни телеграфски пречишћени су съ високомъ Портомъ, и нанашћени су одъ нѣ сви телеграфски приходи, кои су збогъ спора, кои е постојо, остали были ненаплаћени. Садъ се између Србије и високе Порте воде точно прорачунања телеграфска и дотични приходи уредно се исплаћују.

Као што е за прошле три године учиниѣнъ напредакъ и развитакъ у струци телеграфској, тако се и поштанска струка у томъ времену на користь државе и приватны развила и унапредила. Тај напредакъ и развитакъ увидиће се изъ оногъ, што е досадъ за ове последниѣ три године по тој струци урађено.

Познато е, да е закономъ одъ 25. Јануара 1866. год. обалѣна такса за писма, аманете и путнике.

По пређашниѣмъ закону таксе за писма, аманете и путнике были су врло велике. То е био узрокъ, да су се люди поштомъ служили само онда, кадъ нису имали други начина за пошиляѣ и писама, и аманета и други ствари, а и за путованѣ. И зајста радња е поштанска поглавито ограничена была на пренашанѣ писама. За остале ствари, служише се люди поштомъ само онда, кадъ су имали нешто итно куда да пошлю; а новце су само у мањој количини шилли поштомъ, ерѣ е такса за новчана пошиляња была велика, па су люди тражили при-

ватне прилике, да се при пошиляню аманета њима послуже. Одтудъ су излазиле не мале незгоде за пошиляче и рађале се различне распре између носилаца, прималаца и пошиляча новчаны аманета. Путници пакъ само су се у крайној нужди служили поштанскимъ коњима за путованѣ.

Саобраштај поштанскій беше и тиме отешчанъ, што е пошта за писма ишла само три путъ преко неделѣ, а пошта съ аманетима само у 15 дана еданъ путъ; и само на линији између Београда и Алексинца ишла е аманетна пошта јоштъ сваке неделѣ по еданъ путъ. То е незгодно было за оне, кои су имали потребе, да се служе поштомъ, а отудъ е било штете и за саме поштанске приходе. Поедини люди немогући чекати, да своя итна писма а особито свое аманете шилю у дане поштанске, тражише друге прилике, те су се у пошиляню служили овимъ приликама, а наравно е, да се на овај начинъ правіо уштрбъ поштанскимъ приходима.

Све ове незгоде уклонѣне су закономъ одъ 25. Јануара 1866. године, кои е 1. Мая те године почео важити. По томе закону знатно су обалѣне таксе како за писма тако и за аманете и сва остала пошиляња, а и таксе за путнике тимъ су начиномъ постале умереніе, но што су пређе были.

Да бы се поштанскій саобраштај олакшао, управъ да бы се публици олакшало предаванѣ писама, заведене су поштанске марке, које се у одређенимъ трговинама и на свакој пошти могу купити, а наређено е, да се кодъ своју пошта, и у знатниѣмъ варошима јоштъ и осимъ пошта на згоднимъ местима наместе сандучиѣи за писма, и тако е учинѣна олакница у предаваню писама, ерѣ марке може свакој кодъ свое куће имати у приправности, и кадъ шилѣ писмо, онъ на нѣга само прилепи марку,

па га баџи у поштанско сандуче, одкудъ га пошта узме и далѣ по адреси експедира.

Међу поправке по струци поштанској долази и то, што су на некимъ линіјама, заведена поштанска кола.

Закономъ одъ 25. Јануара 1866. године дата е властъ министру унутрашњи дела да то учини онде, где за нуждно нађе. По томъ овлашћеню у прошлой години начинѣно е 64 двоколица поштански, те се садъ на њима носе писма, аманети и пакети, а и путници се могу њима служити. Узъ то издата е наредба, да се праве покривена кола на четири точка, која ће бити удобна не само за пренашанѣ аманета и пакета, него и за путнике, чимъ ће се путованѣ по земљи знаменито олакшати. Намера е, да се овакова кола мало по мало уведу на све линіе, где станѣ путова допусти.

Уза све наведено къ развитку поштанскогъ саобраштая треба придати и то, да садъ пошта съ писмама иде свакиј данъ, а пошта съ аманетима између Београда и Алексинца преко неделѣ три путъ, а у друга места осимъ Рашке, Студенице и Иванѣице сваке неделѣ еданпутъ.

На тај начинъ садъ свакиј на најбржиј начинъ може путемъ поште добіати известія, која су му потребна, и дознати, шта е сазнати радъ. А и путници могу садъ у свако доба поћи на путъ на поштанскимъ двоколицама.

Промене ове, које су по струци поштанској заведене закономъ одъ 25. Јануара 1866. већ су произвеле најлепше последице. То се увиђа, кадъ се сравне рачуни одъ први 6 месеціј прошле 1866. год. съ рачунима зато исто време одъ ове године. За први шестъ месеціј прошле 1866. године, кадъ су јошъ постојала стара наређенія о поштама, одправила е пошта београдска 41.567. приватны писма; 693. приватны аманета и 26 путника. Напротивъ за први 6 месеціј ове годнеи

кодъ исте поште одправљѣно е 74.253. приватны писма, 1605. приватны аманета и 140. путника. Кадъ се упореде ови броеви, види се, да се скоро удвоио број послаты писма, аманета да е два путъ више по лане у истомъ размеру времена послано, а путника, да е петъ путъ више ове године, по лане у истомъ времену поштомъ путовало. Судећи по овимъ податцима поготову съ известношћу може се рећи, да ће се саобраштај поштанскій у најскоријој будућности јошъ много яче развити.

За развитакъ и усавршенѣ поштанскогъ саобраштая одъ врло е велике потребе, да се заведу поште обштинске, које ће поедине обштине везивати са главномъ, т. е. съ државномъ поштомъ. Ово е закономъ о обштинама и прописано, но приступиће се уређеню тога, чимъ све обштине буду добро и снажно образоване, како бы лако тереть око тога могле подносити.

Најпосле, за саобраштај поштанскій ніе довольно, да су поште унутра у земљи добро уређене, него се иште да буду наше поште у свези са поштама суседны намъ држава, како бы се и саобраштај заграничній олакшао. У овомъ погледу могу известити народну скупштину, да е рађено и да влада Нѣгове Светлости настојава, да бы правителство аустријско учинило съ нама свезу поштанску између Београда и Земуна; надежда е, да ће се најпосле постићи оно, што узаймне користи саобраштая поштанскогъ захтеваю. Исто се тако воде преговори, да се наше поште доведу у свезу са поштама суседне намъ Румуніе, и има изгледа, да ће се ти преговори повольно заключити; и тадъ ће бити олакшанѣ поштанскій саобраштај између Србіе и румунски княжества. Свезе поштанске са суседнимъ намъ областима турскогъ царства нису довольно уређене. Влада е више путіј настојавала,

да се утврде тешнѣ поштанске свезе са Турскомъ, али се у томе успети исто тако ніе могло, као што влада ніе нашла доста готовости кодъ турски власти за то, да се Србія у телеграфску свезу доведе съ Босномъ. Надаймо се, да ће доћи време, кадъ ће се моћи и ово уредити, чему данасъ јошъ стоє гдекое доста знатне сметнѣ.

Кадъ се узме на умъ све, што є речено о радњи по свима струкама државне управе, кое струке долазе у кругъ деланя министру унутрашњи дела, види се, да є по свима струкама чинѣно, што се чинити могло, да се правно станѣ у земљи утврди, да се безбедность личности и иманя у свој земљи одржава, да се закони чуваю и по њима да се врше сви послови, кои су се радили; да се станѣ доброга здравља одржава, а у болести да се таково поправи, да се одъ прилепчиви болестій сачувамо и одкланямо, кадъ бы се оне појвиле; да се радња телеграфска и поштанска развіє и усаврши; єдномъ речи, да се учини све, што одржанѣ правногъ поредка у држави и развитакъ матеріалногъ благостаня нашегъ народа захтева. Радећи овако я самъ се старао испунити заповести Нѣгове Светлости нашегъ милостивогъ Кнѣза и Господара, и одговорити високоме повереню, кое ми є изволео поклонити, знајући, да є найватренија жеља Нѣгове Светлости путемъ утврѣногъ правногъ поредка и сваковрстногъ унутрашнѣгъ развитка повести народъ лепшой будућности. И ако има неки мана у насъ, и исто тако, ако се догодише погрешке неке, припишимо то не злой вољи оны, кои су упућени, да изврше законе, него тешкимъ околностима, у коима се налази наша држава. Надаймо се да ће съ постепенимъ развиткомъ, кои се неможе одрећи нашой држави подъ мудрогъ управомъ нашегъ любљѣногъ владоца, народъ доћи до пуногъ раз-

витка своє снаге, а држава да ће доведена бити до величине и цветаня.

П. № 8010.
22. Септембра 1867. год.
у Београду.

Министеръ унутрашњи дела,
Н. Христићъ, с. р.

После тога, прочита се извештай заступника министра просвете и црквены дела о станю струке просветне и о црквенимъ делима.

Србској народной скупштини.

По найвишемъ налогу Нѣгове Светлости Господара и Кнѣза нашега, честь ми є поднети народной скупштини извештай о станю просветне струке и о црквенимъ делима, управа чега, по милостивоме нахођеню Нѣгове Светлости, поверена є была мени и за све време одъ последнѣ народне скупштине до сада.

І. О ПРОСВЕТНОЈ СТРУЦИ.

Делу непосреднога народнога просвећиваня у нашему отечеству служе:

1. а; основне мушке школе.	342.
б; „ женске „	35.
2. Виша женска школа (у Београду)	1.
3. Реалка една и три гимназійске реалке	4.
4. Полугимназіє и гимназіє.	6.
5. Богословія.	1.
6. Велика школа (Академія)	1.

Осимъ тога наменѣна су да подпомажу просвету, а у струку министра просвете и црквены дела спадаю:

1. Државна библиотека и музей
2. Школска комисија
3. Србско учено друштво
4. Правительствена књигопечатня

И најпосле предметъ бригае повереногъ ми мнни-стерства јошъ су и тако названи:

- а; правителствени благодѣјници
б; правителствени питомци (на страни).

1. Основне мушке школе.

Народнимъ представницима безъ сумњѣ ће бити радостъ да чују, како се број основни школа у нашој отачбини съ дана на данъ приметно увећава и да цифра ученика одъ прошле школске године далеко надмаша ону, која беше показана прошлой народной скупштини. Тако е године 1864. показано, да се предидуће (1863). године уписало было у све основне школе 13.599 а свршило течай школскій 11.751. ученика. Ове пакъ прошле године уписало се у све основне мушке школе 18.242. а течай школскій свршило 15.359. учен.

Слѣдећий прегледъ показаће, како е овај број ученика разделѣнъ на округе и колико е у коме школа и учителя было. Тако е:

	ученика			
	школа	учителя	уписано	свршило
у окр. алесиначкогъ	12.	15.	613	497.
» вар. Београду	6.	13.	853.	617.
» окр. Београд.	34.	34.	1226.	1035.
» » валѣв.	24.	26.	1030.	882.
» » княжевач.	11.	13.	670.	607.
» » крагуевач.	31.	39.	1620.	1394.
» » краинск.	22.	27.	1216.	1015.
» » крушевач.	13.	18.	842.	721.
» » подрип.	10.	11.	397.	335.
» » пожарев.	56.	64.	2713.	2334.
» » руднич.	15.	16.	641.	569.
» » смедерев.	19.	24.	1048.	885.
» » ужичкомъ	12.	19.	1018.	832.
» » црнореч.	15.	17.	794.	711.
» » чачан.	11.	15.	631.	546.
у окр. шабачкомъ	26.	30.	1235.	1085.
» » Ђуприск.	10.	16.	902.	724.
» » ягодиц.	15.	19.	793.	580.
У Србији	342.	446.	18.242.	15.359.

2. Основне женске школе.

Основны школа за женску децу за последню школску годину было е, као што слѣдећий прегледъ показуе:

	ученица			
	школа	учителька	уписано	свршило
у окр. алек. (Алек. и Баньи)	2.	2.	81.	73.
» вар. Београду	6.	10.	642.	521.
» окр. београд. (Гроцкој)	1.	1.	32.	22.
» » валѣв. (Валѣв. Обр.)	2.	3.	109.	100.
» » княжевач. (Княж.)	1.	1.	62.	45.
» » краг. (Краг. Рачи)	2.	4.	174.	141.
» » краин. Нег. Кла. Мил.	3.	4.	135.	119.
» » круш. (Круш. и Тр.)	2.	3.	112.	88.
» » подрип. (Доз. Круш.)	2.	2.	60.	52.
» » пож. (Пож. Град.)	2.	5.	209.	190.
» » руднич. (Г. Миланов.)	1.	1.	29.	27.
» » смедрев. (Смед. Пал.)	2.	4.	147.	136.
» » ужичкомъ (Ужице)	1.	1.	77.	48.
» » чачан. (Чач. и Кар.)	2.	2.	60.	57.
» » црнореч. (у Занчару)	1.	1.	50.	46.
» » шабач. (у Шабцу)	1.	3.	138.	109.
» » Ђупр. (Ђуп. Пар. Св.)	3.	3.	163.	150.
» » ягодиц. (у Ягодици)	1.	3.	153.	124.
Свега	35.	53.	2433.	2048.

Окромъ овыхъ ученица, које иду у женске школе, иде доста великиј број женске деце и у мушке школе онде где нема женскихъ школа, но за сада тај се број не може точно да означити.

Питанѣ о надзираваню основныхъ школа и учителя едно е одъ оныхъ питања, која се обично по најтеже могу срећно да реше. Тешкоћа се та увећава у колико су оскуднѣ материјална и морална средства, која су ту необходимо нужна. Законъ о устройству основны школа (§ 13) ставио е министеру у дужностъ да ту стваръ учини предметомъ особитога закона. Стваръ е дуже изучавана и сада учинѣни су први кораки, да се и ова потреба задовољни. По томе се за сада не може народной скупштини показати, како ће се та стваръ уредити, али се може толико рећи, да неће дуго остати не приведена у дело.

Томъ приликомъ размотриће се и сви други услови, кои годъ могу бити одъ утицаја на народно образованѣ, основно, среднѣ и највише.

3. Виша женска школа.

Заведенѣ ово установљено е године 1863. Намера му е двојка: да да више образованѣ женскоме полу у

обште и да посебице спрема кандидаткинѣ за учительке основны школа. Према той цели удешени су и научни предмети и вештине, кои се у той школи уче и други послови, коима се ученице занимаю.

Течай школскій беаше у првый махъ трогодишній а доцнѣ увиди се потреба да се јошъ една година дода.

У почетку прошле школске године у ту се школу уписало 99. ученица, свршило е течай школскій нѣи 86. а радила е една управителька, три учительке и осамъ професора, кои су ту као хонорарни професори ученице обучавали.

Школи овой, наменѣной за сву нашу отачбину, недостае јошъ такво уреѣенѣ, да бы се у нѣой и ученице са стране могле на храну и у обиталиште примати, као што е то и закономъ (§ 4) предвиѣено, ерѣ безъ тога се никако или врло тешко може сва наша земля користити овимъ заводомъ. Надамъ се да ће се при повольнѣимъ изгледима на новчана средства и ова потреба моћи задовољити.

4. Гимназійске реалке и реална школа.

Животъ и радъ данашнѣга европскога друштва учинше потребнимъ, да се обште образованѣ младежи доведе съ тимъ у сагласность. Поредъ гимназійскога класичкогъ образования осети се потреба давати извеснимъ редовима реално изученѣ. Съ тога поникоше толике школе съ реалнимъ именовъ и реалнимъ назначенѣмъ. И последня народна скупштина осећајући ту потребу изявила е желю, да се школе за трговину уведе и усавршю. Наше гимназѣ, новимъ устройствомъ своимъ, постале су нешто наклонѣнѣ реалнимъ знанѣима, уколико се то съ класичкимъ карактеромъ нѣиховимъ могло сложити, но и пакъ то нѣ могло спремити младиѣе, кои бы се хтели одати на разна поля, данасъ тако развѣенога

грађанскога живота, желећи дакле подмирити осећену потребу и одговорити народной желѣи, влада Нѣгове Светлости подъ 9. Юнѣ 1865. године издала е законъ о устройству реалке у Београду са 6: разреда, а као подпору ове школе а и у олакшицу народну за образованѣ деце у основнимъ гимназійскимъ и реалнимъ знанѣима, установлѣна су по два прва разреда гимназѣ и реалке у Ужицу, Крушевцу и Алексинцу. Намера е, по потреби и множеню моралныхъ и новчаныхъ средства овако установити ове ниже реалке у већини наши вароши. Будући пакъ да су предмети у прва два разреда гимназѣ и реалке едни исти: то ученицима изъ II. разреда стои на вољи прећи у III. разредъ реалке или гимназѣ.

У тимъ, тако названимъ, гимназійскимъ реалкама за прошлу школску годину было е ученика, и то:

а; у Алексиначкѣ	70—67. *)
б; „ Крушевачкѣ	81—81.
в; у Ужичкѣ	64—64.
г; „ Беогр. реал. у III. IV. раз.	47—35.
	<hr/>
	Свега 262. 247.

Радило е пакъ на сва четири места 14. лица, кое професора, кое суплента, а кое учителя.

5. Полугимназѣ и гимназѣ.

Полугимназѣ састое се изъ четири ниже гимназійска разреда, нѣи има свега четири и то:

Београдска са 6. професора и 185—150 ученика.
Шабачка „ 5. „ „ 106—84. „
Заечарска „ 5. „ „ 80—71. „
Пожаревачка „ 5. „ „ 139—113. „

Доякошња заечарска полугимназѣ по закону одъ 2. Ноембра 1866. године враћена е ове године у Неготинѣ, у комъ е месту првый путъ и отворена и дуго по томъ постојала.

*) Првый брой свуда овде показуе, колико е у почетку, другѣи, колико е ученика на концу школске године у школи было.

Две подпуне гимназіе са по 6. разреда постое у Београду са 12. професора, 4. учителя за вештине и ученика 571—397. и у Крагуевцу са 9. професора, 2 учителя за вештине и ученика 294—240.

Свега дакле у гимназійска заведенија ишло е прошле године 1270—1055. а урачунавши и гимназійске реалке 1485—1267. ученика.

У добре и цели сходне зграде смештене су: београдска гимназіја, београдска полугимназіја, шабачка полугимназіја, и гимназійске реалке у Крушевцу, и у Алексинцу (ово двоје уступиле су дотичне обштине) пожаревачка полугимназіја е у незгодной згради, а крагуевачка гимназіја још у незгодной; ужичка пакъ реалка и неготинска полугимназіја за време су у приватнимъ зградама.

За сва ова заведенија, набављене су у прошлой години приличне збирке оруђа за облакшаванѣ при предаваню земљописа, физике и математике.

Исто тако одпачето е у нашој каменорезници печатанѣ наши мапа за та заведенија.

Прошле године основана е при Крагуевачкој гимназіји библиотека, као део главне народне библиотеке у Београду постоеће.

6. Богословія.

У ово заведенѣ, кое спрема кандидатате за учитель и за свештенике, уписало се у почетку прошле школске године 189, а свршило е течай школскій нѣи 186 ученика, предаваня пакъ была су поделѣна на 6 професора.

Ученици богословіе живе сви заеднички у државнимъ зградама а и хране се већиномъ сви заедно. Нѣи 40 добијю ту храну, обиталиште, пранѣ, топливо и осветлѣнѣ као помоћ одъ стране правителства, а остали плаћаю месечно по 3 $\frac{1}{2}$ талира, и за то имаю храну, обитали-

ште, огревѣ, пранѣ и осветлѣнѣ и негу у болести. Окромъ овы, још се нѣи 35 младића изъ суседны србски краева, кои су подѣ Турцима, уче у богословіи. Нѣима се дае све оно што имаю оны 40 правительствены благодѣянаца а къ тому јошѣ и одело и обућа.

7. Велика школа. (Академія).

Као што е познато, наша велика школа има три факултета, правный, техничкій и философскій.

За последню школску годину уписало се у сва три оделенија свега 210 ученика и то: 163 у правный, 27 у философскій и 20 у техничкій факултетѣ. Одъ нѣи е свршило годину 183 ученика, са стране было е 24 већиномъ изъ србски земаля у Аустрији, а такође и изъ Босне, Старе Србіе и съ Лѣтиня. Лекціје е читало 14 професора и 1 суплентѣ.

У цѣли болѣгъ емства за успеванѣ у наукама, прописано самъ прошле године нова правила за испитиванѣ ученика велике школе.

У течаю последнѣга времена и научни кабинети велике школе, математичный — физичкій, механичкій и естаственичкій добыли су потрошкомъ по веће новчане суме, нека попуњня, и ако још много недостае, па да они доволно одговоре својој памени.

Законѣ о устройству велике школе, на име §§ 22. и 29. заменѣни су тако, да се између чланова академійскога совета бира сваке године по еданѣ деловодитель (деканѣ) кои бы помагао и у потреби заступао ректора и у текућимъ писмоводнимъ пословима. Измена ова учинѣна е у цели, да се лицу, кое бы за ректора поставлѣно было, небы морало увекъ одузимати време на те послове подчинѣне важности, докле бы га оно далеко болѣ могло на користь науке употребити.

1. Државна библиотека.

На концу године 1866. државна библиотека имала е свега 9.288 књижевны дела у 20.247 књига.

Рукописа има	147	комада
Старопечатаны књига	30	„
Карта и слика	320	„
у 2329 листова.		

Да бы библиотека могла што подпуніе одговорити својој намени, отворена е при нѡй и намештена пространа соба за читанѣ књига.

Брой књига узиманы изъ библиотеке на читанѣ у течаю прошле године быо е 2.460.

Музей.

Узъ библиотеку основанъ е музей, кога е станѣ на концу прошле године было ово:

1. Накита одъ злата и сребра и каменя было е	127	броева.
2. Судова и куѣны стварій одъ сребра	33	„
3. Идола и фигура одъ бронзе	31	„
4. Разны старински предмета одъ бронзе и бакарливени и кованы	112	„
5. Медаля или новци спомени одъ разнога метала (злата, сребра и бронзе)	57	„
6. Стари печата у отисцима	8	„
7. Стари печата у челику и тучу	37	„
8. Стаклени и земляны старински стварій.	59	„
9. Баряка и стари застава	12	„
10. Разногъ старогъ оружја	46	„
11. Разны старински предмета металны, одъ туча, акала и гвозѣја (опрема коньски, орачки, алата, судови и друго)	24	„
12. Разны знаменитостій вештина и естаства.	80	„
13. Слика и портрета	122	„

14. Надгробно каменѣ, и старе цигле съ надписима	20	броева.
15. Камени идола и кипова барелѣвни.	14	„
16. Стари србскій новаца преко	250	„
17. Стари римскій новаца око	4000	„
18. Стари грчкій новаца до	500	„
19. Стари и новы новаца одъ различны народа до	2000	„

2. Школска комисія.

Школској комисіи е задатакъ израѣиванѣ и прегледанѣ своју школски предмета, нарочито пакъ элементарны књига за основна училишта наша и у обште подпомаганѣ министерства у делу јвногъ училишногъ наставленя.

Комисія ова саставлѣна изъ 10 лица, коя посао безъ икакве награде врши, и помагала ме е по могуѣству у свему у чему самъ се нѡй обраѣао.

Али развитакъ послова стичуѣи се у поверено ми министерство, ширенѣ потреба у свимъ степенима јвнога обучавања, ствараю нужду, да се комисія ова преустрои према садашнѣму станю ствари, којој е она наменѣна да подпомогне и обезбеди напредакъ. Како пакъ да то буде уреѣено, јошъ е предметъ изучавања, те се за сада показати неможе.

3. Србско учено друштво.

Даюѣи извештай велико-госпоинској народној скупштини о овој научној колегији, я немогахъ за онда показати никаквы последица одъ преображеня исте, кое те године текъ извршено беше, али самъ ипакъ изразио наду, да ће овако преображено друштво бити у станю учинити услугу науци и да се име србско чуе и узвиси у свету. Ова се нада моя веѣъ довольно испунила; ерѣ за ове три године могао се видети и правацъ и користь раднѣ „Србскогъ ученогъ друштва.“ Основа болѣму на-

предованю нѣгову дата е већъ больомъ одређеношћу круга раднѣ и програма, ерѣ уставъ ставля друштву за поглавиту бригу развѣянѣ наука и вештина, у колико се оне тичу понайпре србскога живота и србске постојбине. За ове три године, друштво е издало четири књиге Гласника са чланцима све о србскимъ стварима. Тимъ е оно постало научно тело, коме е посао бавити се наукомъ о нашему народу и неговати е у томъ кругу; а осталимъ књижевнимъ и просветнимъ органима остаю за извршенѣ други задатци за просвету и образованѣ народно.

Како се друштво често и съ основомъ тужило на малена средства, съ којима се ни при најбольой вољи неможе развити пространія радня, то е влада Нѣгове Светлости притекла у помоћ друштву подигавши досадашню годишню помоћ одъ 100 на 500 дуката цесарски. При овако повећанимъ средствима и при досада већъ показаной вољи къ озбиљному труду надати се увећаномъ користномъ плоду одъ друштвеногъ рада.

На последку нѣе сувишно поменути овде, да е крозь ово „учено друштво“ наша отачбина была заступљна на овогодишнѣмъ етнографскомъ излогу у Москви, у прилици, коя е одъ толикога значая за све гране великога и будућности пунога словенскога народа.

4. Правителствена књигопечатња.

Ово заведенѣ заедно са присаюженомъ му словодивницомъ, каменорезницомъ и дрворезницомъ наоди се у пуно задовољавајућемъ стаю. Радъ наше печатнѣ може се мерити съ радомъ понайбольи штампарија Европе, и све то има е приписати людма изъ наше отачбине само на страни изученима.

За 1866. рачунску годину сво иманѣ ове печатнѣ износило е 1,169.610 гр. 30 пара порески.

I. У течаю год. 1866. имало е то заведенѣ разны приманя	гроша	пара.
	984.847	5
II. Расхода пакъ за то исто време было е	948.429	13
III. Остало е на дугу или вересии	272.236	18
IV. Имало е готовине у каси.	15.714	10
порески.		

а., Правителствени благодѣянци. У свима гимназійскимъ заведенѣма, у свимъ реалкама, у вишой женской школи и у великой школи (Академин) (за богословію казано е раніе) подпомаже правителство знатанѣ брой сиромашни а добры ученика повцемъ, да бы могли довршити започето ученѣ. Одъ ове помоћи изузимаю се само ученици у I. разреду више женске школе, гимназія и реалки, ерѣ се она починѣ давати одъ II. разреда. Таквы ученика было е у прошлой години свега 200 и у вишой женской школи 15 девойчица, а примили су свега 34.986 гр. порески благодѣяня.

5. Правителствени питомци.

Као што е одавно почето тако е и прошле године влада Нѣгове Светлости слала и издржавала на странимъ вишимъ заводима 41. младића, кои су се тамо у разнимъ наукама усавршавали.

Одъ овихъ младића нѣхъ 11. изучавали су медицину, 11 правне и државословне науке, 10 природословне, 4 богословске, 2 историко-филологійске, 1 философійске, 1 рударске науке и 1 турскій езикъ (у Цариграду).

Землѣ где се они већиномъ уче, есу Аустрија, Нѣмачка, Русија, Француска и Швайцарска.

II. ЦРКВЕНА ДЕЛА.

Као што е народнимъ посланицима и иначе познато, наша е отачбина зарадъ црковне управе разделѣна на четири епархіе, кое се опетъ разделяю на протопресвитерства, намесничества, и на нуріе монастирске и свештеничке.

За сваку епархију поредъ архіерея постои по една епархијска конзисторія, као тело садејствуюће са архіереємъ у одредбама закона у делима цркве и као дисциплинарни судъ за свештенике и њиове тербе а у исто време и као судъ за парнице брачне.

Надъ свима овимъ има една апелаторіјска конзисторія, која се једномъ или два пута у години скупља у Београду те пресуђује дела на њу апелована, или јој по закону поднета. Найвиша чиста црквена властъ е архіерейскій соборъ, који сачињавају сви архіереи.

По последнимъ извештаима, добивенимъ одъ надлежнихъ конзисторія, било е у Србији:

Мирски свештеника (рачунајући све степене)	677 лица.
Мирски ђакона	28 »
Калуђера (у свимъ степенима)	121 »
Свега	826 лица.
Црква има	335
Капела	16
Монастира	41

Новчаній капиталъ свіу црква за последњу рачунску годину износи 12,040.478 гроша и 11¹/₂ пара чарш.

Новчаній капиталъ манастира за то време износи 854.213 гроша и 23¹/₂ паре чаршійске.

Колико су у чему епархијске конзисторіје дѣјствовале, види се изъ слѣдуюћегъ излога.

Београдска конзисторія судила е 221 брачну парницу, а пресудила иј е 136, а 86 непресуђенихъ прешло е у слѣдећу годину, свештенички кривица пресудила е 70, а 10 е непресуђено прешло у слѣдећу годину.

Шабачка е конзисторія пресудила 63 брачне парнице а 8 иј е прешло у слѣдећу годину; а одъ 5 свештенички кривица ніе ни една остала непресуђена.

Ужичка е конзисторія судила 44 брачне парнице, а 20-іој е остало непресуђенихъ, одъ 19 свештенички кривица остало е 8 непресуђенихъ.

Неготинска е конзисторія судила 21 брачну парницу и одъ тій 8 е остало непресуђенихъ, а свихъ 30 свештенички кривица окончане су тој години.

Велико-госпођинска народна скупштина тражила е, да се брачне парнице брже решавају. И ако се настојава да се ове парнице излишно нерастежу, сама природа брачнихъ парница таква е, да ніе увекъ најболѣ, ако се оне брзо свршавају. Њима прво предходи миренѣ завађенихъ супруга а то иде споро, и похитати се несме по некадъ макаръ да би се и хтело и могло.

Народна скупштина представила е такође, да би протоереи сваке године обилазили цркве, те тако а и иначе уверавали се о владаню и точности свештеника у њиховимъ дужностима.

Мера ова чинѣна до сада продужаваће се по потреби и одъ сада у толико лакше, што су допуномъ закона о црквенимъ властима прошле године изданомъ, протоереи ослобођени одъ прегледаня црквены рачуна, почемъ и онако рачуне прегледа и разрешава државна контрола.

Иста скупштина предложила е, далѣ, да влада одвои изъ државне касе знатну суму новаца као основу фонду за удовице и сирочадъ учителя и свештеника. На извршеню те мисли урађено е толико, да су саставлѣни проєкти за образованѣ фонда и његово рукованѣ, но како целисходно уређенѣ овогъ фонда стои у свези съ поправкомъ устройства фонда за удовице и сирочадъ чиновника, које ће се преустройство скоримъ законодавной власти предложити, то ће и онај предлогъ скупштине по краткомъ времену задовољња наћи.

Далѣ е скупштина и то изјавила, да се свештеницима еднакъ брой домова дае у нурію. Ова е потреба одавно и у управи црквеној призната и удовлѣтворава јој се где се годъ парохіе упразне и где допусте местне околности, али се свуда и у едно време никако не може извршити.

Скупштина е предложила и то, да се народу учини нека олакшица односно печата, кои се имаю добити одъ надлежнога проте за оне, кои се венчати желе. И пре овога заключеня скупштинскога я самъ имао договора са найвишомъ црвеномъ влашћу о томе, да се укину и ти печати, а съ њима и такса, која се за њихъ плаћа. Но црквена власть представила е да е за болѣ емство при заключеню брака, ове тако важне тайне, врло нужно да то остане јоште у снази, а и такса, која се за то протоереима плаћа, едина имъ е награда за толике друге службе и послове, кое они имаю бесплатно у својој протопопи вршити. На томъ е стваръ остала до данасъ.

Обштине други вера.

У нашої отачбини живи некій брой жителя, кои по вери неспадаю великой православно-иссочной цркви. И о њима у колико имаю одношая къ министерству просвете и црквены дела, валя да проговоримъ неколико речи.

Србски сажители и римокатоличке црве, желели су изодавна, а влада Њгове Светлости чинила е све што јој е было у власти, да ти саграђани наши добию свога свештеника, ради подмиреня потреба свое вере. Али се то јошъ до сада ніе некако могло довести у повольно станѣ.

Нашимъ сажительима аугсбуршке вероисповеди уређена е овде у Београду общтина црквена, отворена е црква и у обште они су задовольни станѣмъ, кое су стекли подъ заштитомъ србски закона и помоћу земальске владе.

Напоследку евреи, и ако су одъ страновеца најстаріи наши сажители, ипакъ су текъ у најновіе време почели разумно сматрати се за праве жителѣ землѣ ове, где валя да срећу и несрећу свою находе. На њіово захтеванѣ отворена е една женска и една мушка основна школа у Београду, где

се деца њіова уче србскимъ основнимъ знаньима. А и у вишимъ заведеньима већъ има више њіовыхъ синова.

И њіова религіозна общтина добила е ново уређењѣ; синагога имъ е желела и добила поредакъ у својему унутрашњѣмъ станю и рачуноводству са свима могућимъ гарантіяма за редъ и безбедность стичућегъ се капитала.

У министерству просвете и црквены дела, поред надгледаня школа, радю е у канцеларіи:

еданъ начальникъ,
два секретара,
еданъ рачуноводитель,
два писара и
два практиканта.

Изъ слѣдуюће таблице види се, колико е нашто потрошено за последню рачунску годину по струци просвете и црквены дела:

П Р Е Г Л Е Д Ъ

ГОДИШНЬГЪ РАСХОДА ПО СТРУЦИ ПРОСВЕТНОЙ И ЦРКВЕНЫ ДЕЛА ЗА 1866. ГОД.

ТЕКУЋИ БРОЈ	Наименованѣ	порески	
		ГРОША	ПАРА
1	Плата званичника и служителя министерства просвете и црквены дела	48.541	8
2	Канцеларійски трошкови истога министерства и свою подвѣдомствены му надлежательства	37.373	31 ¹ / ₃
3	Благодѣянїе питомца правителствены у странымъ државама учеи се	181.851	18 ¹ / ₂
4	Благодѣянїе питомца велике школе, гимназія, подугимназія и свою реалкіи	34.986	—
5	Благодѣянїе питомца изъ суседны областїи турскога царства и Црие Горе овде учеи се	35.979	39 ¹ / ₂
6	Плата персонала народне библиотеке и народногъ музея	16.152	—
7	Набавлянѣ кнїига за државну библиотеку и набавлянѣ старина за државный музей	10.707	33 ¹ / ₂
8	Награда писателя и помоћ за печатанѣ полезны кнїига	12.000	—
9	Подвозни трошкови и дїурна званичника по делу званичномъ пугуоћи	10.244	—
10	Издаванѣ лекова свима сиромашнимъ ученицима	1.200	—

ТЕКУЋИ БРОЈ	Наименованѣ	порески	
		ГРОША	ПАРА
11	Издржанѣ учителя разны община у суседнимъ областима турскога царства	6.000	—
12	Купованѣ кнѣга ради поклапая добримъ ученицима у свима школама	3.000	—
13	Помоѣ свештенику общества аутсбуршке вероисповеди	3.600	—
14	На изучаванѣ девояка, коє се у вишой женской школи сиремаю за учительке	246	—
15	Пензѣ учителя, нѣюве посмртне плате и пензѣ нѣювы спрочади	5.780	—
16	Издржанѣ сиромашны богословски ученика	18.000	—
17	На путованѣ линейски младиња ради испитиваня природни стварѣй	3.213	30
18	Помоѣ издава на денегъ црква у Турской и Далмани да се оправа и на издржанѣ школа у Турской	31.100	—
19	Трошкови државне библиотеке у Крагуевцу	1.612	—
20	Велика школа	178.511	9 ¹ / ₃
21	Богословиѣ	53.240	—
22	Гимназѣ београдска	90.563	13 ¹ / ₂
23	» крагуевачка	63.761	37
24	Полугимназѣ београдска	33.912	—
25	» шабачка	30.132	—
26	» заичарска	28.666	13 ¹ / ₂
27	» пожаревачка	29.431	13 ¹ / ₃
28	Београдска реалка	20.478	—
29	Гимназѣйске реалке у Срби	21.209	—
30	Виша женска школа	24.73	—
31	Правительствена книгопечатня	365.858	—
32	Помоѣ народномъ позоришту	33.600	—
33	Даваѣ кнѣга о правительственномъ трошку печатани на дарѣ, како у Срби тако и изванѣ ѣѣ	17.954	15—
34	Апелаторѣйска конзисторѣя	9.600	—
35	Београдска конзисторѣя и плата митрополита	132.037	13 ² / ₃
36	Шабачка конзисторѣя и плата епископа	62.869	—
37	Ужичка конзисторѣя и плата епископа	69.013	—
38	Неготинска конзисторѣя и плата епископа	64.065	—
39	Србско учено друштво	4.240	—
40	Посмртна плата званичника и професора	1.614	—
41	Набавка разны научны средства у гимназѣяма, полугимназѣяма и реалкама	20.000	—
42	Издаванѣ мапа	30.058	—
43	Плата учителя и учителькѣй свѣю основны мушки и женски школа у Срби	670.306	5 ¹ / ₃
	Свега	2,507.289	33 ² / ₆

№ 2.948.
2. Октобра 1867. год.
у Крагуевцу.

Заступникъ министра просвете и
црквени дела,
министеръ финансиѣ
К. Цукиѣ, с. р.

Чита се, по томъ, извештай министра финансиѣ о свему што у нѣгову струку спада. И таѣ извештай излаже се савъ у следеѣемъ:

Народной скупштини.

Имамъ заповестъ Нѣгове Светлости, нашега премилостивогъ Княза и Господара, да народне представнике на овогодишней скупштини упознамъ са станѣмъ финансиѣске струке нашегъ отечества и съ делима княжеске владе за поболшанѣ и развитакъ истогъ станя одѣ последнѣй народне скупштинѣ до садѣ. У извршеню ове дужности починѣмъ съ излогомъ државны прихода и расхода:

Приходи државни за 1864. годину износили су одѣ:

	ГРОША	ПАРА
Привреде правительственѣ	1,280.128	16
Пореза	12,947.251	6
Бумрука	3,230.454	15 ² / ₃
Такса	1,259.009	37
Случайны и ванредны прихода	2,590.229	3
Прихода фонда школскогъ на трошакъ просвете народне	1,023.344	—
Накнада одѣ фонда школскогъ за издане сумѣ на граѣнѣ школа	304.344	7
Данка регалногъ на со	502.400	22
Свега прихода	23,137.161	26 ² / ₃

А расходи државни за исту годину износили су:

Цивилна листа Нѣгове Светлости	1,200.000	—
Данаѣ портѣ	1,176.005	30
Помоѣ патриаршии цариградской	2.357	—
Трошкови скупштинѣ народне	30.000	—
Државный советъ	416.084	26 ² / ₃
Министерство правде	2,538.959	33 ¹ / ₃

	ГРОША	ПАРА
Министерство просвете и црквени дела	1,951.379	33 ² / ₃
» инострани дела	609.823	8
» унутрашњи дела	4,877.960	9
» финансије	1,162.771	33
» грађевина	764.132	31
» војно	6,908.395	35
Обшти расходи своју министерства и главне контроле	1,525.743	14
Вапредни расходи после буџета одобрени	1,323.634	9 ¹ / ₃
Свега расхода	24,487.248	23

Када се одъ ове суме расхода одбје сума
прихода у 23,137.161 26²/₃

онда се показује недостатакъ у 1,350.086 36¹/₃

Овај недостатакъ прихода подмиренъ е изъ остатка готовине одъ 1863. рачунске године.

Станъ главне касе 1. Фебруара 1865. године као дана, кадъ су државни рачуни за 1864. рачунску годину закључени, било е ово:

А. Приманъ.

По закљученомъ рачуна државни за 1863.
рачунску годину, остало е у каси . 16,131.158 38⁴/₃
Приходъ за 1864. годину изнео е . . 23,137.161 26²/₃
Тромесечный приходъ одъ 1. Новембра
1864. до 1. Фебруара 1865. године
изнео е 398.255 5

Свега приманя 39,666.575 30

В. Издаванъ.

За подмиренъ расхода за 1864. годину
издато е 24,487.248 23

	ГРОША	ПАРА
За подмиренъ тромесечногъ расхода, т. е. одъ 1. Новембра 1864. до 1. Фебруара 1865. године, кои е изнео 2,873.522 гр. и 14 пара порески, употребљивъ е покрай доле позаймљиве суме из готовине државне касе одъ 1864. године и савъ примљивый приходъ за исто време у .	398.255	5

Остало е у готовини и версији, по закљученомъ рачуна државни за 1864. годину:

У позаймљивой суми за подмиренъ расхода државни одъ 1. Новембра 1864. до 1. Фебруара 1865. год. . . 2,475.267 9

У позаймљивой суми разнимъ надлежателствима на расходе за 1865. годину . 6,404.295 11

на займу подъ интересомъ. 380.946 4

на займу безъ интереса . 1,051.847 18

У дуговима спорнимъ и на пропасти стоећимъ . . 383.199 2

У готовини по ноти новаца
1. Фебруара 1865. године 4,085.516 38

Свега е остало 14,781.072 2

Свега издаваня съ остаткомъ 39,666.575 30
порезкѣй.

Све пакъ то, што е напредъ показано, може се видети обширнѣ изъ прилога подъ 1) 2) и 3)

Прилогъ 1)

П Р Е

ПРИХОДА И РАСХОДА КНЯЖЕСТВА

В Р О Й	ИМЕНОВАНІЕ ПРИХОДА	ВОСОБЪ		СКУПА	
		п о р е с к і й			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
I.	Привреда правительствена.				
	а. Десетци и приходи у натури	28.341	13 ^{1/2}		
	б. Аренда и кирія одъ правительствени добара	294.604	18		
	в. Интересъ на новце	16.130	13		
	г. Книгопечатня	272.479	23		
	д. Економія тончидерска и правительствена ергела	42.354	20		
	е. Поште	197.249	29 ^{1/2}		
	ж. Телеграфи	149.985	36 ^{1/2}		
	з. Управа фондова	278.982	22 ^{1/2}	1,280.128	16
II.	Данцы.				
	Г. П О Р Е З И.				
	а. Данаць граѣанскій	12,730.825	—		
	б. » чиновничкій	31.072	—		
	в. » беѣарскій	117.003	6		
	г. » одъ скит. се цыгана	68.351	—	12,947.251	6
	д. Бумруци са ѣумручк. таксама			3,230.454	15 ^{1/3}
III.	Таксе.				
	1. Судске	723.049	23 ^{1/2}		
	2. Административне.				
	а. Канцеларскій приходъ	448.504	6 ^{1/3}		
	б. Карантинскій »	4.264	8		
	в. Добошаря	51.439	28 ^{2/3}		
	г. Шумарина	31.752	11 ^{1/2}	1,259.009	37
	За пренось			18,716.843	34 ^{2/3}

Г Л Е Д Ъ

СРБСКОГЪ ЗА РАЧУНСКУ 1864. ГОДИНУ.

В Р О Й	ИМЕНОВАНІЕ РАСХОДА	ВОСОБЪ		СКУПА	
		п о р е с к і й			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
I.	Уставни расходи по бюджету.				
	1. Цивилна листа князу	1,200.000			
	2. Данаць султану	1,176.005	30		
	3. Помошь патриарши	2.357			
	4. Трошакъ скуштине природне	30.000			
	5. Државный советъ	416.084	26 ^{1/2}	2,824.447	16 ^{1/2}
II.	Управни расходи.				
	1. Обити.				
	1. Додатакъ предсѣд. мин. совета	6.000	—		
	2. На пензионираниѣ советника министра и посланика				
	3. На пензион. чинов. свію струка	33.000	—		
	4. » аванзир. чинов. по класама	6.736	25 ^{1/3}		
	5. » непредвиѣд. редов. потребе	120.000	—		
	6. » вапредне потребе	300.000	—		
	7. Плата секрет. княжеск. дома.	6.000	—		
	8. Главна контрола	244.351	29		
	9. Пензионери	750.798	39 ^{2/3}		
	10. Лица милость уживаюѣа	58.856	—	1,525.743	14
	2. Стручни.				
	А. МИНИСТЕРСТВО ПРАВДЕ.				
	1. Плата персонала министер.	92.616	26 ^{1/3}		
	2. Великій судъ за граѣан. дела	228.011	26		
	3. » » кривич. дела	112.500	—		
	Сума за пренось	443.128	12 ^{2/3}	4,350.190	30 ^{1/2}

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	ВООСОБЪ		СКУПА	
		п о р е с к і й			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешена сума	. . .	. .	18,716.843	34 ² / ₃
IV	Случайни и ванредни приходи.				
	а. Повраћени кредити	77.207	31		
	б. Течая монета	212.678	26 ¹ / ₃		
	в. Наслѣдія	8.491	37 ¹ / ₂		
	г. Мангуша	30.408	17		
	д. Казни	149.590	39 ¹ / ₃		
	е. Непредвидљиви извори.	2,111.856	11 ² / ₃	2,590.229	3
	ж. Приходи школскогъ фонда на трошакъ просвете народнѣ.	1,023.344	—		
	з. Накнада одъ управе фондова за издање суме изъ државне касе на грађенѣ полугими. тараз. и вѣ ше женске школе	304.344	7		
	и. Данакъ регали. на унешену со	502.400	22	4,420.317	32
	За препосъ	. . .	. .	23,137.161	26 ² / ₃

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	ВООСОБЪ		СКУПА	
		п о р е с к і й			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешена сума	433.128	12 ² / ₃	4,350.190	30 ¹ / ₂
	4. Судови I. степена	1,159.182	12		
	5. На панд. и одаціє свію суд. и мин.	103.810	26 ² / ₃		
	6. Алсеника заведена у Тончидеру и Ђуприја	37.557	13 ¹ / ₃		
	7. Разни трошкови	805.281	8 ² / ₃	2,538.959	33 ¹ / ₃
	Б. МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНЪ ДЕЛА.				
	1. Плата персонала министерства	48.905	26 ² / ₃		
	2. Трошакъ канц. свію подвѣдом. надлежательства	15.200	—		
	3. Велика школа	124.383	13		
	4. Книгопечатни и трошкови	311.618	—		
	5. Црквене власти	307.048	—		
	6. Питомци у стран. држав. и отеч.	116.406	—		
	7. Народна книжевность	38.232	—		
	8. Разни трошкови	19.100	—		
	9. Богословско заведенѣ	68.584	—		
	10. Гимназіє полугим. и трг. школа	285.420	—		
	11. Виша женска школа	16.476	16		
	12. Основне школе	593.050	18		
	13. Пензія учителя	6.756	—	1,951.379	33 ² / ₃
	В. МИНИСТЕРСТВО ИНОСТР. ДЕЛА.				
	1. Плата персонала министерства	146.463	8		
	2. Разни трошкови	230.560	—		
	3. Агенція цариградска	152.400	—		
	4. » румунска	80.400	—	609.823	8
	Препосъ суме	. . .	. .	9,450.353	25 ² / ₃

БРОЙ	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	ВОСОБЪ		СКУПА	
		п о р е с к и й			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешена сума	23,137.161	26 ² / ₃		
	Сума за преносъ	23,137.161	26 ² / ₃		

БРОЙ	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	ВОСОБЪ		СКУПА	
		п о р е с к и й			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешена сума	. . .	. .	9,450.353	25 ² / ₃
	Г. МИНИСТЕРСТВО УНУТРАШНИ ДЕЛА.				
	1. Плата персонала министерства	197.400	—		
	2. Общи трешкови	680.064	20		
	3. Телеграфски трешкови	4.800	—		
	4. Поштански »	353.340	18		
	5. Полицайна надлежательства . .	2.057.114	1 ² / ₃		
	6. Писари средки	357.972	21 ² / ₃		
	7. Нандури »	328.859	25		
	8. Поште уобште.	346.199	1 ² / ₃		
	9. Телеграфи уобште	358.321	39 ² / ₃		
	10. Карантини и састанци	101.319	17 ¹ / ₃		
	11. Заведенъ с' ума сшавши . . .	45.873	24		
	12. Разни трешкови	16.695	—	4,877.960	9
	Д. МИНИСТЕРСТВО ФИНАНЦІЕ.				
	1. Плата персонала министерства	207.163	13		
	2. Управа фондова	100.025	—		
	3. Управителство Майдап-Пека . .	18.337	20		
	4. Економія топчидерска.	5.396	—		
	5. Заведенъ државне ергеле. . . .	24.600	—		
	6. Окружна казначейства.	104.582	—		
	7. Бумруци	151.006	26 ² / ₃		
	8. Плата практиканта финанціе .	36.258	31		
	Сума за преносъ	647.369	10 ² / ₃	14,327.913	34

БРОЙ	ИМЕНОВАНІ ПРИХОДА	ВОСОБЪ		СКУПА	
		порескій			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	23,137.161	26 ² / ₃		
	Сума за преносъ	23,137.161	26 ² / ₃		

БРОЙ	ИМЕНОВАНІ РАСХОДА	ВОСОБЪ		СКУПА	
		порескій			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешена сума	647.569	10 ² / ₃	14,327.913	34 ¹ / ₃
	9. Плата служителя финанціе	191.933	—		
	10. Питомци финанціани	23.348	37		
	11. Разни трошкови	174.926	36 ¹ / ₃		
	12. Паробродъ Делиградъ	125.193	29	1,162.771	33
	Е. МИНИСТЕРСТВО ГРАЂЕВИНА.				
	1. Плата персонала и трошкови канцеларски	101.339	16		
	2. Питомци вижнирски	24.083	1		
	3. Подвозъ и дјорна чиновника	5.000	—		
	4. На грађевине и оправке здаија	496.756	5		
	5. Набавка инструмента	8.400	—		
	6. Плата вижнира окружи	97.400	13 ¹ / ₃		
	7. Надзирателство построениј прателствени скела	31.153	35 ² / ₃	764.132	31
	МИНИСТЕРСТВО ВОЕНО.				
	1. Плата персонала министерства	107.112	—		
	2. » озицира артилѣрије	276.804	35 ¹ / ₂		
	3. » » пешачки	406.394	24		
	4. » » кавалѣрійски	113.160	—		
	5. » » вижнѣрски	36.000	—		
	6. » » генерал-штаб	38.400	—		
	Сума за преносъ	977.871	19 ¹ / ₃	16,255.218	18 ² / ₃

БРОЙ	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	ВООСОВЪ		СКУПА	
		п о р е с к і й			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешена сума	23,137.161	26 ² / ₃		
	Сума за преносъ	23,137.161	26 ² / ₃		

БРОЙ	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	ВООСОВЪ		СКУПА	
		п о р е с к і й			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	977.871	19 ¹ / ₃	16,255.218	18 ² / ₃
7.	Плата персонала лекарскогъ	116.754	—		
8.	» наредника и поднаред.	55.488	13 ¹ / ₃		
9.	» служителя при военнмъ надлежательствима	91.584	—		
10.	Особени трошкови	987.166	26		
11.	Плата воене школе	69.732	—		
12.	На учебна сред. школе артилѣр.	13.250	—		
13.	Трошакъ админист. » »	3.000	—		
14.	Артилѣрйска управа	1,117.141	22		
15.	Плата главногъ военогъ штаба	12.600	—		
16.	» I. баталіона	122.076	24		
17.	» II. баталіона	125.304	—		
18.	» Ескадрона	26.640	—		
19.	» Артилѣріе	100.875	3		
20.	» войн. 4. брдске батеріе	41.928	39 ² / ₃		
21.	» воене банде	66.336	—		
22.	» трошакъ роте понтон.	77.405	27 ¹ / ₃		
23.	» хора доброволячкогъ	69.672	—		
24.	Продовольство новчано	383.687	7		
25.	» лебно	545.680	4		
26.	Набавка соли	9.844	—		
27.	Поболшано продовольство	6.943	—		
28.	Набавка одеда	1,110.000	—		
29.	» дрва	77.322	17 ¹ / ₃		
30.	» ѣчма	275.059	12 ¹ / ₂		
	Сума за преносъ	6,483.362	15 ¹ / ₃	16,255.218	18 ¹ / ₃

В Р О Й	ИМЕНОВАНІЯ ПРИХОДА	ВОСОБЪ		СКУПА	
		п о р е с к і й			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешена сума		23,137.161	
Свєга		23,137.161		26 ² / ₃	
За подмиреніє на страни ставлѣнаго расхода издано є из готовине заоставше по заключеню рачуна државна за 1863. рачунску годину		1,350.086		36 ² / ₃	
Свєга		24,487.248		23 ¹ / ₃	

В Р О Й	ИМЕНОВАНІЯ РАСХОДА	ВОСОБЪ		СКУПА	
		п о р е с к і й			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренета сума		6,483.362	15 ¹ / ₃
31. На ковь коня воєны	29.089	13 ¹ / ₃			
32. Трошкови воєны болница	77.800	24 ¹ / ₃			
33. Штабъ средоточне команде	27.600	—			
34. » южно-моравске ком.	28.772	—			
35. » дрино-савске »	29.272	—			
36. » тимочке »	29.357	—			
37. » источно-морав. »	22.112	—			
38. Огревь, рана и освєленіє нар.	24.436	2 ¹ / ₃			
39. Особени трошкови штабова нар. войске	156.504	20	6,908.395	35 ² / ₃	
Сума				23,163.614	14
После буџета по особенимъ зако- подавнимъ решєнїямъ					
а. На ванредне расходе	757.751	21			
б. » редовне неподвиж. трошк.	299.607	34 ¹ / ₃			
в. » градеиє више женске школе и полугимназіє у Београду.	266.274	34	1,323.634	9 ¹ / ₃	
Свєга				14,487.248	23 ¹ / ₃

Прилогъ 2)

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ

ПРИХОДА И РАСХОДА КНЯЖЕСТВА СРБСКОГО БУДЖЕТОМЪ И ПОЗНИМЪ РЕШЕНИЯМА

ТЕКУЩИ БРОЙ	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Будетомъ и познимъ решенияма предвиѣне.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
I.	Привреда правительствена.				
	а. Десетци и приходи у натури	40.000	—	—	—
	б. Аренде и киріе добара . . .	350.000	—	—	—
	в. Интересъ на новце	20.000	—	—	—
	г. Книгопечатня	170.000	—	102.479	23
	д. Экономія топчид. и ергела . .	30.000	—	12.354	20
	е. Поште	170.000	—	27.249	29 ¹ / ₂
	ж. Телегрази	150.000	—	—	—
	з. Управа фондова	280.000	—	—	—
II.	Данци.				
	1. Порези.				
	а. Данакъ грађанскій	12,510.000	—	220.825	—
	б. » чиновника	29.000	—	2.072	—
	в. » бећарскій	100.000	—	17.003	6
	г. » цигана скитаюћи	70.000	—	—	—
	д. Бумруци са таксама	3,500.000	—	—	—
III.	Таксе.				
	1. Судске	800.000	—	—	—
	2. Администрацие.				
	а. Канцеларійскій приходъ . . .	300.000	—	148.504	6 ¹ / ₃
	б. Карантинскій	10.000	—	—	—
	в. Добошарія	45.000	—	6.439	28 ² / ₃
	г. Шумарина	25.000	—	6.752	11 ¹ / ₂
IV.	Случайни и ванр. приходи.				
	а. Повраћени кредити	600.000	—	—	—
	б. Течая монета	150.000	—	62.678	26 ² / ₃
	в. Наслѣдія	25.000	—	—	—
	г. Мангуна	26.000	—	4.403	17
	д. Казни	30.000	—	119.590	39 ¹ / ₃
	е. Непредвидљиви извори	1,800.000	—	311.856	11 ² / ₃
	ж. Прилози фонда школскогъ на трошакъ просвете народнѣ . .	1,023.344	—	—	—
	За преносъ сума	22,253.344	—	1,042.209	19 ² / ₃

БИЛАНСЪ

ПРЕДВИѢНЫ И ДѢЙСТВИТ. ПОКАЗАВШИ СЕ ПО ЗАКЛЮЧЕН. РАЧ. 186³/₄ РАЧ. Г.

Х О Д И	П Р И М Ъ Т Б Е			
	МАНЪ		Дѣйствително примлѣны.	
	с ж і ѣ			
	ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
11.658	26 ¹ / ₂	28.341	13 ¹ / ₂	
55.395	22	294.604	18	
3.869	27	16.130	13	
—	—	272.479	23	
—	—	42.354	20	
—	—	197.249	29 ¹ / ₂	
14	3 ¹ / ₂	149.985	36 ¹ / ₂	
1.017	17 ¹ / ₂	278.982	22 ¹ / ₂	
—	—	12,730.825	—	
—	—	31.072	—	
—	—	117.003	6	
1.649	—	68.351	—	
269.545	24 ¹ / ₃	3,230.454	15 ² / ₃	
76.950	17 ¹ / ₂	723.049	22 ¹ / ₂	
—	—	448.504	6 ¹ / ₃	
5.735	32	4.264	8	
—	—	51.439	28 ² / ₃	
—	—	31.752	11 ¹ / ₂	
522.792	9	77.207	31	
—	—	212.678	26 ¹ / ₃	
16.508	2 ¹ / ₂	8.491	37 ¹ / ₂	
—	—	30.403	17	
—	—	149.590	39 ¹ / ₃	
—	—	2,111.856	11 ² / ₃	
—	—	1,023.344	—	
965.136	22	22,330.416	37 ¹ / ₂	

Протоѣ. РЕДОВ. НАРОД. СКУПШТ.

ТЕКУЩИ ВРОЙ	ИМЕНОВАНІЕ РАСХОДА	Р А С			
		Бюджетомъ и по- зніимъ решенияма предвиѣене.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
I. Уставни расходи по бюджету.					
Цивилна листа княжева	1,200.000	—	—	—	
Данакъ султану	1,176.005	30	—	—	
Помощь патриаршій	2.357	—	—	—	
Трошакъ скуштинне народне	30.000	—	—	—	
Државный советъ	488.368	—	—	—	
II. Управный расходи.					
<i>1. Общи.</i>					
Додатакъ предсѣд. минист. совета	6.000	—	—	—	
На пензионирани советника, мини- стра и посланика	40.000	—	—	—	
На пензионирани чиновника	33.000	—	—	—	
» аванзиранъ	30.000	—	—	—	
» неподвижене редовне потребе	120.000	—	—	—	
» ванредне потребе	300.000	—	—	—	
Плата секретара дома княжескогъ	14.400	—	—	—	
Главна контрола	251.496	—	—	—	
Пензионери	789.418	8	—	—	
Милость лицама	67.836	—	—	—	
<i>2. Стручни.</i>					
A. МИНИСТЕРСТВО ПРАВДЕ.					
Плата персонала министерства	104.520	—	—	—	
За иреность сума	4,653.400	38	—	—	

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАШЕ		дѣйствительно потрошено.		
с ж і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
—	—	1,200.000	—	
—	—	1,176.005	30	
—	—	2.357	—	
—	—	30.000	—	
72.283	13 ¹ / ₂	416.084	26 ¹ / ₂	
—	—	6.000	—	
—	—	—	—	
40.000	—	—	—	
—	—	33.000	—	
23.263	14 ² / ₃	6.736	25 ¹ / ₃	
—	—	120.000	—	
—	—	300.000	—	
8.400	—	6.000	—	
7.144	11	244.351	29	
38.619	8 ¹ / ₃	750.798	39 ² / ₃	
8.980	—	58.856	—	
—	—	—	—	
11.903	13 ¹ / ₃	92.616	26 ² / ₃	
210.593	20 ² / ₃	4,442.807	17 ¹ / ₃	

ТЕКУЩИ БРОЙ	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиђене.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренесена сума	22,253.344	—	1,042.209	19 ² / ₃
	з. Накнада одъ управе фондова за издане суме изъ државне касе на грађенѣ полугимн. тераз. и више женске школе	—	—	304.344	7
	и. Данакъ регалин. на унешену со	—	—	502.400	22
	За преносъ сума	22,253.344	—	1,848.954	8 ² / ₃

Х О Д И				П р и м ѣ т в е
МАНЪ		Дѣйствително примѣнн.		
с ѣ і ѣ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
965.136	22	22,330.416	37 ¹ / ₂	
—	—	304.344	7	
—	—	502.400	22	
965.136	22	23,137.161	26 ² / ₃	

ТЕКУЋИ ВРХИ	ИМЕНОВАЊЕ РАСХОДА	РАС			
		Буџетомъ и по- знимъ решенияма предвиђене.		ВИШЕ	
		Ш о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	4,658.400	38	—	—
	2. Великій судъ за грађан. дела	229.920	—	—	—
	3. » » кривич. дела	114.860	—	—	—
	4. Судови I. степена	1,200.000	—	—	—
	5. На панд. и одаџе свјо суд. и мин.	105.274	—	—	—
	6. Алсанско заведенѣ у Топчидеру и Ђуприј	46.920	—	—	—
	7. Разни трошкови	900.300	—	—	—
	Б. МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНЕ ДЕЛА.				
	1. Плата персонала министерства	79.848	—	—	—
	2. Трошакъ канц. свјо подвѣдом. надлежательства	15.200	—	—	—
	3. Велика школа	149.112	—	—	—
	4. Книгопечатња и трошкови	314.208	—	—	—
	5. Црквене власти	313.752	—	—	—
	6. Пјетомци у стран. држав. и отеч.	121.475	—	—	—
	7. Народна книжевностъ	38.232	—	—	—
	8. Разни трошкови	24.700	—	—	—
	9. Богословско заведенѣ	74.544	—	—	—
	10. Гимназије подугим. и трг. школа	297.032	—	—	—
	11. Виша женска школа	21.444	—	—	—
	12. Основне школе	627.940	—	—	—
	13. Пензија учитеља	7.404	—	—	—
	За преносъ сума	9,335.065	38	—	—

Х О Д И				П Р И М Ё Т В Е
МАЊЕ		Дѣйствително потрошено.		
с љ и љ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
210.593	20 ² / ₃	4,442.807	17 ¹ / ₃	
1.908	14	228.011	26	
1.860	—	112.500	—	
40.817	28	1,159.182	12	
1.463	13 ¹ / ₂	103.810	26 ² / ₃	
9.362	26 ² / ₃	37.557	13 ¹ / ₂	
95.018	31 ¹ / ₃	805.281	8 ² / ₃	
30.942	13 ¹ / ₃	48.905	26 ² / ₃	
—	—	15.200	—	
24.728	27	124.383	13	
2.590	—	311.618	—	
6.704	—	307.048	—	
5.069	—	116.406	—	
—	—	38.232	—	
5.600	—	19.100	—	
5.960	—	68.584	—	
11.412	—	285.620	—	
4.967	24	16.476	16	
34.889	22	593.050	18	
648	—	6.756	—	
494.535	20 ¹ / ₃	8,840.530	17 ² / ₃	

ТЕКУЩИ БРОЙ	ИМЕНОВАНИЕ ПРИХОДА	П Р И			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиѣне.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	22,253.344	—	1,848.954	8 ² / ₃
	Сума за преносъ	22,253.344	—	1,848.954	26 ² / ₃

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително примаѣны.		
с ъ і ѣ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
965.136	22	23,137.161	26 ² / ₃	
965.136	22	23,137.161	26 ² / ₃	

ТЕКУЩИ БРОЙ	ИМЕНОВАНИЕ РАСХОДА	РАС			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиђене.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	9,335.068	38	—	—
	В. МИНИСТЕРСТВО ИНОСТР. ДЕЛА.				
	1. Плата персонала министерства	147.668	—	—	—
	2. Разни трошкови	278.040	—	—	—
	3. Агенция цариградска	152.400	—	—	—
	4. » румунска	80.400	—	—	—
	Г. МИНИСТЕРСТВО УНУТРАШНИ ДЕЛА.				
	1. Плата персонала министерства	201.312	—	—	—
	2. Обшти трошкови	851.173	—	—	—
	3. Телеграфски трошкови	39.600	—	—	—
	4. Поштански »	428.900	—	—	—
	5. Полицайна надлежательства	2,139.436	—	—	—
	6. Писари срески	382.200	—	—	—
	7. Пандури »	331.776	—	—	—
	8. Поште уобште	394.860	—	—	—
	9. Телеграфи уобште	396.116	—	—	—
	10. Каранти и састанци	110.820	—	—	—
	11. Заведенѣ с' ума сивавши	48.912	—	—	—
	12. Разни трошкови	20.040	—	—	—
	Д. МИНИСТЕРСТВО ФИНАНЦИЈЕ.				
	1. Плата персонала министерства	211.920	—	—	—
	2. Управа фондова	102.720	—	—	—
	Сума за преносъ	15,653.358	38	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително примѣны.		
с к і ѣ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
494.535	20 ¹ / ₃	8,840.530	17 ² / ₃	
1.204	32	146.463	8	
47.480	—	230.560	—	
—	—	152.400	—	
—	—	80.400	—	
3.912	—	197.400	—	
171.108	20	680.064	20	
4.800	—	34.800	—	
75.559	22	353.340	18	
82.321	38 ¹ / ₃	2,057.114	1 ² / ₃	
24.227	18 ¹ / ₃	357.972	21 ² / ₃	
2.916	15	328.859	25	
48.660	38 ¹ / ₃	346.199	1 ² / ₃	
37.794	² / ₃	358.321	39 ² / ₃	
9.500	22 ² / ₃	101.319	17 ² / ₃	
3.038	16	45.873	24	
3.345	—	16.695	—	
4.756	27	207.163	13	
2.695	—	100.025	—	
1,017.856	30 ¹ / ₃	14,635.502	7 ² / ₃	

ТЕКУЩИ БРОЙ	ИМЕНОВАНИЕ ПРИХОДА	П Р И			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиђене.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	22,253.344	—	1,848.954	8 ² / ₃
	Сума за преноеъ	22,253.344	—	1,848.954	8 ² / ₃

Х О Д И				П р и м ъ т в е
МАНЪ		дѣйствително примѣны.		
с в ѣ й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
965.136	22	23,137.161	26 ² / ₃	
965.136	22	23,137.161	26 ² / ₃	

ТЕКУЩИ БРОЈ	РАС				
	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	Буџетомъ и по- знимъ рѣшеняма предвиѣне.		ВИШЕ	
		П о р е			
	ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
Пренета сума	15,653.358	38	—	—	
3. Управителство Майдан-Пека . . .	18.337	20	—	—	
4. Економія топчидерска	5.400	—	—	—	
5. Заведенѣ државне ергеле	24.600	—	—	—	
6. Окружна казначейства	105.240	—	—	—	
7. Бумруци	152.400	—	—	—	
8. Плата практиканта финанціе . . .	36.840	—	—	—	
9. Плата служителя финанціе	199.137	—	—	—	
10. Питомци	55.200	35	—	—	
11. Разни трошкови	223.225	—	—	—	
12. Паробродъ Делиградъ	130.400	—	—	—	
Е. МИНИСТЕРСТВО ГРАЂЕВИНА.					
1. Плата персонала министер	129.360	—	—	—	
2. Питомци инжинирски	24.192	—	—	—	
3. Подвозъ и дјорна чиновника	5.000	—	—	—	
4. На грађевине и оправке здаија . . .	500.000	—	—	—	
5. Набавка инструмента	8.400	—	—	—	
6. Плата инжињира окружни	100.920	—	—	—	
7. Надзирателство постробња пра- вительствени скела	42.132	—	—	—	
За преносъ сума	17,414.143	13	—	—	

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително примѣны.		
с е і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1.017.856	30 ¹ / ₃	14,635.502	7 ² / ₃	
—	—	18.337	20	
—	4	5.396	—	
—	—	24.600	—	
658	—	104.582	—	
1.393	13 ¹ / ₂	151.006	26 ² / ₃	
581	9	36.258	31	
7.204	—	191.933	—	
31.851	3	23.348	37	
48.298	38 ² / ₃	174.926	36 ¹ / ₃	
5.206	11	125.193	29	
28.020	24	101.339	16	
108	39	24.083	1	
—	—	5.000	—	
3.243	35	496.756	5	
—	—	8.400	—	
3.519	26 ² / ₃	97.400	13 ¹ / ₃	
10.978	4 ² / ₃	31.153	35 ¹ / ₃	
1,158.924	34 ² / ₃	16,255.218	18 ¹ / ₃	

ТЕКУЩИ ВРОЙ	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Будетомъ и по- знимъ решениямъ предвиѣне.		више	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешена сума	22,253.344	—	1,848.954	8 ² / ₃
	За пренось сума	22,253.344	—	1,848.954	8 ² / ₃

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително примѣны.		
с ъ і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
965.136	22	23,137.161	26 ² / ₃	
965.136	22	23,137.161	26 ² / ₃	

ТЕКУЩИ БРОЙ	ИМЕНОВАНИЕ РАСХОДА	Р А С			
		Бюджетомъ и по- зпиймъ решенияма одрѣнены.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешена сума	17,414.143	13	—	—
	МИНИСТЕРСТВО ВОЕНО.				
1.	Плата персонала министерства	107.112	—	—	—
2.	» офицера артилѣріе . . .	281.400	—	—	—
3.	» » пешачки . . .	415.920	—	—	—
4.	» » кавалѣрійски . . .	113.160	—	—	—
5.	» » инжинѣрски . . .	36.000	—	—	—
6.	» » генерал-штаб. . .	38.400	—	—	—
7.	Плата персонала лекарскогъ . . .	117.984	—	—	—
8.	» наредника и поднаред. . .	62.832	—	—	—
9.	» служители при военимъ надлежательствима	103.104	—	—	—
10.	Особени трошкови	1,004.261	—	—	—
11.	Плата воене школе	70.932	—	—	—
12.	На учебна сред. школе артилѣр. . .	13.250	—	—	—
13.	Трошакъ админист. » » . . .	3.000	—	—	—
14.	Артилѣрійска управа	1,123.280	—	—	—
15.	Плата главногъ военогъ штаба . . .	12.600	—	—	—
16.	» I. баталіона	125.880	—	—	—
17.	» II. баталіона	125.304	—	—	—
18.	» Ескадрона	26.640	—	—	—
19.	» Артилѣріе	121.608	—	—	—
20.	» войн. 4. брдске батеріе	45.216	—	—	—
21.	» воене банде	66.336	—	—	—
22.	» роте понтон.	80.899	—	—	—
23.	» хора доброволячкогъ	69.672	—	—	—
	За преносъ сума	21,578.933	13	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		Дѣйствително потрошени.		
С Б І Й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1,158.924	34 ² / ₃	16,255.218	18 ¹ / ₃	
—	—	107.112	—	
4.595	4 ² / ₃	276.804	35 ¹ / ₂	
9.525	16	406.94	24	
—	—	113.160	—	
—	—	36.000	—	
—	—	38.400	—	
1.230	—	116.754	—	
7.343	26 ² / ₃	55.488	13 ¹ / ₃	
11.520	—	91.584	—	
17.094	14	987.166	26	
1.200	—	69.72	—	
—	—	13.250	—	
—	—	3.000	—	
6.138	18	1,117.141	22	
—	—	12.600	—	
3.803	16	12.076	24	
—	—	125.304	—	
—	—	26.640	—	
20.732	37	100.875	3	
3.287	1 ¹ / ₃	41.928	39 ² / ₃	
—	—	66.336	—	
3.493	12 ² / ₃	77.405	27 ¹ / ₃	
—	—	69.672	—	
1,248.888	20	20,330.044	33	

ТЕКУЩИ ВРОЙ	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Бюджетомъ и по- звнимъ решенияма предвиђени.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренесена сума	22,253.344	—	1,848.954	8 ² / ₃
За преносъ сума		22,253.344	—	1,848.954	8 ² / ₃

Х О Д И				П р и м ѣ т ѣ е
МАНЪ		дѣйствително примѣны.		
с к і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
965.136	22	23,137.161	26 ² / ₃	
965.136	22	23,137.161	26 ² / ₃	

ТЕКУЩИ ВРЪХИ	ИМЕНОВАНИЕ РАСХОДА	Р А С			
		Бюджетомъ и по- звѣнимъ решенияма одреѣнены.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	21,578.933	13	—	—
24.	Продовольство новчано	395.208	—	—	—
25.	» лебно	565.161	—	—	—
26.	Набавка соли	9.866	—	—	—
27.	На поболшаиѣ продовольства.	10.000	—	—	—
28.	Набавка одеда	1,110.000	—	—	—
29.	» дрва	80.000	—	—	—
30.	» ечма	275.060	—	—	—
31.	На ковъ коня воены	30.624	—	—	—
32.	Трошкови воены болница	80.000	—	—	—
33.	Штабъ средоточне команде	39.568	—	—	—
34.	» южно-моравске ком.	28.772	—	—	—
35.	» дрино-савске »	29.272	—	—	—
36.	» тимочке »	33.824	—	—	—
37.	» источно-морав. »	22.112	—	—	—
38.	Огревъ, рана и осветленѣ нар.	26.880	—	—	—
39.	Особени трошк. штабова наред. войске	172.170	—	—	—
	Сума	24,487.450	13	—	—
	Доде се више сумирани у законо- давномъ буџету	63	—	—	—
	За пренось сума	24,487.513	13	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително потрошени.		
с к і ѣ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1,248.88	20	20,330.044	33	
11.520	33	383.687	7	
19.480	36	545.680	4	
22	—	9.844	—	
3.057	—	6.943	—	
—	—	1,110.000	—	
2.677	22 ² / ₃	77.322	17 ¹ / ₃	
—	27 ² / ₃	275.059	12 ¹ / ₂	
1.534	26 ² / ₃	29.089	13 ¹ / ₃	
2.199	15 ² / ₃	77.800	24 ¹ / ₃	
11.878	—	27.690	—	
—	—	28.772	—	
—	—	29.272	—	
4.467	—	29.357	—	
—	—	22.112	—	
2.443	37	24.436	2 ² / ₃	
15.665	20	156.504	20	
1,323.835	39	23,163.614	14	
63	—	—	—	
1,323.898	39	23,163.614	14	

ТЕКУЩИ БРОЙ	ИМЕНОВАНИЕ ПРИХОДА	П Р И			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиђени.		вше	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренега сума	22,253.344	—	1,848.954	8 ² / ₃
	Свега	22,253.344	—	1,848.954	8 ² / ₃
За подмирени на страни сгавлениотъ разходъ издано е изъ готовине заоставше по заключеню рачуна државни за 1864. рач. годину					
	Свега				

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително примѣны.		
с ъ и ѣ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
965.136	22	23,137.161	26 ² / ₃	
965.136	22	23,137.161	26 ² / ₃	
		1,350.086	36 ² / ₃	
		24,487.248	23 ¹ / ₂	

ТЕКУЋИ БРОЈ	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	Р А С			
		Будетомъ и познѣнимъ рѣшенѣямъ одређенъ.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	24,487.513	13	—	—
	После бюджета по особенимъ законодав. рѣшен. одобрено				
	а. На вапрдне расходе. 1,100.000				
	б. » грађенъ више женске школе и полугимназіе 304.678-3	1,404.638	3		
	<i>Потрошено.</i>				
	1. На вапр. расходе 757.751—21				
	2. » редов. непредвиђ. трошкове 299.607—34 ¹ / ₂				
	3. » За грађ. више женске школе и полугимнез. 266.274—34				
	Свега	25,892.151	16	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАЊ		дѣйствително потрошени.		
с к і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1,323.898	39	23,163.614	14	
81.003	33 ² / ₃	1,323.634	9 ¹ / ₃	
1,404.902	33 ² / ₃	24,487.248	23 ¹ / ₃	

Прилогъ 3)

В И

ПОКАЗУЮЩИЙ ПРИМАНЬИ И ИЗДАВАНЬ КАСЕ ДРЖАВНЕ МИНИСТ. ФИНАН. ОДЪ 1. ФЕВР.

ВРОЙ	СОДРЖАНІЕ	порескій	
		ГРОША	ПАРА
		I. Приманъ.	
	1. По заключеномъ рачуну државномъза 1863. рачунску годину остатакъ готовине и вересіа износіо е	16,131.158	38 ¹ / ₃
	2. Приходъ за рачунску 1864. г. изнео е	23,137.161	26 ² / ₃
	3. Тромесечный приходъ за 1865. годину, т. е. одъ 1. Новембра 1864. до 1. Фебруара 1865. изнео е	398.255	5
	Свега приманъ	39,666.575	30

Л А Н С Ъ

1864. до 1. ФЕВР. 1865. г. КАО ДАНА КАДЪ СУ РАЧ. ДРЖАВ. ЗА 1864. г. ЗАКЛЮЧЕНИ.

ВРОЙ	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	порескій			
		ВООСОВЪ		СКУПА	
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
II. Издаванъ.					
	1. За подмиренъ расхода државны за 1864. издапо е			24,487.248	23
	2. За подмиренъ расхода 3-месечногъ за 1865. годину, т. е. одъ 1. Новембра 1864. до 1. Фебруара 1865. кои е изнео 2,873.522 гр. 14 пара порескій, употребльнъ е 3-мес. приходъ одъ			398.255	5
	Сума			24,885.503	28
	<i>Остатакъ готовине и вересіа по заключено рачуну државны за 1864. рач. год. износіо е:</i>				
	3. У позаймльной суми изъ готовине за подмиренъ 3-месечногъ расхода одъ 1. Новембра 1864. до 1. Фебруара 1865.	2,475.267	9		
	4. У позаймльной суми разнимъ надлежателствама по партіалнику . . . . . А.	6,404.295	11		
	5. На займу подъ интересомъ по партіалнику . . . . . Б.	380.946	4		
	6. На займу безъ интереса по партіалнику . . . . . Б.	1,051.847	18		
	7. У дуговима опарниченимъ по партіалнику . . . . . В.	383.199	2		
	8. У готову по ноти новаца одъ 1. Фебруара 1865.	4,085.516	38		
	Свега остатакъ износи			14,781.072	2
	Свега издаванъ			39,665.575	30

Приходи државни за рачунску 1865. год. износили су:

Привреда правительствена	1,238.889	36 ¹ / ₂
Порези	16,055.768	23
Регални данци	763.808	38
Бумруци	3,542.881	15 ¹ / ₂
Таксе	1,093.842	16 ¹ / ₂
Случайни и ванредни приходи	2,825.706	39 ¹ / ₂

Свега прихода 25,520.898 9

порезки.

А државни расходи за исту годину износили су:

Цивилна листа князу	1,200.000	—
Данакъ порти	1,176.255	—
Помоћ цариградской патријарши	4.950	—
Државни советъ	410.098	—
Министерство правде	2,542.695	38
„ просвете и црквены дела	2,216.079	25
„ иностраны дела	892.391	31 ² / ₃
„ унутрашњи дела	4,934.258	30 ² / ₃
„ финансије	1,483.555	13 ² / ₃
„ грађевина	1,193.209	6 ² / ₃
„ воено	7,200.251	10
Обшти расходи своју мин. и главне контр.	2,162.301	21
Ванредни расходи после буџета одобрени	108.566	10

Свега расхода 25,524.612 26²/₃

Кадъ се одъ ове суме расхода одбје сума

прихода у	25,520.898	9
онда се показуе недостатакъ у	3.714	17 ² / ₃

Овај недостатакъ прихода подмиренъ е изъ остатка готовине државне касе одъ 1864. рачунске године.

Станъ главне касе 1. Фебруара 1866. као дана кадъ су рачуни државни за 1865. рачунску годину закључени, было е следујуће:

А. Приманъ.

По закљученю рачуна државни за 1864.

рач. год. остаткаъ држ. касе износио е 14,781.072 2

Приходъ за 1865. рачунску год. изнео е 25,520.898 9

Тромесечный приходъ одъ 1. Новембра 1865. до 1 Фебруара 1866. као дана

кадъ су рачуни за 1865. рачунску годину закључени, изнео е . . . . .

Свега приманя 40,970.621 23

В. Издаванъ.

На расходе за 1865. рач. год. издано е 25,524.612 26²/₃

На подмиренъ тромесеч. расхода 1866.

год. т. е. одъ 1. Нов. 1865. до 1. Фебр. 1866. год. кои е изнео 2,368.557 гр. и

8 пара пор. употребљенъ е покрај доле позаймљне суме изъ готовине државне касе заоставше по закљученю рачуна државни за 1864 рач. годину

у 1,699.905 гроша и 36 пара и савъ примљный приходъ истога тромес. у

Остало е у готовини и вересии по закљученю рач. државни за 1865. рач. год.

У позаймљной суми главной каси на подмиренъ расхода тромесеч. за 1866. рач. год. 1,699.905 36

У позаймљнимъ сумама разнимъ надлежателствима на расходе за 1866. годину 6,984.299 16²/₃

На займу подъ интер. 309.173 37¹/₃

На займу безъ интереса 970.388 38

У дуговыми опарниченимъ и на пропасти стоѣнимъ 530.768 28

У готовини 1. Фебруара 1866. године 4,282.820 28

Свега е остало 14,777.357 24¹/₃

Свега издаваня съ остаткомъ 40,970.621 23

О овимъ приходима и расходима државнимъ за рачунску 1865. годину, као и о станю главне касе по закљученю рачуна за исту годину може се обширне видети изъ прилога подъ 1) 2) и 3)

Прилогъ 1)

П Р Е

ПРИХОДА И РАСХОДА ДРЖАВНОГО КНЯЖЕСТВА СРБСКОГО ЗА РАЧУНСКУ

В РОЙ	ЛИСТЪ ПРИХОДНИКА	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ				
			ВООСОВЪ		СКУПА		
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
I.		Привреда правительствена.					
	1—9	а. Десетци и приходи у натури	16.759	17			
	9—29	б. Аренде и киріе до бара	362.004	34 ^{1/2}			
	29—34	в. Интересъ на новце.	11.637	26 ^{1/2}			
	34—36	г. Книгопечатня	262.346	31			
	36	д. Економія топчид. и ергела	31.928	39 ^{1/2}			
	37—49	е. Поште	206.345	38			
	49—58	ж. Телеграфи	179.672	8			
	58	з. Управа фондова	168.194	2	1,238.889	36 ^{1/2}	
II.		Данци.					
		1. ПОРЕЗИ.					
	60—70	а. Грађанскій	15,866.304	—			
	70—75	в. Бећарскій	117.447	23			
	75—81	г. Скитаюћи се цигана	72.017	—	16,055.768	23	
		2. РЕГАЛНИ ДАНЦИ.					
	81	а. Одъ соли	392.484	33			
	84	б. „ дувана	371.324	5			
	87—94	в. Бумруци са ђумруч. таксама	—	—	3,542.881	15 ^{1/2}	
III.		Таксе.					
	94—99	1. Судске	587.916	29 ^{1/4}			
		2. Административне.					
	99—115	а. Канцел. приходъ	403.492	28			
	115—119	б. Карантинскій	3.011	19			
	119—124	в. Добошарія	65.679	22 ^{1/4}			
	124—129	г. Шумарина	33.741	38 ^{1/3}	1.093.842	16 ^{3/4}	
		За преносъ сума			22,695.191	9 ^{3/4}	

Г Л Е Д Ъ

1865. год. т. е. од 1. НОВЕМБРА 1864. до 1. НОВЕМБРА 1865. год.

В РОЙ	ЛИСТЪ РАСХОДНИКА	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ				
			ВООСОВЪ		СКУПА		
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
I.		Уставни расходи по буџету.					
	1	1. Цивилна листа князу	1,200.000	—			
	2	2. Данакъ султану	1,176.255	—			
	3	3. Помоћ патриршии	4.950	—			
	4	4. Трошакъ скуп. народне	—	—			
	5	5. Државный советъ	410.098	—	2,791.308		
II.		Управни расходи.					
		1. Обити.					
	7	1. Додатакъ предсѣд. мин. совета	6.000	—			
	8	2. На пензионирани советника, мин. и посланика	—	—			
	9	3. На пензион. чинов. свію струка	30.000	—			
	11	4. на аванзир. чинов. по класама	30.000	—			
	13	5. На недвиж. редовне потребе	152.539	32			
	18—43	6. На ванредне потребе	900.000	—			
	44	7. Плата секрет. княжеск. дома	6.000	—			
	45	8. Главна контрола	267.428	—			
	46—48	9. Пензионери	706.795	16			
	49—51	10. Лица милостуживаюћа	63.538	13			
		2. Стручни.					
		A. МИНИСТЕРС. ПРАВДЕ.					
	55	1. Плата персонала мин.	89.600	26 ^{1/2}			
	56	2. Великій судъ за грађ. дела	139.845	26			
		За преносъ	229.446	12 ^{1/2}	4,953.604	21	

БРОЙ	ЛИСТЪ ПРИХОДА ХОДИНА	ИМЕНОВАНИЕ ПРИХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ.			
			ВООСОВЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешена сума	—	—	22,695.191	9 ³ / ₄
II.		Случайни и ванредни приходи.				
129—135						
248—249						
252		а. Повраћени кредити . .	110.851	27		
135—154		б. Течая монета	172.866	26 ¹ / ₂		
154		в. Наслѣдія	10.842	15 ¹ / ₂		
156—161		г. Мангуна	38.798	9 ² / ₄		
161—166						
250		д. Казни	167.461	5		
166—227						
245		е. Непредвидливи извори	1,133.578	35 ³ / ₄		
237—245						
247		ж. Приходи школс. фонда на трошакъ просвете народнѣ.	1,131.304	—		
246		з. Приходъ одъ регали. данка одъ пр. године.	60.004	—	2,825.706	39 ¹ / ₄
		За преность сума			25,520.898	9

БРОЙ	ЛИСТЪ РАСХОДА ХОДИНА	ИМЕНОВАНИЕ РАСХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ			
			ВООСОВЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешено	229.446	12 ¹ / ₂	4,953.604	21
57		3. Велики судъ за кривична дѣла	69.252	13		
58—59		4. Судови I. степена . . .	1,162.513	17 ² / ₃		
60—61		5. На пандуре свію судову и министер.	107.290	—		
62—64		6. Апсанско заведенѣ у Топчидеру и Турпи . .	41.942	8		
65—75		7. Разни трошкови и претуровнѣ великогъ суда	932.251	26 ² / ₃	2,542.695	38
		Б. МИНИСТЕР. ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНЫ ДЕЛА.				
82		1. Плата персонала мин.	47.741	8		
83		2. Трошакъ канц. мин. вел. школе книг. и 4 конз.	15.200	—		
84		3. Велика школа	128.952	26 ¹ / ₂		
85—87		4. Книгопеч. и трошкови	330.024	26 ¹ / ₂		
88—90		5. Црквене власти	309.806	—		
91—97		6. Питомци свію струка .	271.901	—		
98						
100		7. Народна книжевность	74.692	—		
101						
102		8. Разни трошкови	26.720	—		
103		9. Богословія	76.249	13		
104						
106		10. Гимназіе, полу-гимн. и трговачке школе . . .	295.679	13		
107						
119		11. Виша женска школа . .	27.879	33		
108						
114		12. Основне школе	607.091	9		
115		13. Пензіе учителя	4.142	16	2,216.079	25
		За преность сума			9,712.380	4

ВРОЙ	ЛИСТЪ ПРИХОДА ХОДНИКА	ИМЕНОВАНИЕ ПРИХОДА	у порескомъ течаю			
			ВОСОБЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренета сума			25,520.898	8 ² / ₃
		Сума за преносъ			25,520.898	9

ВРОЙ	ЛИСТЪ РАСХОДА ХОДНИКА	ИМЕНОВАНИЕ РАСХОДА	у порескомъ течаю			
			ВОСОБЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешено			9,712.380	4
		В. МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАНЫ ДЕЛА.				
120		1. Плата персонала министерства	138.601	31 ¹ / ₂		
121						
123		2. Разни трошкови	514.415	—		
124		3. Агенция цариградска	155.675	—		
		4. » румунска	80.400	—		
125		5. Чинов. без определена	3.300	—	892.391	31 ¹ / ₂
		Г. МИНИСТЕРСТВО УНУТРАШНИ ДЕЛА.				
128		1. Плата персон. минист.	192.000	—		
129						
139		2. Обшти трошкови	672.263	16 ² / ₃		
140						
141		3. Телеграфскій трошкови	226.576	—		
143						
146		4. Поштанскій »	270.459	26 ² / ₃		
147						
160		5. Полиц. надлежательст.	1,983.149	13		
161						
162		6. Писари средски	362.330	21 ¹ / ₃		
163						
164		7. Пандури »	329.310	6		
165						
170		8. Поште уобште.	377.170	16		
171						
174		9. Телеграфи уобште	365.196	2 ² / ₃		
175						
176		10. Карантини и састанци	99.440	37 ¹ / ₃		
177		11. Заведені с' ума сивав.	46.528	37 ¹ / ₂		
178		12. Разни трошкови	10.833	13 ¹ / ₂	4,934.258	30 ¹ / ₂
		За преносъ сума			15,539.030	25 ² / ₃

В Р О Й	ЛИСТЪ ПРИХОДА ХОДНИКА	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	ВООСОБЪ		СКУПА	
			п о р е с к ѝ й			
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешена сума			25 520.898	9
		За преносъ сума			25,520.898	9

В Р О Й	ЛИСТЪ РАСХОДА ХОДНИКА	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ			
			ВООСОБЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешено	—	—	15,539.030	25 $\frac{1}{4}$
		Д. МИНИСТЕРСТВО ФИНАНЦІЕ.				
185		1. Плата персонала министерства	222.215	—		
186		2. Управа фондова	128.597	12		
187		3. Управителство Май дан-Пека	18.537	20		
188		4. Економія тоичидерска.	5.400	—		
188		5. Државна ергела.	24.600	—		
189		6. Окружна казначейства.	107.587	—		
190						
191		7. Бумруци	170.005	—		
192						
193		8. Плата практиканта финанціе	41.897	5		
194						
196		9. Плата служителя финанціе	209.266	21		
197		10. Питомци занатлійски.	11.567	8		
198						
209		11. Разни трошкови	453.048	27 $\frac{2}{3}$		
210		12. Паробродъ Делиградъ	90.834	—	1,483.555	13 $\frac{2}{3}$
		Е. МИНИСТЕРСТВО ГРАЂЕВИНА.				
216		1. Плата персонала министерства	103.166	26 $\frac{2}{3}$		
217		2. Разни трошкови	15.000	—		
218						
219		3. На грађевине и оправке	937 686	20		
220						
221		4. Инжинири окружни	94.676	—		
222		5. Надзирателство скела	42.680	—	1,193.209	6 $\frac{2}{3}$
		За преносъ сума			18,215.795	6 $\frac{2}{3}$

БРОЙ	ЛИСТЪ ПРИ- ХОДНА	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	у порескомъ течаю			
			ВООСОВЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешена сума	—	—	25,520,898	9
		За преносъ сума	—	—	25,520,898	9

БРОЙ	ЛИСТЪ РАС- ХОДНА	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	у порескомъ течаю			
			ВООСОВЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешено	—	—	8,215,795	6 ² / ₃
		Ж. МИНИСТЕРСТВО ВОЕНО				
228		1. Плата персонала мини- стерства	366.552	—		
229		2. Плата и трошакъ военн болница	168.272	—		
230		3. Артилѣриска управа .	1,438.056	—		
230						
230 ¹ / ₂		4. Артил. школа и трошак	151.762	—		
230 ¹ / ₂		5. Плата штаба ст. войске	65.568	—		
231		6. Полиція военна	25.200	—		
231		7. Плата I. баталіона . .	274.632	—		
232		8. » II. »	273.456	—		
		9. » военн банде	66.048	—		
		10. » кавалѣріе	96.144	—		
133		11. » Учебне команде	9.840	—		
		12. » Артилѣріе	331.026	22 ² / ₃		
234		13. » и трошакъ понто- нѣрскє чете	189.672	—		
		14. » Хора добровол.	46.152	—		
235						
236		15. Народ. войска и тро- шковн	483.133	9 ² / ₃		
		<i>Общи трошкови стоеже войске.</i>				
237		16. На обмундировку . . .	800.000	—		
238		17. » Лебно предовольс.	598.536	17		
		18. » повчано »	389.592	28 ² / ₃		
239		19. » поболшано »	10.000	—		
		20. » набавку сена	250.000	—		
			6,033.642	—		
		За преносъ сума			18,215,795	6 ² / ₃

В Р О Й	ЛИСТЪ ПРИ- ХОДИКА	ИМЕНОВАНИЕ ПРИХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ			
			ВООСОВЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренесена сума	--	--	25,520.898	9
		Свега	--	--	25,520.898	9
		За подмиренъ на страни ставленъ разхода из- дано е изъ готовине за- оставше по заключеномъ речуну джавномъ за 1864. рач. годину . . .			3.714	17 ² / ₃
		Свега	--	--	25,524.612	26 ² / ₃

В Р О Й	ЛИСТЪ РАС- ХОДИКА	ИМЕНОВАНИЕ РАСХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ			
			ВООСОВЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренесено	6,038.642	38	18,215.795	6 ² / ₃
239		21. На набавку сламе . .	50.000	--		
240		22. » » ечма и овса . . .	304.500	--		
		23. » » дрва . . .	69.248	--		
241		24. » » соли . . .	10.000	--		
		25. » осветленя . . .	45.000	--		
		26. » грошакъ канцел. . .	75.953	--		
242		27. » ковъ коня военн . .	35.743	12		
		28. » особене грошкове . .	525.164	--		
243		29. » плату афутанта кнѣжеви	51.000	--	7,200.251	10
		Сума	--	--	25,416.046	16 ² / ₃
		3. На ванредне расходе после бюджета, по осо- бенимъ законодатнимъ решеньма			108.566	10
		Свега			25,524.612	26 ² / ₃

Прилогъ 2)

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ

ПРИХОДА И РАСХОДА КНЯЖЕСТВА СРБСКОГО БУДЖЕТОМЪ И ПОЗНИМЪ РЕШЕНИЯМА

В Р О Й	ИМЕНОВАНІЕ ПРИХОДА	П Р И			
		Буджетомъ и по- знимъ решенияма предвиѣни.		В И Ш Е	
		П о р я			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
I.	Привреда правительствена.				
	а. Десетци и приходи у натура	25.000	—	—	—
	б. Аренда и кирія одъ прави- телствени добара	320.000	—	42.004	34 ¹ / ₂
	в. Интересъ на новце	20.000	—	—	—
	г. Книгопечатня	250.000	—	12.346	31
	д. Економія топчидерска	30.000	—	1.928	39 ¹ / ₂
	е. Поште	185.000	—	21.345	38
	ж. Телеграфи	150.000	—	29.672	8
	з. Управа фондова	320.000	—	—	—
II.	Данци.				
	1. Порези.				
	а. Данакъ граѣанскій	15,444.000	—	422.304	—
	в. „ беѣарскій	120.00*	—	—	—
	г. „ одъ скит. се цигана	66.000	—	6.017	—
	2. Регални данци.				
	а. Одъ соли	250.000	—	142.484	33
	б. „ дувана	750.000	—	—	—
	в. Бумруци са ѣумруч. таксама	3,800.000	—	—	—
III	Таксе.				
	1. Судске	800.000	—	—	—
	2. Административне.				
	а. Канцеларійскій приходъ	400.000	—	2.492	28
	б. Карантинскій	12.000	—	—	—
	в. Добошарія	55.000	—	10.672	22 ¹ / ₄
	г. Шумарина	130.000	—	—	—
	Сума за преносъ	23,127.000	—	692.276	34 ¹ / ₄

Б И Л А Н С Ъ

ПРЕДВИѢНЫ И ДѢЙСТВИТЕЛНО ПОКАЗАВШИ СЕ ПО ЗАК. РАЧУНУ ЗА 186⁴/₅ РАЧ. ГОД.

Х О Д И	П Р И М Ъ Т В Е			
	МАНЪ		ДѢЙСТВИТЕЛНО ПРИМЪНЫ.	
	С ѡ і ѣ			
	ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	8.240	23	16.759	17
	—	—	362.004	34 ¹ / ₂
	8.362	13 ¹ / ₂	11.637	26 ¹ / ₂
	—	—	262.346	31
	—	—	31.928	39 ¹ / ₂
	—	—	206.345	38
	—	—	179.672	8
	151.805	38	168.194	2
	—	—	15,866.304	—
	2.552	17	117.447	23
	—	—	72.017	—
	—	—	392.484	33
	378.675	35	371.324	5
	257.118	24 ¹ / ₂	3,542.881	15 ¹ / ₂
	212.083	10 ³ / ₄	587.916	29 ¹ / ₄
	—	—	403.492	28
	8.988	21	3.011	19
	—	—	65.679	22 ¹ / ₄
	96.258	1 ² / ₃	33.741	38 ¹ / ₃
	1,124.085	24 ² / ₄	22,695.191	9 ³ / ₄

БРОЙ	ИМЕНОВАНІ РАСХОДА	РАС			
		Бюджетомъ и по- зніимъ решеніямъ предвиѣене.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
I.	Уставни расходи по бюджету.				
	Цивилна листа княжева	1,200.000	—	—	—
	Данакъ султану	1,176.255	—	—	—
	Помошь патриаршій	5.040	—	—	—
	Трошакъ скупштинѣ народне	30.000	—	—	—
	Државный советъ	488.368	—	—	—
II.	Управный расходи.				
	1. Общи.				
	Додатакъ предсѣд. минист. совета	6.000	—	—	—
	На пенсіонирани советника, мини- стра и посланика	40.000	—	—	—
	На пенсіонирани чиновника	30.000	—	—	—
	» авансирани	30.000	—	—	—
	» непередвижене редовне потребе	240.000	—	—	—
	» ванредне потребе	900.000	—	—	—
	Плата секретара дома княжескогъ	14.400	—	—	—
	Главна контрола	275.496	—	—	—
	Пенсіонери	783.242	23	—	—
	Милость лицама	71.124	—	—	—
	Пренось сумѣ	5,289.925	23	—	—

с	к	і	й	Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
				МАНЪ		дѣйствительно потрошени.		
				П о р е				
				ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
				1,200.000	—			
				1,176.255	—			
				90	—	4.950	—	
				37.000	—	—	—	
				78.270	—	410.098	—	
						6.000	—	
				40.000	—	—	—	
						30.000	—	
						30.000	—	
				87.460	8	152.539	32	
						900.000	—	
				8.400	—	6.000	—	
				8.068	—	267.428	—	
				76.447	7	706.795	16	
				7.585	27	63.538	13	
				336.321	2	4,953.604	21	

В Р О Й	ИМЕНОВАНИЕ ПРИХОДА	П Р И			
		Буџетомъ и по- знимъ решенияма предвиѣени.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	УЧУН
	Пренесена сума	23,127.000	—	692.276	34 ¹ / ₄
IV	Случайни и ванр. приходи.				
	а. Повраћени кредити	200 000	—	—	
	б. Течая монета	250.000	—	—	
	в. Наслѣдія	22.000	—	—	
	г. Мангуна	27.000	—	11.798	9 ² / ₃
	д. Казни	180.000	—	—	
	е. Непредвидљиви извори	1,800.000	—	—	
	ж. Приходи фонда школскогъ на трошакъ просвете народнѣ	1,131.304	—	—	
	з. Регални приходи одъ пр. год.	792.081	13	—	
	Свѣга	27,529.385	13	704.075	4

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително примљени.		
с к і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1,124.085	24 ² / ₄	22,695.191	9 ³ / ₄	
89.148	13	110.851	27	
77.133	13 ¹ / ₂	172.866	26 ¹ / ₂	
11.157	24 ¹ / ₂	10.842	15 ¹ / ₂	
—	—	38.798	9 ² / ₃	
12.538	35	167.461	5	
666.421	4 ¹ / ₄	1,133.578	35 ³ / ₄	
—	—	1,131.304	—	
732.077	13	60.004	—	
2,712.562	8	25,520.898	9	

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	Р А С			
		Бюджетомъ и по- зніимъ решенияма одрѣjeni.		ВНШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	5,289.925	23	—	—
	<i>2. Стручки.</i>				
	А. МИНИСТЕРСТВО ПРАВДЕ.				
	1. Плата персонала министерства.	96.000	—	—	—
	2. Великій судъ за гражан. дела.	225.000	—	—	—
	3. » » » кривич. »	111.000	—	—	—
	4. Судови 1. степеня	1.211.400	—	—	—
	5. На пандуре и одаціе свію су- дова и министерства	107.290	—	—	—
	6. Апсано заведеніе у Топчи- дери и Буиріи и послужительи	48.120	—	—	—
	7. Разны трошкови и преустроиѣ великогъ суда	1,194.932	—	—	—
	Б. МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИ ДЕЛА.				
	1. Плата персонала министерства	79.248	—	—	—
	2. Трошакъ канц. минис. в. школе книгопеч. и 4 конзисторіе . . .	15.200	—	—	—
	3. Велика школа	155.352	—	—	—
	4. Книгопечатни и трошкови . .	333.598	—	—	—
	5. Црквене власти	318.360	—	—	—
	6. Питомци у опште свію струка	275.535	—	—	—
	За преносъ сума	9,461.560	23	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т Ь Е
МАНЪ		дѣйствительно потрошени.		
С в і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
336.321	2	4,953.604	21	
6.999	13 ¹ / ₂	89.600	26 ² / ₃	
85.154	14	139.845	26	
41.747	27	69.252	13	
48.886	22 ¹ / ₃	1.162.513	17 ² / ₃	
—	—	107.290	—	
6.177	32	41.942	8	
262.680	13 ¹ / ₃	932.251	26 ² / ₃	
31.506	32	47.741	8	
—	—	15.200	—	
26.399	13 ¹ / ₃	128.952	26 ² / ₃	
3.573	13 ¹ / ₃	330.024	26 ² / ₃	
8.554	—	309.806	—	
3.634	—	271.901	—	
861.634	22 ² / ₃	8,599.926	0 ¹ / ₃	

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиѣены.		више	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
Пренета сума		27,529.385	13	704.075	4
Сума за преносъ		27,529.385	13	704.075	4

Х О Д И				П Р И М Ъ Т Ъ Е
МАНЪ		дѣйствително примлѣны.		
с в ѣ й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
2,712.562	8	25,520.898	9	
2,712.562	8	25,520.898	9	

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	Р А С			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиђене.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешене сумме	9,461.560	23	—	—
	7. Народна книжевность	74.992	—	—	—
	8. Разны трошкови	30.320	—	—	—
	9. Богословія	78.884	—	—	—
	10. Гимназіе, полу-гимназіе и торго- вачке школе	331.448	—	—	—
	11. Выша женска школа	29.208	—	—	—
	12. Основне школе	677.240	—	—	—
	13. Пензія учителя	4.632	—	—	—
	В. МИНИСТЕРСТВО ИНОСТ. ДЕЛА.				
	1. Плата персонала министерства	150.720	—	—	—
	2. Разны трошкови	562.600	—	—	—
	3. Агенція цариградска	155.675	—	—	—
	4. „ румунска	80.400	—	—	—
	5. Чинов. безъ определена	3.300	—	—	—
	Преносъ сумма	11,640.479	23	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително потрошени		
с в і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
861.634	22 ² / ₃	8,599.926	0 ¹ / ₃	
300	—	74.692	—	
3.600	—	26.720	—	
2.134	27	76.249	13	
35.768	27	295.679	13	
1.328	7	27.879	33	
70.148	31	607.091	9	
489	24	4.142	16	
12.118	8 ¹ / ₃	138.601	31 ² / ₃	
48.185	—	514.415	—	
—	—	155.675	—	
—	—	80.400	—	
—	—	3.300	—	
1,035.707	27	10,604.771	36	

БРОЙ	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиђени.		ВЫШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешена сума	27,529.885	13	704.075	4
	Сума за пренось	27,529.885	13	704.075	4

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		Дѣйствително примѣны.		
с к і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
2,712.562	8	25,520.898	9	
2,712.562	8	25,520.898	9	

БРОЙ	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	Р А С			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма одрефени.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешене суме	11,640.479	23	—	—
Г. МИНИСТЕРСТВО УНУТР. ДЕЛА.					
	1. Плата персон. министерства	220.452	—	—	—
	2. Обшти грошкови	819.561	—	—	—
	3. Телеграфски трошкови	238.776	—	—	—
	4. Поштански »	428.900	—	—	—
	5. Полицайна надлежательства	2,073.660	—	—	—
	6. Писари срески	382.200	—	—	—
	7. Пандури »	331.776	—	—	—
	8. Поште уобште	421.500	—	—	—
	9. Телегр. »	421.880	—	—	—
	10. Карантини и састащи	110.820	—	—	—
	11. Заведенѣ с'умашедши	50.712	—	—	—
	12. Разни трошкови	15.600	—	—	—
Д. МИНИСТЕРСТВО ФИНАНСІЕ.					
	1. Плата персон. министерства	230.280	—	—	—
	2. Управа фондова	132.840	—	—	—
	3. Управит. Майдан-пека	18.537	20	—	—
	4. Економія топчидерска	5.400	—	—	—
	Пренось сума	17,543.374	3	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Ъ
МАНЪ		дѣйствително потрошени.		
с к і ѣ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1,035.707	27	10,604.771	36	
28.452	—	192.000	—	
148.297	23 ^{1/3}	671.263	16 ^{2/3}	
12.200	—	226.576	—	
158.440	13 ^{1/3}	270.459	26 ^{2/3}	
90.510	27	1 983.149	13	
19.869	18 ^{2/3}	362.330	21 ^{1/3}	
2.465	34	329.310	6	
44.329	24	377.170	16	
56.683	37 ^{1/3}	365 196	2 ^{2/3}	
11.371	2 ^{2/3}	99.440	37 ^{1/3}	
4.183	2 ^{1/3}	46.528	87 ^{2/3}	
4.766	26 ^{2/3}	10.833	13 ^{1/3}	
8.065	—	222.215	—	
4.242	28	123.597	12	
—	—	18.537	20	
—	—	5.400	—	
1,629.593	24 ^{2/3}	15,913.780	18 ^{1/3}	

БРОЙ	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Буџетомъ и по- знимъ решенияма предвиѣени.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	27,529.385	1/3	704.075	4
	Сума за преносъ	27,529.385	13	704.075	4

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		Дѣйствително примаѣени.		
с ж і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
2,712.562	8	25,520.898	9	
2,712.562	8	25,520.898	9	

В Р О Й	ИМЕНОВАНІ РАСХОДА	Р А С			
		Буџетомъ и по- зніимъ рѣшеняма предвиѣени.		внѣ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешена сума	17,543.374	3	—	—
	5. Државна ергела	24.600	—	—	—
	6. Казначейства окружна	108.000	—	—	—
	7. Бумруци	172.200	—	—	—
	8. Плата практикан. финансијани.	44.940	—	—	—
	9. » служителя	233.117	—	—	—
	10. Питомци занатлискій	24.000	—	—	—
	11. Разни трошкови	569.423	25	—	—
	12. Паробродъ Делиградъ	90.834	—	—	—
	Е. МИНИСТЕРСТВО ГРАЂЕВИНА.				
	1. Плата персонала министерства	126.360	—	—	—
	2. Разни трошкови	15.000	—	—	—
	3. На граѣвине и оправке	1,000.000	—	—	—
	4. Инжинири окружни	100.920	—	—	—
	5. Надзирательство скела	42.680	—	—	—
	Ж. МИНИСТЕРСТВО ВОЕНО				
	1. Плата персонала министерства.	366.552	—	—	—
	2. Плата и трошакъ военн болница	168.272	—	—	—
	3. Артилѣрска управа	1,438.656	—	—	—
	Преносъ сума	22.068.028	28	—	—

Х О Д И				П р и м ѣ т ѣ е
МАНЪ		дѣйствително потрошени.		
с ѣ і ѣ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1,629.593	24 ² / ₃	15,913.780	18 ¹ / ₃	
—	—	24.600	—	
413	—	107.587	—	
2.195	—	170.005	—	
2.142	35	41.897	5	
23.850	19	209.266	21	
12.432	32	11.567	8	
116.374	37 ¹ / ₃	453.048	27 ² / ₃	
—	—	90.834	—	
23.193	13 ¹ / ₃	103.166	26 ² / ₃	
—	—	15.000	—	
62.313	20	937.686	20	
6.244	—	94.676	—	
—	—	42.680	—	
—	—	366.552	—	
—	—	168.272	—	
600	—	1,438.056	—	
1,879.353	21 ¹ / ₃	20,188.675	6 ² / ₃	

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	П Р И			
		Будетомъ и по- зніямъ решеніама одреѣены.		више	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	27,529.385	13	704.075	4
	Сума за пренось	27,529.385	13	704.075	4

Х О Д И				П р и м ѣ т ѣ
манъ		дѣйствительно примѣны.		
с к і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
2,712.562	8	25,520.898	9	
2,712.562	8	25,520.898	9	

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	Р А С			
		Бюджетомъ и по- знимъ решениямъ одрѣнены.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешене сумѣ	22,068.028	28	—	—
4.	Артил. школа и трошак . . .	151.762	—	—	—
5.	Плата штаба ст. войске . . .	65.568	—	—	—
6.	Полиція воена	25.200	—	—	—
7.	Плата I баталіона	274.632	—	—	—
8.	» II. »	273.456	—	—	—
9.	» воене банде	66.048	—	—	—
10.	» кавалѣріе	96.144	—	—	—
11.	» Учебне команде	9.840	—	—	—
12.	» Артилѣріе	335.124	—	—	—
13.	» и трошакъ понтонѣр. чете	189.672	—	—	—
14.	» Хора доброволячкогъ . . .	46.152	—	—	—
15.	Народ. войска и трошкови . .	624.834	—	—	—
	<i>Обици трошкови стоеже войске.</i>				
16.	На обмундировку	800.000	—	—	—
17.	» Лебно продовольс.	600.000	—	—	—
18.	» новчано »	403.608	—	—	—
19.	» поболшано »	10.000	—	—	—
20.	» набавку сена	250.000	—	—	—
21.	» » сламе	50.000	—	—	—
22.	» » ечма	305.000	—	—	—
23.	» » дрва	140.000	—	—	—
	Пренось сума	26,785.068	28	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т Б Е
МАНЪ		Дѣйствиелно потрошени.		
с ѳ і ѳ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1,879.353	21 ¹ / ₃	20,188.675	6 ² / ₃	
—	—	151.762	—	
—	—	65.568	—	
—	—	25.200	—	
—	—	274.632	—	
—	—	273.456	—	
—	—	66.048	—	
—	—	96.144	—	
—	—	9.840	—	
4.097	17 ¹ / ₃	331.026	22 ² / ₃	
—	—	189.672	—	
—	—	46.152	—	
141.700	30 ¹ / ₃	483.133	9 ² / ₃	
—	—	800.000	—	
1.463	23	598.536	17	
14.015	11 ¹ / ₃	389.592	28 ² / ₃	
—	—	10.000	—	
—	—	250.000	—	
—	—	50.000	—	
500	—	304.500	—	
70.752	—	69.248	—	
2,111.882	23 ¹ / ₃	24,673.186	4 ² / ₃	

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Будетомъ и по- знимъ решеняма предвиъене.		В И Ш Е	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешене сумме	27,529.385	13	704.075	4
	Свега	27,529.385	13	704.075	4
	За подмирениъ на страни ставленогъ расхода изданое, изъ готовине заоставше по заключ. рачуна државный за 1864. рачунску год.				
	Свега	. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .

Х О Д И	МАНЪ	дѣйствително потрошени.	П р и м ѣ т в е			
			с ѣ і й			
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
			2,712.562	8	25,520.898	9
2,712.562	8	25,520.898	9			
		3.714	17 ² / ₃			
. . . . .	. . . . .	25,524.612	26 ² / ₃			

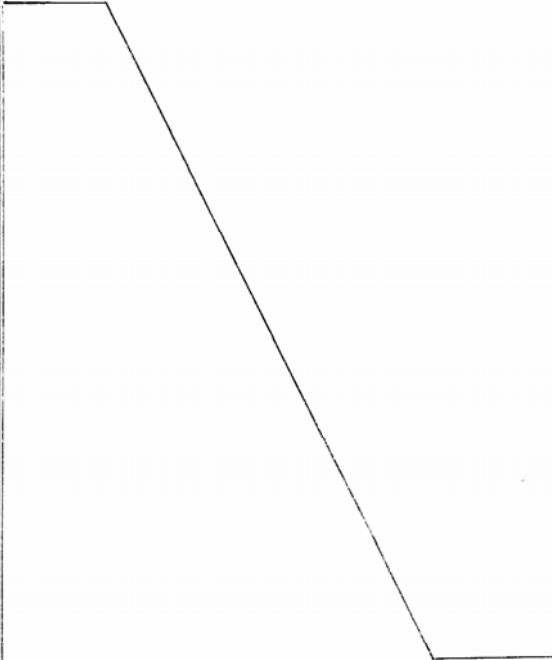
В Р О Й	ИМЕНОВАЊЕ РАСХОДА	Р А С			
		Будетомъ и по- знимъ решенияма предвиђени.		В И Ш Е	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешене суме	26,785.068	28	—	—
24.	На набавку соли	10.000	—	—	—
25.	» осветлени	45.000	—	—	—
26.	» трошакъ канцел.	76.000	—	—	—
27.	» ковъ коня воєны	37.152	—	—	—
28.	» особене трошкове	525.164	—	—	—
29.	» плату ађутанта кнѣжеви	51.000	—	—	—
	Сума	27,529.384	28	—	—
	Додає се више сумирани у буџету кодъ пензионера београдски		25	—	—
	Свега	27,529.385	13	—	—
	После буџета по особенимъ зако- нодателнимъ решенияма одобрено є на ван. расходе	816.499	2	—	—
	а потрошено є				
	Свега	28,345.884	15	—	—

Х О Д И				П р и м њ т в е
МАНЪ		дѣйствително потрошени		
с ѡ і ѣ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
2,111.882	23 ¹ / ₃	24,673.186	4 ² / ₃	
—	—	10.000	—	
—	—	45.000	—	
47	—	75.953	—	
1.408	28	35.743	12	
—	—	525.164	—	
—	—	51.000	—	
2,113.338	11 ¹ / ₃	25,416.046	16 ² / ₃	
—	25	—	—	
2,113.338	36 ¹ / ₃	25,416.046	16 ² / ₃	
—	—	—	—	
707.932	32	108.566	10	
2,821.271	28 ¹ / ₃	25,524.612	26 ² / ₃	

Прилогъ 3)

Б И

ПОКАЗУЮЩИЙ ПРИМАНЪИ И ИЗДАВАНЪ КАСЕ ДРЖАВНЕ МНИСТ. ФИНАН. ОДЪ 1. ФЕБР.

БРОЙ	СОДРЖАНІЕ	порескій	
		ГРОША	ПАРА
I.	Приманъ.		
	1. По заключеномъ рачуну државномъ за 1864. рачунску годину остатокъ готовине и вересіе при главной касси износіо е	14,781.072	2
	2. Приходъ за рачунску 1865. год. или одъ 1. Новембра 1864. до 1. Новем. 1865 г. изнео е	25,520.898	9
	3. Тромесечный приходъ за 1866. годину, или одъ 1. Новембра 1865. до 1. Фебруара 1866. износіо е	668.651	12
			
	Свега приманъ	40.970.621	23

Л А Н С Ъ

1865. до 1. ФЕБР. 1866. г. КАО ДАНА КАДЪ СУ РАЧ. ДРЖАВ. ЗА 1865. г. ЗАКЛЮЧЕНИ.

БРОЙ	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	у порескомъ течачо			
		ВООСОБЪ		СКУПА	
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
II.	Издаванъ.				
	1. За подмиренѣ расхода државны за 1865. издано е			25,524.612	26 ² / ₃
	2. За подмиренѣ расхода 3-месеичногъ за 1866. годину, т. е. одъ 1. Новембра 1865. до 1. Фебруара 1866. кои е изнео 2,368.557 гр. 8 пара порес. употреблѣнѣ е осимъ доле означене сумме, позаймѣне изъ остатка главне кассе по заключ. рачуна државног. за 1865 г. део прих. одъ 1. Нов. 1865. до 1. Фебр. 1866. год. у			668.651	12
	Сума			26,193.263	38 ² / ₃
	<i>Остатокъ готовине и вересіе по заключеню рачуна државны за 1865. рач. год. износіо е:</i>				
	1. У позаймѣной суми одъ остат. кассе по заключеню рачуна држав. 1865. г. за подмиренѣ расхода држав. одъ 1. Нов. 1865. до 1. Фебр. 1865. горе подъ бр. 2. споменуте	1,699.905	36		
	2. У позаймѣной суми разнимъ надлежат. за помирнѣ расх. држав. за 1866. рач. год. по партіалнику . . . . . А.	6,984.299	16 ² / ₃		
	3. На займу подъ интересомъ кодъ разни лица по парт. Б.	309.173	37 ² / ₃		
	4. На займу безъ интереса кодъ р. л. и над. по парт. Б.	970.388	38		
	5. У дуговима опарнич. и на пропасті стоѣћ. по парт. В.	530.768	28		
	6. У готову по ноти новаца одъ 1. Фебруара 1866.	4,282.820	28		
	Свега остатокъ износи			14,777.357	24 ¹ / ₃
	Свега издаванъ			40,970.621	23

У рачунској 1866. год. износили су приходи државни:

Привреда правителствена	1,300.669	28 ¹ / ₂
Порези	16,383.081	36 ¹ / ₂
Регални данци	889.290	38
Љумруци	3,918.912	23 ¹ / ₂
Таксе	1,314.710	30
Случайни и ванредни приходи	3,700.629	13

Свега прихода 27,507.295 9¹/₂

Расходи пакъ држ. за 1866. р. г. изнели су;

Цивилна листа князу	1,200.000	—
Данаѣ порти	1,176.255	—
Помоѣ патријарши цариградској	4.846	—
Државни советъ	409.384	—
Министерство правде	2,842.698	11 ¹ / ₃
„ просвете и црквени дела	2,383.207	33
„ инострани дела	925.984	—
„ унутрашњи дела	4,997.518	29
„ финансије	1,465.324	31 ¹ / ₂
„ грађевина	1,261.200	2
Министерство војно	7,471.655	16 ² / ₃
Обшти расходи свију минис. и гл. контроле	1,965.886	31
Ванредни расходи после буџета одобрени	1,681.206	1

Свега расхода 27,785.166 35¹/₂

Када се одъ суме расхода одбје напредъ

означена сума прихода у 27,507.295 9¹/₂

Онда износи недостатаѣ прихода за под-

мирениѣ расхода за 1866. рач. годину 277.871 28

Овај недостатаѣ прихода подмирениѣ е изъ остатка готовине државне касе одъ 1865. рачунске године.

Станѣ главне касе было е 1. Фебр. 1867. год. као дана када су рачуни државни за 1866. рач. г. закључени:

А. Приманѣ.

По закљученомъ рачуна државни за 1865. рачунску годину остатаѣ државне касе износио е 14,477.357 24—

Приходъ за 1866. год. т. е. одъ 1. Новембра 1865. до 1. Новембра 1866.

године изнео е 27,507.295 9¹/₂

Тромесечни приходъ за 1867. годину

т. е. одъ 1. Новембра 1866. до 1. Фебруара 1867. као дана када су рачуни

за 1866. год. закључени, изнео е 839.737 2¹/₃

Свега приманѣ 43,124.389 36

В. Издаванѣ.

На расходе за 1866. годину издано е 27,785.166 35¹/₂

За подмирениѣ тромесечнога расхода 1867.

год. т. е. одъ 1. Новембра 1866. до 1. Фебруара 1867. кои е изнео 2,996.123

гроша и 19 пара порески, употреблѣни е покрај доле позаймлѣне суме

изъ готовине државне касе, заоставше по закљученомъ рачуна државни за 1865.

рачунску годину у 2,156.386 гроша и 16¹/₂ пара, и савѣ примлѣни при-

ходъ истога тромесечѣ у 839.737 2¹/₂

Сума 28,624.903 38

Остало е у готовини и вересии по закљученомъ рачуна државни за 1866 год.

У позайм. суми главной

каси на подмирениѣ

3-месечногъ расхода

за 1867. рачун. год. 2,156.386 16¹/₂

У позайм. сумама разним

надлежателствимана

расходе за 1867 год. 6,981.621 19¹/₂

На займу под интересом 397.270 3

На займу безъ интереса 950.807 38

У дуговима опарниче-

нимъ и на пропасти

стоѣнимъ 658.142 11

У готов. 1. Феб. 1867. г. 3,355.257 30

Свега е остало 14,499.485 38

Свега издаванѣ съ остаткомъ. 43,124.389 36

И за ове приходе и расходе и остало, исто е напредъ казано, видеће се обширније изъ прилога подъ 1) 2) и 3).

Прилогъ 1)

П Р Е

ПРИХОДА И РАСХОДА ДРЖАВНОГО КНЯЖЕСТВА СРБСКОГО ЗА РАЧУНСКУ

БРОЙ	ЛИСТЪ ПРИХОДНИКА	ИМЕНОВАНІЕ ПРИХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ				
			ВООСОБЪ		СКУПА		
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
I.		Привреда правитель.					
	1—7	а. Приходи у натури .	39.757	16 ¹ / ₂			
	9—30	б. Аренде и киріе правительст. добара .	377.559	31			
	29—30	в. Интересъ на новце.	9.571	19 ¹ / ₂			
	32—33						
	34 и 258	г. Книгопечатня . . .	333.373	38			
	35	д. Економія топчид. и ергела	30.450	13			
	36—46	е. Поште	194.194	37 ¹ / ₂			
	47—56	ж. Телеграфи	185.761	33			
	57	з. Укравна фондова . .	130.000	—	1.300.669	28 ¹ / ₂	
II.		Данцы.					
		I. ПОРЕЗИ.					
	58—64	а. Грађанскій	16,198.308	—			
	70—74	б. Бећарскій	114.906	36 ¹ / ₂			
	75—79	в. Скитаюћи се цигана	69.867	—	16,383.081	36 ¹ / ₂	
		2. РЕГАЛНИ ДАНЦИ.					
	81—82	а. Одъ соли	840.703	3			
	84	б. » дувана	48.363	35			
	86	в. » рудокопнѣ	224	—	889.290	38	
	87—93	3. Бумруци са ђумруч. таксама	—	—	3,918.912	23 ¹ / ₂	
III.		Таксе.					
	94—98	1. Судске	824.891	—	—	—	
		Сумма за преносъ	824.891	—	22,491.955	6 ¹ / ₂	

Г Л Е Д Ъ

1866. год. т. е. од 1. НОВЕМБРА 1865. до 1. НОВЕМБРА 1866. год.

БРОЙ	ЛИСТЪ РАСХОДНИКА	ИМЕНОВАНІЕ РАСХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ				
			ВООСОБЪ		СКУПА		
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
I.		Уставни расходи по бюджету.					
	1	1. Цивилна листа князу	1,200.000	—			
	2	2. Данакъ султану . . .	1,176.255	—			
	3	3. Помоћ патриршии . .	4.846	—			
	4	4. Трошакъ скуп. народне	—	—			
	5	5. Државный советъ . .	409.334	—	2,790.485	—	
II.		Управни расходи.					
		1. Обшти.					
	7	1. Додатакъ предсѣд. мин. совета	6.000	—			
	8	2. На пензионираѣ советника, мин. и посланика	2.471	15			
	9—12	3. На пензион. чинов. свію струка	30.000	—			
	12—15	4. на аванзир. чиновн. и период. повише . . .	15.759	37			
	15—21	5. На непредвиѣ. редовне потребе	240.000	—			
	21—47	6. На ванредне потребе	654.503	2			
	47	7. Плата секрет. княжеск. дома	6.000	—			
	48	8. Главна контрола . . .	264.656	15			
	49—52	9. Пензионери	683.886	11 ¹ / ₃			
	52	10. Лица на расп. правит.	825	—			
	53—55	11. Лица милостуживаюћа	61.784	20 ² / ₃	1,965.886	31	
		За преносъ	—	—	4,756.371	31	

ВРОЙ	ЛІСТЪ ПРИХОДИКА	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ.			
			ВООСОБЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешено	824.891	—	22,491.955	6 1/2
		<i>2. Административне.</i>				
	99—115	а. Канцел. приходъ . . .	379.155	11 1/2		
	116	б. Карантинскій . . .	978	18 1/2		
	119—123	в. Добошарія	71.524	33 1/2		
	124—128	г. Шумарина	38.160	33 1/2	1,314.710	30
IV		Случайни и ванредни приходи.				
	129—134					
	256—257	а. Повраћени кредити . .	59.145	1		
	135—148	б. Течая монета	158.488	34		
	155	в. Наслѣдія	9.065	21 1/2		
	157—161	г. Мангуна	29.511	2		
	162—166	д. Казни	148.397	1 1/2		
	167—199					
	208—226	е. Непредвидльиви извори	1,028.246	7 1/2		
	239—240					
	241—252	ж. Приходи школс. фонда на трошакъ просвете народнѣ.	1,000.000	—		
	254—255	Одъ киріе турски добара и за транзит. и међународ. радню одъ блистателне порте . . .	1,267.775	26 1/2	3,700.629	13
		За пренось сума	—	—	27,507.295	9 1/2

ВРОЙ	ЛІСТЪ РАСХОДИКА	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ			
			ВООСОБЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренета сума	—	—	4,756.371	31
		<i>2. Стручни.</i>				
		А. МИНИСТЕР. ПРАВДЕ.				
	60	1. Плата персон. минист.	101.103	13		
	61	2. Касаціони судъ . . .	303.880	22 2/3		
	62	3. Апелациони судъ . . .	151.808	5		
	63—65	4. Судови I. степеня . . .	1,200.576	27 2/3		
	65	5. На пандуре свію судовя и министерства	110.411	6		
	68—70	6. Ансан. заведенѣ у Топ. Турпія и Пожаревцу . .	48.661	37		
	70—79	7. Разни трошкови . . .	926.257	—	2,842.698	11 1/3
		Б. МИНИСТЕР. ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНЫ ДЕЛА.				
	81	1. Плата персон. минист.	48.541	8		
	82—86	2. Црквена Управа . . .	341.184	13 1/2		
	86—92	3. Управитель. књигопеч.	355.858	—		
	92—95	4. Народ. књиж. и вешт.	74.992	—		
	95—102	5. Благодѣяніе свію питом.	278.081	18		
	102—104	6. Науч. средства за сва училишта	58.954	15		
	104—113	7. Училишта сва у Србїи	1,175.388	18 1/3		
	113	8. Пензія учителя . . .	5.208	—	7,599.070	2 1/3
		За пренось сума	2,338.207	33	7,599.070	2 1/3

БРОЙ	ЛИСТЪ ПРИХОДА ХОДНИКА	ИМЕНОВАНИЕ ПРИХОДА		ВООСОБЪ		СКУПА	
		порескій					
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА		
		Пренешена сума		—	—	27,507.295	9 $\frac{1}{2}$
		За преносъ сума		. . . . .	. . . . .	27,507.295	9 $\frac{1}{2}$

БРОЙ	ЛИСТЪ РАСХОДА ХОДНИКА	ИМЕНОВАНИЕ РАСХОДА				у порескомъ течаю			
						ВООСОБЪ		СКУПА	
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешено				2,338.207	33	7,599.070	2 $\frac{1}{3}$
114—117		9. Обшти трошкови . .				4.500	—	2,383.207	33
		В. МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАНЫ ДЕЛА.							
121		1. Плата персон. минист.				140.952	—		
120—125		2. Разни трошкови . . .				548.132	—		
125		3. Агенция цариградска .				156.500	—		
126		4. » румунска . .				80.400	—	925.984	—
		Г. МИНИСТЕРСТВО УНУТРАШНИ ДЕЛА.							
130		1. Плата персон. минист.				192.000	—		
131—144		2. Обшти трошкови . .				691.170	$\frac{2}{3}$		
145—147		3. Телеграфскій трошкови				178.610	—		
147—151		4. Поштанскій »				286.497	$\frac{1}{2}$		
151—165		5. Полиц. надлежательст.				2,026.438	31		
165—167		6. Писари срески . . .				363.416	26 $\frac{2}{3}$		
167—169		7. Пандури »				330.645	20		
169—174		8. Ноште уобште. . . .				386.312	36 $\frac{2}{3}$		
174—180		9. Телегрази уобште . .				393.354	5 $\frac{1}{3}$		
180—182		10. Карантини и састанци				97.815	2		
		За преносъ сума				4,946.260	3	10,908.261	35 $\frac{1}{3}$

В Р О Й	Л И С ТЪ П Р И - Х О Д Н И Е А	И М Е Н О В А Н Ъ П Р И Х О Д А	у поресномъ течаю			
			ВООСОВЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешена сума	—	—	27,507 295	9 ¹ / ₂
		За преносъ сума	—	—	27,507.295	9 ¹ / ₂

В Р О Й	Л И С ТЪ Р А С - Х О Д Н И Е А	И М Е Н О В А Н Ъ Р А С Х О Д А	у поресномъ течаю			
			ВООСОВЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренета сума	4,946.260	3	10,908.261	35 ¹ / ₃
182		11. Заведенъ с' ума сивав.	49.512	—		
183		12. Плата цензора граф. кнѣга	1.746	29	4,997.518	29
		Д. МИНИСТ. ФИНАНЦІЕ.				
190		1. Плата персон. минист.	220.855	36 ¹ / ₂		
191		2. Управа фондова	144.403	13		
192		3. Управление Май- дан-Пска	32.929	11		
193		4. Окружна казначейства.	117.632	13 ¹ / ₃		
194—197		5. Бумруци	233.603	32		
197—199		6. Паробродъ Делиградъ	94.834	—		
199		7. Државна ергела	264.034	30 ² / ₃		
200—202		8. Економія топчидерска.	51.236	28		
200		9. Чувари правит. добара	7.680	—		
203—219		10. Разни трошкови . . .	298.114	27	1,465.324	31 ¹ / ₂
		Е. МИНИСТЕРСТВО ГРА- БЕВИНА.				
225		1. Плата перс. минист. и				
225—227		2. Окружни инженери . .	233.456	12 ² / ₃	—	—
		Сума за преносъ	233.456	12 ² / ₃	17,371.105	16

БРОЙ	ЛИСТЪ ПРИХОДА	ИМЕНОВАНИЕ ПРИХОДА	у порескомъ течаю.			
			ВОСОБЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешена сума	—	—	27,507.295	9 ¹ / ₂
		Сума за преносъ	—	—	27,507.295	9 ¹ / ₂

БРОЙ	ЛИСТЪ РАСХОДА	ИМЕНОВАНИЕ РАСХОДА	у порескомъ течаю			
			ВОСОБЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренета сума	233.456	12 ² / ₃	17,371.105	16
227—229		3. Разни трошкови . .	32.323	13 ¹ / ₃		
229		4. Оправка здания прав.	295.420	36		
230		5. Нове грађевине . .	699.999	20	1,261.200	2
		Ж. МИНИСТЕР. ВОЕНО.				
236		1. Плата персон. минист.	365.112	—		
237		2. » » санитар.	177.024	—		
238		3. » стоѣе войске .	1,318.332	—		
239		4. » хора доброволь.	1.512	—		
240		5. » ађутанта княж.	58.992	—		
241		6. » Артил. управе .	262.152	—		
242		7. » » школе .	128.652	—		
243		8. » народиѣ войске	478.320	—		
244		9. Трошакъ народ. войске	144.263	16 ² / ₃		
245		10. Новчано продовольст.	464.656	—		
246—247		11. На рану войника фуражъ, огревъ и освет.	1,315.000	—		
248		12 Канцеларис. трошкови	76.000	—		
249		13. На ковъ коня . . .	22.000	—		
250		14. » обмундировку . .	800.000	—		
251		15. Трошакъ воене болн.	80.000	—		
		За преносъ сума	5,692.015	16 ² / ₃	18,632.305	18

БРОЙ	ЛИСТЪ ПРИХОДА	ИМЕНОВАНИЕ ПРИХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ			
			ВОСОБЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешена сума	--	--	27,507.295	9 ¹ / ₂
		Свега	--	--	27,507.295	9 ¹ / ₂
		За подмиренъ на страни ставленъ разхода издано е изъ готовине заоставше по заключеню рачуна државны за 1865. рачунску годину . . .			277.871	26
		Свега	--	--	27,785.166	35 ¹ / ₂

БРОЙ	ЛИСТЪ РАСХОДА	ИМЕНОВАНИЕ РАСХОДА	У ПОРЕСКОМЪ ТЕЧАЮ			
			ВОСОБЪ		СКУПА	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
		Пренешено	5,692.015	16 ² / ₃	18,632.305	18
252		16. Особени трошкови .	360.200	--		
253		17. Трошакъ школе арт.	25.500	--		
254		18. „ управе „	1,276.940	--		
255		19. „ понтон. чете	117.000	--	7,471.655	16 ² / ₃
		Свега по буцету	--	--	26,103.960	34 ² / ₃
260		3. На ванредне расходе, после буд. по особенимъ законодат. решениямъ :				
265		281.206—1			1,681.206	1
		1,400.000—9				
		Свега			27,785.166	35 ¹ / ₂

Прилогъ 2)

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ

ПРИХОДА И РАСХОДА КНЯЖЕСТВА СРБСКОГО БУДЖЕТОМЪ И ПОЗНИМЪ РЕШЕНИЯМА

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Буџетомъ и по- знимъ решенияма предвиѣни.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
I.	Привреда правительствена.				
	а. Приходи у натури	30.000	—	9.757	16 ¹ / ₂
	б. Аренда и кирия одъ прави- тельствени добара	330.000	—	47.559	31
	в. Интересъ на новце	15.000	—	—	—
	г. Книгопечатня	300.000	—	33.373	38
	д. Економія топч. и држ. ергела	50.000	—	—	—
	е. Поште	200.000	—	—	—
	ж. Телеграфи	160.000	—	25.761	33
	з. Управа фондова	380.000	—	—	—
II.	Данци.				
	1. Порези.				
	а. Данакъ граџанскій	16 000.000	—	198.308	—
	в. » беџарскій	120.000	—	—	—
	г. » одъ скит. се цигана	70.000	—	—	—
	2. Регални данци.				
	а. Одъ соли	250.000	—	590.703	3
	б. » дувана	750.000	—	—	—
	в. » рудокопнѣ	—	—	224	—
	Бумруци са ђумручкимъ таксама	4.000.000	—	—	—
III	Таже.				
	1. Судске	1,100 000	—	—	—
	2. Администрационе.				
	а. Канцеларійскій приходъ	500.000	—	—	—
	б. Карантинскій »	10.000	—	—	—
	в. Добошарія	70.000	—	1.524	33 ¹ / ₂
	г. Шумарина	130.000	—	—	—
	Сума за преносъ	24,465.000	—	907.212	35

БИЛАНСЪ

ПРЕДВИѢНЫ И ДѢЙСТВИТЕЛЬНО ПОКАЗАВШИ СЕ ПО ЗАК. РАЧУНУ ЗА 1866 РАЧ. ГОД.

Х О Д И	МАНЪ	дѣйствительно примѣны.	П р и м ѣ т ѣ			
			с к і й			
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
—	—	39.757	16 ¹ / ₂			
—	—	377.559	31			
5.427	20 ¹ / ₂	9.571	19 ¹ / ₂			
—	—	333.373	38			
19.549	27	30.450	13			
5.805	2 ¹ / ₂	194.194	37 ¹ / ₂			
—	—	185.761	33			
250.000	—	130.000	—			
—	—	16,198.308	—			
5.093	3 ¹ / ₂	114.906	36 ¹ / ₂			
133	—	69.867	—			
—	—	840.703	3			
701.636	5	48.363	35			
—	—	224	—			
81.087	16 ¹ / ₂	3,918.912	23 ¹ / ₂			
275.108	27	824.891	13			
120.844	28 ¹ / ₂	379.155	11 ¹ / ₂			
9.021	21 ¹ / ₂	978	18 ¹ / ₂			
—	—	71.524	33 ¹ / ₂			
91.839	6 ¹ / ₂	38.160	33 ¹ / ₂			
1,565.546	38 ¹ / ₂	23,806.665	36 ¹ / ₂			

В Р О Й	ИМЕНОВАНІ РАСХОДА	Р А С			
		Бюджетомъ и по- зніимъ решеніямъ предвиѣнены.		ВНЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
I.	Уставни расходи по бюджету.				
	Цивилна листа княжева	1,200.000	—	—	—
	Данакъ султану	1,176.255	—	—	—
	Помошь патриаршій	5.040	—	—	—
	Трошакъ скупштине народне. . . .	30.000	—	—	—
	Државный советъ	482.968	—	—	—
II.	Управный расходи.				
	1. Обити.				
	Додатакъ предсѣд. минист. совета	6.000	—	—	—
	На пензионирани советника, мини- стра и посланика	40.000	—	—	—
	На пензионирани чиновника	30.000	—	—	—
	» авансирани	30.000	—	—	—
	» непредвиѣнене редовне потребе	240.000	—	—	—
	» ванредне потребе	900.000	—	—	—
	Плата секретара дома княжескогъ	14.400	—	—	—
	Главна контрола	276.496	—	—	—
	Пензионери	724.559	24	—	—
	Преносъ сумма	5,155.718	24	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствительно потрошени.		
с ѡ і ѣ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
—	—	1,200.000	—	
—	—	1,176.255	—	
194	—	4.846	—	
30.000	—	—	—	
73.584	—	409.384	—	
—	—	6.000	—	
37.528	25	2.471	15	
—	—	30.000	—	
14.240	3	15.759	37	
—	—	240.000	—	
245.496	38	654.503	2	
8.400	—	6.000	—	
11.836	25	264.656	15	
40.673	12 ² / ₃	683.886	11 ¹ / ₃	
461.956	23 ² / ₃	4,693.762	1 ¹ / ₃	

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиђени.		више	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	24,465.000	—	907.212	35
IV	Случайни и ванр. приходи.				
	а. Повраћени кредити	100 000	—	—	—
	б. Течая монета	250.000	—	—	—
	в. Наслѣдія	20.000	—	—	—
	г. Мангуна	35.000	—	—	—
	д. Казни	150.000	—	—	—
	е. Непредвидљиви извори . . .	1,800.000	—	—	—
	ж. Приходи фонда школскогъ на грошакъ просвете народнѣ . .	1,000.000	—	—	—
	з. Одъ киріе турски добара и за гранз. и међунар. радню одъ Порте	—	—	1,267.775	26 ¹ / ₂
	Преносъ	27,820.000	—	2,174.988	21 ¹ / ₂

Х О Д И				П р и м ѣ т в я
МАНЪ		дѣйствително примѣны.		
с к і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1,565.546	38 ¹ / ₂	23,806.665	36 ¹ / ₂	
40.854	39	59.145	1	
91.511	6	158.488	34	
10.934	18 ¹ / ₂	9.065	21 ¹ / ₂	
5.488	38	29.511	2	
1.602	39 ¹ / ₂	148.397	1 ¹ / ₂	
771.753	32 ¹ / ₂	1,028.246	7 ¹ / ₂	
—	—	1,000.000	—	
—	—	1,267.775	26 ¹ / ₂	
2,487.693	12	27,507.295	9 ¹ / ₂	

В Р О Й	ИМЕНОВАНІЕ РАСХОДА	Р А С			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиѣны.		внѣ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренесене сума	5,155.718	24	—	—
	10. Лица на расположеню правит.	16.337	29	—	—
	11. „ милость уживаюѣа . . .	72.216	—	—	—
	<i>2. Стручни.</i>				
	А. МИНИСТЕРСТВО ПРАВДЕ.				
	1. Плата персонала министерства	101.400	—	—	—
	2. Касаціони судъ	306.000	—	—	—
	3. Апелациони судъ	154.200	—	—	—
	4. Судови I. степеня	1,231.800	—	—	—
	5. На пандуре свію судовя и мини- стерства правде	115.018	—	—	—
	6. Апсанско заведеніе у Тончидеру Туприѣ и Пожаревцу	51.648	—	—	—
	7. Разни трошкови	974.300	—	—	—
	Б. МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИ ДЕЛА.				
	1. Плата персонала министерства	83.868	—	—	—
	2. Црквена Управа	351.242	—	—	—
	3. Управительствена кнѣгопечатня	357.658	—	—	—
	4. Народна кнѣжественост и вештина	77.792	—	—	—
	5. Благодѣяніе свію питомца . . .	267.960	—	—	—
	За преносъ сума	9,347.158	18	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т Б Е
МАНЪ		Дѣйствително потрошени.		
с ѳ і ѣ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
461.956	23 ² / ₃	4,693.762	00 ¹ / ₃	
15.512	29	825	—	
10.431	19 ¹ / ₃	61.784	20 ² / ₃	
296	27	101.103	13	
2.119	37 ¹ / ₃	303.880	2 ² / ₃	
2.391	35	151.808	5	
31.223	12 ¹ / ₃	1,200.576	27 ² / ₃	
4.606	34	110.411	6	
2.986	3	48.661	37	
48.043	—	926.257	—	
35.326	32	48.541	8	
10.057	26 ² / ₃	341.184	13 ¹ / ₃	
1.800	—	355.858	—	
2.800	—	74.992	—	
19.878	22	278.081	18	
649.431	21 ¹ / ₃	8,697.726	31 ² / ₃	

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиђены.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Препета сума	27,820.000	—	2,174.988	21 1/2
	Сума за превозъ	27,820.000	—	2,174.988	21 1/2

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително примѣны.		
с ж і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
2,487.692	12	27,507.295	9 1/2	
2,487.692	12	27,507.295	9 1/2	

БРОЈ	ИМЕНОВАЊ РАСХОДА	РАС			
		Будетомъ и по- знимъ решенияма предвиђени.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешене суме	9,347.158	13	—	—
6.	Научна средс. за сва училишта	59.000	—	—	—
7.	Училишта сва у Србији	1,256.318	—	—	—
8.	Пензија учитеља	6.000	—	—	—
9.	Трошкови обштин	45.000	—	—	—
	В. МИНИСТЕРСТВО ИНОСТ. ДЕЛА.				
1.	Плата персонала министерства	141.240	—	—	—
2.	Разны трошкови	562.600	—	—	—
3.	Агенција цариградска	156.500	—	—	—
4.	» румунска	80.400	—	—	—
	Г. МИНИСТЕРСТВО УНУТР. ДЕЛА.				
1.	Плата персон. министерства	220.512	—	—	—
2.	Обшти трошкови	887.708	—	—	—
3.	Телеграфски трошкови	184.210	—	—	—
4.	Поштански	428.900	—	—	—
5.	Полицайна надлежательства	2,084.148	—	—	—
6.	Писари срески	382.200	—	—	—
	Преносъ суме	15,841.894	13	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т Б Е
МАНЪ		дѣйствително потрошени.		
О ш и њ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
649.431	21 ¹ / ₃	8,697.726	31 ² / ₃	
45	25	58.954	15	
80.929	21 ² / ₃	1,175.388	18 ¹ / ₃	
792	—	5.208	—	
—	—	45.000	—	
288	—	140.952	—	
14.468	—	548.132	—	
—	—	156.500	—	
—	—	80.400	—	
28.512	—	192.000	—	
196.537	39 ¹ / ₃	691.170	0 ² / ₃	
5.600	—	178.610	—	
142.402	39 ¹ / ₃	286.497	0 ² / ₃	
57.709	9	2,026.438	31	
18.788	13 ¹ / ₃	363.416	26 ² / ₃	
1,195.500	9	14,646.394	4	

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ ПРИХОДА	П Р И			
		Буџетомъ и по- знимъ решенияма предвиѣени.		ВЫШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
Пренешена сума		27,820.000	—	2,174 988	21 1/2
Сума за преносъ		27,820.000	—	2,174.988	21 1/2

Х О Д И				П Р И М Ъ Т Ъ В
МАНЪ		дѣйствително примѣны.		
с к і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
2,487.692	12	27,507.295	09 1/2	
2,487.692	12	27,507.295	09 1/2	

В Р О Й	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	Р А С			
		Будетомъ и по- зніимъ решеніямъ предвиђены.		внше	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешена сума	15,841.894	13	—	—
	7. Пандури срески	347.328	—	—	—
	8. Поште уобште	417.092	—	—	—
	9. Телегр. »	438.680	—	—	—
	10. Карантини и састанци	110.820	—	—	—
	11. Заведенъ с'умашедши	49.512	—	—	—
	12. Плата цензору грађан. кнѣга	2.400	—	—	—
	Д. МИНИСТЕРСТВО ФИНАНСІЕ.				
	1. Плата персон. министерства	237.912	—	—	—
	2. Управа фондова	154.800	—	—	—
	3. Управит. Майдан-пека	36.601	—	—	—
	4. Казначейства окружна	125.280	—	—	—
	5. Бумруци	242.817	—	—	—
	6. Паробродъ Делиградъ	94.834	—	—	—
	7. Заведенъ државне ергеле	323.304	—	—	—
	8. Економія топчидерска	53.968	—	—	—
	9. Чуvari правителствени добара	8.016	—	—	—
	10. Разни трошкови	415.644	—	—	—
	Сума за преносъ	18,900.902	13	—	—

Х О Д И				П р и м њ т в њ е
МАНЪ		дѣйствително потрошени.		
с ѳ і ѳ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1,195.500	09	14,646.394	04	
16.682	20	330.645	20	
30.779	03 ¹ / ₃	386.312	36 ² / ₃	
45.325	34 ² / ₃	393.354	05 ¹ / ₃	
13.004	38	97.815	02	
—	—	49.512	—	
653	11	1.746	29	
17.056	03 ¹ / ₃	220.855	36 ² / ₃	
10.396	27	144.403	13	
3.671	29	32.929	11	
7.647	26 ² / ₃	117.632	13 ¹ / ₃	
9.213	08	233.603	32	
—	—	94.834	—	
59.269	09 ¹ / ₃	264.034	30 ² / ₃	
2.731	12	51.236	28	
336	—	7.680	—	
117.529	13	298.114	27	
1,529.797	04 ¹ / ₃	17,371.105	8 ² / ₃	

БРОЈ	ИМЕНОВАЊЕ ПРИХОДА	П Р И			
		Буџетомъ и по- знимъ рѣшеняма предвиђены.		ВИШЕ	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Препета сума	27,820.000	—	2,174.988	21 ¹ / ₂
	Сума за преносъ	27,820.000	—	2,174.988	21 ¹ / ₂

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително примѣни.		
с в ѣ й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
2,487.692	12	27,507.295	09 ¹ / ₂	
2,487.692	12	27,507.295	09 ¹ / ₂	

В Р О Й	ИМЕНОВАНІ РАСХОДА	Р А С			
		Будетомъ и по- зніимъ решенияма предвиђени.		В И Ш Е	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренета сума	18,903.902	13	—	—
Б. МИНИСТЕРСТВО ГРАЂЕВИНА.					
	1. Плата персонала министерства и Окружни инжинира	278.160	—	—	—
	2. Разни трошкови	36.900	—	—	—
	3. Оправка здания правительст.	300.000	—	—	—
	4. Нове грађевине	700.000	—	—	—
Ж. МИНИСТЕРСТВО ВОЕНО.					
	1. Плата персонала министерства	365.112	—	—	—
	2. » » санитета	177.024	—	—	—
	3. » стоѣе войске	1,318.332	—	—	—
	4. » хора добровольчогъ	1.512	—	—	—
	5. » ађутанта княжески	58.992	—	—	—
	6. » Артилѣрійске управе	262.152	—	—	—
	7. » школе	128.652	—	—	—
	8. » народнѣ войске	478.320	—	—	—
	9. Трошакъ народнѣ войске	144.264	—	—	—
	Преносъ	23,150.322	13	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		Дѣйствително потрошени.		
с ѳ і ѳ				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1,529.797	23 ² / ₃	17,371.105	08 ² / ₃	
44.703	27 ¹ / ₃	233.456	12 ² / ₃	
4.576	26 ² / ₃	32.323	13 ¹ / ₃	
4.579	04	295.420	36	
—	20	699.999	20	
—	—	365.112	—	
—	—	171.024	—	
—	—	1,318.332	—	
—	—	1.512	—	
—	—	58.992	—	
—	—	262.152	—	
—	—	128.652	—	
—	—	478.320	—	
—	23 ¹ / ₃	144.263	16 ² / ₃	
1,583.657	25 ² / ₃	21,566.664	27 ¹ / ₃	

В Р О Й	ИМЕНОВАНІ ПРИХОДА	П Р И			
		Бюджетомъ и по- знимъ решенияма предвиѣне.		В И Ш Е	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренешене сумме	27,820.000	—	2,174.988	21 ¹ / ₂
	Свега	27,820.000	—	2,174.988	21 ¹ / ₂
	За подмирені на страни ставлѣ- ногъ расхода изданое, изъ гото- вине заоставше по заключ. рачуна државный за 1865. рачунску год.	.	.	.	.
	Свега	.	.	.	.

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително примѣни.		
с ж і й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
2,487.692	12	27,507.295	09 ¹ / ₂	
2,487.692	12	27,507.295	09 ¹ / ₂	
		277.871	18 ² / ₃	
		27,785.166	28 ¹ / ₃	

В Р О Й	ИМЕНОВАНІ РАСХОДА	Р А С			
		Будетомъ и по- знимъ решенияма предвиђены.		В И Ш Е	
		П о р е			
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	Пренесене суме	23,150.322	13	—	—
10.	Новчано продовольство . . .	464.656	—	—	—
11.	На рану войника фураж и освет.	1,315.000	—	—	—
12.	Капцеларис. трошкови . . .	76.000	—	—	—
13.	На ковъ коня	22.000	—	—	—
14.	» обмундировку	800.000	—	—	—
15.	» Трошакъ воене болнице. . .	80.000	—	—	—
16.	» Особене трошкове	360.200	—	—	—
17.	» трошакъ шкоде артилѣрис.	25.500	—	—	—
18.	» » управе »	1,276.940	—	—	—
19.	» » понтонѣрске чете	117.000	—	—	—
	Сума	27,687.618	13	—	—
	Додае се више сумирани у бюджету кодъ пензионера	—	27	—	—
	Свега	27,687.619	—	—	—
	После бюджета по особенимъ зако- нодателнимъ решенияма одобрено е на вап. расходе види расходни Л. 260	300.000	—	—	—
	и Л. 265	1,400.000	—	—	—
	Свега	29,387.619	—	—	—

Х О Д И				П Р И М Ъ Т В Е
МАНЪ		дѣйствително потрошени		
с в ѝ й				
ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА	
1,583.657	25 ² / ₃	21,566.664	27 ¹ / ₃	
—	—	464.656	—	
—	—	1,315.000	—	
—	—	76.000	—	
—	—	22.000	—	
—	—	800.000	—	
—	—	80.000	—	
—	—	360.200	—	
—	—	25.500	—	
—	—	1,276.940	—	
—	—	117.000	—	
1,583.657	25 ² / ₃	21,566.664	27 ¹ / ₃	
—	27	—	—	
1,583.658	12 ² / ₃	26,103.960	27 ¹ / ₃	
18.793	39	1,681.206	01	
1,602.452	11 ² / ₃	27,785.166	28 ¹ / ₃	

Прилогъ 3)

Б И

ПОКАЗУЮЩИЙ ПРИМАНЬ И ИЗДАВАНЬ КАСЕ ДРЖАВНЕ МИНИСТ. ФИНАН. ОДЪ 1. ФЕБР.

БРОЙ	СОДРЖАНІЕ	порескій	
		ГРОША	ПАРА
		I. Приманъ.	
	1. По заключеномъ рачуну државномъ за 1865. рачунску годину остатокъ готовине и вересіе при главной кассе износіо е	14,777.357	24
	2. Приходъ за рачунску 1866. год. или одъ 1. Ноембра 1865. до 1. Ноем. 1866 г. изнео е	27,507.295	9 1/2
	3. Тромесечный приходъ за 1867. годину, или одъ 1. Ноембра 1866. до 1. Фебруара 1867. износіо е	839.737	2 1/2
	Свега приманъ	43,124.389	36

Л А Н С Ъ

1867. ГОД. КАО ДАНА КАДЪ СУ РАЧУНИ ДРЖАВНИ ЗА 1866. ГОД. ЗАКЛЮЧЕНИ.

БРОЙ	ИМЕНОВАНЪ РАСХОДА	у порескомъ течаяу			
		ВООСОВЪ		СКУПА	
		ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
II. Издаванъ.					
	1. За подмиренъ расхода државны за 1866. издано е			27,785.166	35 1/2
	2. За подмиренъ расхода 3-месечного за 1867. годину, т. е. одъ 1. Ноембра 1866. до 1. Фебруара 1867. кои е изнео 2,996.123 гр. 19 пара порес. употреблѣнъ е осимъ доле означене сумме, позаймаѣне изъ остатка главне кассе по заключ. рачуна државног. за 1866 г. цео прих. одъ 1. Ноем. 1866. до 1. Фебр. 1867. год.			839.737	2 1/2
	<i>Остатакъ готовине и вересіе по заключено рачуну државни за 1866. рач. год. износіо е:</i>				
	1. У позаймаѣной суми одъ остат. кассе по заключено рачуна држав. 1866. г. за подмиренъ расхода држав. одъ 1. Ноем. 1866. до 1. Фебр. 1867. горе подъ бр. 2. споменуте	2,156.386	16 1/2		
	2. У позаймаѣной суми разнимъ надлежат. за помиренъ расх. држав. за 1867. рач. год. по партіалнику . . . . . А.	6,981.621	19 1/2		
	3. На займу подъ интересомъ кодъ разни лица по парт. Б.	397.270	3		
	4. На займу безъ интереса кодъ р. л. и над. по парт. Б.	950.807	38		
	5. У дуговима опарнич. и на пропасти стоѣн. по парт. В.	658.142	11		
	6. У готову по ноти новаца одъ 1. Фебруара 1867.	3,355.257	30	14,499.485	38
	Свега издаванъ			43,124.389	36

Новъ порескій законъ по саслушаню народне скупштине у години 1864. изданъ, и ако се спрамъ старога може сматрати као великій напредакъ, почемъ е њиме изречено, да се ради постигнућа правичности, у ношеню овогъ главногъ терета државногъ, истый по имовномъ станю на поедине жителѣ общине разрезуе, ипакъ е онъ далеко одъ тога, да одговори изискиваньима разумне пореске системе, којой тежити и за кою се спремати треба.

Пописъ людства и порески глава по овомъ новомъ закону извршенъ е концемъ прошавше године.

Нова ђумручка тарифа, издана у години 1864., показала се при извршиваню у млогомъ погледу цели нескходна. За поправку мана ове тарифе већ е еданъ коракъ учинѣнъ укинућемъ провозне ђумручине. Остае јоштъ, да се и за олакшицу извоза учине сходне поправке и да се уклоне незгоде, произлазеће изъ мана ове тарифе како за трговце тако и за ђумручке органе, у комъ смотреню већ су предузети предходни кораци.

Жеља е владе, да се пловидба на пограничнимъ рекама: Сави и Дунаву ослободи одъ фактичкогъ монопола едногъ страногъ друштва, кои е съ многимъ незгодама за нашу спољну трговину скопчанъ. Съ тога е влада у 1865. години закључила о томе съ еднимъ енглескимъ друштвомъ уговоръ; али на жалость, и то друштво не испуни ни до данасъ свою у овомъ смотреню обвезаность, и тако се и овај покушај може сматрати као осућенъ. Међутимъ влада неће престати и далѣ старати се о томе, да земальску трговину унапреди и обезбеди независномъ пловидбомъ.

Да бы се саобраћаю и трговини на Дрини спрамъ Босне већа сигурность и олакшица прибавила, израђено е после многи, томе на супротъ полагањы сметња одъ

стране турске власти, те су у 1866. години у томъ крају, а имено на Шепачкој Ади и Любови, где е дотле само чрезъ турске скеле неуредно и несигурно превозъ посредованъ, постављѣне наше превозне справе за превозъ людѣи и еспапа, и издате одъ законодавне власти тарифе за наплаћиванѣ возарине на тимъ скелама.

На пледлогъ мой, а по договору са осталомъ г. г. министрима, у 1865. години изданимъ закономъ о таксама, које разне земальске власти (изузимајући судове) за действованя своя по потребама приватны лица наплаћуу у користъ државне касе, исте су таксе, постоявше и досадъ, у неколико увећане, а уведене су и неке нове. —

Установљѣно 1864. године у повереномъ ми министерству финанси нарочито оделѣнѣ за статистичке послове, ради на свомъ задатку, прибира и уређуе потребне податке, и одъ времена на време путемъ јавности саобщтава иј свакоме на употребу, кои се њима желе користити. —

Управа фондова имала е на рукованю капитала:

Године:	порески	
	гроша	пара.
1864	24,109.288.	
1865	27,483.303.	
1866	31,500.383.	

Савъ овај капиталъ издатъ е сходно постоећимъ законимъ прописима подъ интересъ приватнимъ лицима и общтинама.

Фондъ школскѣи, којимъ управа фондова такође рукуе, имао е свогъ капитала:

Године:	порески	
	гроша	пара.
1864	5,912.897.	
1865	6,153.907.	
1866	6,551.665.	

Фондъ пакъ за удовице и сирочады чиновничку имао е капитала:

Године:	порески	
	гроша	пара.
1864	3,063.066.	
1865	3,259.061.	
1866	3,499.546.	

Правителственый правобранитель имао е у години 1866. на радњи свега 1374 предмета и то:

1., Парница, кое е правителство противъ приватны лица подигло	255
2., Парница, кое су приватна лица подигла противъ правителства	69
3., Обтуженя чиновника за злоупотреблѣня у дужности	29
4., Предмета горосече у обштинскимъ и обштенароднимъ шумама	14
5., Маса безъ наследника	229
6., Парница кое су обштине водиле съ приватнимъ лицима	778
Свега	1374

Одъ свою овы дела у 1866. години свршено е 636, а остало е 718, по којима се дальй поступакъ судово очекуе. —

У обзире на радню рударску имамъ следуюће навести:

Уследъ додатка къ уговору одъ 14. Новембра 1864. године заключеномъ између правителства нашегъ и заступника француско-србскогъ друштва, ово е морало повратити Майданпекъ правителству и тако се овај рудникъ одъ 14. Марта 1866. године опетъ у правителственимъ рукама наоди.

Да бы се съ едне стране потреба у бакру за тополивницу крагуевачку подмирити могла, съ друге пакъ да се небы Майдан-пекъ сасвимъ запустио, уступлѣни су нѣгови копаоници и топioniце бакра г. министру военномъ, за произвођенѣ бакра, на чему ће се донде радити, докъ се действительно нерешити шта ће се съ Майдан-пекомъ чинити.

У майдану кучайнскомъ 1865. и 1866. године ние цинкъ произвођенъ, но само олово, сребро и злато. Олово е се за рачунъ министерства военогъ узимало, а сребро и злато продавано е у Аустрію.

Истраживанѣ руда у окружію подринскомъ продужено е съ добримъ успехомъ, и нађено е поредъ оловне руде и руда одъ цинка и антимона.

У майдану подгорскомъ окружія валѣвскогъ бакарне су се руде добре показале; ове су се у течаю две последнѣ године вадиле и спремало се шта е потребно за подизанѣ топioniце за топлѣнѣ бакра.

У овомъ окружію нађене су и литографске плоче; ове бы се добро и полезно продавале, кадъ бы дружина, коя ове майдане има, плоче вадила. Каменый углѣнъ ние нигде вађенъ, ерѣ у отечеству нашемъ нема потрошка, а ни страну конкуренцію издржати неможе. Збогъ тога су предузимачи, кои су углѣнике у Сиколи, Добри и Раденки подъ закупомъ имали, одъ уговора одустали, и углѣнике закуплѣне правителству повратили. 15. Априла 1866. године изданъ е рударскій законикъ, кои е 1. Юлія исте године у животъ ступіо. —

У обзире на економно станѣ землѣ, осимъ рударства, имамъ следуюће рећи:

Унутрашња трговина, коя стои у свези са споляшњомъ, увиђа се одъ части изъ података, кои су одъ

држаны панаџура прибрани. Марве, као поглавитогъ предмета за тргъ на панаџурима, продато е:

	говеда	коња	ситне стоке.
1864. године	19.906.	6.538.	5.003.
1865. године	18.536.	5.648.	5.199.
1866. „	25.754.	6.242.	6.706.

За унапређењѣ унутрашнѣгъ тргованя и развиѣа заната, издатъ е 1865. године законъ о панаџурима, на основу когъ учинѣнъ е новъ распоредъ о панаџурима. На 41 месту у отечеству нашемъ држано е 1866. године 53 панаџура, на којима су поредъ марве и остале отечествены производа, продаване и рукоделине у Србији израђене, а осимъ тога и неке стране сировине и рукотворине, које су народу нашемъ за свакидашнѣи животъ и земљоделскѣи радъ нужне.

Осимъ обичны рукоделны заната, Србија нема јошъ никаковы фабрика и већи индустријалны предузећа, изумимајући неколико вештачки млинова, у којима се израђују и финѣи производи одъ стрвнѣгъ жита. Узрокъ е овоме скупоѣа надница, мали капитали, неразвиеностъ народа у индустријској вештини, а нешто и страна конкуренција.

Да бы се рукоделна радиностъ у обште, а постоећи занати понаособъ унапредили и сметнѣ, које изъ постоеће еснафске уредбе произлазе, одклонила, израђенъ е проектъ закона о радњама, у кои су ушла и правила о уређењу сеоски дуѣана. Овај проектъ предложиће се у свемъ пространству на оцену народне скупштине.

Како се кодъ насъ разне мере и монете употребљава у саобраштаю безъ да то има основа у одной и разумной системи, и како то велике тегобе и штете за раднѣ чини, то да бы се све ово одклонило и уредне мере и монете увеле, израђена су правила о мерама и

монетама по најбольој системи, која у Европи постои. Ова правила мислимъ поднети скоро законодавной власти ради одобреня у начелу, како бы се по томъ постарати могао, да се у саобраштаю уведу. Међутимъ да бы се хрѣаве и подшуну вредностъ неимајуће монете изъ обрта истиснуле, и циркулирајуће у Србији монете уде-силе према новчанѣимъ ценама страны пѣаца, съ којима е наша трговина везана, издатъ е новъ законъ о новчанѣој тарифи у порескомъ течаю, на основу когъ закона прописао самъ я тарифу за чаршискѣи тежай, која е 14. Априла 1866. године обнародована.

Ради унапређења разны заната, правительство Нѣгове Светлости шилѣ у стране землѣ занатлѣйске питомце, кои се по изученю заната у отечество враћаю. Године 1865. было е таковы питамаца 13 а 1866. године 20.

У обзиру на народну польску привреду, Србија се представља као земля одъ сточарства поглавито живеѣа; но и земљоделѣе почело се у новѣе време тако развѣяти, да ће оно, као што се надати можемо, крозъ мало година постати еданъ одъ главнѣи извѣра привреде народне, при свемъ томъ што е наше польско газдинство последнѣи година много трпело одъ прекомерне суше или влаги а одъ части и поместно одъ мразева у певреме и одъ поплаве.

Године 1864. многѣмъ кишамъ, великимъ поплавама у најплоднѣимъ долинама западне Србије и ладнимъ поднебѣимъ осуѣенъ е трудъ земљоделаца быо око усева, кои су у есенъ 1863. године и рано съ пролеѣа 1864. године посејани. Крайнѣи источни предели Србије, кои подъ другимъ метеорологѣйскимъ появива леже, као окружѣя: краинско, црноречко и княжевачко, нису те године одъ овы незгода патили.

Моравске долине су највише страдале биле, пошто е станѣ ствари, по нарочитој заповести Нѣгове Светлости, испитано было, предузете су мере, којима е крайня нужда одклонѣна нешто помоћу ране изъ обштински кошера, нешто займомъ изъ државне и обштински каса безъ интереса за годину дана, а нешто поклонима у натури и новцу.

Виногради, воће и варива родила су такође те године збогъ ладноће и мразева у средню руку, и вино е збогъ влажногъ и ладногъ времена могло бити слабе каквоће.

Съ пићомъ за стоку болѣ се стояло у овој години, него съ раномъ за люде премда сено уобште ніе было добре каквоће зато, што га е киша у одкосу ватала. Съ раномъ за свинѣ было е оскудније, ерѣ е жира врло мало и местимице было.

Ланѣ и куделю, одъ како е памукъ поскупіо, починѣ народъ нашъ све више сеяти, но и ови усеви нису најболѣ испали збогъ велике влаги.

Напредакъ у произвођеню дувана више зависи одъ угодности времена, него многи други усеви. Па како е ова година была ванредно мочарна и ладна, то е и жетва нѣгова зло испала.

За свилоделство ова година такође ніе была угодна збогъ велике влаги и ладноће. Но при свемъ томъ, свиле е у нѣој више произведено него у 1863. години, што показуе, да народъ нашъ увиђа своју велику користь у произвођеню свиле. Исто тако ова е година и за пчеларство незгодна была, кое намъ обяснява мали извозъ меда и воска. Гусенице су те године више у нижимъ и жупнимъ пределима штете чиниле.

Плодородіе 1865. године уобште узето было е добро. Рана е добро родила особито есенњи усеви, а тако и варива и виногради добро су наградили трудъ обде-

лателя. Она е за производство дувана, лана и куделѣ врло добра была, а тако и за пчеларство и свилоделство была е угодна.

Жира е мало где было, а тако и воћа, ерѣ е гусеница у многимъ окружіама листѣ на дрвећу тако повела, да е шума у почетку лета, као у зимнѣ доба изгледала.

Година 1866. была е уобште неплодна. У некимъ западнимъ и источнимъ окружіама, као и планинскимъ пределима рана е, нарочито стрвна, прилично родила; у некимъ пакъ унутрашнимъ особито равнимъ краевима: окружіа крагуевачкогъ, ягодинскогъ, ђупрійскогъ, крушевачкогъ и алексиначкогъ, рана е сасвимъ оманула. Колика е неплодностъ была у рани за люде, ова е јошъ већа была у пићи за стоку. Узрокъ е свему овомъ велика суша, која е преко целогъ лета, особито съ пролећа владала.

Исто тако велику су штету усевима, виноградима и воћу учинили мразеви, догодивши се у првој половини месеца. Мая; уследъ чега нисамъ пропустио два расписа дотичнимъ властима одпустити, да народъ посаветую, да општењене усева одма на ново засеје, а доцније, почемъ су траве издаде, да и пићу за стоку посее, како небы безъ ове сасвимъ остао. Но све е было скоро узалудъ, ерѣ одъ суше ніе могло ништа напредовати.

При овакој неплодности ране за себе и стоку, народъ е велику оскудицу трпіо, особито у поменутихъ окружіама. Но да бы му се у великој нужди помогло, почемъ е и 1864. године одъ поплава највише страдао, а да немора своје иманѣ за израну у безценѣ продавати, благоводела е Нѣгова Светлостъ одобрити, те е народу у предреченихъ окружіама на лично емство обштина издато у заемъ изъ управе фондова преко 60.000 дуката цесарски ради купованя ране за себе и стоку своју, а

у исто време издавано е на заемъ и жита изъ обштински кошева.

Ова година была е и за варива и разне зелени неугодна; за произвођенѣ дувана и свиле средня; а за винограде, где ове ние мразъ убио, врло добра, будући су они дали вино одъ најболѣ каквоће.

Жи́ра и воћа у овој години такође е врло мало и местимице было; ерѣ што мраземъ и гусеницомъ, кое е у некимъ окружіама врло много было, ние утаманѣно было, оно се одъ суше покварило.

Да бы се развитку земљоделія и привреди народа оне велике препоне съ пута уклониле, кое произлазе изъ распачаности землѣ, узалудногъ сеченя горе и излишногъ просипаня радне снаге народа око заграђиваня зиратны земаля, — издатъ е законъ о потесима или царинама, кои е 28. Априла 1866. године обнародованѣ. Следства овогъ закона показала су се врло благотворна, и кадъ се слово нѣгово у дело претвори по свима краевима отечества нашегъ, народъ ће великій тереть са себе скинути и у газдинству свомъ далеко напредни поставити моћи.

Да бы се производство дувана што веѣма распространило, шило самъ крозъ све три предпрошле године семена дуванскога одъ бошче и просече у разна окружія, да се произвођачима дувана бесплатно разда, давши имъ у исто време упутство, како треба дуванъ производити. Успехъ у овоме показао се врло добаръ при свемъ томъ, што године 1864. и 1866. нису за произвођенѣ дувана угодне биле. Овај се успехъ види одтуда, што се дуванъ садъ много болѣ обделава и више производи, и што га се много манѣ садъ увози, него прошлы година. У исто време нисамъ пропустио учинити опитъ и дознати, где најболѣій дуванъ у отечеству на-

шемъ родити може, при чему се показало, да се у южнимъ краевима, а имено: у чачанскомъ, крушевачкомъ и алексиначкомъ окружію може најболѣій дуванъ производити.

Како е памукъ яко поскупіо, а ланѣ и куделя веѣу вредность добыли, народъ нашъ и самъ прилѣжніе ради на произвођеню овы билькій. Но да бы онѣ ово у што веѣој мери чиніо, нисамъ пропуштао своимъ путемъ народу посаветовати, да лана и куделѣ што више сее, а при томъ набавіо самъ и нешто памучногъ семена и народу га по свимъ жупнимъ краевима бесплатно раздао ради опита давши му и кратко наставлѣнѣ, како га треба сеяти и обделавати. Ова проба са сеянѣмъ памука показала е, да онѣ изискуе више топли дана за сазреванѣ свое, него што му дае наше поднебіе.

Дудови су првѣй условъ за подигнуће свилоделства; па да бы іѣ се што више подигло, нареѣно е те су расадници дудова подигнути у Топчидеру, Крагуевцу, Любичеву и Ђуприі, одакле ће се расаднице народу бесплатно давати ради подизаня дудова. На ову цель расшиљано е и семе дудово, да се народу бесплатно раздае како бы га сеяти и дудове подизати могао. У исто време набавіо самъ помоћу кралѣвске италіанске владе изъ Италіе до 1000 шибльика и 200 драма семена одъ белогъ миланскогъ дуда, изъ когъ ће се подићи дудови, па дознати да ли су италіански дудови болѣ одъ наши за рану и здравлѣ свилены буба. За произвођенѣ доброгъ соя свилены буба, раздавано е народу свакога пролеѣа бесплатно на произвођенѣ добро семе исты буба и разашиљане су у исто време и књижице изъ којѣ ће се моћи поучити у свилопроизводству. Посредствомъ италіанскогъ правительства набавіо самъ изъ Италіе 1866. године 1 килограмъ правогъ япанскогъ семена свилены буба, одъ когъ е нешто раздато приватнимъ лицима, а

већий део уступљенъ е заведенъма економіе топчидерске и државне ергеле на произвођенъ семена, кое е по томъ око 20 ока опетъ народу бесплатно раздато съ тимъ, да сваки себи за у будуће самъ семе за далъ плођенъ остави.

Да бы се увећаномъ производу свиле што више купаца нашло, чинѣни су кораца да се странци упознаю съ каквоћомъ нашегъ смсена и свиле.

Зато самъ преко дотичногъ заступника, послао у Французску и Италију по едну фунту семена одъ наши свилени буба, кога су свойства тамо испитана и купцама свиле обзнаѣна.

И ако е сточарство србскомъ народу главный изворъ прихода, оно се ипакъ на врло нискомъ степену налази, што народъ нашъ свою стоку слабо негуе, те се зато стока, коя бы подъ добромъ негомъ газди већу користь дала, хрѣаво исплаћуе. Одъ ладноће, мочара и друге непогоде стока већиномъ нема заклона. Поредъ овога и често догађаюће се сушне године врло убитачно действую на наше сточарство, еръ извори, потоци и реке пресуше, па марва, особито сама себи остављѣна, безъ воде или пропада, или пада у болести, кое іой свакій напредакъ убіяю. Поболшанъ у овомъ обзиру може се очекивати само одъ поучаваня, нарочито одъ увиђавности сами земљодѣлаца, да му добро негована стока веће користи дае.

Овой невольности доскаче се одъ части и увођењемъ болъи соева стоке, еръ свакій радіе троши и труди се око одгаеня живинчета доброгъ, но хрѣавогъ соя, и очевиднја му е награда за трудове и трошкове око добре но хрѣаве ране. Зато е и правителство у овомъ обзиру предузело бригу водити. За размноженъ доброгъ соя коня и говедій, правителство се стара средствомъ

заведеня државне ергеле и економіе топчидерске, о чему ће речъ на свомъ месту бити.

Како се далъ у целой Србиі негае свинѣ подеднако доброгъ соя, то самъ 1865. године своимъ начиномъ опоменуо и посаветовао народъ, давши му упутства, како ће се са свиняма поступати односно на добаръ приплодъ и размноженъ доброгъ соя свиня. Услѣдъ овога, многе су общтине, особито у црноморечкомъ окружію набавиле добре и питоме нерастове ради болѣгъ приплода.

Стока е, а то е велика срећа за земљу, у общте крозь све три поменуте године здрава была, премда су у свимъ околнимъ државама опасне марвене болести владале. Само су се у некимъ окружіяма богинѣ на овцама показале и по некое говече као обично свакогъ пролећа одъ прострела страдало.

Воћарство е врло важанъ предметъ за привреду народа нашегъ, кое знатанъ просторъ зиратны земаля заузима. Но најглавнје воће у насъ есу шљиве, одъ кои народъ готово искључиво ракію пече. У најновіе време починю се шљиве у Србиі сушити, одъ кое раднѣ има ће народъ несравнливо много већу користь и матеріалну и моралну, него одъ пецива ракіе. За размноженъ облагорођеногъ воћа, стара се заведенъ економіе топчидерске, о чему ће доцнје речъ бити. Међу тимъ, како сама природа на више места у отечеству нашемъ показуе, да питомо кестенѣ може добро напредовати, набављѣно е изъ Славоніе око 350 ока питомогъ кестеня, одъ кога е за расадъ нешто у Топчидеру засеано, а нешто е у нека окружія послато, да се народу ради произвођеня расадница разда. Ови ће се кораца и понављати.

Исто тако, обраћаюћи пажню и на виноделство наше набавіо самъ одъ најболѣ врсте до 2000 виновы лоза изъ Француске, кое су засађене нешто на брду кодъ

Топчидера, а нешто у винограду Нѣгове Светлости у Смедереву, ради далѣгъ расплоѣня доцнѣ.

Неразложно сеченѣ, заузманѣ и сатиранѣ наши шума задае правителству Нѣгове Светлости велику бригу. Шумскомъ уредбомъ одъ 21. Априла 1861. године дато е право обштинама да се оне о чуваню и подизаню шума, као о свомъ добру брину и против-закономъ заузимаю исты на путъ стану. Но на жалость приметити морамъ, да су очекиваня правительства при наибольой воли властей и намери закона остала неиспунѣна, ерѣ обштине не само да шуме слабо чуваю и подижу, него често найодабраніи люди у нѣима иду заузимачима на руку и сами се договараю да шуму обштинску међу собомъ поделе и заузму. Зато бива често да кораци власти противъ тога безъ успеха остаю и кадъ се споръ съ каквимъ заузимачемъ отвори, онда еданъ другогъ подъ разнимъ изговорима подпомажу и сведоче да е заузета шума овогъ иль оногъ старина, и тако обштинско добро постае приватно. Оваково заузманѣ шума произвело е кодъ Нѣгове Светлости, нашегъ преузвишеногъ Господара, тако немилу упечатлѣнѣ, да е нарочитѣи комисаръ у неке обштине изашилянъ съ налогомъ, да предметъ извиди и заузете шуме обштинама поврати.

Да бы се овомъ великомъ злу, когъ последице свакъ живый веѣ одъ неколико година осеѣна, са свимъ могућимъ средствима на путъ стало, те да се наше лепо и плодно отечество у пустыню и економну руину непреобрати, — израдіо самъ еданъ проектъ закона о нашимъ шумама, а другій о даваню обштински и обштенародны земаля у овой оскуднимъ людима. Ова оба проекта, пошто су свестрано испитана напечатана су и средствомъ новина обзнаѣна съ позивомъ, да свакій, кои шта о нѣима има и зна казати, свое примедбе и мнѣнѣ изяви;

уследъ чега су неки овомъ позиву одговорили. Па како ови предмети у найвеѣе животне интересе народа и отечества нашегъ засецаю, то ѣу имати честь овой скупштини поднети иѣ, да иѣ и она испита и сагласіе правителству Нѣгове Светлости, коя особиту пажню на наше шуме обраѣа, изяви.

Да бы се злоупотребама са сечомъ и заузманѣмъ шума, колико е могуће на путъ стало, докъ новъ законъ о шумама неизаѣе, нисамъ пропуштао све могуће мере предузимати. Тако е подъ 16. Октомбра пр. год. отпуштена наредба у нека окружїа, да нико несме гору изъ свогъ забрана за сеченѣ граѣе продавати докъ кодъ власти недокаже, да е иста гора нѣгова неоспорна собственность. Ово е нужно было учинити зато, што су се многи шпекуланти по тимъ окружїама появили, кои одъ народа гору куцую и грађу за извозъ секу, па народъ изъ обштински и обштенародны шума уговорену грађу издае. Исто тако нареѣено е да се радня свїю стружница на обштинской и обштенародной земљи безъ одобреня власти подигнуты обустави, ерѣ се гора за нѣи безъ икаквогъ реда сече и читави се предели око нѣи опустошаваю.

Како су рудничке и клисурске шуме око страгарски барутана яко сатрвене, то да бы се оне изъ стратегичны и осталы узрока што пре подигле, а заоставше болѣ сачувале, пренета е надлежность кметова, срезке власти и начальничества, коя е у постоеѣой шумской уредби прописана, на управителя страгарски барутана.

Колико е одъ стране власти у коіой години обштинске и обштенародне землѣ оскуднимъ породицама раздато, види се изъ овогъ прегледа, рачунаюћи 1000 □ хватїи на еданъ данъ ораня.

	породице	дана ораня.
1864. године	1.402	4.848
1865. „	1.028	2.800 ¹ / ₂
1866. „	1.129	2.120

Летећий или живий песакъ заузима у окружию пожаревачкомъ око 10.000 дана ораня, а у окружию краинскомъ манѣ простора. Да бы се овомъ злу на путъ стало, да се далѣ нераспростире, а и сама земљишта подѣ пескомъ наодећа се у плодородна временомъ преобратила, предузете су нуждне мере. Ове цели ради наредіо самъ, те е 1866. године на дотичнимъ местима посађено 21.000 врба и тополски шибљика и посејано е до 200 ока багреновогъ семена у расадницама, одкуда ће се кадъ се расаднице подигну, засадити песковита земљишта. Овај посао продуженъ е и пролетосъ и донде ће се продужавати, докъ се недође до предпостављене цели.

За населѣнѣ странаца у нашемъ отечеству издатъ е 1865. године законъ. Но овај законъ, почемъ су оне околности престале, подѣ којима е онъ издатъ, неприменое се више у целомъ свомъ пространству. За прошле три године населѣно е у Петровомъ селу окружија краинскогъ око 30 породица изъ Црне Горе дошавши, но неке одъ овы нису тамо дуго остале него су се по Србији разишле или натрагъ повратиле. Осимъ овога многе су общине примале поедине породице са стране дошавше у населѣнѣ, кое су имъ по нешто землѣ на уживанѣ дале.

Пошто приступимо къ извршеню наредбе да се скитаюћи се по Србији цигани стално настане, наређено е да се највише по 10 породица у одной общини сместити може, како се небы тимъ жители дотичны община притеснили, будући се настанѣнимъ циганима по нешто землѣ одъ общински утрина дати има.

Заведенѣ економіе топчидерске занимало се поредѣ пољепшаваня Топчидера, обделаванѣмъ свогъ земљишта.

где е семенѣ разногъ рода усева произвођено, воће ка-ламљнѣмъ облагорођавано, разно цвеће, билъке и дрвеће за украсе произвођено, и на размноженѣ болѣгъ соя говеда действовало.

За прошле три године произвело е исто заведенѣ выше бикова доброгъ соя, но само е три продало общинама, а остали су пуштани на краве приватны людіи у Топчидеру, Любичеву и Ђуприји, којимъ начиномъ водило е до 400 крава. Благородны воћака продало е исто заведенѣ за Србию до 12.000, а за стране землѣ до 2000 комада. Осимъ овога, засадило е оно на земљишту топчидерскомъ кое облагорођены воћака, а кое разны шумски дрвета преко 80.000 комада. Оно е производило и неке у Србији досадъ непознате усева за польску привреду важне; међу овима и неку сорту крупне беле ражи. Одъ ове е разаслато у нека окружија, у којима се много ражи производи, 800 ока, те е народу бесплатно раздата съ тимъ условомъ, да е примаоци, пошто одъ примљеногъ семена плодъ приберу, другимъ га людинама за семе распродаду, како би се ова ражъ по народу размложила.

Земљодѣлска школа, која е у 1858. години обустављѣна, нѣ јоштъ обновљѣна бити могла изъ разны узрока. Но правителство знаюћи да ће таква школа, само кадъ се добро и нашој потреби сходно уреди, одъ велике користи народу бити, неће пропустити живо настати, да се таква школа што пре обнови и добро уреди.

Заведенѣ државне ергеле, когъ е цель размложенѣ доброгъ соя коня у отечеству нашемъ, пуштало е пастуве на кобиле на 23 станице или места. Колико е кое године грла коньски имало, колико е пастува на приплодъ употребљавано и колико е кобила опашено, види се изъ овогъ прегледа:

	ГРЛА КОНЬСКИ	ПАСТУВА	ОПАШЕНИ КОБИЛА
1864. године	359.	56.	1.160.
1865. "	402.	76.	1.844.
1866. "	368.	65.	1.609.

Што е 1866. године манѣ пастува на приплодъ употребљено и манѣ кобила опашено, узрокъ е тай, што е знатанъ брой коньски грла, па и пастува распродатъ, ерѣ су коньи за добарѣ приплодъ мане имали.

Како у ергели нашой нисмо имали и оногъ соя коня, кои су за вученѣ велики терета способни, набављено е изъ Француске 6 пастува и 4 кобиле першеронске расе, која е за вученѣ терета врло добра, и одѣ овы коня имамо већѣ у заведеню државне ергеле а и по народу доста порода у чистой крви а нарочито у мешаной.

Да би се у подизаню и гаеню добры коня што болѣ успело и народъ нашѣ поучио, како му у томѣ поступати валя, наређено е те су стручни люди написали правила о приплоду и гаеню коня, која пошто су напечатана, разаслата су по окружјама. Ове намере ради и ободреня оны, кои конѣ држе и са гаенѣмъ се исты занимаю, држана е у све три поменуте године трка коня, при чему е најбржимѣ награда давана. За ову цель благоволеда е Нѣгова Светлостъ сваке године доста знатну суму изъ свое касе издати, а и правителство е по две награде изъ државне касе издавало.

Обштински кошевы обдржаваю се у добромѣ станю. Но да бы се на чисто знало, колико действительно имамо ране у кошевима, а колико на займу, наредіо самѣ те е съ пролећа 1866. године сва рана у кошевима премерена и одѣ нѣ списци сачинѣни. Изъ ови списака види се да ране, која се сва у кукурузу састои, има 36,328.346 ока, одѣ кое се налази у кошевима, 22,612.547 а на займу 13,715.799 ока. Осимѣ овога налази се у место ране го-

товы новаца 205.044 гроша порески. Ове године надамѣ се, да ће се сва на займу наодећа се рана у кошеве повратити моћи.

Капиталѣ свию обштина износио е 1864. год. 7,778.419 гроша и 11 пара, а 1865. год. 8,236.151 гр. и 19 пара порески, изѣ чега се види да е капиталѣ обштинскій у другой години умноженѣ са 457.732 гроша и 8 пара порески. Ово умноженѣ капитала односи се на неке известне обштине, ерѣ многимѣ другима, приходи немогу да застру расходе, па су принуђене, за подмиренѣ свои потреба, прирезѣ на свое жителѣ ударати. При подизаню пакѣ обштински грађевина има и таковы обштина, кое су се, по предходномѣ одобреню законодавне власти, задужити морале кодѣ управе фондова, ерѣ бы иначе великій теретѣ и у еданпутѣ на жителѣ нѣине прирезомѣ пасти морао.

Да бы се што болѣ и уреднѣ съ иманѣмъ обштинскимѣ руковало, прописао самѣ у споразумљеню съ главномѣ контроломѣ, а на основу новогѣ закона о устројству обштина и обштински властѣй правила о рукованю съ обштинскимѣ иманѣмъ и о прегледаню обштински каса и рачуна. Ова правила, пошто су у едной књижици напечатана, разаслата су прошле есени свима властима и обштинама ради нѣиногѣ управляня.

А. №. 7385.
29. Септембра 1867. год.
у Крагуевцу.

Министерѣ финансіе
Ж. Цукићѣ, с. р.

После прочитаня тога извештая председникѣ огласи да е седница заключена.

Прочитано и подписано на V. састанку миольске народне скупштине 3. Октобра 1867. год. у Крагуевцу.

Председникѣ нар. скупштине
Ж. Карабиберовићѣ, с. р.

Подпредседникѣ
Ранко Јовановићѣ, с. р.

Секретарѣ

Миланѣ Ђ. Милићевићѣ, с. р.

Опуномоћени подписници у име свию посланика:

За окр. алексиначко Васа К. Стошићъ; за варошъ Београдъ А. Лукићъ; за окр. београдско Петаръ Апостоловићъ; за окр. валѣвско Иванъ Поповићъ; за окр. княжевачко Павле Раденковићъ; за окр. крагуевачко Коста Грудичъ; за окр. краинско Никола Петровићъ; за окр. крушевачко Мияило Живановићъ; за окр. пожаревачко Алекс. Николаевићъ; за окр. подринско Мићанъ Ристићъ; за окр. рудничко Јованъ Ш. Јовановићъ; за окр. смедеревско Воинъ И. Радисавлѣвићъ; за окр. ужичко Захаріе Зарићъ; за окр. шабачко Димитрије Ђ. Главинићъ; за окр. чачанско Василије Ивановићъ; за окр. црноречко Никола Цоловићъ; за окр. љуприско Лазаръ Симићъ; за окр. ягодинско Јованъ Јовановићъ.

САСТАНАКЪ V.

3. Октобра 1867. године у Крагуевцу.

№ 15.

Посланикъ вароши Шабца, г. Димитрије Главинићъ, яви: да посланикъ среза мачванскогъ г. Јованъ Јуришићъ, ніе дошао у седницу збогъ болести.

Скупштина то прими къ знаню.

№ 16.

И Риста Јошћъ изъ среза драгачевскогъ посланикъ, ніе збогъ болести такође дошао у седницу.

Примлѣно къ знаню.

№ 17.

Дођоше у скупштину министеръ правде г. Райко Лешианинъ, министеръ финансије и заступникъ министра просвете и црквены дела, г. К. Цукићъ, и мало за тимъ и министеръ унутрашњи дела г. Н. Христићъ а министеръ войни и грађевина г. Миливоје Блазнавацъ и сви заузеше

своя места, па се одма предузе да чита извештай г. министра правде. Извештай тай гласи овако:

Народной скупштини.

По заповести Светлогъ Господара имамъ да поднесемъ народной скупштини извештай о раду и станю правосудне струке одъ времена последнѣ велико-госпоинске народне скупштине држане у Београду 1864. год. кою заповестъ овимъ испуњавамъ.

Кадъ кажемъ да љу поднети извештай о раду и станю правосудне струке за поменуто време, за кое е она, благоволѣнѣмъ Нѣгове Светлости, моіой управи поверена била, то љу говорити:

1. О законима, кои су за ово време по овой струци издати;
2. О надлежательствима и персоналу правосудне струке;
3. О станю дѣла и раду првостепени и виши суда; и
4. О затворима судскимъ и апсанскимъ заводима.

Познато е свакоме, да после утврђеня државе споля т. е. осигураня ове одъ спољногъ непријателя, на прво место долази у свакој држави унутрашња безбѣдностъ, безбѣдностъ личности и иманя; а та гаранція добива се у држави поглавито добримъ законима поредъ добри суда.

Према важности овогъ предмета ніе изостало да му се и достойна пажња поклони.

На скоро после велике-госпоинске скупштине народне, поредъ више нѣи манѣ важни узаконѣња, слѣдовала су едно за другимъ у краткомъ времену четири одъ најважнѣи закона за наше правосудство, и то:

Ново устройство судова одъ 20. Фебруара 1865. год.

Одъ истогъ дана и године новъ поступаѣкъ судски у грађанскимъ предметима, коимъ е онай одъ 12. Фебруара 1860. године заменѣнъ;

Законъ о поступку судскомъ у кривичнимъ дѣлима одъ 24. Априла 1865. године; и

Законъ о правозаступницима одъ 15. Юнія 1865. године, коимъ е заменѣнъ онай одъ 1862. године.

Изданѣмъ ова четири закона не само што су у обзиръ узети и по предлогу велико-госпоинске скупштине решени сви они предлози, кое е она по струци правосудной учинила, него су и све друге до тогъ доба познате празнине и недостатци попуњени, нецѣлиходности исправљене и много друго ново узаконѣно, што е за усавршенѣ и унапређенѣ ове струке законодавства, за добро и цѣлиходно нађено.

Закони су ови у свое време обнародовани, и досадъ свакоме познати; зато љу се я у овоме извештаю само на неке точке ограничити, а о повольнимъ резултатима кое су они у практики показали, споменуће се на свомъ месту.

Новимъ устройствомъ окружни судова заменѣно е старо одъ 1840. године.

Ово старо устройство окружни судова, — издато онда, кадъ нѣе било ни грађанскогъ законика ни поступака судски за судіе одъ кои велика часть іоштъ нѣе знала ни читати, — смеша одъ устройства и поступака судски, — при свимъ доцнимъ изменама и допунама, нецѣлиходнимъ наређенјима спречавало е судску администрацію и причинявало, да су се дѣла кодъ судова затрпавала и парнице одуговлачиле.

Новимъ устройствомъ судова све су ове незгоде одлонѣне, административни послови одъ чисто чудски одво-

ени, администрація у судовима болѣ уређена. Слѣдство е тога, да се по нѣму послови кодъ судова брже врше и люди скоріе до свои права долазе, као што ће се ниже показати.

Новимъ устройствомъ судова заведенъ е и трећи највиши судъ у земљи, касаціони судъ, што е и велико-госпоинска скупштина предлагала.

Поглавити задатакъ овога суда е као што вамъ е познато, да мотри, да се нижи судови у изрицаню правде строго закона придржаваю, и да уништава и на ново суђенѣ повраћа све оне пресуде и решеня, где нађе, да е кои судъ законъ омашио. Поредъ тога онъ има у дужности да пази, и где примѣти да е кои судъ у изрицаню правде био крайнѣ несмотренъ, или е хотећи на штету кое стране ишао, да извештава о томе министра правде, како би овај законе мере противу такви судія предузимао.

Онъ решава е ли кривица судіе, кою е у суђеню учиніо таква, да се може за то подъ судъ дати.

И тако, установљенѣмъ овога највишегъ контролирајућегъ суда у земљи, добивена е гаранція и за независность судску у изрицаню правде, и за поедине, да ће имъ се по закону судити.

Што се тиче поступка судскогъ у грађанскимъ споровима, о томе и онай, кои нѣе законозналацъ, а кои е имао какву парницу кодъ судова по ономъ укинутомъ и садашнѣмъ поступку, могао се осведочити да е овај много болји и за правицу сигурни. Поредъ краткости и неопуности старогъ поступка, не треба ништа друго но да напоменемъ какву е гаранцію могао парничаръ за свое право кодъ већегъ суда наћи, кадъ су се сва акта едногъ спора предъ првостепенимъ судомъ састаяла, тако рећи, у одной пресуди првостепеногъ суда, којой се морало поверенѣ поклонити да е парничаръ онако говоріо, као што е у нъой записано.

Поредъ довольне гаранціе, коя е у томе дата новимъ поступкомъ противу сваке злоупотребе и злоразумленя судійскогъ, новимъ поступкомъ учинѣне су и многе друге

олакшице за парничаре, и постављене многе нове гаранције противу злоупотреба, које су се дотле показале.

Тако, као што је већ свима познато, дато је општинским судовима да суде парнице у вредности до 500 гр. чаршис., а тиме је велика олакшица учинљива и већим судовима а нарочито парничарима да не морају за овако мале суме ићи у окружна места, и водити дуготрајне парнице, у којима, не рачунајући дангубу и парничара и сведока, сами трошкови често дупло и триplo, а неки пут и десетогубо превазиђу тражену суму.

Новим поступком као што је познато, заведен је за неке предмете изборни суд као редован.

Ово је учинљиво у оним предметима где суд без оцене вештака не би могао ни судити, и где је вештачко мишљење скоро једино на чему суд своју пресуду оснива, као и у оним случајима, где људи из места, којима је ствар болје позната, у стану су правље пресудити, него удаљене судије, којима је то непознато, па се морају између противусловећи исказивања сведока колебати. И тако се овим наређењем ишло колико на олакшање парничарима, да брже до свога права дођу, толико још више на праведне пресуђење.

Једна врло важна тачка, која нарочито спомена заслужује, то је узаконенје да се дугови преко 250 гроша порески не могу сведоцима доказивати, и да облиција, коју дужник није своеручно написао и подписао не важи, ако није влашћу потврђена, као и да се одплата облигационог дуга, докле је облигација у рукама поверитеља, само уредном квитом доказивати може. (§§. 192., 194. и 242. пост. судског).

Вама је свима познато сигурно шта је изазвало ово узаконенје, и да је ово било преко нужно да се стане на пут користољубивом каишарском глобљиву људи, наметанјем или поништаванјем дугова средством подкупљених бесавесних сведока.

Ко је могао бити пређе сигуран да се неће наћи когод који ће са своја два или три лажна сведока, којима је он деобу обећао, доказати да му је овај или онај толико

дужан, те да му целу тековину однесе, а нјига са фамилијом у прошњу одправи; или које могао бити сигуран са оним, што је коме у зајам или под интерес а највећу сигурност дао, да дужник неће наћи неколико бесавесних људи, који ће му, за своју корист, посведочити, како је он тај дуг исплатио. Шта је поверитељу асна што има у рукама уредну облигацију свога дужника? Она не вреди ништа, кад сведоци доказују да је дуг исплаћен.

Подобни случаји изазвали су горње узаконјење.

Ако се ко и сад нађе, да хоће зајмове без уредне облигације, на просту реч да чини, нека не тражи да му то судови расправљају; нека се намирају како је и давао. Закон треба да даде сигурност уредним и невиним противу злоупотребе, а који својом кривицом страда, нека себи и припише.

Осим користи, коју ово узаконјење за сигурност и праву подаје, уредне обвезанице имају и ту добру страну, што поверитељи по њима брзо до својих права долазе. Не морају се с великим трошковима и дангубом скопчане дуготрајне парнице водити, почем се овакви спорови решавају по кратком суђењу.

На овај начин на профиту је и дужник и поверитељ, и то дужник што не мора суду долазити нити трошкове сведоцима плаћати, а поверитељ што не мора такође суду ићи и што ће му се траженје брзо пресудити. Од колике је важности ово наређење и какве добре последице оно има и на сам унутрашњи обрт трговине, колико се радни надница од дангубе уштеди и парничарима и сведоцима, колико то ускорава пресуђење други спорова код судова, не би се могле све користи за земљу ни оценити. Није било мало случајева да су око једног спора од 5—600 гр. чарш. по 10 а не ретко и 20 сведока по десет дана дангубили, сведочећи једни за поверитеља а други за дужника.

Што се тиче поступка судског у кривичним дјелима, почем је ово код нас први у овоме реду поступање,

кои е одъ законодавне власти у целости издањъ, то немогу пропустити да и о нѣму кою речъ не проговоримъ.

О важности поступка судскогъ у кривичнимъ дѣлама, држимъ да немамъ потребе говорити. Сваки, коме е поле познато о чему онъ говори, признае да е то еданъ одъ најважниѣ законика у едной држави.

Аѣо е важанъ грађански законикъ и поступакъ судски у грађанскимъ предметима, кои садрже прописе за осигуранъ нашегъ иманя и наше тековине, коя е само средство за животъ и благостанъ државляна, у колико мора претежни бити онаѣ законикъ, кои садржи како гаранцие за наше иманъ противу злочинаца и преступника, тако и гаранцие за честь и самъ животъ државляна.

Законикъ кривични приписуе казни за преступнике закона; али правила како ће се изнаћи кривацъ те да не измакне, и правъ да не страда, то е задатакъ кои има да реши поступакъ у кривичнимъ дѣлама. Нѣгово е колико да се кривацъ изнађе, толико више да невини у нѣму нађу заштиту. Ово е последнѣ главниѣ одъ онога првогъ. Цѣлъ е да се поштени и невини са сваке стране заштите одъ неправде. Казни су само средства за то.

Да би се ово постигло одступљно е у саданѣмъ кривичномъ поступку судскомъ одъ досадашнѣ системе, по којоѣ су судиѣ, затворене између четири зида, на основу чинѣногъ ислеђеня одъ поединогъ судиѣ и писара, дѣло пресуђивале, па е заведена явность у суђеню. Изъ истогъ узрока узимаю се при ислеђеню кодъ полицейне власти по два поштена грађанина за сведочанство, да се никакве злоупотребе при испиту не догоде. На исту цѣлъ дозвољно е обтуженомъ да може и по осуди ново суђенѣ захтевати, ако би прибавио доказе да е неправедно осуђенъ; зато е некимъ лицима не само дозвољно да могу предъ судомъ имати бранителя, него га судъ мора и по званичноѣ дужности одредити, ако га обтужени самъ не нађе.

Овимъ краткимъ погледомъ завршавамъ мой извештаѣ о устройству судова и поступцима судскимъ. Остае

ми да проговоримъ кою речъ о закону о правозаступницима.

На последнѣоѣ скупштини народной многи су говорили о злоупотребљню правозаступника, и при свима противнимъ разлoзима учинѣно е заключенѣ, да се законъ о правозаступницима укине.

Ј самъ и онда доказивао да то не може бити; да укиданѣ закона о правозаступницима не значи, да би се укинуо таѣ редъ людѣѣ, кои друге предъ судомъ заступа; еръ се по закону не може никоме забранити да свое право на другога пренесе и да опуномоѣи другога да га предъ судомъ заступа.

Забранити да нико не може другога опуномоѣити да га на суду заступа, значило би у многимъ случаемъ одузети човеку право на само судство. А какве би грдне и штетне послѣдице за саобраштаѣ и трговину отуда произашле, то се неѣа ни предвидити ни побрoяти.

Нема данасъ ни едне уређене државе у Европи, где правозаступници не би постојали. Гдегодъ има судова, кои по законима суде, ту мора бити и людѣѣ вешти кои ће предъ судомъ заступати оне, кои не могу или не ће и не знаду сами себе да заступаю, а желе да ѣѣ други заступи.

Укинути правозаступнички редъ значило би отворити врата свима незналицамъ и варалицамъ, да подъ видомъ пуномоѣства, своимъ незнанѣмъ люде општеѣваю; еръ треба да знамо да се укиданѣмъ правозаступничѣогъ реда не може забранити никоме да адвоцира, и тако ће онѣа остати не само они, на кое се виче, него ће доѣи и стотинама други, којима се по закону садъ не дозвољавало.

Укинути правозаступнике значило би укинути законъ, кои поставља границе противу злоупотребе правозаступника; значило би укинути лекаре па пустити врачаре и картаре да лече болеснике. —

Реѣи ће ко, али наши правозаступници не раде по закону. Може бити да има и такви; но заръ за нѣихова злоупотребљня нема суда? Заръ после, кадъ се законъ

укине, не ће бити тога ни одъ њи ни одъ многи други, којима сада ніе дозвољено заступанѣ.

Ако се чине злоупотребљѣња онда, кадъ има закона кои то забрањуе и казни, да шта ће бити онда, кадъ се тај законъ укине? Зајста много више.

Изъ ови разлога правителство Нѣгове Светлости ніе се могло сагласити да се законъ о правозаступницима коначно укине, него е нашло за сходніе, онај законъ другимъ новимъ заменити, којимъ е таксу за правозаступнички посао прописало, а уедно и строжіе мере противу злоупотребе поставило; а при томъ дозволило свакоме да може правозаступнички посао радити, ако предъ комиономъ докаже да има за то способности.

Овимъ закономъ иде се на то, да се онима, кои помоћ другога потребую, набаве люди способни, кои ће умети њихово право на суду заступати, но законъ никоме њи не намеће. Когодъ не ће, не мора иј узети, него нека иде самъ суду, а овај е дужанъ по закону нѣгову тужбу примити.

Међу тимъ имамъ и то примѣтити да, одъ како е овај нови законъ о правозаступницима изашао, я немамъ скоро никакве тужбе противу правозаступника, осимъ што е било противу еднога, кога закона казнь ніе мимошла.

Напротивъ имамъ врло много тужбій и одъ поедини людій, и одъ сами судови изъ они окружја где нема правозаступника, на незналице, кои люде на парнице навлаче само да би коју пару заслужили, немарећи што тимъ друге оштећаваю.

А највише има тужбій одъ они пискараша кафански, што имъ судови не допуштаю да своимъ певештимъ пискаранѣмъ люде оштећаваю.

Надлежательства и персоналъ правосудне струке.

Подъ министромъ правде стое 19 првостепени судови, т. е. 17 окружни, судъ вароши Београда и и судъ трговачки у Београду, осимъ тога апелациони и касациони судъ у Београду, одъ кои први у два а други у три оделеня ради, и напоследку два апсанска завода, у Топчидеру и Пожаревцу.

У години 1864. вршенъ е посао у свима овимъ надлежательствима одъ 289 чиновника.

У години 1865. повodomъ преустройства судови, било е свега 318 чиновника; а 1866. и ове године 326 чиновника. Више збогъ умложеногъ броя судія у прошлой години.

У години 1864. било е 109 судія; у 1865. год. 118, а 1866. и ове године 126 судія; остали брой спада на административни, писаћи и рачуноводни персоналъ.

У год. 1864. било е између 109 судія 44 правника, у 1865. год. између 118 — 57; у 1866. год. одъ 126 имало е 61, а ове године има иј на исти брой 65 правника.

Одъ осталогъ персонала било е у 1864. год. 56; године 1865. — 68; год. 1866. — 75, а ове године има иј 84 правника између 200 званичника.

Практиканта било е у 1864. 133; у 1865. — 165; год. 1866. — 166; а ове године 171. У години 1864. било е између њи 17, кои су правне науке свршили; год. 1865. — 30; 1866. — 34, а ове године 47.

Изъ чега се види да се брой правника постепено умлажава.

Станѣ дѣла и радъ првостепени судови.

У течаю 1864. год. било е на решеню предъ свима првостепенимъ судовима 32.482 грађанска и пушларна предмета.

Одъ ови е у течаю исте године пресуђено 25.571, а 6.911 прешло у 1865. годину.

У 1865. год. било е свега 25.311, а пресуђено е 20.670, а 4641 прешло у идућу годину.

У год. 1866. било иј е свега 19.785 одъ кои е у течаю године решено 15.246, а 4.539 прошло у идућу год.

Колико е спорова у овој години дошло предъ првостепене судове, засадъ се још не може знати, еръ се извештаи подносе по свршетку године.

Изъ досадъ казаногъ види се, да сваке године приличанъ број парница остае нерасправљенъ и прелази у другу годину. Ово су већа часть оне парнице, које при свршетку године предъ судъ дођу, и које нис могуће ни пресудити.

Исто тако види се да број парница све мањи бива тако да е у 1866. години било мало више одъ половине оногъ броя одъ 1864. године.

Томе е узрокъ од части наређенъ закона, по коме су парнице одъ 200 до 500 гр. чарш. одпале одъ првостепени судова и припале примирителнимъ судовима, као што су многи други предмети, које су пређе првостепени судови пресуђивали, упућени на изборне судове; одчасти, што многи судови спорове по краткомъ суђењу расправљене нису бележили у списакъ парница; но ја самъ наредіо да се у будуће и то бележи.

Но и кадъ се све то урачуна, види се да се парнице ипакъ умаляваю, а то долази одъ наређења закона, да се займови безъ облигаціе уредне не примаю на суду, па се люди при даваню займа осигураваю, а кодъ чисти и ясни рачуна одпадаю парнице.

Напоследку много е томе допринело и све ће више дѣйствовати на умалѣнѣ парница садашнѣ брзо пресуђиванѣ кодъ судова.

Изъ искуства и извесно се зна, да су се пређе, докъ е по три године требало да една парница преко свию судова пређе, многи, кодъ најясниегъ права поверителя, упуштали у парницу само да плаћанѣ протегну.

Напротивъ сада, кадъ се зна, да спорови по краткомъ суђењу не требаю више одъ едногъ месеца дана, а други спорови највише 6 месеци да преко свию судова пређу, сваки се паметанъ уздржава да се за тако кратко време плаћаню трошкова и такса судски излаже, па се у парније и не упушта.

У 1864. години кривични дѣла било е предъ свима првостепенимъ судовима 2.599; одъ ови е пресуђено 2.170; прешло у идућу годину 429.

У год. 1865. са онима, која су прешла изъ 1864. године било е свега 2.384, пресуђено 1.928, прешло у 1866. годину 456; и напоследку

У години 1866. са заоставшима изъ предидуће године било е свега 2.346. Одъ ови е у течаю године пресуђено 1.917, а прешло у ову годину 429 предмета.

Изъ чега се види да се број кривични дѣла сваке године за ово три године умалявао.

Пупиларни маса у години 1864. било е кодъ свию окружни судова на рукованю свега 11.711 са 8,002.549 гр. порески готови новаца, и 14,966.463 гр. порески у облигаціама; 2,565.696 гр. пор. у проценѣной покретности и 11,111.518 гр. у проценѣной непокретности.

У течаю 1864. године издато е 1.404 масе по пресудама судскимъ са 6,358.276 гр. п. готовине, 2,248.097 гр. пор. у облигаціама, 826.945 гр. пор. у проценѣной покретности и у непокретности 2,410.284 гр. пор.

Заостало на далѣ рукованѣ кодъ судова за 1865. години 10.313 пупиларни маса, са 1,644.273 гроша порески готовине, 12,118.366 у облигаціама; 1,438.751 одъ

покретности и 8,701.233 гроша порески у непокретномъ иманю.

У течаю 1865. године дошло е предъ судове нови 1855 маса са 5,653.283 гроша готовине, и 2,745.142 у облигаціяма, и тако е било у 1865. години на рукованю кодъ свію окружни судова 12.177 пупиларни маса са 7,152.345 гр. готовине. и 15,285.168 у облигаціяма.

У течаю 1865 г. издато е по решеньима судскимъ 1.406 маса са 5,601.996 готовине и 3,534.440 у облигаціяма.

У год. 1866. дошло е предъ судове нови 1678 маса са 5,524.524 гр. пор. готовине, и 2,709.776 гр. у облигаціяма, и тако са онима изъ прошле године заоставшима било свега 11.703 масе са 7,007.481 гр. готовине, и 15,327.694 гр. у облигаціяма. Одъ ови е по пресудама у течаю године издато 1581 маса са 5,767.155 гроша готовине, и 2,286.882 у облигаціяма, а остатакъ остао и далѣ на рукованю кодъ судова.

У години 1864. било е предъ свима судовима, кое прешавши изъ 1863-ће године, кое новодошавши свега 9.041. депозитъ, са 5,336.834. гр. готовине и 874.926 гр. у облигаціяма. Одъ ови депозита издато е у течаю год. 4.756 депозита са 3,346.534 гр. готовине и 223.565 гр. у облигаціяма; а остало за рукованѣ кодъ судова и прешло у 1865 годину 4285 депозита са 1,990.299 гр. готовине и 661.333 гр. у облигаціяма.

У течаю 1865. год. дошло е предъ све судове 4.095 депозита са 3,465.638 гр. готовине и 13.388 гроша у облигаціяма, и тако е било свега у той години 8.380 депозита са 5,455.737 гр. готовине и 674.721 грошъ у облигаціяма на рукованю судова.

У течаю 1865. године издато е 3.573 депозита са 3,254.237 гр. готовине и 283.988 гр. у облигаціяма а

прешло у идућу 1866. годину 4.807 депозита са 2,201.500 гр. готовине и 390.753 гр. у облигаціяма.

У течаю 1866. године дошло е предъ судомъ нови 6.265 депозита са 2,869.986 гр. готовине и 254.580 гр. у облигаціяма; и тако е у овой години било свега депозита на рукованю кодъ судова 11,072 са 5,071.486 гр. готовине и 645.323 гр. у облигаціяма. Одъ ови депозита издато е у течаю исте године 5.338 депозита са 3,159.987 гр. готовине и 62.867 у облигаціяма, остатакъ е прешао у ову 1867. годигу.

Радня виши судова.

У 1864. год. постојала су два велика суда: еданъ за грађанска а еданъ за кривична дѣла.

Кодъ великогъ суда за грађанска дѣла заостало е нерешени одъ 1863. год. 1.325 предмета. У течаю године дошло е нови 3.322; било е дакле свега у истой години на пресуѣню 4.647 предмета.

Одъ ови е у течаю године рассмотрено и решено 2.812 а 1.835 прешло у 1865. годину.

А кодъ великогъ суда за кривична дѣла у течаю 1864. год. било е на рассмотреню свега 1.492 кривична предмета. Одъ ови е у течаю исте године решено 1.388 а 104 предмета прешла су у 1865. годину.

У течаю 1865 године ступило е у животъ ново устройство судова, и место два велика суда, установљенъ е апелациони и касациони судъ, кои су према новомъ устройству предъ оба велика суда затекша се дѣла подѣлили. Према овомъ подѣљеню 1. Августа 1865. године примио е апелациони судъ 754 дѣла и то 666 грађ. а 88 кривични, коима кадъ се дода оно, што е до конца 1865.

године дошло одъ нови предмета 690 грађ. и 174 кривична, то е апелациони судъ имао за 5 месециј свега 1.444 предмета и то 1.182 грађ. и 262 кривична.

Одъ ови до конца године, решио е 1.052, и то: 815 грађ. и 237 кривични, и тако му е прешло у 1866. годину 392 предмета, и то 367 грађански и 25 кривични.

Къ овима дошло е предъ апелациони судъ у течаю 1866. године 1.022 грађ. и 667 кривични предмета, и тако е апелац. судъ у истой години имао на решавању свега 2.081 пред. и то 1389 грађ. 692 крив. предмета.

У течаю године онъ е расмотріо и решио 1.931 (1.260 грађ. и 671 крив.) а остало е на концу године нерешени 150 предмета (129 грађ. и 21 кривични предмета).

Къ овимъ предметима дошло е до 15. Септембра ове године апел. суду нови 1204 предмета кое са онимъ прешавшимъ изъ прошле године чини свега 1354 предмета.

Одъ ови е до 15. Септембра решено 1314 а само 40 предмета остало е да се реши.

Касаціони судъ приміо е 1. Августа 1865. год. одъ дѣла, која су се кодъ велики судова затекла 1296 грађ. и 87 кривични, и са дошавшима до конца године за они 5 месециј имао е свега 3193 предмета, одъ кои било е 2690 грађ. и 503 кривична.

Одъ нѣи е до конца године расмотріо и решио 1298 грађ. и 461 кривични, а прешло е у 1866. годину 1392 грађ. и 42 крив. предмета.

У течаю 1866. године дошло е предъ касац. судъ нови 2007 грађ. и 852 крив. и тако е имао свега на расматрању 4293 предмета одъ кои 3399 грађ. и 894 кривични.

Одъ ови предмета онъ е расмотріо у истой години 2715 грађ. и 764 кривична, а прешло у ову годину 684 грађ. и 130 крив. свега 814 предмета. Одъ почетка ове године поредъ ови 814 дошло е до 10. Септембра тек.

год. кое грађ. кое крив. 2947 предмета, кое са горњима износи 3761 предметъ.

Одъ овогъ е до 15. Септембра решено 3714 и само 47 остало нерешени. И тако у овой години апелациони и касаціони судъ са своимъ радомъ тако су дотерали, да се дѣла одкадъ дођу најдалѣ за неделю дана расматраю и решаваю докле се пре краткогъ времена по годину дана чекати имало.

О апсанскимъ заводима и апсанама.

Завода, у којима су осуђени казнь издржавали, било е у 1864. године три: за мушке на робію и заточенѣ осуђене, у Топчидеру и Крагуевцу; а за осуђене на заговоръ као и малолѣтне и женскиѣ у Ђуприѣ.

Робіяша, кое у Топчидеру, кое при тополивници у Крагуевцу, затекло се у почетку 1864. год. 918, и у течаю године дошло е нови 433 и тако е било свега 1351 осуђеникъ.

Брой овај до конца године, кое издржанѣмъ казни, кое помилованѣмъ, кое опетъ смрћу сведенѣ е на 925 осуђеника. Ко овима дошло е у год. 1865—424 и тако е било у тој години свега 1349 осуђеника.

Овај број кое издржанѣмъ казни кое помилованѣмъ а одчасти и смрћу умалѣнѣ е у течаю године са 400 осуђеника, те тако е остало и прешло у 1866. годину у овимъ заводима 949 осуђеника.

У години 1866. дошло е ко горнѣмъ броју 458 осуђеника и тако е у тој години било свега 1407. Овај е број у течаю године умалѣнѣ издржанѣмъ казни, помилованѣмъ и смрћу са 499 и тако е број на концу године сведенѣ на 908. —

И при свемъ томъ што су јошъ многи одъ тога доба кое казне издржали, кое помилованѣмъ отпуштени, са но-

водошавшима на концу прошлогъ месеца Августа било ње у овимъ заводима свега 1106 осуђеника.

У заводу Ћупријскомъ прешло е изъ 1863-ће године у годину 1864-ту 131 и то 87 мушки и 44 женскињ.

У течаю године дошло е 319 мушки и 35 женски, тако да е свега у овомъ заводу било у поменутој години 485 осуђеника.

Овај е број до конца године издржаванѣмъ казни и помилованѣмъ сведенъ на 230 осуђеника и то 178 мушки и 52 женскињ.

Број нѡиовъ до конца године 1865-те умноженъ е са 278 лица и тако е било у тој години свега 508 осуђеника; мушки 417 а женски 91.

Овај е број на концу 1865-те године одпустомъ и помилованѣмъ сведенъ на 211 и то 144 мушки и 57 женскињ.

У течаю 1866. год. дошло е нови 120 мушки и 60 женскињ, кое свега са горњима износи 391.

Овај е број у течаю године, кое помилованѣмъ, кое издржанѣмъ казни сведенъ на 198 лица одъ кои су 135 мушки и 63 женски.

Првогъ Септембра ове године било ње у пожаревачкомъ заводу свега 283 осуђеника одъ кои мушки 182 и 101 женскиња.

Овде имамъ приметити, да су у 1865. год. мушки осуђеници изъ Ћуприје премештени у Пожаревацъ збогъ тога, што тамо нѡе било довољно сместишта за све тамошнѣ осуђенике, а у Ћуприји су биле остављѣне женскињ и малолѣтни осуђеници; но прошле год. изъ узрока што у Ћуприји нѡе било зданѡ, у коме би се чета понтонирска сместила, изъ призрѣња на економѡ по прекој потреби ово е заведенѣ премештено у Пожаревацъ и опетъ стављѣно подъ едногъ управителя — али ѣе се морати

женске одъ мушки са свимъ одвоити, само докъ се нужне зграде начине.

Одъ осуђени робѡша до 300 налази се у Крагуевцу, те се употребљюу на послове у тополивници; 200 у граду београдскомъ на разне радове и оправке; око 100 у Любичеву кодъ ергеле, кои се такође на правителствене радове употребљяваю, а остало налази се у Топчидеру, кои се такође на разне польске радове и занате употребљюу, а има ње до 40 кодъ управительства вароши Београда, кои разне правителствене и обштинске радове свршаваю.

Осуђеници у Пожаревцу узимљю се такође на вршенѣ правителствени радова; а женске занимаю се шивѣмъ и преденѣмъ разни ствари за воѣну потребу. —

Како ѣе се обдржавати и како ѣе се поступати са онима, кои се кодъ судова за време ислеђѣња и суђѣња у притвору находе, на мој предлогъ благоволила е Нѣгова Светлостъ подъ 29. Новембра 1865. године издати особена правила.

На обдржаванѣ свѡю осуђеника као и они, кои се кодъ судова у притвору налазе, разумеваюћи овде рану, одело, огревъ, осветлѣнѣ лекове и друге потребе, троши се годишнѣ до 600.000 гроша порески.

Овде не могу да не примстимъ да станѣ највеће части наши апсана како при окружнимъ судовима тако и при апсанскимъ заводима не одговара ѡшъ подпуно своѡю цѣли, и не само што нема довољно оделѣња, него су неке одъ нѡи, може се рећи, у рђавомъ станю.

Ово врло спречава и радъ судски у ислеђѣню, и доприноси да се кривци не пронађю.

Збогъ недовољногъ броя и неудесни апсански завода, не могу се осуђеници на радъ у самомъ заведеню употребљявати него се изводе на радове у слободномъ

полю ванъ завода, а то причинява и дае прилику осу-
ђеницима да кодъ малогъ броя чувара а великогъ числа
осуђеника, ови лако улуче прилику те побегну, те на
ново зла чине и люди се муче да ий ватаю. Ова честа
бегства била су поводъ издаваню найстрожиѣ налога за
чуванѣ, али се то, при садашнѣмъ станю апсана и упо-
требляваню осуђеника на польске радове, не да са свимъ
одклонити, ако се не би рота солдатѣй на нѣихово чу-
ванѣ употребила.

При садашнѣмъ станю државни прихода и расхода,
при свой доброй воли и настояваню правительства за више
времена неће могуће бити и при свима судовима и при
апсанскимъ заводима подигнути апсане, какве су за по-
стиженѣ цѣли необходимо нужне.

Овде би врло желити било, кадъ би се апсане баръ
кодъ окружни надлежательства па и сама окружна надле-
жательства у свакоме окружю нарочитимъ прирезомъ по-
дизала, те би тако могли што пре до добри окружни
апсана доћи и то е у интересу сигурности и спокойства
свакогъ србскогъ грађанина да то буде што пре.

№ 3278.

25. Септембра 1867. год.
у Београду.

Министеръ правде,
Р. Лешянинъ, с. р.

№ 18.

После тога прочита се извештай г. министра гра-
ђевина.

Народной скупштини.

По заповести Нѣгове княжеске Светлости министеръ
графевина узима честь народну скупштину известити, шта
е за време прошле три године по струци грађевина ра-
ђено и наређивано.

I.

Подъ надзоромъ и упутствама министра грађевина
извршено е одъ почетка 1865. па до данасъ 1867. год.
у отечеству нашемъ о трошку касе државне нови грађе-
вина одъ већегъ и манѣгъ значая и то:

1. у вароши Београду	29
2. „ окружю алексиначкомъ	1
3. „ „ београдскомъ	1
4. „ „ валѣвскомъ	2
5. „ „ княжевачкомъ	3
6. „ „ крагуевачкомъ	22
7. „ „ краинскомъ	8
8. „ „ крушевачкомъ	4
9. „ „ подринскомъ	4
10. „ „ пожаревачкомъ	5
11. „ „ рудничкомъ	1
12. „ „ смедеревскомъ	5
13. „ „ ужичкомъ	6
14. „ „ црнорѣчкомъ	1
15. „ „ чачанскомъ	1
16. „ „ шабачкомъ	3
17. „ „ ягодинскомъ	3
18. „ „ љуприскомъ	1
свега	98

II.

Знатниѣ оправки пакъ удействовано е и то:

1. у вароши Београду	227
2. „ окружю алексиначкомъ	17
3. „ „ београдскомъ	7
4. „ „ валѣвскомъ	15
5. „ „ княжевачкомъ	8
6. „ „ крагуевачкомъ	78

7.	"	"	краинскомъ	29
8.	"	"	кружевачкомъ	27
9.	"	"	подринскомъ	16
10.	"	"	пожаревачкомъ	28
11.	"	"	рудничкомъ	8
12.	"	"	смедеревскомъ	9
13.	"	"	ужичкомъ	18
14.	"	"	црноречкомъ	18
15.	"	"	чачанскомъ	14
16.	"	"	шабачкомъ	25
17.	"	"	ягодинскомъ	5
18.	"	"	ђуприскомъ	17
			свега	559

Како на подизанѣ нови грађевина, тако и на оправке потрошено е изъ касе државне 3,351.398 гроша порески, или 6,702.796 гроша чаршиски.

III.

О тропку пакъ дотичногъ народа подигнуто е у отечеству нашемъ за време одъ три године.

А. Нови цркви 13.

Б. Школа нови направљено е и то:

1.	у	вароши	Београду	2
2.	"	окожю	београдскомъ	2
3.	"	"	валѣвскомъ	1
4.	"	"	княжевачкомъ	2
5.	"	"	крагуевачкомъ	2
6.	"	"	краинскомъ	5
7.	"	"	крушевачкомъ	2
8.	"	"	подринскомъ	6
9.	"	"	пожаревачкомъ	1
10.	"	"	рудничкомъ	1
11.	"	"	ужичкомъ	1

12.	"	"	црноречкомъ	1
13.	"	"	шабачкомъ	8
14.	"	"	ђуприскомъ	3
			свега	37

Већи оправки на школама извршено е 12; манѣ оправке вршене су подъ надзоромъ местни и полицајни власти.

В. Срески е кућа изнова саграђено 4 а дограђено и оправљено 19.

За обштинску потребу подигнуто е свега 23 куће. Оправку пакъ кућа обштински вршиле су саме местне власти.

IV.

Осимъ већъ постојећи путова, у течаю ове три године предузето е да се ради на путовима и то:

1. Одъ Шабца до Коцелѣва къ Убу и Валѣву.
2. Путъ одъ Шабца къ Митровици.
3. Путъ одъ Шабца крозъ срезъ поцерски.
4. Путъ одъ Ягодине до на скелу варваринску.
5. Путъ одъ Ягодине до скеле глоговачке къ Свилаинцу водећи.
6. Путъ одъ Валѣва къ Любови и баиној башти.
7. Путъ одъ Заечара къ дол. Милановцу низъ поречку реку.
8. Путъ одъ Ужице на Мокру-гору.
9. Путъ одъ села Лапова до Мораве.

Одъ горе побројани путова само е путъ одъ Шабца Митровици готовъ, а на осталима се јошъ ради.

Учинљива е међутимъ наредба да се сада одма одпочну градити јошъ следујући путови.

1. Одъ Крагуевца на Јасику.
2. „ Пожаревца Раму.

3. „ Скеле Ђуниске до Суповца.

Осимъ тога по наредби саме местне полицајне власти рађено е на путовима манѣга значај и на оправке свију постоећи путова.

V.

Кое о трошку државномъ кое о трошку народа саграђено е већи художествени ђуприја: свега 35.

VI.

Поредъ до садъ побројани послова израђено е у министерству грађевина и други послова, нарочито разна премеравања за регулиранѣ вароши и река.

Далѣ по нарочитој заповести Нѣгове Светлости позватъ е еданъ француски инжењеръ по имену Кисъ, коме е у задатакъ стављено да прама датомъ му наставленю, прегледа линію куда би се могао путъ гвоздени провести одъ Београда до Алексинца. Господинъ инжењеръ Кисъ одпочео е овај посао проматрања у Јунију месецу 1865. године, а довршио е съ концемъ Новембра месеца исте године.

У известію кое е исти инжењеръ поднео, онъ говори прво о избору линіе куда би се могао гвоздени путъ понајболѣ спровести одъ Београда до Алексинца. Онъ вели да би могуће было изъ Београда почевши па до Смедерева, путъ у два правца провести и то еднимъ правцемъ поредъ Дунава на Смедерево, а другимъ одъ Београда долиномъ реке топчидерске, изъ ове прећи у долину Ралѣ, па долиномъ исте реке изаћи више Смедерева у долину моравску. За прву линію, поредъ тога што е одвећ тешка и што би много трошка стала, вели онъ и съ тога е већ непробитачна, што би два важна пута еданъ поредъ другогъ ишла и то еданъ водени кои е много лакши и евтинији а други гвоздени, кои е много скупљи.

Друга линіја долиномъ Топчидера и Ралѣ по мнѣнију поменутогъ инжењера ако е и могућа ипакъ би непробитачна была съ тога, што су препоне, кое би се нарочито имале да савладаю долиномъ Топчидера врло велике, и што би се морао еданъ врло велики тунелъ (подземни прокопъ) направити, да би се могла долина топчидерска саюзити са долиномъ Ралѣ, кое околности би принеле да путъ врло много кошта.

Изъ горенаведени призренија дакле француски инжењеръ мнѣнија би био, да се одъ Београда починѣ путъ градити, но да почетна точка нѣгова буде варошъ Смедерево, почемъ се одъ те вароши одма отвара долина моравска.

Но кадъ би се путъ и одпочео градити одъ Смедерева па на алексинацъ, речени инжењеръ ипакъ одъ Орашја предлага две линіе; едну одъ Орашја долиномъ Мораве све левомъ обаломъ до Варварина на близу утока обе Мораве. Ову линію описуе онъ одвећ тешкомъ и скупоценомъ, а одъ Багрдана до Ягодине, тогово непроходимомъ, томъ линіомъ по нѣговимъ наводима, ваљало би правити грдно многе вјадукте (ђуприје), тунеле и прокопаваня, кое све грађевине ипакъ би несигурно стајале збогъ рѣавогъ земљишта, а после на некимъ местима морао би се путъ поредъ Мораве поставити на стенама трошнимъ а то е не само скупоцено но за путъ и одвећ опасно.

Друга би линіја была да се кодъ Орашја пређе долина моравска па одатле на Свилайнацъ, одкуда се после долиномъ Ресаве може доћи до великогъ Поповића, ту да се пређе еданъ ланацъ брега, па да се сиђе у долину моравску къ селу Крушарима. Одатле после да се иде лепомъ равницомъ коя се пружа одъ Ђуприје до Јовановца; овде имало би онетъ да се пређе преко брда

па у Делиградъ; одъ Делиграда до Алексинца путь бы бы лакъ, само кодъ Алексинца кадъ бы се линія далъ къ Нишу продужила да бы нужно было, да се сагради еданъ велики вѣдуктъ, кои бы врло много коштао. Ову последню линію (трасу), препоручуе французски инженеръ не само съ тога, што е найекономичнѣя, него и съ тога што она везуе и све вароши поредъ Мораве лежеће осимъ Ягодине, коя бы се у томъ случаю морала служити са штаціомъ Ћуприскомъ, што по ню небы штетно было, почемъ е она и тако са вароши Ћупріомъ и добримъ насипомъ везана.

Пошто е французски инженеръ безъ предходногъ точногъ мереня налазіо, да бы по нѣговомъ увереню пробитачнѣя была линія одъ Смедерева на Орашѣ, Свилайнацъ Ћупрію, и далъ до Алексинца, одъ оне, коя му е у наставленю назначена была, и коя е имала водити изъ Београда до Ораша, а одавде долиномъ Мораве, и то левомъ обаломъ до Алексинца, онъ прелазити на оцену гвозденогъ пута у обште, кои бы се у Србїи имао саградити, па пита были такови путь према нашемъ данашнѣмъ станю користь какву земљи приносио? па налази да небы, почемъ се сви други приходи, што бы гвоздени путь имао доносити, сведе на вуду, и само цео приходъ зависіо бы одъ два чинителя т. е. одъ извоза собствени производа, и одъ преноса путника, но ове две рубрике по нѣговомъ рачуну, кои е саставіо површно изъ штатистични дата, коя е при руци имао, была бы у донашаню прихода врло мале, и небы никако у станю быле застирати расходъ и интересъ припадаюћи на потрошени капиталъ за граденѣ пута, кои по рачуну нѣговомъ износіо бы око 51,100.000 франака или 4,357.447 # цесар., а како гвоздени путь по природи саме ствари не може одма да се рентира, но мора више година да протече докъ

одпочне приходе доносити, съ тога е онъ мнѣнїя да Србїя предходно створи себи довольне зато изворе, да може све тропкове подмити; но ако би се поредъ свега тога ипакъ Србїя решила да гвоздени путь гради, то е онда, свакояко мисли онъ, болѣ и пробитачнѣе да га земля сама гради него да га уступа дружеству, па ма како оно солидно было, ерѣ тиме што ће земля сама средствомъ займа да сагради гвоздени путь, остаће она и господаръ тога до коначногъ нѣговогъ свршетка, а по свршетку текъ може га уступити каквомъ дружеству подъ аренду. Ако га пакъ уступи дружеству да га сагради, дружество ће то по природи ствари да гледа што манѣ капитала да потроши, а изъ тога ће да слѣдуе, да ће све рѣаво да гради, и после све што уговоромъ — ма како да е овај дугачко и разгранато сачинѣнъ — ніе предвиѣено, у случаю какве парнице клони ће се ово на користь дружества.

На заключеню свога известїя наводи поменути инженеръ укратко, да бѣ у садашнѣ доба, и прама садашнѣой србској индустрији, штетно было велике суме новаца потрошити за путь гвоздени, кои бы само крозь Србїю прошао а небы и далѣ ишао, и по томе да бы за сада много болѣ и користнѣе было ове суме употребити за побольшанѣ обичны друмова и путова, ерѣ бы тима одношаи доприносили више и више за овако предузеће, па на послетку бы стваръ за извршенѣ сазрела; онда бы се народъ навикао да разуме, да се може са стране да набави оно што му оскудѣва, а онамо опетъ да се прода оно што онъ има, а све то пробитачнимъ начиномъ за обе стране. Онда бы се Србїя вели развила природнимъ и сигурнимъ токомъ ствари, онда бы се пролазъ установіо; онда бы се време приближило да се отвори новъ савршенїи путь. Такавъ е логичанъ редъ напредка;

на овај начинъ ништа се не доводи у опасностъ и иде се чврстимъ коракомъ.

Кадъ бы већъ магновенъ дошло, онда бы се гвоздениъ путъ много лакше построити могао по данасъ. Онда бы было руку да га израде, было бы интеллигентни люди да управљаю пословима и безъ сумнѣ онда бы были и капитали на расположењу. Онда бы на послетку био путъ едно дело народнѣ, а не неки видъ любопитности донешене странцима са стране т. е. донешене чрезъ странце изъ странагъ света. Ово су дакле у главномъ посматрања францускогъ инжинѣра господина Киса о гвозденимъ путовима у Србији. Као што се види г. Кисъ предпоставља начинъ израде гвозденогъ пута по средствомъ снаге народнѣ и средства народны, начину израде посредствомъ друштва.

Правителство Нѣгове Светлости свагда е имало предъ очима, да линія гвозденогъ пута неби Србию обила и да се тиме неби за дуже времена трговина одъ Србије у знатномъ одбила; правителство точно е испитало и начинъ израде средствомъ народа и онај средствомъ друштва. Тегобе и незгоде, кадъ бы ми сами гвоздени путъ израђивали врло су велике. Све готово наше капитале заузети бы морала ова израда, народъ бы морао бити отрѣнутъ одъ свои послова, да на овоме путу дуже времена ради, прибављанѣ технични стручни лица, набавке машина, алата и т. д. и т. д. створиле бы и одкривале бы толико тегоба; да бы се правителство и народъ изложили изванреднимъ издатцима кои бы га сувише обтеретили, а то бы было на велику штету други радња земальски. Други начинъ израде, по средствомъ друштва, има оне незгоде кое е г. Кисъ изложио, но ове е лакше савладати. Добра контрола одъ стране државе надъ радомъ друштва, дала бы емство за добру

израду. Ову добру контролу лакше е држави створити него ли ући у све терете израде надъ којомъ така иста контрола такође бити мора; страна друштва донела бы знатне капитале да иѣ утроши у нашој земљи, тиме бы се производна средства знатно умножила у нашој земљи, трговина бы се и богатство много брже увеличала, и зато е правителство наклонитіе уступити израду гвоздени путова странимъ друштвима него ли да оно само ту израду предузима. Садъ се налазе предъ правителствомъ у најбрижљивіемъ штудирању услови подъ којима ће се ова израда усгупити моћи. Три су главна условия која ће правителству служити за основе одъ кои оно поупити неможе.

1. Да линія читава мора бити довршена одъ Београда до Салоника или Цариграда пре него одпочне теѣи гаранція наша за интересъ за утрошени капиталъ, 2-го. Да контрола наша мора бити строга и властна порушити све оне израде и грађевине кое су рђаве и натерати да се съ другимъ добримъ замене, 3-ће да израда гвозденогъ пута буде извршена са умеренимъ капиталомъ на кои да се гарантира врло умеренъ интересъ.

Б. Више е пута одъ стране понтонѣрски войника чинѣна проба на реки Морави за пловидбу, и резултати су свагда показивали, да бы се рекомъ Моравомъ могло пловити, кадъ бы се само неке препоне, као: воденице и супови уклонили и кривине исправиле, но да бы се и болѣ по той ствари уверенѣ добити могло, Нѣгова е Светлостъ заповедила да се у овој години предузме средствомъ Юранека капетана паробродногъ аустрискогъ друштва проба пловленя на реки Морави, о којој е пловидби поднео реченый капетанъ укратко изведено слѣдуюће известіе:

Онъ вели: да река Морава као и све остале брдске воде има своје ђуди, кое у пролеће по којѣмъ путѣ извршава, али е ипакъ убеђенъ, да Морава у сравненю са другимъ брдскимъ водама са Савомъ, Тисомъ а односно и са Дунавомъ притяжава свойства која су много претежнѣя, и по томе кадъ бы се питањѣ поставило, да ли бы се Моравомъ могло пловити у летнѣмъ добу, а у саданѣмъ природномъ станю? то бы онъ одговорѣо са „не,“ али у исто време додао бы да у то време Сава Тиса па и самъ Дунавъ, на кое се реке милиони троше, важность свою за трговину и пловидбу губе. Ако бы се пакъ питало, да ли бы се Морава лако и скоро могла пловномъ учинити? онда бы одговоръ нѣговъ био тай: „да бы се одъ Ђуприѣ па до ушѣа нѣногъ лако пловномъ учинила, почемъ она притяжава много пробитачнѣя речна одношеня, него друге реке, само кадъ бы ѿѣ се гди гди мало у помоѣ притекло.

Дно корита Мораве е найвише шљонковито и песковито, а врло мало блатно. Брзина е нѣна врло пробитачна, и што е река Морава сада у доста изопаченомъ станю, по своѣ прилици може се приписати воденичарима и рибарима, кои су е подигнутимъ гатовима затворили, одкуда су се многи спрудови образовали, на коима е после остављала грдне кладе. Ове бы спрудове и кладе она сама одклонила, само кадъ ѿѣ неби горенаведена художественно створене препоне на путу стаяле.

По увереню капетана г. Юранеѣа неподлежи никаквой сумњи, да се река Морава за време одъ ѣдне године у пловитбену реку претворити може, но зато бы нужна была радна снага снабдѣвена са добримъ алатомъ, после добра воля скопчана са практичномъ управомъ, и добримъ сваѣанѣмъ рада. Радна снага небы оскудѣвала, неузимаюѣи у рачунъ врло способне за тай посао понтонѣре.

Што се тиче техничкогъ вршеня вели г. Юранеѣъ было бы дунавско парапловно дружество врло богато, равно и у свима нужнымъ алатима, као што е Србѣя богата у радной снази, и кадъ бы ова два чинителя еданъ другогъ подпомагали, онда бы се Морава врло брзо са простомъ практикомъ пловномъ учинила, а то бы се за сада састояло поглавито у извршеню до ѣдно б прокопа кои су сви кратки осимъ онога кодъ Ракинѣа, у граденю неколико шпорова одъ фашина и одѣлоненю неколико стари пескомъ затрпани кладе.

Истина кадъ е велика вода у кориту Мораве, онда бы се могло лако пловити и у садашнѣмъ станю, само кадъ бы се неколико воденица съ пута уклонило, и неколико супова дигло. Али почемъ се овде неможе рачунати на велику навалу путника, него бы само ѣдини задатаѣъ ове пловидбе био у пренашаню еспапа, то бы безъ сумнѣъ было, да бы Морава у томъ станю у коме се сада налази, при малой води, као Сава и ѣрдапи долнѣгъ Дунава башъ у оно време службу одказала, кадъ найвише трговина ради.

Аѣо се сада богатство производа у долини Моравскоѣ важнимъ назвати може, то бы се морало страшно увеличати кадъ бы се Моравомъ као воденимъ путемъ производима земальскимъ ѣвтинѣъ и лаѣъ начинѣъ превоза прибавѣо.

Ово су дакле два найважнѣя предузеѣа за развитакъ земальске трговине, на коима правителство Нѣгове Светлости продужуѣ найбрижљивѣе радити.

2. Октобра 1867 год.
у Крагуѣвцу.

Заступникъ Министра Грађевине,
Министеръ военъ,

М. П. Блазнаваѣъ с. р.

Г. министеръ по прочитаню тога іоштъ устмено обясни ближе како стои питањъ о гвозденомъ путу крозь Србію и о пловидби по Морави.

Скупштина бы задовольна веома извештаемъ о станю у кое є доведена ова стварь и една и друга.

№ 19.

Г. министеръ военный прочита извештай о станю войске. Извештай тай гласи:

Народной скупштини.

Нѣгова Светлость заповедила ми є, да народной скупштини поднесемъ известіє шта є за прошле три године у главноме по струци военной рађено.

За стоєћу войску постојала су една а за народну войску друга зекцирна правила.

Као што Нѣгова Светлость нечини разлике у своме повереню и очекиваню између народне и стоєће войске, тако ми є и наложила, да и правила зекцирна буду една и иста и за стоєћу и за народну войску. Ова су правила израђена и ступила су у животъ. Садъ дакле нема разлике између народнѣ и стоєће войске ни у правилама, као што є нема ни у повереню Господарскомъ.

Старешине за народну войску избране су изъ редова ове войске. Нашъ є Господаръ желіо да се ове старешине обуче у свима нужднимъ военнимъ знаньма, како бы служили на честь и славу владоцу и народу; зато самъ и позвао све народнѣ старешине по заповести Нѣгове Светлости у Београдъ и Крагуевацъ, гди су быле отворене школе у којима су предавана нова правила и нужна военна знаня офицерима стоєће и старешинама народнѣ войске.

Успехъ є быо задовољаюћи.

Установљена є и трупа инцинирска 1866. године. Настоявао самъ по нарочитомъ налогу Господарскомъ, да се ова трупа што пре и болѣ спреми за свой задатакъ. Успехъ є сянъ. То показую извршени разни послови као и они обсадни ради упражненя око града београдскогъ.

У течаю тогъ времена знатно су напредовали и понтонѣри. Пловећи мостови већ су намештени на више места на Морави као што є обште познато. Овимъ є олакшанъ саобраштај преко Мораве.

Наша техничка заведенија знатно су напредовала у Крагуевцу. Стари материјали прерађени, допуне у новимъ материјалима израђую се. Брой питомца у школи занатлїйской при овимъ техничкимъ заведенијма, увећанъ є; о напредку наши младића у разнимъ занатима съ похваломъ се говорити може.

И као годъ што є наша войска емство за сигурность и за наша права и слободе, тако су исто технички заводи знатни извори за будућу индустрију наше землѣ. Понтонѣри, пионери, сапери и разне занатлїе школе занатлїйске, одпочиню већ давати нашој землѣ добре майсторе, као: коваче, шлосере, тишлере, пушкаре, коларе, зидаре, дунђере, ливце, дракслере и т. д. После некогъ времена све ће се знатнїє почети осећати по селима добри плоди ови заведенија: куће, путови, ђуприє, кола землѣдѣлска, алати свуда ће се моћи добро израђивати одъ наши собствени майстора, мы ћемо све више осећати да бивамо независни у овима израдама, као што ћемо се осећати ячи и слободни у нашој собственој землѣ.

У Майдан-пеку дао самъ вадити руду и претапати бакаръ за нашу тополивницу. Све што є бакара требало за воену потребу извађено є; што є претекло продато

е; по склопљеномъ рачуну има и прилично добити око 1.900 ₺ цес. Садъ се ради онде бакаръ да бы се Майданпекъ обдржао и у течаю ове године извадиће се преко 1.500 центи бакра, на коме ће се моћи више добити него ли у овой години.

Ове есени наређени су свуда скупови народнѣ войске на баталіонимъ зборнимъ местима по на 6 дана ради обучавања а старешине піонера народнѣ войске позвати су на 16 дана у Београдъ у практичну школу.

По известіяма која самъ досада добио, народня войска и старешине народнѣ войске, одликую се добримъ редомъ, успѣхомъ и послушношћу. Войска која е добро наоружана, добро одевена, добро ранѣна, која добро слуша, есте непоколебима снага државе, на ню съ поносомъ погледа отечество и владаоць, као што наша земля и нашъ узвишеный Господаръ погледа на нашу народню и стоѣщу войску.

Министеръ военный.

М. П. Блазнаваць с. р.

Далъ устмено г. министеръ даде јоштъ нека објашнѣня по струци воєнога министерства, која скупштина прими са особитимъ задовољствомъ.

№ 20.

Дође и бы прочитано у скупштини: да е поправљено пуномоћство посланика среза трнавскогъ у округу чачанскомъ, г. Миће Белопавлића. Скупштина прими то на значенѣ, а посланикъ тай већъ долази у седнице скупштинске.

№ 21.

На предлогъ председника бы састављенъ одборъ изъ по два посланика изъ свакогъ округа и изъ вароши Београда, кои ће претрести проєктъ закона о радњама

и онај о шумама, коє юче јоштъ предає скупштини г. министеръ финансіє.

№ 22.

Далъ на предлогъ председника скупштина усвои: да се овај одборъ раздели опетъ на два под-одбора, одъ кои еданъ да претресе проєктъ закона о шумама а други онај о радњама.

№ 23.

Почемъ су сада већъ готово сва господа министри поднели скупштини свое извештає, то скупштина, на предлогъ предлогъ председника, одлучи: да истый првоименованый одборъ, имаюћи при себи све министерске извештає, претресе и све предлоге поедини посланика народны, те тако ий спреми за решенѣ у скупштини. У той цели председникъ позва посланике, да сваки, кои има шта да предлагає, поднесе нѣму на писмено, па ће онъ све те предлоге дати одбору на предходно претресанѣ.

№ 24.

Прочиташе се скупштини две телеграфске депеше: една изъ вароши пожеге а друга одъ шесторице Срба у Букурешту, у којима обема изьявлюю се найтоплиє желѣ за срећанъ успехъ раду, кои скупштина има да ради. И една и друга завршує се узвицима: „Живіо народъ српскій, живіо Князь српскій Михаило М. Обреновић III.“

Радостно повторенѣ и одъ стране скупштине бы одзивъ на те родолюбиве изьяве.

№ 25.

Г. Мориць Клемфнеръ, академійскій живописаць и фотографъ изъ Ческе, казуюћи да е одъ браће наше Чеха упућенъ овамо да сними фотографске слике съ народны посланика, моли да бы му дозволили долазити у радіоницу тота ради.

Председникъ то яви посланицима и позва їй да кои хоће одлази у радіоницу кодъ поменутогъ фотографа.

Скупштина прими са особитимъ задовољствомъ гласъ: да браћа наша Чеси са симпатиомъ прате наше развїяѣ.

Прочитано и подписано на VI. састанку миольске народне скупштине 4. Октобра 1867. год. у Крагуевцу.

Председникъ нар. скупштине
Ж. Карабиберовићъ, с. р.
Подпредседникъ
Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретаръ

Миланъ Ђ. Милићевићъ, с. р.

Опуномоћени подписници у име своју посланика:

За окр. алексиначко Васа К. Стошићъ; за варошъ Београдъ А. Лукићъ; за окр. београдско Петаръ Апостоловићъ; за окр. валѣвско Иванъ Поповићъ; за окр. княжевачко Павле Раденковићъ; за окр. крагуевачко Коста Грудичъ; за окр. краинско Никола Петровићъ; за окр. крушевачко Мїяило Живановићъ; за окр. пожаревачко Алекс. Николаевићъ; за окр. подринско Мићанъ Ристићъ; за окр. рудничко Јованъ Ш. Јовановићъ; за окр. смедеревско Воинъ И. Радисавлѣвићъ; за окр. ужичко Захаріе Зарићъ; за окр. шабачко Димитрије Ђ. Главинићъ; за окр. чачанско Василије Ивановићъ; за окр. црноречко Никола Цоловићъ; за окр. љуприско Лазаръ Симићъ; за окр. ягодинско Јованъ Јовановићъ.

САСТАНАКЪ VI.

4. Октобра 1867. год. у Крагуевцу.

№ 25.

Посланици: Мїяило Матићъ изъ среза ясеничкогъ, у окружію смедеревскомъ, и Стеванъ Борђевићъ изъ

среза крушевачкогъ, нису дошли данасъ у седнице скупштинске збогъ болести. Последњи одъ ове двоце не изъ тога узрока ни у предходне две седнице быо.

Скупштина то прими къ знаню.

№ 26.

Како су на овой народной скупштини, одма по прочитаню, предани скупштинарима и печатани извештаи госпode министра унутрашњи дела и правде: то, на предлогъ посланика вароши Шабца и Смедерева, бы изьявлѣна обшта желя, да бы у будуће своју госпode министара извештаи били печатани пре скупштине како бы се одма могли раздати у руке посланицима народнима.

Прочитано и подписано на VII. састанку, 5. Окт. 1867. год. у Крагуевцу.

Председникъ нар. скупштине
Живко Карабиберовићъ, с. р.
Подпредседникъ
Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретаръ

Миланъ Ђ. Милићевићъ, с. р.

САСТАНАКЪ VII.

5. Октобра 1867. год. у Крагуевцу.

№ 27.

Прочита се и подписа протоколъ VI. састанка.

№ 28.

Председникъ яви да е одређеный одборъ прегледао оба проекта закона и онаї о шумама и другїи о радњама.

Скупштина на то одлучи, да се ти проевти іоштъ и скупштини прочитаю, а за то време да се прегледаю и предлози, што су поедини народни посланици на пис-

мено поднели, па пошто се исти предлози сравне и упо-
реде са извештаима, кое су господа министри поднели
о нѣовой радњи, онда да се ти предлози саобште скуп-
шти на претресъ.

Прочитано и подписано 9. Октября 1867. год.

Председникъ нар. скупштине
Живко Карабиберовићъ, с. р.

Подпредседникъ
Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретаръ
Ђорђе Р. Пантелићъ, с. р.

САСТАНАКЪ VIII.

6. Октября 1867. године у Крагуевцу.

№ 29.

Посланикъ среза тамнавскогъ окружя валѣвскогъ г.
Дамянъ Радовановићъ яви, како се телеграфскомъ дѣпе-
шомъ позива брже кући збогъ преке смрти нѣгове удате
сестре.

На молбу овога посланика, скупштина му одобри,
за тай случай десетъ дана одсуства.

№ 30.

Почемъ е одборъ, одређени да прегледа проєктъ
закона о занатима, поднео скупштини написмено приметбе
свое о истомъ проєкту — то скупштина узе у претресъ
како реченый проєктъ закона о радњама, тако и при-
метбе одбора.

И тако е по свестраномъ претресу решено:

1., да се на §. 2. поменутогъ проєкта усвои учинѣна
приметба одборника: да ситничарство, сукнарство и тр-
гованѣ нису занати, као што е подъ тимъ §-омъ казано

у проєкту закона, него да би то требало узети у просте
раднѣ, па овако ихъ и у закону назвати.

2., Усвои се и ова приметба одбора, да гостіони-
чарство, крчмарство, меничарство и сензалство нетреба
узети у редъ условны заната, као што е казано у §. 3.
проєкта закона, него такође у редъ просты радња. А
бакалство да е пре трговина него занатъ.

3., У §-у 10. проєкта стои: да званичници, пензио-
нери, свештеници и учители немогу никакву радњу на
свою руку упражнявати безъ нарочитогъ одобрѣня више
власти (§. 26. закона о чиновницима).

Скупштина усвои приметбу одбора, да се овай §.
измени овако: „званичници, свештеници и учители, докъ
су у државной служби као и пензионери не смею никакву
радњу сами и на свое име водити; међу тимъ допушта
се само онимъ пензионерима да раднѣ воде и тргую явно
кои немаю већу пензию одъ едногъ талира на данъ и
станя су сиротна, и то по одобрѣню више власти.“

4., На место овогъ прописа §. 12. „да предузимачъ
у случаю, кадъ му обштинска власть недопусти упраж-
няванѣ какве раднѣ, може у року одъ месецъ дана под-
нети незадовольство извршной власти, коя ће предметъ
решити“, — скупштина одобри, да се ова точка реченогъ
§-а замени по приметби одбора овако: „да се они, којима
се обштинскимъ судомъ недозволи упражняванѣ какве
раднѣ, имаю обраћати *одбору обштинскомъ*, а не полиц.
власти; и да е решенѣ одбора коначно“.

5., Исто тако и за условне раднѣ, за кое би се по
§-у 13. проєкта имало тражити одобрѣнѣ окружне власти,
— усвои се приметба одбора, да и за те раднѣ валя
тражити найпре дозволѣня олѣ обштинскогъ суда, затимъ
одъ обштинскогъ одбора, и ако овай одобри, онда да
иде на одобрѣнѣ надлежне полицейне власти.

И одборъ и скупштина налазе, да бы се овимъ начиномъ олакшали у многومه послови полицайнимъ властима и да бы се многи заплети и многе неправде одклониле.

6., Къ §-у 16. проекта, кои гласи: „странцима давати дозвољѣнѣ, да самостално какву радню предузимаю у колико то нѣе узаймнимъ споразумљѣнѣмъ са дотичнимъ правительствомъ или међународнимъ уговорима определѣно, овлашћенѣ е министеръ финансиѣ,“ — скупштина одлучи, да се и ово има учинити найпре по саслушаню обштинске власти, као што е одборъ приметіо.

7., На §. 20. кои прописуѣ, да после смрти каквогъ майстора или трговца, може и удовица радню свогъ мужа продужити, а право удовице да имаю и закони потомци умрлогъ предузимача, — скупштина по предложеню одбора усвои: да бы требало да полагаю испите на радню, ако се и уколико се ови изискую, пунолетници наследници покойникови и текъ по положеномъ испыту да имъ се дозволи упражнявати раднѣ.

8., По §-у 23. проекта добивено право на упражняванѣ просте раднѣ, неможе се никако изгубити ни привремено; а на условну радню само пресудомъ суда или решенѣмъ извршне власти.

Скупштина налази, по мишлѣню одбора, да бы требало изоставити ово: „или решенѣмъ извршне власти“; ерѣ бы се иначе отворила врата злоупотреблѣню.

9., Почемъ е у §-у 28. проекта ставлѣно да се правни одношаи између ученика и господара определяваю уговоромъ између господара и законогъ заступника ученика или међу њима самимъ, — скупштина усвои приметбу одбора, да малолетнике безъ родителя, татора, или старателя, при погодби застуна старшина еснафа.

10., На место 2. точке §. 33. коя гласи: „ако су за поедине занате помоћнички испыти прописани, или ако родители или татори зажеље да се ученикъ испыту подвргне, старешина дружине наредиће држанѣ испыта надѣ ученикомъ, — скупштина по предложеню одбора реши, да се горня точка замени овимъ: „Ако родители и т. д. зажеље, да се ученикъ испыту подвргне, старешина дружине наредиће држанѣ испыта по правилама за то *одређенимъ*“;

А подѣ точ. ж, истогъ §-а, да се има ставити и ово: „да све спорове између майстора и шегрта суди до 500 гроша чар. обштинскій судъ, а одѣ 500 гр. на выше изборный судъ.

11., У §-у 46. речено е: „да се нова коя дружина образуе или постовећа укине, решава дотични министеръ по преслушаномъ мнѣню *надлежне полицайне власти*.“

Скупштина усвои мишлѣнѣ одбора, да се кодъ речи: „решава дотичный министеръ, каже: по саслушаномъ мнѣню обштинскогъ суда, обштинскогъ одбора и полицайне власти.

12., Исто тако да се и кодъ §. 48. каже, да сваки, кои има право на самосталну радню, дужанъ е пре него радню одпочне, пріјавити се *обштинской* и полицайной власти, а не само овой последной, као што е у проекту речено.

13., У §. 63. прописано е:

Точкомъ подѣ в, да се за майсторско писмо наплаћуе у касу дружине 3 ₰ цес.

А точкомъ подѣ г, за трговачко писмо 4 ₰ цес.

По приметби одбора, скупштина нађе, да бы за прву таксу требало наплаћивати само 1 ₰ цес. а за другу 2 ₰ цес. дакле са половиномъ манѣ.

14., По пропису §. 67. наплаћиваће се за трудъ и дангубу чланова испитуюћегъ одбора:

а, одъ помоћника, кадъ се за таковогъ производи, за свакогъ члана по 2 цванц.

и б, одъ майстора кадъ испитъ положи по 4 цван.

Овај §. по мнѣнію одбора скупштина налази да бы валяло тако изменити: да се помоћници и майстори испитую у присуству само 4 одборника и свакій одъ нѣи да добія у име накнаде за трудъ при испиту помоћничкомъ по 2 цванц., а при испиту майсторскомъ по 4 цв. и то за сво време траяня испита.

15., За прописе подъ в, г, д, и е, §. 68. скупштина е мишлѣня, да се по приметби одбора сасвимъ изоставе. А кодъ прописа подъ з, да се дода јошъ ово: „ко се небы приміо вршеня на какве дужности одрећене му старешиномъ дружине, да се казни за првѣи путъ са 3 цв. а за свакій слѣдећій путъ са 6 цванц.

16., Такође се скупштина сагласи са мишлѣнѣмъ одбора да се сасвимъ изостави и §. 72. кои гласи: да власть, почемъ е позвана пазити да дружине и одбори небы закономъ одрећенѣи кругъ деланя прешли, има право у особенимъ приликама захтевати, да јој старешина дружине подноси точно известіе о раднѣи у седници дружине.

17., За последню точку §. 75. у којој се каже: „а да торбаръ поредъ овы и јошъ кое еспапе продавати сме, треба да изиште нарочито одобрѣнѣ одъ министра финанціе“, — скупштина е мишлѣня да се изостави, као што е одборъ нашао и да се замени овимъ: да е слободно свакоме србскомъ жителю торбарити съ онаквимъ књигама и списима, кои народну свестъ развіаю и кои га у нравственности подижу; а за то да по препоруци

обштинске власти издае одобрѣнѣ полицайна окружна власть.

Председникъ нар. скупштине,
Живко Карабиберовићъ, с. р.

Подпредседникъ,
Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретаръ,

Ђорђе Р. Пантелићъ, с. р.

САСТАНАКЪ IX.

7. Октобра 1867. године у Крагуевцу, пре подне.

№ 31.

Посланикъ среза посавскогъ окр. валѣвскогъ г. Иванъ Поповићъ, яви да посланикъ среза подгорскогъ истогъ окружія Ивко Остоићъ, збогъ болести ніе дошао у седницу.

№ 32.

На данашнѣи састанакъ скупштине дође у скупштину министеръ финанціе, г. К. Цукићъ, а прошлога састанка ніе могао доћи збогъ слабости свое.

Мало затимъ дођоше и председатель министерскогъ совета, министеръ иностраны дѣла г. Илія Гарашанинъ, министеръ унутрашнѣи дела г. Никола Христићъ и министеръ правде г. Р. Лешянинъ.

№ 33.

Продужи се читанѣи проекта закона о радњама.

Почемъ е у §. 83. казано, да право подизати дућане припада преимућствено обштинама, селима, монастирима и црквама, и текъ ако ова правна лица не бы могла или хтела сама дућане подићи, да се съ нѣинимъ сагласѣмъ може подарити ово право и приватнима на известно време а найдалѣ за 10 година, — неколицина

народны посланика неодобраваху, што се приватна лица у овомъ праву ограничаваю.

Но кадъ г. министеръ финансіе разложи, каква се цель овимъ прописомъ жели постићи и примѣромъ обясни како се у неколико и у погледу моралномъ и матеріалномъ штетно показало за поедине селяне, кадъ у комъ селу више дућана има; а оваквимъ прописомъ закона да бы се све те последице одклониле и подигло бы се унапрећенѣ община, села, манастира и црква, — скупштина се задовољи са овимъ обяснѣнѣмъ и одобри, да прописъ овога параграфа у целости остане.

№ 34.

Кадъ се прочита §. 85. проекта, да сеоски дућани имаю одъ вароши и паланкѣй найманѣ два сата удалѣни быти, — поведе се жива речъ одъ многи посланика, кои изьявльваху желю да бы сеоски дућани 3 сата одъ вароши одстояли; но кадъ се о томе гласови покупише, већина бы за то да остане, као што е у проекту казано.

№ 35.

Како е у §. 88. речено, да ће се у сеоскимъ дућанима моћи продавати само они еспапи, кои су нуждни за подмиренѣ преки потреба месны и околны жителя и путника, и да ће те еспапе поименце министеръ финансіе означити, — то се прочита списакъ у коме е назначено поединце, какви се еспапи имаю у поменутихъ дућанима продавати.

Приметиле неки одъ посланика, да у списку нису поброяне све сорте еспапа, што у едномъ сеоскомъ дућанѣу треба да има, на име да нема неки мртвачки потреба, па съ тога захтеваху, да се и то у списакъ упише, и дозволи да се и друге потребне ствари могу продавати као и досадъ.

Г. министеръ финансіе обясни, како се нарећенѣмъ §. 88. хоће да сеоски дућани буду само са найнужднимъ стварима снабдевени а ове да нису све у списку поброяне, него е текъ одъ прилике речено, шта се подъ тимъ стварима има разумети. И тако преста далѣ речъ о овој ствари.

№ 36.

У §. 90. прописано е да досадъ стечена права на држанѣ сеоски дућана и на уживанѣ прихода одъ исты, могу по садашнѣмъ у сили остати јошъ петъ година.

Скупштина реши, да продуженѣ тога права треба оставити баръ за 10 година, еръ е рокъ одъ 5 година врло малѣй.

№ 37.

На јучеранѣмъ састанку скупштина, претресајући само проектъ овогъ закона, нашла е, да су по приметби одбора доиста неясни §§. 8. и 18. зато затражи данасъ да јој г. министеръ финансіе обясни, да ли се истимъ параграфима обвезую предузимачи више радня, да мораю они сами све ове раднѣ разумети, или могу зато веште посреднике имати, кои ће истимъ радњама управљати. На кое г. министеръ обясни, да по смислу прописа овы параграфа, може ко отворити и више радњи ма да ове самъ неразуме, ако само за сваку такову радню добави друго вешто лице, кое ће пословима тимъ управљати и ако при томъ испуни остале услове, кои су закономъ овимъ прописани.

Свр' овога скупштина изяви желю, да се ово овако изречно у горњимъ параграфима стави, како бы се стваръ болѣ разумети могла.

Прочитано и подписано 9. Окт. 1867. год.

Председатель скупштине,
Живко Карабиберићъ, с. р.

Подпредседатель,
Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретаръ
Ђорђе Р. Пантелићъ, с. р.

САСТАНАКЪ Х.

7. Октобра 1867. год. у Крагуевцу, после подне.

№ 38.

Пошто се сви посланици народни искупише, председникъ яви, да се седница скупштине отвара.

Мало за овимъ дођоше у скупштину сви г. г. министри: председатель министерскогъ совета министеръ иностранности дела г. Илија Гарашанинъ, министеръ унутрашњи дела г. Никола Христићъ; министеръ финансије г. Коста Цукићъ; министеръ правде г. Райко Лешанинъ и министеръ военый г. Миливоје П. Блазнавацъ.

№ 39.

Скупштина узе сада у претресъ поднешени проекутъ закона о шумама.

Почемъ е одређеный одборъ и на овај проекутъ поднео скупштини неке приметбе свое, — то ова узевши у оцену и поменуते приметбе одборника, заклучи следуюће:

1., Да се по приметби одбора, §. 2. проекута, кои садржи означенъ државних шума, замени овимъ:

„Државне шуме есу оне горе и планине, кое су собственость државногъ правительства и на кое нико понаособно право собственности закономъ признатимъ путемъ не прибавио.“

2., Да се и текстъ §. 3. по мнѣнью одбора овако измени:

„Шуме општинске оне су, кое се налазе у атару општине и кое су општине и досадъ као општинску собственость уживале.“

3., §. 6. Кои гласи, да ће министеръ финансије решавати пытанъ кое су шуме државне а кое општинске, да се сасвимъ укине. А текстъ §. 7. да овако починъ:

„Расправа о сумњивомъ праву собственности у общте надъ шумама како приватнимъ међусобно и према државнимъ и општинскимъ, тако и међу државнимъ и општинскимъ припада земальскимъ судовима, у колико, и т. д. као што е већ у проекуту казано.

4., Да се §. 12. кои вели: „у смотреню поступаня съ општинскимъ, манастирскимъ и другимъ подобнимъ шумама, прописаће министеръ финансије мере по истимъ основима, кои су горе за државне шуме узаконѣни, у колико се ове на нби съ коришћу применити могу,“ — дода јошъ и ово: „но по предходномъ саслушаню дотичны общтина и црквиены старешина.“

5., У првомъ ставу §. 23. казано е: „Ако небы горе было у шуми општинской или државной, коя е на уживанъ уступлѣна оной општини, кое житель дрва за себе потребуе, даваће му се дозволенъ по препоруци кметова, да у државной шуми, коя е другой општини на уживанъ уступлѣна, дрва одсећи може.“

Скупштина налази, да бы по приметби одбора, на место оне речи: „у државной шуми“ требало рећи: даваће му се дозволенъ у другой општини.

6., §. 24. точкомъ подъ г., за домаћий огревъ одређена е мера према брою душа на едну кућу одъ 3. до 10. кубны фатій.

После дужегъ саветованя и претресаня ове ствари надмоћномъ већиномъ гласова скупштина реши: да се за домаћий огревъ людій не прописуе никаква мера у дрвима.

7., У §. 26. прописана е ова такса за сеченъ сиروه горе у државной и општинской шуми:

I. За домаћу потребу:

за 1 дрво преко 3 ст. у пречнику 12 гр. пор.

„ 1 „ одъ 2—3 ст. у пречнику 10 гр. пор.

за 1 дрво одъ 1—2 ст. у пречнику	6 гр. пор.
” ” ” ” $\frac{1}{2}$ —1 ” ” ”	3 ” ”
” ” ” исподъ $\frac{1}{2}$ ” но	
” греду и дирекъ употребљиво	1 ” ”
” свакиј лемезъ и подобно дрво	12 пара ”
” свако пруже безъ разлике рода одъ сваке стотине	2 ” ”
” еданъ кубични фатъ дрва	6 ” ”
или одъ сваке стопе дужине по	1 ” ”

II. За шпекулацію, наплаћиваће се јошъ еданпутъ оволика такса.

Вишиномъ гласова скупштина закључи, да се за домаћу грађу наплаћуе само четвртина прописане таксе т. е. у другој општини за највеће дрво 6 гр. чар. а у својој општини 3 гроша. Тако и у осталомъ по сразмерици. Но сиротни да неплаћаю у томе никакву таксу. А такса за грађу и дрва за шпекулацію да остане по пројекту.

8., По пропису §. 35. трговацъ или прогонитель стоке крозъ туђе атаре, има право своју стоку за 36 сати бесплатно на туђе общине утрини одморити и напаста; но ако има потребу дуже времена на истой остати, или ако жели своју стоку по попасима и шуми пасти, онда да зато по погодби плати дотичној общини.

Скупштина одобри овај прописъ поменутогъ параграфа, съ томъ само приметбомъ, да се горе у место 36 сатій каже, 3 дана.

У свему осталомъ одобрава се цео пројектъ закона о коме е речъ:

Овако прочитано и подписано у скупштини.

9. Октомбра 1867. године.

Председатель нар. скупштине

Живко Карабиберовићъ, с. р.

Подпредседатель

Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретаръ,

Ђорђе Р. Пантелићъ, с. р.

Опуномоћени подписници у име свию посланика:

За окр. алексиначко Васа К. Стошићъ; за варошъ Београдъ А. Лукићъ; за окр. београдско Петаръ Апостоловићъ; за окр. валѣвско Иванъ Поповићъ; за окр. княжевачко Павле Раденковићъ; за окр. крагуевачко Коста Грудичъ; за окр. краинско Никола Петровићъ; за окр. крушевачко Мияило Живановићъ; за окр. пожаревачко Алекс. Николаевићъ; за окр. подринско Мићанъ Ристићъ; за окр. рудничко Јованъ Ш. Јовановићъ; за окр. смедеревско Воинъ И. Радисавлѣвићъ; за окр. ужичко Захаріе Зарићъ; за окр. шабачко Димитрије Ђ. Главинићъ; за окр. чачанско Василие Јовановићъ; за окр. црноречко Никола Цоловићъ; за окр. љуприско Лазаръ Симићъ; за окр. ягодинско Јованъ Јовановићъ.

САСТАНАКЪ XI.

9. Октомбра 1867. године у Крагуевцу.

№ 40.

Пошто се сви посланици искупише, прочитани быше и подписани протоколи одъ прошла 4 састанка, на којима е скупштина узаманце радила и пре и после подне.

№ 41.

Прочиташе се четири депеше: една одъ чиновништва началничества и суда окружя подринскогъ, друга одъ общине лозничке, трећа одъ народа среза ядранскогъ и четврта одъ народа среза рађевскогъ окр. подринскогъ, у којима изьявлюю скупштини народной, да са ньоме под еднако деле сва она осећаня, која су у адреси Нѣговой Светлости изражена, и да су народни представници у ономъ своемъ достояственомъ одговору на отачаскій поздравъ Нѣгове Светлости Кнѣза Михаила показали, да

су подпуно сватили потребе и желѣ народа, кои ѿ е изаслао.

У истомъ смислу поздравила е народне посланике и община варошице Паланке писмомъ, у коме се на едномъ месту напоминѣ, како су адресомъ скупштине задовољна и нѣова срца и осеѣаня; и зато одаю сваку хвалу својој браћи представницима народнимъ, што су дали безгранично уверенѣ нашемъ Светломъ Князу о оданости и верности, коју, веле, и народна сръска войска и цео народъ сръскій има према имену Михаила Обреновића III.

На ове поздраве скупштина се одазва радостнимъ узвицима „живили“.

По овоме одборъ одређенъ да претресе предате предлоге поедини посланика, наставио е свой радъ, а докъ онъ са овимъ посломъ nebude готовъ, скупштина закључи да се заседаня скупштинска недрже.

Председатель нар. скупштине,

Живко Карабибировићъ, с. р.

Подпредседатель,

Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретаръ,

Ђорђе Р. Пантелићъ, с. р.

САСТАНАКЪ XII.

11. Октобра 1867. год. у Крагуевцу, пре подне.

№ 42.

Пошто се седница отвори, яви се за посланика среза моравскогъ окр. пожаревачкогъ Саву Милојковића да е болестанъ, па зато нѣ могао у седницу доћи.

№ 43.

Председникъ скупштине яви, да е одборъ, одређенъ да предходно претресе поднесене предлоге народны посланика, свршио овај посао и да е неке одъ исты предлога нашао да непринадлеже скупштинскомъ раду; за неке е опетъ усвоио еднoгласно а неке вишиномъ гласова да ѿ треба поднети скупштине на претресъ и решенѣ.

Саобштавајући ово, председникъ предложи одъ свое стране, како бы добро было, да се они предлози, кое е одборъ еднoгласно одбаѣо, неизносе предъ скупштину него само они, кои су одборомъ еднoгласно или вишиномъ гласова усвоени као и они, кои су вишиномъ гласова одбѣени. — Међутимъ да се и онима, којима е предлогъ одборомъ одбаченъ, остави, да ѿ могу и скупштине представити на решенѣ, ако бы то хтели учинити.

Скупштина одобри овај предлогъ председника.

№ 44.

По овоме дођоше у скупштину сви г.г. министри на име: председникъ министерскогъ совета, министеръ иностраня дела г. Илія Гарашанинъ, министеръ унутрашњи дела г. Никола Христићъ, министеръ финанѣ и заступникъ министра просвете и црквены дела г. Коста Цукићъ, министеръ правде г. Райко Лешянинъ и министеръ военый и заступникъ министра грађевине г. Миливое П. Блазнавацъ.

№ 45.

Одъ предлога, по реду предаваня, долази на прво место предлогъ: да се манѣ общине спаяу у веће.

Овај су предлогъ учинили посланици, среза банскогъ, посаво-тамнавскогъ и подцерскогъ, посланици среза ясеничкогъ и лепеничкогъ окр. крагуевачкогъ и посланици окружя ягодинскогъ.

На противъ, посланици окружя крушевачкогъ желе, да се села не примораваю на такво спаянѣ.

Кадъ е ово у одбору претресано, после дугогъ претреса одлучено е: да е овако спаянѣ користна стварь у многомъ погледу; но да се то има опетъ оставити доброй вољи и увиђавности самы обштина, па кое хоће нека се сѣдине као што е и закономъ наређено.

Пошто и г. министеръ унутрашњи дела разложи, како е познатомъ уредбомъ доиста остављено вољи и увиђавности самы обштина, пытанѣ ово о спаянью выше маньи обштина у одну, при чему да е предвиђено и пытанѣ о иманю и одной обштинской власти, -- скупштина заклучи:

да стварь ова остане у свему као што е закономъ већъ наређено.

№ 46.

Многи посланици скоро са свию краєва Србиє предложили су, да се сѣ доповима строжиє поступа.

На ово е г. посланикъ ягодинскій представіо у одбору, како бы у томе требало пре свега настати, да се промени уређенѣ апсански завода, те бы ови могли тако послужити као школе за поправку апсеника. На кое му многи одъ посланика приметеше, да су и ови заводи, где кривци садъ казнъ издржаваю, доста добри.

Скупштина заклучи по нахођеню одбора, да се умоли елада да се строжиє мере противъ допова предузму, како бы се едномъ стало на путь овомъ по друштво великомъ зду.

№ 47.

Посланикъ београдскій г. Арса Лукићъ, посланици окружя смедеревскогъ, чачанскогъ, и љупријскогъ, и посланици среза јошаничкогъ, темнићскогъ, баньскогъ и рамскогъ предлагаю: да се при рекрутираню за стоєћу

войску болѣ и справедлиє поступа справмъ кућа инокосны, ерѣ се у томе до яко много пута неправедно поступало: узимани су люди изъ кућа инокосны и сиромашни, а оставляни су они кои су имућни и задружни.

Ове е предлоге и одборъ усвоіо, и свр' тога представіо, како бы требало узимати рекруте прво изъ задружны кућа, и то безъ коцке, па ако се небы тиме нуждни брой попунио, онда текъ да коцку вуку младићи изъ кућа инокосны.

Г. министеръ военый разложи, да се то тако и по закону има чинити. По правилу, вели, где е годъ старъ отаць у кући или е у таквой еданъ самъ хранитель, ту се коцка никако и не вуче, него се овомъ узимаю у войску прво лица изъ задружны кућа, и текъ ако ово не бы довольно было, онда се коцкомъ бираю и младићи изъ манѣ задружны кућа. А где се, вели, противъ овогъ правила учини, ту е кривица до самы местны людій, што тиме не обавешую комисію, коя рекруте прибира, па онда не бы могло те неправде быти.

Скупштина се задовольи овимъ одговоромъ и заклучи да остане онако као што е одборъ представіо и као што по речи г. министра и по самомъ закону треба да буде.

№ 48.

Посланикъ среза баньскогъ окр. алексиначкогъ г. Петаръ Буричковићъ свештеникъ, предлагае, да се протоколи крштены, венчаны и умрлы прошію, стране обележе и конзисторіомъ одостовере, па текъ онда да се свештеницима на употребу предаду, како бы се тиме на путь стало могућемъ злоупотребленю.

Скупштина усвои овај предлогъ као уместанѣ.

№ 49.

Истыи посланикъ предлагае, како бы требало узаконити, да се свештена лица могу жалити апелаторійской

конзисторіи противу дисциплинарне казни епархіјске конзисторіе, ерѣ кадѣ се вели, свакій грађанинѣ и чиновникѣ може жалити противу ма какве осуде зашто бы се то право украћивало у оваковомѣ случаю само свештеницима.

По представи одбора, одобраваше се найпре у скупштини овај предлогѣ. Но кадѣ г. заступникѣ министра просвете и црквены дела разложи, како е то узаконѣно у споразумлѣню саме духовне власти, како су о томе тражена средства и начини за сходный правацѣ и по другимѣ законима православне цркве и напоследку нађено за врло уместно да се свештенику противѣ известны осуда за кривице не остави путѣ молби, као што е у таквимѣ приликама и за чиновнике паређено и да то има пуно оправдана свога у томе, што е свештенимѣ лицама свудѣ прво и најодличниѣ место у грађанству, па се зато захтевати може, да се они тога своимѣ добримѣ и примернимѣ владанѣмѣ достойни покажу, — скупштина едногласно изяви желю, да се у овоме остане при досадашнѣмѣ упражняваню као што е закономѣ прописано.

№ 50.

Далѣ е предложіо истый посланикѣ, да се богослови за учителѣ поставлѣни не рукополажу оне године, кадѣ имѣ ученици рђавѣ успехѣ покажу; ерѣ опѣ, вели, зна изѣ искусства, да неки тако учители, знаюћи, да ће се скоро рукоположити (запопити) не труде се у својој учительској дужности.

Дотичный министерѣ даде и овде добры разлога, како ова ограничена не бы ипакѣ могла быти поуздано средство за цель ону у којој се предлага, — но скупштина опетѣ усвои предлогѣ овај и препоручи га стараню надлежне власти.

№ 51.

Истый посланикѣ дао е предлогѣ, да бы валяло узаконити, да тужбе предате на време власти не могу застарити и онда кадѣ сама власть за прописано време небы ништа по нѣма предузимала.

Господа министри унутрашњи дела и правде объяснише, како е застарелость свудѣ у свету призната за законом средство, само што е овоме дуже и краће време прописано, како према којој ствари. Па како веде и у овакомѣ случаю, кои се у предлогу споминѣ, не бы уместно было укидати застарелость, съ тога, што бы се на тай начинѣ ишло чиновницима на руку да у томѣ послу небуду точни а тужено лице стояло бы непрестано у неизвестности и зебњи ма и за какву найманю стварѣ, што бы начелу застарелости сасвимѣ противно было. А овако, ако бы поредѣ узаконѣне застарелости было какве кривице до чиновника, бы одговорность на овога пала.

Г. министерѣ унутрашњи дела напомену при томе, да е было веђѣ неколико случаева, где е чиновникѣ овако на одговорѣ узиматѣ, и у томе е, вели, довольно осетіо строгость закона.

Неки одѣ посланика прихватише ову речѣ потврђуюћи да е то и нѣма добро познато, уследѣ чега скупштина заключи, да предложена стварѣ остане као што е закономѣ прописано.

№ 52.

Посланикѣ овај предлага далѣ, да се одређуе диторна и свештенимѣ лицама, кадѣ се ова у комисію за какве парнице узимлю.

Скупштина усвои овај предлогѣ а тогѣ е мишлѣня и одборѣ быо.

№ 53.

Посланикѣ среза баньскогѣ, посланици среза ясеничкогѣ окр. крагуевачкогѣ и смедеревскогѣ, посланици

среза подунавскогъ, моравскогъ, посаво-тамнавскогъ, крагуевачкогъ и гружанскогъ, бугар-моравскогъ; посланици окр. крагуевачкогъ, рудничкогъ подринскогъ и валѣвскогъ осимъ двоице: Живка Бремића и Тодора Јанковића и посланикъ вароши Крушевца, предлагају, да се народнимъ войницима еднако одело погради кадъ имаю добро оружѣ и вешти су екзерциру. Одъ истыхъ посланика неки предлагају да се то учини општимъ прирезомъ поедини општина или оныхъ имућнихъ лица која нису у народной войсци.

ГГ. Министеръ унутрашњи дела и финанціе подржавају оне предлоге, кои хоће да се овај издатакъ општимъ прирезомъ исплати, разлажући како бы ту заеднички теглили трошкове и чиновници сви и газде и сиромашни, како кои може. Но у томе валяло бы се, веле, обзирати на то, да хальине буду просте, вѣтине и онаке као што се у народу носе да бы њихъ могли и иначе употребити. Неки одъ предлагача захтевају, да се то одело чува само за прилике кадъ га треба обући, тако да бы нај-после одъ едногъ войника могло доћи и другоме.

Неколицина посланика опираху се овимъ предлозима, захтевајући да сваки войникъ прави себи альине, какве може, а само врло сиротнима да општина прави; но кадъ се почеше о томе купити гласови, скоро се сви народни посланици дигоше захтевајући да се сва народна войска прве класе општимъ народнимъ прирезомъ одене.

№ 54.

У предлозима посланика среза јасеничкогъ окружја крагуевачкогъ и смедеревскогъ, ср. лепеничкогъ и посланика окружја рудничкогъ ужичкогъ и вароши Алексинца представља се потреба, да се у свакој варошици установи пошта и да се пропише, да се писма обштинска бесплатно носе.

Бы усвоено вишиномъ гласова, у колико би то могућно было за сада извршити.

№ 55.

Посланикъ среза јасеничкогъ окружја крагуевачкогъ предлага да се протумачи §. 10. уредбе о механама и одреди казна за оне скитнице и нераднике кои потроше у механама више одъ 10 гр. па се овимъ параграфомъ хоће да користи.

Неки одъ народны посланика быше за то: да остане као што е по закону, но овај да се у томе само исправи, да се за путнике люде изузетакъ учини. Но скупштина вишиномъ гласова усвои мишлѣнѣ одбора да се остане при саданѣмъ наређењу закона.

№ 56.

Посланици среза лепеничкогъ, моравскогъ, и посланици окр. београдскогъ, смедеревскогъ, ђупријскогъ и ягодиноскогъ предлагају да се узакони, да нико не може продати ни купити марву, докъ недобіе на то исправу одъ обштинскогъ суда.

Предлогъ овај нађе се да е на свомъ месту, зато га по саслушаномъ мишлѣнью одбора и скупштина усвои.

№ 57.

Поведе се речъ о предлозима противъ адвоката:

Посланици ср. јошаничкогъ и јасеничкогъ хоће да се адвокати сасвимъ укину.

Посланици среза бугар-моравскогъ и алексиначко-ражанскогъ траже да се постављаю добри и вешти люди за адвокаты па да имъ се такса одреди.

Посланици окр. крагуевачкогъ устаю само противъ надри-адвоката. А заступници среза крагуевачкогъ и гружанскогъ захтеваю башъ да се адвокаты укину и дозволи да сваки може узети кога хоће себи за заступника.

Мимо ово неки се одъ посланика жалише, како судови неће да примаю устмене тужбе, него упућую люде адвокатима и тиме ий трошку излажу; а негде имъ опетъ и писмене тужбе одбацую.

Г. министеръ правде разложи поединце све неоснованости овы предлога; представи потребу реда правозаступничкогъ и обясни како по закону ни еданъ судъ не сме одбацити тужбу, коя бы уредна была; шта више да неписменогъ мора судъ самъ по закону узети и саслушати, и кадъ бы се, вели, дознало, да кои чиновникъ у суду упућуе овакове люде адвокатима, таковий бы за тай поступакъ бы строго казнѣнъ.

За тимъ подпомогнуть разборитимъ разлаганѣмъ г. министра Гарашанина, убеди предлагаче и остале посланике, да се законъ о правозаступницима не може укинути, а противъ показаны злоупотреблѣня предузеће се нужне мере, да се томе на путъ стане.

№ 58.

Посланици среза лепеничкогъ, грузанскогъ, крагуевачкогъ, крушевачкогъ, јошаничкогъ, темнићскогъ, и посланици окружія рудничевгъ, подринскогъ, краинскогъ, валѣвскогъ и црноречкогъ — предлагају да се одустане одъ доякошнѣ практике о исплати трошкова кадъ чиновници полицајни излазе у срезъ званичнимъ посломъ, него нека те трошкове чиновници сами тегле; а ако имъ зато недостае плата, нека имъ се на тай рачунъ и какавъ додатакъ учини.

Г. министеръ унутрашњи дела изяви, да се та незгода одавно већ увидела, али е тежко вели пронаћи начина, како бы се те тегобе одклонити могле. Да се по овимъ предлозима предузму мере, то бы вели, незгодно было съ те стране, што бы старешине среске, изложене своје трошку, избегавали излазити у обштине и изговора

бы налазили у томе, да су званичномъ дужношћу спречени. Ово питањѣ ушло е вели у предметъ и оногъ стараня о болѣмъ поделѣню послова административне и судске власти, као што е напоменуто у беседи Нѣгове Светлости, а то се имало на уму и при самомъ устройству обштине.

Признаваюћи овако умесность подигнуты жалбій, г. министеръ предложи да се остави стараню правительства, да оно размисли о начинима, како да се ове тегобе одклоне.

И предлагачи и остали посланици задовољше се овакомъ изјавомъ.

№ 59.

Посланици среза лепеничкогъ, пожаревачкогъ, алексиначко-ражанскогъ, козничкогъ, звиждскогъ, млавскогъ, грузанскогъ, крагуевачкогъ, јошаничкогъ, годубачкогъ, левачкогъ, омельскогъ, рамскогъ, посаво-тамнавскогъ, темнићскогъ и бугар-моравскогъ и посланици окр. ћупријскогъ и црноречкогъ, дали су предлоге да се отацъ, кои има 2 оженѣна сина или е преко 60 година старъ изузме одъ плаћаня пореза. Неки одъ овы посланика изявише и у скупштини као и у одбору да су изаслатомъ пописномъ комисиомъ подвргнута порезу и нека лица, коя су подъ душевнимъ или телеснимъ недостатцима, а при томъ ни иманя никаква немаю.

Надлежный министеръ примети да то по закону несме быти; съ тога позва да му се именую та лица съ коима е тако учинѣно, те да о томе прибави и онъ болѣ обавешѣнѣ, но еданъ одъ предлагача одустаде одъ речи и каза, да е таково лице доцнѣ одма ослобођено.

Кадъ на то г. министеръ примети да у овакомъ случаю треба обавешѣвати пописне комисије и тражити да се учинѣна погрешка исправи, — скупштина заключи,

да се по мишлѣню одбора и овакомъ објашненю ствари остане при ономе, како законъ наређуе.

№ 60.

Посланикъ среза рамскогъ, посланици окружія ягодинскогъ, посланици окружія црноречкогъ, вароши Смедерева и Пожаревца, предали су одбору предлоге, да министри буду одговорни Князу и народной скупштини као и остали чиновници.

Стварь ова претресана е најпре у одбору и после дужегъ саветованя дошло се најпосле до питања: да ли да се стварь остави као што е прописано 2 точ. §. 14. устр. центр. управе, или да се умоли Нѣгова Светлостъ, да се и она ближа определѣня пропишу, као што е тамо напоменуто, ако налази, да бы то требало учинити, при чему 19. гласова было е за прво, а 17 за друго предложѣнѣ.

Данасъ пакъ у седници скупштинѣ, нити заступаше свое предлоге, ови предлагачи, нити други кои посланици, осимъ што посланикъ вароши Шабца подржаваше мишлѣнѣ маньине одборника.

Нека гг. министри даваху о свему овоме гдекоя ближа обавешѣеня и нађоше у томе одзива кодъ многе госпode посланика.

И зато напоследку вишина гласова изясни се за предлогъ већине одборника.

№ 61.

У предлозима своимъ, кои су одбору поднели, посланици среза лепеничкогъ, п. тамнавскогъ и поцерскогъ, и посланикъ вароши Шабца изјавише желю, да се што више школа подиже, а последній, да се пропише да ученикъ буде обвезно.

Надлежній министеръ представивши, да су за време данашнѣ владе Нѣгове Светлости, свуда по Србији школе

знатно умножене и да лежи и у желји самогъ правительства да се просвета што више распространи, али да се за то изъ многи призреня неможе опетъ усвоити, да се присиљаванѣмъ власти деца у школу даю. Скупштина закључи да е добро оставити као што е.

№ 62.

Митаръ Катанићъ посланикъ среза јасеничкогъ представіо е, да се села у гомиле скупаю.

Овај предлогъ одборъ е спровео мишленѣмъ тимъ, да е то доста лепа желја, но да се извршенѣ тога има оставити доброй вољи општина. Законъ пакъ да не да раселяванѣ.

Скупштина и ово реши да остане по досадашнѣмъ.

№ 63.

Посланици среза карановачкогъ и студеничкогъ предлагају да се надлежательства окружна судске и полицајне власти преместе у Карановацъ, као средсредну точку истогъ окружја, ерѣ е садашњомъ несразмерномъ дальномъ по народъ врло неудесно, нарочито веле, требало бы то учинити што е у Карановцу за та надлежательства и зданіе начинѣно.

Г. министеръ унутрашњи дела представи, да е стъ врло великимъ незгодама скопчано премештати надлежательства иста часъ тамо часъ амо. А за зданіе каже, да е оно већъ узето за друге потребе.

Према овоме скупштина закључи да се ова стварь остави правит. на решенѣ.

№ 64.

Анта Пантићъ посланикъ среза лепеничкогъ окружія крагуевачкогъ и посланици окружія крајинскогъ и княжевачкогъ предлагају да са раномъ у обштинскимъ кошевима саме обштине управляю, ерѣ се иначе догађало,

да неке общине чекајући одобрена одъ више власти, нису могле продати на време жито изъ кошева кадъ бы се оно почело кварити.

Г. министеръ финанціе одговори да му ніе познато да е овимъ начиномъ коіой општини штета учинѣна, но зна, да некимъ општинама ніе одобравао продаю ране, збогъ тога, што общински кошеви и нису радъ шпекулаціе установлѣни. Осимъ тога бояти е се да се не бы омашила она цель, коя се жели постићи, кадъ бы се та стварь оставила сасвимъ на слободно рукованѣ община.

Уколико се дакле буде желило да се рана прода збогъ квара, може се, рече далѣ г. министеръ, дозволити да и судске и окружне полицайне власти могу на то давати овлашћеня.

Скупштина оста при досаданѣмъ, само жели да се усвои ова последня допуна.

№ 65.

Исти посланици (осимъ княжев.) предложили су да се нуріе одузму одъ монастыра и уступе мирскомъ свештенству; а монастыри кои се небы могли одъ свои добара издржавати, да се преобрате у мирске цркве.

Г. министеръ просвете и црквены дела представя, да неможе о томѣ ништа ближе казати, безъ договора са духовномъ влашћу.

Скупштина усвои предлогъ, оставляюћи власти Нѣгове Светлости начинъ извршеня.

№ 66.

Посланици среза лепеничкогъ, моравскогъ, п. тамнавскогъ и поцерскогъ и посланици лознички и шабачки као и окр. чачанскогъ и пожаревачкогъ, дали су предлоге да се учительима основны школы повећа плата.

Г. заступникъ министра просвете и црквены дела примети, да е сада учительима доста поболшано станѣ. Пређе е, вели, нѣма свима была скоро еднака плата безъ призреня на способность, године службе, нѣово фамилярно станѣ и местне околности. А сада то веѣ ніе тако, него учитель, према показаной способности, може доћи до найвеѣе учительске плате (300 талира) макаръ онъ у найманьой каквой общини бы. Оно, истина, болѣ бы было, вели, да имъ се іоштъ што више помогне, али према данашњимъ средствима и ово е доста учинѣно. Напоследку ніе съ раскида да се на плату нѣову учини и веѣій издатакъ изъ фонда школскогъ.

Скупштина на то одлучи, да остане као што е веѣъ закономъ уреѣено.

№ 67.

Г. Јованъ Павловиѣ свештеникъ, посланикъ среза карановачкогъ, предлагае да се кодъ цркава, кадъ годъ се народъ купи, може крчмити пиѣе и ело.

Почемъ е ово досада было одобрено само о црквенимъ славама а не и о другимъ годовима кадъ се народъ кодъ цркава сабира, скупштина предлогъ овај одобри распространяваюћи га и на зборна места, но то све препоручуе призреню правительства.

№ 68.

Посланици окружія подринскогъ, посланици среза крушевачкогъ, среза лепеничкогъ и окружія ягодинскогъ предложили су: да кметови могу натеривати на радъ онога, кои нема да плати данакъ а не пашти се за то.

Предлогъ овај усвои се.

№ 69.

Посланикъ вароши Београда, посланикъ вароши Шабца и Пожаревца, посланици окружія подринскогъ,

краинскогъ, алексиначкогъ и валѣвскогъ дали су предлоге, да се удари регалный данакъ на страна пиѣа, коя се у Србию уносе.

Г. министеръ финансiе даде по овой ствари нека обьяснѣня, после чега скупштина препоручи ову стварь добромъ стараню правительства Нѣгове Светлости.

№ 70.

Исти посланици (вароши Београда Шабца и Крушевца као и посланици окружiя алексиначкогъ и валѣвскогъ) предлагају: да се постави нарочитый министеръ земледельства и трговине.

Г. министеръ финансiе рече, да е то еданпутъ веѣъ предлагано, да се приступало и самомъ проектисаню, али се нiе могло ништа успети.

Скупштина одлучи да се и ово повери озбыльномъ стараню правительства.

№ 71.

Ови посланици а съ нымъ и посланици краински и княжевачки предлагају далѣ:

а., да се наши земальски производи ослободе ѣумручине.

б., да се укине скеларина, кадъ ко неупотреблява скелу, и

в., да се тарифа ѣумручка преради.

Ово се све у начелу усвои и господинъ министеръ финансiе рече, да ѣе се за извозъ укинути такса ѣумручка што се више може, да се пакъ тарифа ѣумручка поправи, ту су веѣъ учинѣни неки кораци, а и за скеларину учиниѣе се помоѣъ. Ова е, вели, остала iошъ одъ Турака као приборъ и правителство по томе има право на превозъ.

№ 72.

Посланици среза крагуевачкогъ и грузжанскогъ, предложише; да се одобри, да онай, чiй е синъ бiо у стовѣой войсци не мора дати и другога сина одма иза првога.

Скупштина усвои овай предлогъ.

№ 73.

Г. Юванъ Павловиѣъ свештеникъ, посланикъ среза карановачкогъ, предлагае, да се и кодъ полицайне власти досуѣую трошкови и дангуба и такса наплаѣуе.

И овай предлогъ усвои скупштина.

№ 74.

Посланици краински предлагају, да и протоереи могу казнити свештенике дисциплинарно и новацъ одъ тога да иде у свештеничкiй фондъ.

Г. министеръ просвете и црквены дела изяви да е и ова стварь такве природе, да се влада мора предходно споразумети са духовномъ влашѣу.

По саслушаню тога, скупштина усвои овай предлогъ оставивши влади Нѣгове Светлости начинъ извршеня.

№ 75.

Посланици окружiя краинскогъ и среза темниѣскогъ предложили су да се еданпутъ продата добра немогу повратити ма кунацъ и не имао на ньи тапiя.

Г. министеръ правде рече, да су му таки случаи веѣъ познати; но по закону онай е текъ господаръ куплѣногъ добра, кои на исто тапiю има и кодъ суда се убаштини. Безъ тога, вели, и догаѣале су се и догаѣа ѣе се и далѣ сваке преваре, кои себе онако неосигура, а за то нема никакве друге помоѣи, него да се учини онако, како законъ нареѣуе.

Скупштина по овомъ обавешѣеню г. министра заклочи, да остане као што е по закону.

№ 76.

Посланици краински и посланикъ вароши Београда, предали су предлогъ, да се поставе контролори и изашилю да прегледаю дела административны чиновника.

Г. министеръ унутрашњи дела рече, да е то и желя самога правительства и тако е и досадъ чинѣно у колико е то могло бити.

Скупштина усвои и овај предлогъ и препоручиће извршенѣ нѣгово бризи владе.

№ 77.

Посланици крайнски предлажу далѣ, да се Брза Паланка стави у редъ варошица.

Г. министеръ унутрашњи дела објасни, да е Паланка дошла у редъ села уследъ изишавшегъ закона, кои е за варошице и села прописао брой душа. Г. министеръ рече далѣ, да е онъ већ имао жалбій противъ тога, али се у истима не представя каква е мештанима у томе штета причинѣна. О томе има, вели, и новихъ молбій, но просители быће на то обавештени, да бы тада была она изложена већемъ трошку; па ако опетъ остану при молби онда имъ се у томе неће никакве сметнѣ полагати.

Съ овимъ објашнѣнѣмъ предлагачи быше подпуно задоволѣни.

№ 78.

Посланици окружя крайнскогъ, предложили су да арендиранѣ риболова одъ госпођинскогъ вира до ушѣа Тимока буде по старомъ начину.

Г. министеръ финансије рече, да су ти риболови већ арендирани за годину дана; но предлогъ овај примиће, се, да се по нѣму поступи по истеку рока овогодишнѣ аренде.

№ 79.

Посланици окружя смедеревскогъ предлажу, да се мангупи ситнѣ стоке продаю у обштини.

Предлогъ овај прими се као олакшица и представя решеню правительства.

№ 80.

Посланици среза подунавскогъ и среза јасеничкогъ окружя смедеревскогъ предлажу да се питомци, кои се на страни уче, најпре шилю да у внутрености са службомъ буду. Почемъ се већ и поступа тако, то скупштина узе ову стваръ само къ знаню.

№ 81.

Посланици среза подунавскогъ окр. смедеревскогъ, среза поцерскогъ и тамнавскогъ окружя шабачкогъ, посланикъ вароши Пожаревца, посланици округа княжевачкогъ, посланици среза рамскогъ и јошаничкогъ и посланици окружя јагодинскогъ предлажу, да остану меане кое су добре и ако нису по новомъ плану. А посланици окружя ужичкогъ поредъ тога предлога представяю потребу, да се продужи рокъ грађеню меана новихъ а меане нове да се место три поделе на петъ класа. Ово предлажу изъ тога узрока, што су, веле, на некимъ местима врло потребне меане ма какве быле и то само ради неки мештана и кириѣя, ерѣ нису на друмовима кудъ остали путници пролазе.

Г. министеръ унутрашњи дела рече, да се има већ призренија за оне меане, кое нису истина по новомъ плану начинѣне али имаю иначе доста удобности за путнике и пограђене су по пређашнѣмъ плану. Да се пакъ продужи рокъ за грађенѣ новы меана господарима стары меана, то бы вели, врло незгодно было и башъ бы стаяло у интересу самы путника да се то недозволи, ерѣ бы се на тај начинъ отезало јошъ више съ подизанѣмъ новы меана кадъ бы се дозволило да за то време старе меане раде. У осталомъ неправда бы была по она лица, коя су поштуюћи законъ, постарали се да за оставлѣно имъ време нове меане подигну.

Што се предлога ужички посланика тиче, изъ при-
зреня на показану потребу, дозволиће се вели, да се на
подобнимъ местима подигну меане и ниже класе одъ
овыхъ кое сада постое.

Председникъ нар. скупштине
Ж. Карабибировићъ, с. р.

Подпредседникъ
Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретаръ
Ђорђе Р. Пантелићъ, с. р.

САСТАНАКЪ XIII.

11. Октобра 1867. године у Крагуевцу, после подне.

№ 82.

Пошто председникъ рече да е седница одпочета,
продужи се читанъ предлога народны посланика, кое е
одборъ предходно претресао. Ту на првомъ месту бы
што посланици округа шабачкогъ а и неки други пред-
лажу: да калаузи имаю исправе, и да за нѣи плаћаю
неке таксе.

Скупштина усвои овај предлогъ и препоручиће нѣ-
гово извршенъ бризи правительства.

№ 83.

Исти посланици а тако и посланикъ среза јасенич-
когъ округа смедеревскогъ, Матићъ, предлажу: да се
за свакиј срезъ постави по еданъ лекаръ.

Скупштина и сама то жели, али невиди могућность,
да се то одма може извршити.

№ 84.

Исти посланици (осимъ Матића) предлажу: да се
за печатъ плаћа свештенику местномъ, а онъ нека дае
проти, колико овоме прпада.

Скупштина и тај предлогъ усвои.

№ 85.

Посланикъ вароши Београда, Арса Лукићъ, посла-
никъ вароши Шабца, Д. Главинићъ, посланикъ вароши
Крушевца, Мияјло Живановићъ, и сви посланици изъ
округа шабачкога предлажу, да се заведе педагогиска
школа за учителѣ, и да се удвои прирезъ школски т. е.
да се место 2 плаћа по 4 цванцика. Г. министеръ про-
свете и црвены дела, обясни: да е башъ у ово време
пытанъ о таквоме заводу едно одъ оны pytania, коя се
ближе претресаю и спремаю за решенъ. А што се издр-
жаваня тиче, додаде господинъ министеръ да е фондъ
школскій толики, да ће правительство имати одкуда под-
мити трошакъ ове школе, ако нађе да е користо завести
е, а да се немора ударати на народъ новъ тереть.

Скупштина се задовољи тиме.

№ 86.

Посланикъ вароши Ягодине, прота Јованъ Јовановићъ,
посланикъ вароши Лознице, Панићъ, и неки посланици
изъ округа пожаревачкогъ и црноречкогъ, као и посла-
ници округа княжевачкогъ, и посланикъ вароши Смеде-
рева, предлажу, да се изда законъ о слободной штампи.

Предлогъ свой, о томъ предмету, посланикъ е яго-
динскій прочитао савъ у одбору, али е одборъ одлучио:
оставити ову стваръ са свимъ Нѣговой Светлости Князу
на увиђенъ: кадъ е и какавъ законъ нужданъ да се о
томе изда.

Скупштина подпуно усвои ово заключенъ одбора.

№ 87.

Врло много народны посланика предлажу да се
устройство община у нечемъ измени а у нечемъ допуни.
Тако неки предлажу, да общинска власть може пресу-

ђивати и о непокретности, колико пресуђуе иначе, неки: да јој се разшири кругъ раднѣ и у споровима и у кривицама; неки опетъ захтеваху да се плата кметовима и писарима издае изъ каса обштински а не прирезомъ. Неки напротивъ посланици кажу, да е и оволикій кругъ сувише великъ за обштинске власти.

Г. министеръ унутрашњи дела каже, да тај законъ јошъ нје свуда и у свему ни остваренъ те се, съ тога, неможе, засадъ, ни да сазна: где е што непрактично; а кадъ то буде, онда ће се моћи показати шта бы где требало да се преиначи.

Скупштина на то закључи да се препоручи бриси владе, да законъ о устројству обштина, после неколике практике, да прегледати одъ стручны людјѣ, те да се тако до целисходниегъ уређеня обштина дође.

№ 88.

Посланици округа подринскога предлажу да се биръ свештенству плаћа новцемъ.

Скупштина, по мишленю одбора, закључи: да се место бира плаћа свештенику по 6 гроша чаршиски годишнѣ. И ово да се поднесе влади на узаконѣнѣ.

№ 89.

Посланици окружја ужичкогъ предлажу: да се куће оны людјѣ, на кое се сумња да краду, саставляю у цемате (мале).

И ако е то и досада постојало, скупштина ипаѣъ изяви да жели и у напредаѣъ да се тако чини.

№ 90.

Исти посланици предлажу да чиновници кадъ ма одъ кога по дужности примаю новце издаю квите на то:

То наређую и постоећи прописи, али скупштина ипаѣъ усвои тај предлогъ.

№ 91.

Посланици округа княжевачкогъ, ужичкогъ и црно-речкогъ предлажу: да се данакъ купи одъ 15. Октобра до 15. Новембра и одъ 15. Априла до 15. Мая.

Предлогъ овај скупштина прими тако да га достави влади, па она да промисли како ће најболѣ бити да се та стваръ уреди.

№ 92.

Посланици ужички предлажу: да комисари на вазару пазе, да поштени и одабрани люди небы бивали телесно казнѣни.

И тај предлогъ скупштина усвои.

№ 93.

Исти посланици предлажу да се и противъ пресуде обштинскогъ суда и полицајне власти може апеловати.

Г. министеръ унутрашњи дела рече, да ће се при предузетомъ подѣлѣню послова између судскы и полицајны властѣй, и тај предметъ имати у виду.

Скупштина се задовољи овимъ изјавлѣнѣмъ.

№ 94.

Исти посланици предлажу да се срезке куће граде у средини среза.

И то бы усвоено, где е годъ могуће да се изврши.

№ 95.

Неки посланици изъ округа чачанскога предлажу да се по срезовима поставе инцинири.

И скупштина нје томе противна, али невиди да е то за сада могуће извршити.

№ 96.

Посланикъ среза јасеничкогъ округа смедеревскогъ, Матићъ, предлаже да се преношенѣ иманя на другога (на прилику на жену) стави подъ сигурније услове, како се небы поверители оштећавали.

Г. министеръ правде рече, да по допунама закона о той ствари, има доста гарантіе за поверителъ а да и располаганъ са собственошћу не буде сасвимъ скучено.

Скупштина одлучи да остане по садашнѣмъ закону.

№ 97.

Истый посланикъ предлагае да се минералне воде уреде и спреме за помаганъ болнима.

Како и сама влада брижљиво настоява на то, скупштина сама изяви да е то и нѣзина жеља.

№ 98.

Истый посланикъ предлагае, далъ, да се чиновникъ, кои пренесе свое иманъ на жену, одпусти изъ службе. Скупштина усвои тай предлогъ.

№ 99.

Онъ, далъ, предлагае да се таксе умере. Напротивъ посланикъ вароши Крушевца Мияйло Живановићъ изјавлюе да бы ѿхъ требало и кодъ общтински судова завести.

Скупштина нареди да се остане при садашнѣму закону.

№ 100.

Посланици среза ресавскогъ у округу ѳуприскомъ, предлагају да се срезъ ресавскій подели на два среза.

Скупштина усвои тай предлогъ да га препоручи влади на призренъ.

№ 101.

Посланици округа ѳуприскогъ и посланикъ вароши Крагуевца, Коста Грудићъ, предлагају: да се кметовство и дужность общтинскога судіе неможе никоме наметути силомъ.

Скупштина одлучи да остане по доякошнѣмъ закону, а при преустрояваню общтина нека се и то има у виду.

№ 102.

Посланици округа ѳуприскога предлагају, далъ: да се у свакој вароши заведу полугимназіе.

И скупштина то жели, али невиди могућность за сада да се свуда може извршити.

№ 103.

Посланици екруга валѣвскога и ѳуприскогъ предлагају: да се нико пре 30 година не запои.

Г. министеръ просвете и црквени дела објасни, да бы ваљало да и та стваръ буде решена, текъ у договору са црквеномъ влашћу.

Скупштина, саслушавши то, усвои заключенъ одбора.

№ 104.

Посланици округа ягодинскогъ и посланикъ вароши Крушевца, Мияйло Живановићъ, и посланици округа княжевачкогъ, предлагају; да признанъ кривице предъ общтинскимъ судомъ и полицайномъ влашћу важи и предъ найвишимъ судовима.

Г. министеръ правде рече, да то бива сада по закону. Скупштина се задовољи овимъ објаснѣнѣмъ.

№ 105.

Посланици округа ягодинскогъ: прота Јованъ Јовановићъ, Арсение Жикићъ, Сима Јанићевићъ, Вуица Миловановићъ и Тодоръ Обрадовићъ и посланикъ вароши Пожаревца предлагају, да народна скупштина сама бира себи председателя подпредседателя и секретаре, а не да ѿхъ поставля Князь.

У одбору е ова стваръ одбіена са тридесетъ и еданъ противъ петъ гласова. И скупштина усвои одлуку одбора

№ 106.

Исти посланици предлагају, да и чиновници изъ просветне правосудне и финансијске струке могу быти иза-

брани за скупштинаре. У одбору е ова стварь одбачена са 25 противъ 10 гласова.

Скупштина усвои мишленѣ одбора.

№ 107.

Посланикъ вароши Београда, Арса Лукићъ, предлага да се други део §. 12. закона скупштинскогъ укине.

У одбору овај предлогъ одбаченъ е са 19 противу 15 гласова.

Скупштина и у овој ствари усвои мишленѣ одбора.

№ 108.

Посланици округа црногорскогъ, княжевачкогъ и алексиначкогъ предлагају, да се епископія и полугимназія преместе изъ Неготине у Заечаръ и да се епархія та назове „Тимочка,“ као што се и пре звада.

Г. министеръ просвете и црквени дела рече, да е полугимназія премештена у Неготину съ тога што су тамо повољнији услови за просвету, а епископія ніе ни враћана была у Заечаръ.

Скупштина великомъ већиномъ гласова, усвоа да се епископія и полугимназія изъ Неготина премести у Заечаръ, као средину Епархіе.

№ 109.

Посланикъ вароши Београда, Арса Лукићъ, са јошть еданаесторицомъ посланика народны позва председника министерскогъ савета, министра иностраны дела, г. И. Гарашанина, да јави народной скупштини: како стои стварь са несрећнимъ жртвама у Рушчуку а на име:

1. Ёли влада какве кораке чинила кодъ високе порте да бы се повреда србски права по правичности осудила и у будуће коначно предупредила?

2. Ёли се побринула да набави средства за издржаванѣ несрећной породици Рушчукске жртве, коя е свое највеће потпоре лишена, и

3. Какавъ е на све то одговоръ добила одъ високе порте?

Г. Гарашанинъ, да бы на сва три ова питаня дао одговоръ народной скупштини, прочита іой све ноте, кое су о тој ствари изменѣне између Београда и Цариграда.

Одъ тихъ докумената на прво место долази писмо, кое е г. Гарашанинъ, по заповести Нѣгове Светлости, писао 24. Августа 1867. године № 3900. Нѣговой Екселенціи Фуад-паши.

То писмо гласи:

№ 3900 у Београду 24. Августа 1867.

СВЕТЛОСТИ.

Изъ поузданы известія, коя су намъ са своју страна приспела потврђуе се, да се доиста догодило у Рушчуку криво и нечувено дело, кое су целомъ народу србскомъ тако дубоко узбуђенѣ произвело.

Пре него што бы ушао у оцену ствари, ја ћу да изложимъ догађај у нѣговой правой светлости. 20. (8). Августа по подне приспела е лађа дунавскогъ паробродскогъ друштва „Германія“ и капетанъ Цицовићъ у Рушчукъ. на којој се између осталь пасажера наодио и Србинъ Цветко Павловићъ родомъ изъ Београда. Овај е месеца Јунија прошлогъ за Ибраилъ свое трговине ради одпутовао, и са Германіомъ се у Радубацъ, за где е еспањ на свое име експедирао, извести намеравао, безъ да на обалу турску игде изађе, као што то безсумнижно доказуе писмено, кое му е одъ паробродскогъ друштва у Ибраилу издато.

У сагласію са аустријскимъ конзуломъ у Рушчуку царска власть, пошто е најпре пасошъ Цветковъ прегледала, хтела е истогъ са лађе одвући но пошто се овај томе поступку противіо, она се изъ лађе удали. Капетану лађе буде затимъ наложено, да Србина изда, но овај томе захтеваню ніе удовлетворити смео. — Нѣгова екселенція Мидхад-паша дође затимъ са аустријскимъ конзуломъ и војницима на обалу, и заповеди да сви путници изъ лађе изађу, што ови и учине. Самъ Цветко уплашенъ са нѣговимъ еднимъ другомъ затвори се у салонъ прве класе съ намеромъ да се брани; но ту буде одъ турски војника на најгрозни начинъ масакриранъ, а нѣгово мртво тело крозь улице у Рушчуку вучено и сакаћено.

Две су точке у овомъ целомъ делу, на кое се обазрети треба при нѣговој оцени. Прво Цветко е србскѣи поданикъ, снабдѣвенъ уреднимъ србскимъ заграничнимъ пасошомъ, кои е власти показао, а друго онъ навезавши се на лађу изъ Ибраила нити е ступао, нити е имао намере да се на турску земљу где искрца. Веома е онда чудно да е царска власть у Рушчуку приписала сама себи право стране поданике, кои се на туђемъ земљишту и подъ туђомъ заштитомъ наоде, насилно својој контроли подвргавати. Пристајанѣ аустрѣйскогъ конзула, кога ће поступиакъ, надамо се, нѣговомъ владомъ надлежно оценѣнъ быти, ни найманѣ неолакшава огромну одговорность, кою е Мидтадъ паша на себе узео заповедивши своимъ војницима да србскогъ поданика у пркосъ свима обште признатимъ међународнимъ правилами изъ пушака убию. И у самомъ случаю, да бы се поменутомъ Цветку штогодъ у кривицу и приписати имало стваръ вебы се имала решавати између аустрѣйскогъ конзула и заповедника Рушчука, и Ваша Светлостъ признаѣе да у горепоменутомъ околностима не бы припадало извршенѣ царској власти, тимъ манѣ, што се правительство Нѣгове Светлости Кнѣза свагда својомъ готовошћу одликовало да зебнѣ блѣстателне порте у такимъ приликама умири и законита ѣој удовлетворени даде.

Истина е да нѣгова екселенція Мидтадъ паша представя дело сасвимъ у другомъ виду. По нѣговомъ доставленю Цветко бы пуцао на агента аустрѣйскогъ конзулата и на комисара полицѣе одма чимъ су му ови пасошъ потражили, но осимъ тога што се ово може сматрати за невероватно по самой природи стварѣй, овај се начинъ изясненя догађая ни найманѣ неподудара са сведочбама путника, кои су се на пароброду десили, и кои својомъ абсолютномъ сагласношћу савъ тереть бацаю на власть царску, ерѣ сви представляю токъ ствари онако као што есмо мы овде изложили.

Правительство Нѣгове Светлости Кнѣза не може ни за еданѣ трепутаѣ помислити да правительство Нѣговогъ Величества Султана неѣе съ нама у равной мери дубоко сажалѣвати и осудити, као што оно заслужуе, дело свирѣпо, кога се царска власть у Рушчуку повиномъ учинила, и зато не држимъ за потребно напоминати колико подобна дела насиля могу убитачно дѣйствовати на добре одношае, кои међу нама постое, и ксе намъ е у узайномъ интересу на наибольѣй нози обдржавати.

Правительство Нѣгове Светлости ниѣ той цели никадѣ до садѣ доприносити изостало, и зато се нада да Блѣстателна Порта у својој

припознатой мудрости и строгой правѣи неѣе закъснити да свое власти на наблюдаванѣ законогъ реда према србскимъ поданицима упути, а кривце у поменутомъ догађая строгой осуди и матерѣальной накнади штете за убиеногъ подвргне.

Лако е поняти Блѣстателной Порти узбуђенѣ, кое е гласъ убѣства у Рушчуку по народу србскомъ произвео, па зато княжева влада у овој тешкој прилицѣ тврдо се нада да ѣој наклона расположена Блѣстателне Порти неѣе изостати, како бы ѣој припомогла изаћи изъ тешкогъ положая, у кои е драма Рушчука бацѣла.

под. Гарашанинѣ, с. р.

Потомъ иде одговоръ Фуад-паше г. Гарашанину одъ $\frac{3}{15}$. Октобра т. годне.

ОДГОВОРЪ ФУАД-ПАШЕ НА ДЕПЕШУ О РУШЧУКСКОМЪ ДОГАЂАЮ.

3. (15.) Октобра 1867.

Господине председателю.

Добѣо самъ писмо, кое сте ми изволили писати 6. Септембра № 3900. о поступаню царски властѣй у Рушчуку съ двоимъ путника на аустрѣйској лађѣ „Германѣи“.

Закъснио самъ до сада съ моимъ одговоромъ за то што самъ хтео да добѣимъ сва потребна известѣя, како быхъ могао добро константовати сама факта.

Догађай о коме е речъ збыо се предѣ очима неколико иляда душа, па зато нѣгове подробности неподлеже никакой сумњи као што се види изъ званичны известѣя и изъ аутентичны и после неодречивимъ начиномъ констатованы доставленя, кой се подробности никако неподудараю съ онима, кое су у прве дане доставлѣне у Србиѣ, те су проузроковале потресъ о коме говорите у вашемъ писму, и изазвале реклѣмацѣе одъ стране княжевогъ правительства. Сматрамъ за свою дужность да вамъ ѣй доставимъ.

Еданѣ одъ преименованы путника, Цветко, ѣошѣ прѣе него е пошао изъ Београда за Молдавию, быо е означенъ главномъ управителю дунавскогъ вилаета, као шефъ едне одъ оны чета, кое су предузеле да узмуте Бугарску. По истимъ доставленяма Цветко е за то само путовао да заверенике у томъ превратномъ послѣ сабере у Галацу и Ибраили. Виша власть у Рушчуку, на време извештена о нѣговомъ полазку изъ Београда

а доцніе о пролазку нѣговомъ испредъ Рущука, узела є дужномъ предосторожношћу да мотри на све нѣгове покрете.

Цветко за сво време што се бавіо у Галацу ніе кріо своє превратне намере и сва є средства употребіо да усне.

Да онъ ніе никака стида имао у теранію свогъ злочиногъ предузећа, види се отудъ, што се дао у много екземплара фотографисати са оружанімъ оделомъ, и што є на себи носіо особитъ знакъ, какавъ є наћенъ на шефовима разбойника, пре неколико месеціи у Балканима ухваћенимъ. Опасній карактеръ Цветка быо є дакле савршено познатъ рущукскимъ властима, кадъ су ове дознале да се онъ укрцао съ єднимъ другомъ на лађи „Германіи“.

Цветко ніе низашта друго Дунавомъ путовао, већ да се постави на чело приврженика, кое є біо задобіо.

Ви видите дакле, господињ председниче, да Рущукской власти Цветко ніе быо новъ човекъ, него є быо злочинацъ, чіе сплетке быле су іой познате, и надъ движеніями коєга она є бдила за сво време нѣгова путованя и бавленя у Галацу. Иначе самъ се Цветко потрудіо да то свакому докаже. Просто позватъ да покаже свой пасошъ єднимъ нашимъ чиновникомъ заєдно съ другимъ изъ аустрійскогъ конзулата. Цветко є одговоріо изналивши револьверъ на званичнике, кои су одправляли свою дужность, и кои срећомъ небыше ранѣни. Другъ є нѣговъ показао пасошъ, а тај є быо турскій.

Предъ такимъ опираніемъ оружаномъ рукомъ чиновници морадше повући се натрагъ, а та два човека држећи саблю и револьверъ у рукама и претећи да ће свакога убити, кои бы имъ се приближіо, склонили се у првйи салонъ. Видећи то єдна часть путника побеже изъ пароброда те капетанъ истога ніе могао путъ продужити съ пьима двоцомъ, кои на лађи осташе. У такомъ положаяу и кодъ опасности очевидне, ніе друго остаяло него да се сила употреби те се Цветко и другаръ му ухвате, ако бы се противили. Конзулъ аустрійскій и капетанъ лађе са-стадоше се кодъ главногъ гувернера да се посаветую. По нѣговомъ са-гласію и решенію паша посла на ту цель шефа жандармеріе са доволь-нимъ броемъ заптія. Ту є быо конзулъ аустрійскій са своимъ персона-ломъ. Не быаше могућно убедити злочинце да изађу изъ салона. Пошто су убарикали врата и прозоре са меблима и стварима што су имъ се подъ рукама десиле, они єднако одговараху на све позиве да се предаду, тимъ речима да се предати неће докъ не убію десеторицу.

Было є опасно двоумити дуже времена за то што злочинци, на свашта готови, претили су да ће лађу запалити. Требало є дакле пробити врата и ући у салонъ. Првйи заптія што є ушао добіо є рану више леве сисе, а другій у мишицу. Међу нѣнимъ стварима наћена є єдна пушка, два револьвера, єданъ великій ножъ, єдна сабля, много фишека, Цветкова хайдучка альина, и єдна сребрна плоча, на којой є быо особитый знакъ бугарски гореноменути хайдука. Тако су факта текла. По нѣима се виде найпре разлочи збогъ којій є употребљено право визити-раня злочинаца.

Ніе могла быти царскимъ властима мисао да учине дело самовольно надъ єднимъ сръбскимъ поданикомъ. Оне су знале да су та два човека оруђе за бунтовна дела, оне су само мислиле на свою дужность да уклоне сваку опасность претећу обштемъ поредку и спокойству. Друго овимъ се доказує, да су власти поступиле посве сходно своіой дужности, употребляюћи силу да іи изъ лађе истераю, кадъ имъ є сила была већ єдино средство и кадъ су є употребили у присудству властей, одъ којій паробродъ зависи.

Царска влада дакле яко жали на начинъ коимъ є цела стваръ у Сръби достављена, те є дала повода появима, и експлозији чувства, којій су се радо одазвале неке сръбске новине.

Али више него на новине, мы смо жалили на слово, кое є нѣгово високопреосвештенство сръбскій митрополитъ изговоріо. На што онаке речи мржић у устима єдногъ божіегъ министра, и како да тумачимо онаку огорченость и онаке пресуде противъ царске владе?

Мислимо да таке изяве рѣаво одговараю чувствима брижливости, коимъ се влада царска све више одушевлява у своимъ сношенияма са Сръбомъ. Мы желимо да се сръбскій народъ коначно увери о искренности ове брижливости коя закляна у свему царству и лица и интересе Сръбала, па се надамо да ће аутентична доставленя, коя вамъ шилѣмъ довольна быти да задовољѣ духове у обзире овогъ посла.

Изволите уважити, г. председниче, увереніи могъ високогъ уваженя.

Фуадъ, с. р.

Найпосле долази друго писмо г. Гарашанина Нѣго-вой Экселенціи Фуад-паше писано у Крагуєвцу ²/₂₀ Октомбра т. г.

НЪГОВОЙ СВЕТЛОСТИ ФУАД-ПАШИ МИНИСТРУ ИНОСТРАНИХЪ ДЕЛА
ВИСОКЕ ПОРТЕ.

У Крагуевцу 8. (20.) Октобра 1867.

Ваша Светлости.

Добіо самъ одговоръ, коимъ сте ме 3. овогъ почествовали о послу рушчускомъ.

Правительство Нъгове Светлости Княза искрено желећи дознати истину о околностима, кое су скопчане са жалостнимъ овимъ посломъ. Испытало е најозбиљниомъ пажњомъ све наводе и све податке, кое садржава одговоръ Ваше Светлости.

Резултатъ тога испита морао намъ е причинити дубоку жалость; и доиста, Светлости, на велико наше чудо видимо да, далеко одъ тога да бы Ваша Свѣтлость покудила дѣло грозногъ насилія, она као да бы хтѣла оправдати и у теорию поставити поступке, кои су не само очевидно противни основима права и правде, но и кои бы, а то насъ се изъ ближе тиче, имали ту практичну послѣдицу, да намъ се сасвимъ порекну наша права као народу.

Таковомъ системомъ я бы се нашао са пунимъ основомъ побуѣнъ да сматрамъ сваку даљу дискусію као излишну, па да се ограничимъ на то, да поднесемъ просвѣштенной оцѣни Ваше Светлости безбожность и велику незгоду послѣдица еднога поступка, кои веѣхъ ніе у обичаю кодъ изображены народа, него е формално осуѣнъ правилами меѣународнога права. Ништа манѣ изъ обзира помирливогъ духа, я ѣу радо за часъ стати на земљиште факта, онако као што иѣ ваша Светлость усвая.

Чини се изъ свега да е кривичность Цветкова у очима царске рушчуске власти доказана овимъ што слѣдуе: „онъ бѣше означенъ генералномъ управителю вилаета дунавскогъ као поглаваръ едне одъ оны чета, кое су себи поставиле тай задатакъ да узмуте Бугарску, — цѣль нѣговою путованю была е та да остатакъ завѣреника у овомъ превратномъ дѣлу доведе у Галацъ и Ибраилу; онъ се дао фотографисати у оружаномъ одѣлу; и носіо е на себи знакове особите, какви су наѣени на шефовима оны разбойника, кои су у Балканима ухваѣени.“

Премда су ова обвиненія текъ после догаѣая на среду изнесена, особито што се тиче компромитираюѣи знакова, кои су на Цветку наѣени само после убиства, чини ми се, Свѣтлости, да ніе могуѣно признати, да се голимъ намѣрама и проектима, па ма како кривични были, може оправдати напрасно извршенѣ рушчускимъ областима нареѣено.

Ваша Светлость познае огромну дальнину, коя постои измеѣу кривичне намѣре и самогъ извршеня кривиче. — Ваша бы се чувства правде и човѣчности узруяла противъ помисла да се допусти повратакъ у Рушчуку варварски времена, кадно су намѣра или претња довольне быле да буду каиѣне као и свршена злочинства; а доиста ніе ништа друго у Рушчуку учинѣно, него то.

Сва обвиненія донесена на несретногъ Цветка текъ после, не наводе ни еданъ укора достоанъ актъ, кои бы онъ быо учиніо; па се ни то непориче, да онъ ни ногомъ ніе стао на отоманску землю, а познато е да е у лаѣу сео да се у Србію врати.

До овде я самъ се придржавао излаганя факта онако кас што иѣ представиле царске власти, и ограничио самъ се да побіемъ изводе, кои су отудъ учинѣни, но кадъ су те власти казале „да е Цветко, бывши позватъ да покаже свой пасошъ, на то одговоріо избаивши свой револьверъ на чиновнике, кои среѣомъ недопадоше ране,“ я налазимъ да да су оне тимъ саме издале савестъ, кою имаю о своемъ рѣвомъ делу, ерѣ иначе не бы имъ требало притеѣи едномъ наводу, за кои су знали да ніе истинитъ.

Одако самъ имао честь атресирати Вамъ мое писмо 6. Септембра, сведочанства надлежна, достоверна и явности предата потврдише излаганѣ овогъ жалостногъ догаѣая онако као што самъ га я учиніо Вашой Светлости: и я мислимъ да за рапортъ капетана лаѣе Германіе, за резултатъ истраге барона Едера, и за излаганѣ учинѣно нѣговою екселенціомъ канцлеромъ аустрійскогъ царства неможе се посумняти да су пристрастни, ни подврѣи питаю. Слѣдователно држимъ да ми не треба далѣ о томе говорити.

То дакле стои да су царске власти у Рушчуку брутално погазиле едно начело меѣународногъ права, и да радѣи изванъ круга свое юрисдикціе, дале су убити едного сръбскогъ поданика, кои се ніе налазио на земљи отоманской, и кои ніе се оружіемъ послужіо ни за што друго него порады свое легитимне обране.

Ово е фактъ доказанъ и неспоримъ, кому се озбиљность неда ослабити нити умалити ни еднимъ досадъ наведенимъ разлогомъ.

Правительство Нъгове Светлости Княза види са дубокомъ жалошћу да е тай догаѣай остао досадъ неказнѣнъ, и да е висока порта вѣривала изясненіяма и правданю, коима е цѣль да намъ не само одрекну правду, но коя іошъ теже да утемелѣ одрицанѣ наши есенціални права, одрицанѣ кое неможе быти у добронаклонимъ намѣрама правительства

Нѣговогъ Величества Султана да га на насъ примени, и кое Нѣгова Светлость Князь неће моћи признати ни у каквомъ случаю.

Молимъ дакле Вашу Светлость да изволите на ново узети у при-зренѣ догађај, којимъ се занимамо, и да съ добротомъ примите приметбе, кое самъ самогъ природомъ факта наведенъ да вамъ поднесемъ са ономъ отвореношћу, на кою смо свикли у нашимъ сношеняма съ правительствомъ нашегъ високогъ сизерена.

Усуђуемъ се надати да ће влада Нѣговогъ Величества Султана благонаклоно примити приметбе, кое самъ имао честь поднети Вашой Светлости.

Нѣнъ правичанъ духъ неће изоставити да призна основаность ре-кламација, кое садржава моя прошла депеша, а тимъ да ће учинити да изчезне свако погрѣванѣ узбуђености, кою праведно осећа србскій народъ и кою кнежева влада радо бы видила да се замени съ чувствама бла-годарности и признателности.

Изволите уважити, Светлости ново уверенѣ мога дубокогъ пошто-вана и уважавања.

под. И. Гарашанинъ.

№ 110.

Посланикъ пожаревачкїи, Александеръ Николаевичъ и неки посланици изъ црнорочкогъ окружїа предлагају да се установи порота за већа злочинства и преступленя.

Скупштина, желећи баръ за палѣвине, робойништва и убиства изнаћи начина да се умале, усвои овај пред-логъ и предложи ће га на размишлѣнѣ влади Нѣгове Све-тлости.

№ 111.

Посланикъ ягодинскїи, Јованъ Јовановићъ, посла-никъ среза темнићскогъ Тодоръ Стоядиновићъ, и по-сланици округа црноречкогъ: Никола Цоловићъ, Милошъ Симићъ, Милосавъ Вельковићъ и Милосавъ Топићъ пред-лажу да се скупштини да део власти у законодавству.

У одбору е овај предлогъ одбаченъ са тридесетъ противъ шесть гласова.

И скупштина усвои мишлѣнѣ одбора.

№ 112.

Посланикъ вароши Алексинца, Васа Стошићъ, пред-лаже да се установе окружне болнице, где јошъ нису установлѣне.

Скупштина и сама то жели да се учини што е мо-гуће пре.

№ 113.

Посланикъ среза лепеничкогъ Ранко Јовановићъ, предлагаје да се у вароши Свилајнцу отвори телеграф-ска станица.

Скупштина усваяюћи овај предлогъ, изявлюе желю да бы у свима варошицама быле и поштанске и теле-графске станице.

№ 114.

Посланикъ вароши Београда, Арса Лукићъ, пред-лаже да се градови у Србији поруше.

Пошто г. министеръ иностраня дела, и г. министеръ военый дадоше о томе довольна обьяснѣня, скупштина се подпуно задовољи тимъ изявлѣнѣмъ.

№ 115.

Истый посланикъ предлагаје да се установи цели-сходна трговачка школа.

Скупштина усвои тај предлогъ и предложиће га бризи правительства.

№ 116.

Истый посланикъ предложи, да се изради потпунъ меничный законикъ с' поступкомъ.

Скупштина и тај предлогъ усвои.

№ 117.

Истый посланикъ, као и посланици округа княже-вачкогъ, предлагају, далѣ, да бы се порадило како да имамо србску монету и да се разне мере уедначе, ко-лико е могуће пре.

Г. министеръ финанціе рече, да се о тимъ стварима ради и то живо, па ће се у своје време и последице обелоданити.

Скупштина се задовољи томъ изјавомъ.

№ 118.

Истыи посланикъ тако и посланици окр. валѣвскогъ и посланикъ вароши Крушевца предлажу:

Да се ни еданъ важнии путъ не предузме градити докле 3 окружна индигира већиномъ не пристану на намерену линію.

Скупштина усвои: да се добро мотри при наређиваню линіе за путове, али начинъ на кои ће се то вршити, да се остави правителству на изборе.

№ 119.

Истыи посланикъ (вароши Београда) предлаже далѣ, да се одъ свакогъ села начини насипъ до главнога насипа те се тако саобраћај олакша.

Скупштина и то усвои.

№ 120.

Поменутии посланикъ, као и посланици округа княжевачкогъ, предлажу: да се наша пошта саюзи са аустријскомъ по основу међунородне узаймности, а да се дигне аустријска пост-експедиція изъ Београда.

Скупштина усвои овај предлогъ да га предложи влади на далѣ действованѣ.

№ 121.

Далѣ предлаже: Да се Београдъ, у интересу трговине и производства, прогласи за слободно пристаниште.

Пошто господа министри финанціе и военый дадоше о томъ изјашнѣња такогъ смисла, да има изгледа, само доњи садашњи градъ да се може за слободно пристаниште доцније прогласити а не цео Београдъ, то се скупштина задовољи тимъ изјашнѣњемъ.

№ 122.

Онъ истый предлаже далѣ, да се заведу примерне економіе по срезовима.

Г. министеръ финанціе рече, да бы се томе и самъ веома обрадовао, али није могуће да се то за сада изврши. Скупштина се задовољи овомъ изјавомъ.

№ 123.

Да се власти постараю, а свештеницима да се постави у дужность, како ће што пре престати светкованѣ оны дана, кои нису црквомъ за светкованѣ означени, те тако да се предупреди голема штета нашему народномъ газдинству.

Скупштина изјави да и сама ово жели, али се никакве принудне мере немогу за то препоручити.

№ 124.

Найпосле истый посланикъ предлаже, да се врати у животъ онај законъ, по коме бы люди имућни, кои збогъ разны телесны недостатака недолазе у народну войску нешто плаћали.

Скупштина то усвои.

№ 125.

Посланикъ ягодинскій г. прота: Јованъ Јовановићъ предлаже: „да се апсанска система усвои така да буде школа преобразованя покварены люди а не да е школа, јошъ већегъ зла и освете.“

Скупштина одлучи препоручити ову стваръ бризи правителства.

№ 126.

Посланикъ вароши Ужица Миланъ Ускоковићъ и посланикъ вароши Шабца, Д. Главинићъ, предлажу да се сви закони наши кодифицираю.

Скупштина усвои овај предлогъ и препоручиће га бризи правителства.

№ 127.

Посланици округа валѣвскогъ, чачанскогъ, Ћуприскогъ и посланикъ вароши Крушевца, посланици руднички као и посланици ужички предлагају, да се §. 13. закона о поступку судскомъ у грађанскимъ парницама измени тако, да обштински судови примаю одъ людій и писмене тужбе, макаръ само у варошима и варошицама, ако неможе бити у селима.

Скупштина одлучи да се ова стваръ има у виду при прегледаню закона о устројству обштина.

№ 128.

Посланици среза карановачкогъ и студеничкогъ, архимандритъ Севастіенъ и Јованъ Павловићъ свештеникъ и Јованъ Павловићъ трговацъ предлагају, да се у Карановцу заведу баръ два разреда реалке.

Скупштина и сама то жели, али невиди могућности, да се то одма изврши.

№ 129.

Посланикъ вароши Крагуевца, Коста Грудићъ, предлагаје да се чланъ 23. устројства обштинскога допуни тако да свака обштина, којој е већій персоналъ нужданъ може више одъ два члена за судъ узимати само ако е у станю плаћати.

Г. Министеръ унутрашњи дела рече, да обштиние то могу и сада чинити само бы се такови имали звати ѣметски помоћници за известне мале, па у потреби могу судити у суду обштинскомъ.

Скупштина одлучи да та стваръ остане по досадашњему.

№ 130.

Исты посланикъ а тако и пожаревачки предлагају, далѣ, да се како пупиларне тако и све остале масе брже расправляю и да правителство накнади сваку штету, која

бы дошла одъ тога, што бы дати подъ интересъ новци пропали.

Почемъ г. министеръ правде рече, да то по самомъ закону бива и данасъ, скупштина се задовољи томъ изъвомъ.

№ 131.

Посланикъ вароши Алексинца, Васа Стошићъ, предлагаје, да се поступку за грађанске парнице дода: да онај кои кодъ суда захтева забрану на покретность дужникову найпре уверенѣмъ обштинскогъ суда докаже да непокретногъ иманя нема, или да му е непокретность сасвимъ преобтерећена.

Скупштина оглучи да се остане при досадашњемъ закону.

№ 132.

Посланици округа княжевачкогъ предлагају, да се срезъ тимочко-заглавскій на два раздели и срезка кућа начини у новомъ Хану.

Скупштина одлучи препоручити ову стваръ увиђавности правителства Нѣгове Светлости.

№ 133.

Исти посланици предлагају, да свака варошь у своме хатару оправля путове и насипа ихъ као и селяци.

Скупштина усвои тай предлогъ.

Прочитано и подписано 12. Октобра 1867. године у Крагуевцу.

Председникъ нар. скупштине
Живко Карабибировићъ, с. р.

Подпредседникъ
Ранко Јовановићъ, с. р.

Секретаръ

Миланъ Ђ. Милићевићъ, с. р.

Опуномоћени подписници у име своју посланика:

За окр. алексиначко Васа К. Стошић; за варош Београдъ А. Лукић; за окр. београдско Петаръ Апостоловић; за окр. валѣвско Иванъ Поповић; за окр. княжевачко Павле Раденковић; за окр. крагуевачко Коста Грудич; за окр. краинско Никола Петровић; за окр. крушевачко Мияило Живановић; за окр. пожаревачко Алекс. Николавић; за окр. подринско Мићанъ Ристић; за окр. рудничко Јованъ Ш. Јовановић; за окр. смедеревско Воинъ И. Радисавлѣвић; за окр. ужичко Захаріе Зарић; за окр. шабачко Димитриѣ Ђ. Главинић; за окр. чачанско Василиѣ Ивановић; за окр. црноморечко Никола Цоловић; за окр. њуприско Лазаръ Симић; за окр. ягодинско Јованъ Јовановић.

САСТАНАКЪ XIV.

12. Октобра 1867. год. у Крагуевцу, пре подне.

№ 134.

Пошто председникъ рече да се седница отвара, бы явлѣно за посланика среза јасеничкогъ округа крагуевачкогъ Драгутина Ризнића, да е болестанъ, те збогъ тога ніе могао у седницу доћи.

№ 135.

На јучеранѣмъ састанку, кои е после подне држанъ, заповеде се речъ о чуваню потеса, но почемъ се тада не моглоше саслушати посланици кои се за то явише, еръ е доцканъ било, — то председникъ позва данасъ, кои одъ посланика имаю што о овомъ предлогу да говоре.

У овај паръ дођоше у скупштину министеръ унутрашњи дела, г. Никола Христић и иминистеръ правде г. Райко Лешјанинъ.

№ 136.

Посланици среза лепеничкогъ, крагуевачкогъ окр. бугар-моравскогъ, темнићскогъ пожаревачкогъ и ражанскогъ и посланици окр. рудничкогъ чачанскогъ, ягодиногъ и њупријскогъ представляю потребу да се потеси нумеришу и у добромъ станю обдржаваю а ограде болѣ чуваю и да господаръ пуштене стоке не одговара за штету, кою стока учини збогъ слабе ограде, као што е сада по закону, него да за то царина одговара, и онај чия е ограда слаба.

Пошто о овоме г. министеръ правде обясни законъ о потесима, приметише сви скоро народни посланици да стваръ ова остане онако као што е закономъ прописано, но съ тимъ, да се исти у овомъ смислу упражњава: Свако питанѣ о заграђиваню или незаграђиваню потеса да се изврши онако како већина нађе па было то о потесу едне общтине или више общтина и да властъ има потомъ принудити мањину да онако учини, како већина буде нашла. По чему скупштина замоли владу да се постара о извршеню овога предлога.

Прочитано и подписано данасъ 13. Октобра 1867. г. на састанку XV.

Председатель скупштине,
Живко Карабиберовић, с. р.
Подпредседатель,
Ранко Јовановић, с. р.

Секретаръ
Ђорђе Р. Пантелић, с. р.

Опуномоћени подписници у име своју посланика:

За окр. алексиначко Васа К. Стошић; за варош Београдъ А. Лукић; за окр. београдско Петаръ Апостоловић; за окр. валѣвско Иванъ Поповић; за окр. княжевачко Павле Раденковић; за окр. крагуевачко Коста

Грудићъ; за окр. краинско Никола Петровићъ; за окр. крушевачко Мияло Живановићъ; за окр. пожаревачко Алек. Николаевићъ; за окр. подринско Мићанъ Ристићъ; за окр. рудничко Јованъ Ш. Јовановићъ; за окр. смедеревско Воинъ И. Радисавлѣвићъ; за окр. ужичко Захаріе Зарићъ; за окр. шабачко Димитриѣ Ђ. Глвинићъ; за окр. чачанско Василиѣ Ивановићъ; за окр. црноморско Никола Цоловићъ; за окр. љуприско Лазаръ Симићъ; за окр. ягдинско Јованъ Јовановићъ.

САСТАНАКЪ XV.

13. Октобра 1867. год. у Крагуевцу.

№ 137.

Пошто председникъ рече, да се седница отвара, прочита се и подписаše протоколи пређашњи састанака и то XI., XII., XIII. и XIV.

Затимъ се подписаše преписи извода изъ протокола они скупштински одлука, по којима ће влада имати што да предузима.

После тога председникъ однесе те одлуке у дворъ Нѣговој Светлости и вративши се одтуда яви скупштини да е Нѣгова Светлостъ благоизводела примѣти къ срцу сва заключеня скупштинска, изразивши, да ће у свему руководити се срећомъ свога народа, као што е то и до сада чинила, о чему, мисли, да е самъ народъ довольно уверен. Скупштина едногласно одкликну „Живіо Князь“ на тай извештай свога председника.

№ 138.

Дођоше у скупштину предсѣдникъ и чланови државногъ савета и заузеше своя места.

Мало затимъ дође и Нѣгова Светлостъ праћена своима министрима и ступи у дворану скупштине предсрет-

нута безбройнимъ узвицима „Живіо.“ Едва се стипа то радостно одзиванѣ кадъ Нѣгова Светлостъ назва „помоза вамъ Богъ браћо!“ и дочекавши одъ нѣи: „Богъ ти помогао Господару!“ позва посланике да седну, па онда одпоче свою беседу.

Беседа та гласи овако:

Любезни народни представници!

Почемъ е скупштина свршила послове, кои су е имали занимати, то долазимъ, да заключимъ нѣне седнице.

Я и овај путъ са задовољствомъ погледамъ на радню народнѣ скупштине. Као истинити представници станиа, осећаня и желя народны, вы сте не само и садъ се моимъ владалачкимъ очекиваняма срдечно одазвали, него сте и нарочитимъ однимъ актомъ допринели успѣху и напредку наше наймилиѣ и найдичніѣ земальске установе, наше народнѣ войске.

Предлогомъ вашимъ за прирезъ ради одеда прве класе народне войске, вы сте свечано доказали, да насъ све еданъ духъ споява, една родолюбива желя одушевлява и една ми-сао руководи у ствари обштегъ народногъ интереса. Я вамъ само правду одаемъ, поквалююћи ваше поступанѣ. Гди такво единокупіѣ родолюбія и пожртвованя између народа и владателя постои, ту се држава само добру надати може. Обдржавайте и подранюйте и одсадъ тай духъ у вама и у цѣломъ народу, па онда можете быти уверени да сте добро послужили общту стваръ и да сте оправдали поверенѣ, коимъ васъ е народъ у овой прилици одликовао, као и захвалностъ кою вамъ е вашъ князь са радостнимъ срдцемъ изявіо.

Садъ съ богомъ ми остаите, и нека вамъ буде срећанъ путъ.

Беседа ова прекидана е безбройнимъ узвицима радости, особито на местима, коя се тичу народно войске.

После те беседе Нѣгова Светлостъ се опрости съ посланицима, полюбивши се съ преседникомъ и подпреседникомъ и безбройнимъ живіо испраћена остави скупштину.

№ 139.

Председникъ предложи и скупштина усвои да се сварадня скупштинска напечата у књижицама, кое да се разашлю свимъ народнимъ посланицима и обштинама у Срби.

Председникъ по томъ захвали народнимъ посланицима на любавномъ подпомаганю у свима дѣлима народнима, а ови нѣму, подпреседнику и секретарима на положеномъ труду.

Председникъ нар. скупштине

Живко Карабиберовић, с. р.

Подпреседникъ

Ранко Јовановић, с. р.

За секретара:

Александеръ С. Николавић.

Опуномоћени подписници у име своју посланика:

За окр. алексиначко Васа К. Стошић; за варошъ Београдъ А. Лукић; за окр. београдско Петаръ Апостоловић; за окр. валѣвско Иванъ Поповић; за окр. княжевачко Павле Раденковић; за окр. крагуевачко Коста Грудић; за окр. краинско Никола Петровић; за окр. крушевачко Міяило Живановић; за окр. пожаревачко Алек. Николавић; за окр. подринско Мићанъ Ристић; за окр. рудничко Јованъ Ш. Јовановић; за окр. смедеревско Воинъ И. Радисавлѣвић; за окр. ужичко Захаріе Зарић; за окр. шабачко Димитрије Т. Главинић; за окр. чачанско Василије Ивановић; за окр. црноречко Никола Цоловић; за окр. љуприско Лазаръ Симић; за окр. ягодинско Јованъ Јовановић.

33283